

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

ספר הזהר

שחבר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א

ובו: "ספר הזהר", "זהר חדש", "תקוני הזהר"

מנקד

- כרך כח -

תצוה - ויקהל

דף קפ"ד ע"ב - דף ר"א ע"ב

מבאר בלשון הקדש עם פרוש קל ונחמד למען ירוץ הלומד בו

מחלק לשנה אחת ולשלוש שנים

מופץ ללא מטרות רווח כלל ועיקר
לקירוב הגאולה ברחמים

בדקות ספורות בלבד תזכה להיות בן עולם הבא

נסדר, נערך והוגה מחנך, בנקוד ופסוק מלא, עם מראה מקומות,
בחלוק קטעים לפי העניינים, באותיות גדולות ומאירות עינים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש תובב"א
כסלו תשע"א לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים **בחינם בלבד**

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת "נהר שלום" (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוד הזהר (קבלה מהאריז"ל)

רבון העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול פנה. על פן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לביניך.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכונן לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למודנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך כריח ניחות. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתינו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

תפלה לאחר למוד הזהר (יאמר בפנות הלב)

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו בהמון רחמיך בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב פהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירם ולזמרם. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמך הגדול הגבור והנורא אמן פן יהי רצון.

וְסוּד כָּאן, וְהָאִיר לָנוּ בְּמִדְבָּר, מְדוּעַ מִתְעוֹרֵר דִּין עֲלִיּוֹן בְּיוֹם זֶה. אֲלֵא כֹּל סוּדוֹת וְכֹל הַקְּדוּשׁוֹת הַנִּכְבְּדוֹת, כֻּלָּם תְּלוּיִים בְּשִׁבְעֵי. וְהַשְּׁבִיעִי הֵהוּא הָעֲלִיּוֹן, עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שְׁנִקְרָא עוֹלָם הַבָּא. מִמֶּנּוּ מְאִירִים כֹּל הַנְּרוֹת וְכֹל הַקְּדוּשׁוֹת וְכֹל הַבְּרָכוֹת. וְכֹאֲשֶׁר מְגִיעַ הַזְּמַן לְחִדּוֹשׁ הַבְּרָכוֹת וְהַקְּדוּשׁוֹת לְהָאִיר, צְרִיף לְהַשְׁגִּיחַ בְּכֹל תְּקוּנָה שֶׁל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, וְכֹל הַתְּקוּנִים הֵם לְקִים כֻּלָּם עוֹלָם מִתּוֹךְ הַתְּחִתּוֹנִים, אִם הֵם כְּשָׂרִים. וְאִם אֵינֶם כְּשָׂרִים, אִז עוֹמְדֵת, (דְּבַר) שְׁלֵא מְאִירָה, עַד שְׁנִפְרָדִים הַתְּיָבִים מִתּוֹךְ הַזְּכָאִים, אִז מִתְעוֹרֵר הַדִּין.

וּמִהַרְדִּין הֵהוּא מִתְחַזֵּק הַצַּד הָאֲחֵר, וְנִמְצָא מְקַטְרֵג, כְּדִי שִׁנְתָנוּ לוֹ אֵלּוֹ הַתְּיָבִים, מִפְּנֵי שְׁפָתוֹב (אֵיבּוֹב כַּח) וְלְכֹל תְּכֵלִית הוּא חוֹקֵר. וּמְכַסֶּה לְלִבָּנָה. מְדוּעַ (לֹא מוֹסֵרֵת אוֹתָם בִּיד הַמְּקַטְרֵג)? מִפְּנֵי שְׁאִין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִבְדֵּךְ אֶת מַעֲשֵׂי יָדָיו.

וְהַצַּד הָאֲחֵר הֵהוּא עוֹמֵד כְּקִלְפָה חֲזָקָה, שְׂאִינָה יְכוּלָה לְהַשְׁבֵּר חוּץ בְּאוֹתָהּ עֲצָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לְיִשְׂרָאֵל, שְׁפָתוֹב תְּקַעוּ בְּחִדּוֹשׁ שׁוֹפֵר בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגְנוֹ. כְּדִי לְשַׁבֵּר הַכְּסוּי הֵהוּא שְׁמַכְסָה אֶת הַלִּבָּנָה, וְלֹא מְאִירָה.

וְכֹאֲשֶׁר מִתְעוֹרְרִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה בְּשׁוֹפֵר, הַקּוֹל הֵהוּא שְׁיוּצָא מִהַשׁוֹפֵר מִכָּה בְּאִוִיר, וּבּוֹקֵעַ אֶת הַרְקִיעִים, עַד שְׁעוֹלָה לְגַבִּי הַסִּלְעֵה הֵהוּא הַחֲזִק, (הַצַּד הָאֲחֵר) שְׁמַכְסָה לְלִבָּנָה, מְשַׁגִּיחַ וּמוּצָא הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְחָמִים, אִז הֵהוּא שְׁעוֹלָה וְעוֹמֵד לְמַעְלָה, מִתְעַרְבֵב. אִז הַקּוֹל הֵהוּא עוֹמֵד וּמַעֲבִיר הַדִּין הֵהוּא, וְכִיּוֹן שְׁלִמְטָה

וְרָזָא הַכָּא, וְאִתְנַהֵיר לָן בְּמִדְבָּרָא, אֲמַאי אִתְעַר דִּינָא עֲלָאָה בְּיוֹמָא דָּא. אֲלֵא כֹּל רְזִין וְכֹל קְדוּשִׁין וְקִירִין, כִּלְהוּ תְלִיין בְּשִׁבְעֵאָה. וְהֵהוּא שְׁבִיעֵאָה עֲלָאָה, עֲלָמָא עֲלָאָה, דְּאִקְרִי עֲלָמָא דְּאִתִּי. מִנִּיהַ נְהִרִין כֹּל בּוֹצִינִין, וְכֹל קְדוּשִׁין, וְכֹל בְּרַפָּאן. וְכַד מְטִי זְמַנָּא, לְחִדּוֹתֵי בְּרַפָּאן וְקְדוּשִׁין לְאַנְהָרָא, בְּעָא לְאַשְׁגָּחָא בְּכֹל תְּקוּנָא דְּעֲלָמִין כִּלְהוּ, וְכֹל אֵינּוֹן תְּקוּנִים לְאַתְקִימָא כִּלְהוֹן סְלִקִין מְגוֹ תְּתָאִי, אִי אֵינּוֹן כְּשָׂרָאן. וְאִי לֹא כְּשָׂרָאן, כְּדִין קְיִימָא (ס"א מְלָה) דְּלֹא נְהִיר, עַד דְּאַתְפְּרָשֵׁן חֲיִיבִין מְגוֹ זְכָאִין, כְּדִין אִתְעַר דִּינָא.

וּמִהַהוּא דִּינָא, אִתְתַּקַּף סְטָרָא אֲחֵרָא, וְאַשְׁתַּכַּח מְקַטְרֵגָא, בְּגִין דִּינִתְנַוֵּן לִיהַ אֵינּוֹן, חֲיִיבֵינָא. בְּגִין דְּעֲלִיהַ כְּתִיב, (אֵיבּוֹב כַּח) וְלְכֹל תְּכֵלִית הוּא חוֹקֵר. וְחִפְיָא לְסִיְהָרָא, אֲמַאי (ד"א לֹא כְּשָׂרָא לֹן בִּידָא דְּמַקְטְרֵגָא). בְּגִין דְּלִית תִּיאֻבְתִּיהַ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, לְאוּבְדָא לְעוֹבְדֵי יָדָיו.

וְהֵהוּא סְטָרָא אֲחֵרָא, קְיִימָא קְלִיפָה תְּקִיפָא, דְּלֹא יְכִיל לְאַתְבָּרָא, בַּר בְּהֵהוּא עֵיטָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא יְהִיב לְיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב תְּקַעוּ בְּחִדּוֹשׁ שׁוֹפֵר בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגְנוֹ. בְּגִין לְתַבָּרָא הֵהוּא כְּסָה דְּאַתְחַפְיָא סִיְהָרָא, וְלֹא נְהִיר.

וְכַד מִתְעַרֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּשׁוֹפֵר, הֵהוּא קְלָא דְּנִפְיָק מְשׁוֹפֵר, בְּטַשׁ בְּאִוִירָא, וּבְקַע רְקִיעִין, עַד דְּסִלְקָא לְגַבִּי הֵהוּא טְנָרָא תְּקִיפָא, (נ"א סְטָרָא אֲחֵרָא) דְּחִפִי לְסִיְהָרָא, אֲשַׁגַּח, וְאַשְׁפַּח אִתְעַרוּתָא דְּרַחֲמִי, כְּדִין הֵהוּא (דף קפ"ד ע"ב) דְּסִלְקֵי וְקְיִימָא לְעֵילָא, אִתְעַרְבֵב. כְּדִין הֵהוּא קְלָא קְיִימָא, וְאַעֲבַר הֵהוּא דִּינָא, וְכִיּוֹן דְּלְתַתָּא אִתְעַרוּ רַחֲמִי, הִכִּי נְמִי לְעֵילָא, אִתְעַר שׁוֹפָרָא

אֲחֵרָא עֲלָאָה, וְאַפִּיק קְלָא

מתעוררים הרחמים, כִּף גַם
לְמַעַל מִתְעוֹרֵר שׁוֹפֵר אַחַר עֲלִיּוֹן
וּמוֹצֵיא קוֹל שֶׁהוּא רַחֲמִים,
וּמִתְעַרְבִּים קוֹל בְּקוֹל, רַחֲמִים
בְּרַחֲמִים, וּבִהֲתַעֲרוּרֹת שֶׁל
לְמִטָּה מִתְעוֹרֵר כִּף גַם לְמַעַל.
וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ יִכּוֹל קוֹל שֶׁל
לְמִטָּה אוֹ הֲתַעֲרוּרֹת שֶׁל לְמִטָּה
לְהִתְעוֹרֵר - כִּמוֹ כֵּן? בֵּא וּרְאֵה,
עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן עוֹמֵד לְקַבֵּל תְּמִיד,
וְהוּא נִקְרָא אֲבָן טוֹבָה, וְעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן לֹא נוֹתֵן לוֹ, אֲלֵא כִּמוֹ
שֶׁהוּא עוֹמֵד. אִם הוּא קִים בְּהֶאֱרַת
פְּנִים מִלְמַטָּה, כִּמוֹ כֵּן מְאִירִים לוֹ
מִלְמַעַל. וְאִם הוּא עוֹמֵד
בְּעֶצְבוֹת, נוֹתֵנִים לוֹ דִּין כְּנִגְדּוֹ.
כִּמוֹ זֶה, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה'
בְּשִׂמְחָה. שִׂמְחָה שֶׁל בֶּן אָדָם
מוֹשֵׁף לְעֶצְמוֹ שִׂמְחָה אַחֲרַת
עֲלִיּוֹנָה. כִּף גַם זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן
- כִּמוֹ שֶׁהִיא מִתְעוֹרֵרֶת, כִּף מוֹשֵׁף
מִלְמַעַל. מִשׁוּם כִּף מְקַדִּימִים
יִשְׂרָאֵל וּמְעוֹרְרִים בְּשׁוֹפֵר קוֹל
שֶׁהוּא (סוד שֶׁל רַחֲמִים) כְּלוּל בְּאֵשׁ
וּמִים וְרוּחַ, וְנִעֲשֶׂה אֶחָד, וְעוֹלָה
לְמַעַל, וּמִכָּה בְּאֲבָן הַטּוֹבָה הַזֶּה,
וְנִצְבַּע בְּגוֹנִים אֵלֶי שֶׁל הַקּוֹל הַזֶּה,
וְאֵז כִּמוֹ שִׂמְחָתָהּ, כִּף מוֹשֵׁף
מִלְמַעַל.

וְכִיּוֹן שֶׁנִּתְקַנְתָּ בְּקוֹל זֶה, רַחֲמִים
יוֹצְאִים מִלְמַעַל וְשׁוֹרִים עֲלֶיךָ,
וְנִכְלָלֶת בְּרַחֲמִים מִלְמַטָּה
וּמִלְמַעַל. וְאֵז מִתְעַרְבֵב הַצַּד
הָאֲחֵר, (מִסְתַּכֵּל וּרְוָא בְּהֶאֱרַת הַפְּנִים)
וְנִחְלַשׁ כַּחוֹ וְלֹא יִכּוֹל לְקַטְרֵג.
וְהָאֲבָן הַטּוֹבָה הַזֶּה קִיַּמְתָּ בְּהֶאֱרַת
הַפְּנִים מִכָּל הַצְּדָדִים - בְּהֶאֱרַת שֶׁל
לְמִטָּה וּבְהֶאֱרַת שֶׁל לְמַעַל.
כִּתִּי עוֹמֵדֶת בְּהֶאֱרַת שֶׁל לְמַעַל?
הִיא אוֹמֵר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. וְכִיּוֹם
הַכַּפּוּרִים מְאִירָה הָאֲבָן הַטּוֹבָה
הַהִיא בְּאוֹר שֶׁל לְמַעַל מִתּוֹךְ
הָאוֹר שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, (וּמִתְעַרְבֵב

דְּאִיהוּ רַחֲמִי, וְאִתְעַרְעְרוּ קָלָא בְּקָלָא, רַחֲמִי
בְּרַחֲמִי, וּבְאִתְעַרוּתָא דְלִתְתָּא, אִתְעַר הָכִי נְמִי
לְעִילָא.

וְאִי תִימָא, הֵיךְ יִכּוֹל קָלָא דְלִתְתָּא, אוֹ
אִתְעַרוּתָא דְלִתְתָּא לְאִתְעַרָא, הָכִי נְמִי.
תָּא חֲזִי, עֲלֵמָא תַתָּאה, קִיַּימָא לְקַבְּלָא תְדִיר,
וְהוּא אִקְרִי אֲבָן טָבָא. וְעֲלֵמָא עֲלָאָה לָא יְהִיב
לֵיה, אֲלָא כְּגוֹוֹנָא דְאִיהוּ קִיַּימָא. אִי אִיהוּ
קִיַּימָא בְּנִהִירוֹ דְאִנְפִין מִתְתָּא, כְּדִין הָכִי נְהִרִין
לֵיה מְלַעִילָא. וְאִי אִיהוּ קִיַּימָא בְּעֶצְבוֹ, יְהִיבִין
לֵיה דִּינָא בְּקַבְּלֵיה.

בְּגוֹוֹנָא דָּא, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת יי' בְּשִׂמְחָה.
חֲדוּה דְבַר נֶשׁ, מְשִׁיף לְגִבְיָה חֲדוּה
אַחְרָא עֲלָאָה. הָכִי נְמִי הִיא עֲלֵמָא תַתָּאה,
כְּגוֹוֹנָא דְאִיהִי אִתְעַטְרַת, הָכִי אִמְשִׁיף
מְלַעִילָא. בְּגִין כִּף מְקַדְמִי יִשְׂרָאֵל, וְאִתְעַרִי
בְּשׁוֹפֵר קָלָא דְאִיהוּ (הוּא רַחֲמִי) כְּלוּל בְּאֵשׁ וּמִיָּא
וְרוּחָא, וְאִתְעַבִּיד חַד, וְסִלְקָא לְעִילָא, וּבִטְשׁ
בְּהִיא אֲבָן טָבָא, וְאַצְטַבַּע בְּאִינוֹן גְּוֹוִינִין דְּהִיא
קָלָא, וּכְדִין כְּמָה דְאִתְחַזִּיאַת, הָכִי מְשִׁיף
מְלַעִילָא.

וְכִיּוֹן דְאִתְקַנְתָּ בְּהִיא קָלָא. רַחֲמִי נִפְקִי
מְלַעִילָא, וְשִׁרְיִין עֲלֶיהָ, וְאִתְפְּלִילָא
בְּרַחֲמִי, מִתְתָּא וּמְלַעִילָא. וּכְדִין אִתְעַרְבֵב
סְטְרָא אַחְרָא. (אִסְתַּכֵּל וְחִטִּי בְּנִהִירוֹ דְאִנְפִין) וְאִתְחַלַּשׁ
תְּקִפְיָהּ, וְלֹא יִכּוֹל לְקַטְרֵגָא. וְהִיא אֲבָן טָבָא,
קִיַּימָא בְּנִהִירוֹ דְאִנְפִין, מִכָּל סְטְרִין, בְּנִהִירוֹ
דְלִתְתָּא, וּבְנִהִירוֹ דְלַעִילָא.

אִימְרִי קִיַּימָא בְּנִהִירוֹ דְלַעִילָא, הוּי אוֹמֵר
בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי. וּבְיוֹמָא דְכַפּוּרִי
אִתְנַהִיר הִהוּא אֲבָן טָבָא, בְּנִהִירוֹ דְלַעִילָא,
מִגּוֹ נְהִירוֹ דְעֲלֵמָא דְאִתִּי, (וְאִתְעַרְבֵב הִהוּא דְלַטְוִרָא)
וּכְדִין מְתַקְנִין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא חַד שְׁעִיר,

המקטרג ההוא), ואז מתקנים ישראל
למטה שְׁעִיר אֶחָד, וְשׁוֹלְחִים
למדבר הַזֶּה הַחֹק שֶׁהוּא שׁוֹלֵט
עָלָיו.

וְהַצַּד הָאֲחֵר הֵהוּא הוּא נִקְדָּה
אֲמֻצְעִית שֶׁל הָעוֹלָם הַחֲרוֹב,
מִשׁוּם שֶׁכָּל חֲרָבָה וְשִׁמְמָה (הוּא
מִמְנוֹה מִהַצַּד הָאֲחֵר הֵהוּא הַשׁוֹלֵט) מִמְנוֹ,
הַצַּד הָאֲחֵר הֵהוּא שׁוֹלֵט עָלָיו,
וְנִקְדָּה הָאֲמֻצְעִית שֶׁל כָּל הַיְשׁוּבָה,
צַד הַקִּדְשָׁה הוּא. וְעַל זֶה עֹמְדֵת
יְרוּשָׁלַיִם בְּאֲמֻצָּע כָּל הַיְשׁוּבָה שֶׁל
הָעוֹלָם.

בְּשָׁתֵי נִקְדוֹת נִבְדְּלַת מַלְכוּת
שָׁמַיִם, צַד הַקִּדְשָׁה - אַחַת שְׁלָה,
וְאַחַת שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. נִקְדָּה
עָלְיוֹנָה נְעֻלְמַת, וְעַל זֶה קִיָּמַת
בְּשָׁתֵי נִקְדוֹת. נִקְדָּה שְׁלָה עֹמְדֵת
תַּחְתִּיָּה, יְרוּשָׁלַיִם, אֲמֻצָּע שֶׁל כָּל
הַיְשׁוּבָה. נִקְדָּה שְׁלֹקַחַת מֵאֵמָּה
עָלְיוֹנָה וְסִתּוּמָה, הִיא גֵן עֵדֵן שֶׁל
הָאֶרֶץ, שְׁעֹמְדֵת בְּאֲמֻצָּע שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם לְכָל הַצְּדִידִים, שֶׁל הַחֲרָבָה
וְהַיְשׁוּבָה וְכָל צְדֵי הָעוֹלָם.

וְעַל זֶה בְּאֲמֻצָּע גֵן עֵדֵן עֹמְדֵת
נִקְדָּה אַחַת עָלְיוֹנָה נְעֻלְמַת
וְסִתּוּמָה שְׁלֵא נֹדַעַת. וְעֹמֵד אֶחָד
נְעוּץ מְלֻמְטָה לְמַעַלָּה תוֹף הַנִּקְדָּה
הַהִיא, וּמִשָּׁם נֹבְעִים מַיִם
שֶׁנִּפְרָדִים לְאַרְבַּעַת צְדֵי הָעוֹלָם.
נִמְצְאוּ שֶׁלֹשׁ נִקְדוֹת בְּעוֹלָם
שְׁעֹמְדוֹת זו עַל זו, כְּדִגְמַת שֶׁלֹשׁ
נִקְדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה.

בֹּא וְרֵא, הַשְּׁעִיר הַהוּא
שְׁשׁוֹלְחִים יִשְׂרָאֵל לְעֹזְאֹזֶל
לְמַדְבָּר הַהוּא, כְּדִי לְתַת חֶלֶק לְצַד
הָאֲחֵר הַהוּא לְהַתְּעַסֵּק אִתּוֹ. וְאִם
תֹּאמַר, שְׁנֵי שְׁעִירִים לָמָּה כָּאֵן?
אֶחָד לָהּ, וְאֶחָד לְצַד הָאֲחֵר
הַהוּא. נִיחָא הַשְּׁעִיר הַהוּא שֶׁל
הַצַּד הָאֲחֵר, אֵף לָהּ מְדוּעָ?

אֵלָּא, לְמַלְךְ שֶׁהִיא כּוֹעֵס עַל בְּנוֹ,
קָרָא לְשׁוֹטֵר, זֶה שְׁעוֹשֶׂה דִינָּה בְּבִנֵי
אָדָם תְּמִיד, כְּדִי שִׁיתְּכּוֹנֵן לְעֲשׂוֹת

וּמִשְׁדָּרִין לְהֵאֵי מְדַבְּרָא תְּקִיפָא, דְּאִיהוּ שְׁלֵטָא
עָלֵיהּ.

וְהֵהוּא סְטָרָא אַחְרָא, אִיהוּ נִקְוֵדָה אֲמֻצְעִיתָא
דְּחָרִיבוּ דְּעֻלְמָא, בְּגִין דְּכָל חָרִיבוּ
וְשִׁמְמוֹן (ס"א מְנִיָּה, הוּא מִהֵהוּא סְטָרָא אַחְרָא דְּשִׁלֵּיט) מְנִיָּה,
הֵהוּא סְטָרָא אַחְרָא שְׁלֵיט עָלֵיהּ. וְנִקְוֵדָה
אֲמֻצְעִיתָא דְּכָל יְשׁוּבָא, סְטָרָא דְּקִדְוִשָׁה אִיהוּ,
וְעַל דָּא, קִיָּימָא יְרוּשָׁלַיִם בְּאֲמֻצְעִיתָא דְּכָל
יְשׁוּבָא דְּעֻלְמָא.

בְּתַרִין נִקְוֵדִין אַתְּפָרְשַׁת מְלָכוּ שְׁמִיָּא, סְטָרָא
דְּקִדְוִשָׁא, חַד דִּילָהּ, וְחַד דְּעֻלְמָא
דְּאַתִּי, נִקְוֵדָה עֻלְאָה טְמִירָא, וְעַל דָּא קִיָּימָא
בְּתַרִין נִקְוֵדִין: נִקְוֵדָה דִּילָהּ קִיָּימָא תַּחוּתָהּ,
יְרוּשָׁלַיִם, אֲמֻצְעִיתָא דְּכָל יְשׁוּבָא. נִקְוֵדָה
דְּנִטְלָא מֵאִימָא עֻלְאָה טְמִירָא, אִיהוּ גֵן עֵדֵן
דְּאַרְעָא, דְּקִיָּימָא בְּאֲמֻצְעִיתָא דְּכָל עֻלְמָא, לְכָל
סְטָרִין, דְּחָרִיבוּ וְיְשׁוּבָא, וְכָל סְטָרִין דְּעֻלְמָא.

וְעַל דָּא, בְּאֲמֻצְעִיתָא דְּגֵן עֵדֵן, קִיָּימָא נִקְוֵדָה
חַדָּא עֻלְאָה טְמִירָא וּגְנִיזָא, דְּלֵא יְדִיעַ.
וְחַד עֻמּוּדָא, נְעִיץ מִתְּתָא לְעִילָא, גּוּ הֵהִיא
נִקְוֵדָה, וּמִתְּמָן נְבַעֵי מַיָּא, דְּאַתְּפָרְיִשׁוּ לְאַרְבַּע
סְטָרֵי עֻלְמָא. אֲשֶׁתְּכַחוּ תְּלַת נִקְוֵדִין בְּעֻלְמָא,
דְּקִיָּימָאן דָּא עַל דָּא, כְּגֹוּנָא דְּתְּלַת נִקְוֵדִין
דְּאַוּרִייתָא.

הָא חֲזִי, הֵהוּא שְׁעִיר דְּמִשְׁדָּרִין יִשְׂרָאֵל
לְעֹזְאֹזֶל, לְהֵהוּא מְדַבְּרָא, בְּגִין לְמִיָּהֵב
חֹלְקָא לְהֵהוּא סְטָרָא אַחְרָא, לְאַתְּעֻסְקָא
בְּהַדְּיָה. וְאִי תִימָא, תְּרִין שְׁעִירִין אֲמַאי הָבָא,
חַד לִיגִי וְחַד לְהֵהוּא סְטָרָא אַחְרָא. תִּינַח הֵהוּא
שְׁעִיר דְּסְטָרָא אַחְרָא. לִיגִי אֲמַאי.

אֵלָּא לְמַלְכָּא דְּהוּא אֲרֻגִיז עַל בְּרִיָּה, קָרָא
לְסִנְטִירָא, הֵהוּא דְּעָבִיד דִּינָּא בְּבִנֵי נְשָׂא
תְּדִיר, בְּגִין דִּיזְדַּמֵּן לְמַעְבַּד דִּינָּא בְּבְרִיָּה.

דין בכנו. השוטר ההוא שמח, ונכנס לבית המלך לאכל שם. פיון שראה אותו בנו, אמר, ודאי לא נכנס השוטר כאן בבית אבי אלא משום שפעם המלך עלי. מה עשה? הלך והתפייס עמו. ומשום שהתפייס עמו, צוה המלך לעשות סעודה עליונה לו ולבנו, וצוה שלא ידע בו השוטר ההוא.

בבסוף נכנס השוטר ההוא. אמר המלך, עתה אם ידע זה מהסעודה העליונה שהכנתי לי ולבני, יתבלבל השלחן. מה עשה? קרא לממנה על הסעודה ואמר לו, תכין משהו ותשים לפני, ותשים לפני השוטר ההוא, כדי שיחשב שסועד לפני משלי, ולא ידע מהסעודה החשובה ההיא של שמחה שלי ושל בני, וינחח החלק ההוא וילך לו, ויתרחק מהשמחה של הסעודה שלנו. ואם לא שעשה המלך כך, לא יתרחק השוטר ההוא מבית המלך.

כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, תזמינו שני שעירים, אחד לי ואחד למקטרג ההוא, כדי שיחשב שמסעודה שלי הוא אוכל, ולא ידע בסעודת השמחה האחרת שלנו, וינחח החלק ההוא וילך לדרך ויתרחק מביתי. פיון שאמא העליונה, עולם הבא, באה לשרות תוף ההיכל של העולם התחתון למצא אור (להשיג עליה בהארה) של הפנים, דין הוא שלא ימצא המקטרג ההוא, ולא בעלי הדין לפניו, פאשר מוציא כל הברכות ומאיר לכלם. וכל שפע חרות ההוא נמצא, וישראל נוטלים מאלו הברכות. שהרי פאשר העולם הבא נכנס להיכל של העולם התחתון ומוצא ששמח העולם התחתון עם בניו בסעודה העליונה ההיא, אז הוא מברך השלחן, והעולמות

ההוא סנטירא חדי, ועאל בבי מלפא למיכל תמן, פיון דאשגח ביה בריה, אמר, ודאי לא עאל סנטירא דא בבי אפא, אלא בגין דארגיז מלפא עלי. מה עבד, אזל ואתפייס בהדיה. פיון דאתפייס בהדיה, פקיד מלפא למעבד סעודתא עלאה ליה ולבריה, ופקיד דלא ידע ביה ההוא סנטירא.

לבתר עאל ההוא סנטירא. אמר מלפא השתא אי ינדע דא, מסעודתא עלאה (דף קפ"ה ע"א) דאתקינית לי ולברי, יתערבב פתורא. מה עבד. קרא לממנא על סעודתא, אמר ליה, אתקין מדי, ותשוי קמאי, ותשוי קמיה דההוא סנטירא, בגין דיחשיב דסעיד קמאי מדילי, ולא ינדע בהדיה סעודתא יקירא דחדוה דילי ודברי, ויטול ההוא חולקא ויזיל ליה, ויתפרש מחדוה דסעודתא דילן. ואי לאו דמלפא עביד הכי, לא יתפרש ההוא סנטירא מבי מלפא.

כך אמר קדשא בריה הוא לישראל, אזמינו תרין שעירין, חד לי וחד לההוא דלטורא, בגין דיחשיב דמסעודתא דילי קאכיל, ולא ינדע בסעודתא דחדוה אחרא דילן, ויפב ההוא חולקא, ויזיל לארחה, ויתפרש מביתי. פיון דאמא עלאה, עלמא דאתי, אתי למשרי גו היכלא דעלמא תתאה, לאשפחא נהירו (נ"א לאשפחא עלה בנהירו) דאנפין, דין הוא דלא ישתפח ההוא דלטורא, ולא מארי דדינין לקמיה, פד אפיק פל ברכאן, ואנהיר לכלא. וכל ההוא חירו ישתפח, וישראל נטלי מאינון ברכאן.

דהא פד עלמא דאתי, עאל להיכלא דעלמא תתאה, ואשפח דחדי עלמא תתאה עם בנוי בהדיה סעודתא עלאה, כדין איהו בריך

פִּתּוּרָא, וְעֲלָמִין פְּלָהוּ מִתְּבַרְכִין, וְכָל חֵידוֹ וְכָל
נְהִירוֹ דְאַנְפִין אֲשֶׁתְּכַחוּ תַּמָּן. הָדָא הוּא
דְכְּתִיב, (ויקרא טז) לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ.

בְּתִיב (ויקרא טז) וְנָתַן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִם
גֹּדְרֹת גֹּדְרֵל אֶחָד לַיְיָ וְגֹדְרֵל אֶחָד
לְעֻזָּאזֵל. דָּא אִיהוּ הַהוּא חֲדוּה דְהַהוּא
דְלִטּוּרָא, בְּגִין דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְטִיל עֲמִיּה
גֹּדְרֵל, וְזַמִּין לֵיהּ, וְלֹא יִדַּע דְנֹר דְלִיק אֲטִיל
עַל רִישֵׁיהּ, וְעַל עֲמָא דִילֵיהּ, פְּמָה דְאֵת אָמַר
(משלי כה) כִּי גִחְלִים אֶתָּה חוֹתָה עַל רֹאשׁוֹ.

וְסִימְנָךְ, (אסתר ה) אִף לֹא הִבִּיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
עִם הַמֶּלֶךְ אֶל הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה
כִּי אִם אוֹתִי. וּכְתִיב, וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא
שְׂמֵחַ וְטוֹב לֵב. בְּהַהוּא חוּלְקָא דְנִטִּיל, וְאֲזִיל
לֵיהּ. וּלְבַתֵּר פִּד אֶתִּי מַלְכָּא עֲלָאָה, לְבִי
מִטְרוּנִיתָא, מִטְרוּנִיתָא תְּבַעַת עֲלָהָא, וְעַל
בְּנֵהָא, וְעַל עֲמָא מִן מַלְכָּא.

וְאִפִּיֵדוּ בְּזַמְנָא דִישְׂרָאֵל בְּגִלּוֹתָא, וְצִלוּ צְלוֹתִין
בְּכָל יוֹמָא, אִיהִי סְלִקַת בַּיּוֹמָא דָּא,
לְקַמֵּי מַלְכָּא עֲלָאָה, וְתַבְעַת עַל בְּנֵהָא. וּכְדִין
אֲתַגְזְרוּ, כָּל אִינוּן נוֹקְמִין, דְזַמִּין קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא לְמַעַבְד עִם אָדוּם, וְאֲתַגְזֵר הֵיךְ זַמִּין
דְלִטּוּרָא דָּא לְאֲתַעְבְּרָא מַעְלָמָא, כְּמָה דְאֵת
אָמַר (ישעיה כה) בַּלַּע הַמּוֹת לְנֶצַח.

וְסִימְנָךְ, בְּזַמְנָא דְגִלּוֹתָא (אסתר ז) כִּי נִמְכַרְנוּ אֲנִי
וְגוֹ'. כִּי אֵין הִצֵּר שׁוּה בְּנִזְק הַמֶּלֶךְ.
מֵאֵי בְּנִזְק הַמֶּלֶךְ. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (יהושע ז)
וְהִכְרִיתוּ אֶת שְׁמֵנוּ מִן הָאָרֶץ וּמָה תַעֲשֶׂה
לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. דְהָא שְׂמָא עֲלָאָה, לֹא אֲתַקֵּיִם
בְּקִיּוּמִיהּ, וְדָא אִיהוּ בְּנִזְק הַמֶּלֶךְ.

וּכְדִין וְהֵמֶן נְבַעַת מַלְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה כְּדִין,
נְהִירוֹ דְאַנְפִין, וְכָל חֵידוֹ אֲשֶׁתְּכַח,
וַיִּשְׂרָאֵל נִפְקֵי לְחִירוֹ, בְּהַהוּא יוֹמָא. כְּדִין מַהֲהוּא יוֹמָא וְלִהְלָאָה, חִירוֹ

כְּלָם מִתְּבַרְכִים, וְכָל שְׂמִחָה וְכָל
הָאֵרַת הַפְּנִים נִמְצָאוֹת שָׁם. זְהוּ
שְׂכָתוּב (ויקרא טז) לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ.
כְּתוּב (ויקרא טז) וְנָתַן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי
הַשְּׁעִירִם גֹּדְרֹת גֹּדְרֵל אֶחָד לַה'
וְגֹדְרֵל אֶחָד לְעֻזָּאזֵל. זֹהִי הַשְּׂמִחָה
הַהִיא שֶׁל הַמְּקַטֵּר הַהוּא, כְּדִי
שְׂהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפִּיל עִמּוֹ
גֹּדְרֵל, וּמְזַמִּין אוֹתוֹ, וְלֹא יִדַּע
שְׂאֵשׁ דּוֹלֵק שָׁם עַל רֹאשׁוֹ וְעַל
הָעַם שֶׁלוֹ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (משלי כה)

כִּי גִחְלִים אֶתָּה חוֹתָה עַל רֹאשׁוֹ.
וְסִימְנָךְ - (אסתר ה) אִף לֹא הִבִּיאָה
אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם הַמֶּלֶךְ אֶל
הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה כִּי אִם אוֹתִי.
וּכְתוּב, וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא
שְׂמֵחַ וְטוֹב לֵב. בְּחֵלֶק הַהוּא
שְׁנוּטֵל, וְהוּלֵךְ לוֹ. וּבִסּוּף, כְּאֲשֶׁר
בָּא הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן לְבֵית הַמַּלְכָּה,
הַמַּלְכָּה מְבַקֶּשֶׁת עֲלֵיהּ וְעַל בְּנֵיהּ
וְעַל עֲמָה מִן הַמֶּלֶךְ.

וְאִפִּיֵדוּ בְּזַמְנָא שִׁישְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת
וּמִתְּפַלְלִים תְּפִלוֹת בְּכָל יוֹם, הִיא
עוֹלָה בַּיּוֹם זֶה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן
וּמְבַקֶּשֶׁת עַל בְּנֵיהּ, וְאֲזַ נְגִזְרוֹת כָּל
אוֹתוֹן נְקֻמוֹת שְׁעִתֵּיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לַעֲשׂוֹת עִם אָדוּם, וְנִגְזֵר אִיךְ
עִתֵּיד הַמְּקַטֵּר הַזֶּה לַעֲבֹר מִן
הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה כה)
בַּלַּע הַמּוֹת לְנֶצַח.

וְסִימְנָךְ - בְּזַמְנָא הַגִּלּוֹת (אסתר ז) כִּי
נִמְכַרְנוּ אֲנִי וְגוֹ'. כִּי אֵין הִצֵּר שׁוּה
בְּנִזְק הַמֶּלֶךְ. מָה זֶה בְּנִזְק הַמֶּלֶךְ?
כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (יהושע ז) וְהִכְרִיתוּ אֶת
שְׁמֵנוּ מִן הָאָרֶץ וּמָה תַעֲשֶׂה
לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. שְׁהִרֵי הַשֵּׁם הַעֲלִיּוֹן
לֹא מִתְקִים בְּקִיּוּמוֹ, וְזֵהוּ בְּנִזְק
הַמֶּלֶךְ.

וְאֲזַ, וְהֵמֶן נְבַעַת מַלְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ
וְהַמַּלְכָּה. אֲזַ אוֹר הַפְּנִים וְכָל
שְׂמִחָה נִמְצָאָת, וַיִּשְׂרָאֵל יוֹצֵאִים
לְחַרוֹת בַּיּוֹם הַהוּא. וְאֲזַ, מֵהַיּוֹם

וַיִּשְׂרָאֵל נִפְקֵי לְחִירוֹ, בְּהַהוּא יוֹמָא. כְּדִין מַהֲהוּא יוֹמָא וְלִהְלָאָה, חִירוֹ

ההוא והלאה, תרות ושמחה בגלוי לשלט עליהם, ואז צריך לשמח עמם. מפאן והלאה, כמו שנתנו לו חלק להתרחק מהם, כך גם נותנים לשאר העמים להתרחק מהם למטה.

בא וראה, מה הוא סוד הקרבנות להקריב ששעיר (פנגד שעיר) ולא דבר אחר? ומדוע שעיר בראש חדש, וכאן גם פן שעיר? אלא, אם תאמר משום שהוא צד שלו - טוב. מדוע לא הנה עז?

אלא דבר זה צריך, והוא נמצא לבעלי כשופים, שכל מעשיהם במה שלא (מתחבר) יהיה בנקבה. ועל זה שעיר, שלא התחבר בנקבה בכל הצדדים שלו. עז, כאשר התחבר בנקבה. ומשום שהוא מלך, נותנים לו משום הפבוד שלו, זה שלא התחבר בנקבה ולא נתן פחו לאחר. וזה ידוע לאותם המכשפים שמשפמשים במעשים אלה. ומפני כך שורים על השעיר ההוא כל אותם החטאים.

בא וראה, אף על גב שהוא חלק לצד האחר ההוא - סוד פאן. כל אלו צדדים אחרים שלמטה (שנקראים מצולות ים), כלם טמאים יותר. וכל מה שיוצאים מדרגות תחתונות, כך הטמאה שלהם יותר. ומפני כן בעז, חלקם יותר, משום שהשערות שלו תלויות יותר מבהמה אחרת, כמו שדין שלהם תלוי למטה בטמאה. אבל מלכות הרשעה הזו האחרת, מלך של הכל בצד ההוא, הטמאה שלו היא יותר מבחרת, ולא טמאה שלמה כאלה הפחתונים. ועל זה שעיר, שהשער שלו לא תלוי ולא חלק. לא חלק, מפני הטמאה ההיא שלו. ולא תלוי, כדי שלא תתחזק בו טמאה כאלה הפחתונים,

וחדוה באתגליא, לשלטאה עליהו, פדין בעי למחדי עמהון, מפאן ולהלאה, כמה דיהבו ליה חולקא לאתפרשא מנהון, הכי נמי יהבין לשאר עמין, לאתפרשא מנהון לתתא.

הא חזי, מה הוא רזא דקרבנא, לקרבא שעיר, (לקבל שעיר) ולא מלה אחרא. ואמאי שעיר בראש חדש, והכא נמי שעיר. אלא אי תימא בגין דאיהו סטרא דיליה יאות. אמאי לא הוי עז.

אלא מלה דא אצטריך, ואיהי אשתכחת למאריהון דחרשין, דכל עובדייהו במה דלא (מתחבר) יהא בנוקבא. ועל דא שעיר לא אתחבר בנוקבא, בסטרין דיליה פלהו. עז פד אתחבר בנוקבא. ובגין דאיהו מלפא, יהבין ליה בגין יקרא דיליה, האי דלא אתחבר בנוקבא, ולא יהיב חיליה לאחרא. ודא אשתמודע לאינון חרשין, דמשפמשין בהני עובדי. ובגיני כך, שרין על ההוא שעיר, כל אינון חטאיהון.

והא חזי, אף על גב דאיהו חולקא לההוא סטרא אחרא, רזא הכא, כל הני סטרין אחרנין דלתתא, (דאקרון מצולות ים) פלהו מסאבין יתיר. וכל מה דנחתין דרגין תתאין, הכי מסאבו דלהון יתיר. ובגין כך, בעז יתיר חולקיהון, בגין דשערא (דף קפ"ה ע"ב) דיליה תליא יתיר מבעירא אחרא, כמה דדינא דלהון תלי לתתא במסאבו. אבל האי מלפו חייבתא אחרא, מלפא דכלא בההוא סטרא, ברור איהו יתיר מסאבו דיליה, ולא מסאבו שלים כהני תתאי. ועל דא שעיר, דשער דיליה לא תליא, ולא שעיע. לא שעיע, בגין דההוא מסאבו דיליה. ולא תליא, בגין דלא יתתקף ביה מסאבו כהני

תתאי, ועל דא ודאי שְׁעִיר וְלֹא אֶחְרָא. כפּוּר, אַמַּאי אֶקְרִי כפּוּר, אֶלֹא בְּגִין דְּנִקִּי כָּל מְסֻאָבוּ, וְאַעֲבַר לִיָּה מִקְמִיָּה, בַּהֲהוּא יוֹמָא. וְעַל דָּא, יוֹם כפּוּר: יוֹמָא דְּנִקְיוּתָא, וְהָכִי קְרִינָא לִיָּה. כְּתִיב (ויקרא טז) פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם, פִּי הַיּוֹם הַזֶּה מִיבְעֵי לִיָּה, מָאִי כִּי בַיּוֹם הַזֶּה. אֶלֹא בְּגִין דְּאִתְדַפֵּי מִקְדָּשָׁא לְעֵילָא, וְאִתְנַקֵּי (נ"א וְאִתְנַהֵר), כְּתִיב פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם. יִכְפֹּר וַיִּנְקֵה בַתְּחִלָּה בַיּוֹם הַזֶּה, כְּדִי שְׂיִטְהַר, וְלִבְסוּף עֲלֵיכֶם.

ועל זה ודאי שְׁעִיר, וְלֹא אֶחְרָא. כפּוּר, מדוע נקרא כפּוּר? אֶלֹא מִפְּנֵי שְׂמֻנְקָה כָּל טְמֵאָה וּמַעֲבִיר אוֹתָהּ מִלְּפָנָיו בַּיּוֹם הַהוּא. וְעַל זֶה יוֹם כפּוּר יוֹם שֶׁל נִקְיוֹן, וְכָף קוֹרְאִים לוֹ, שְׂכַתוּב (ויקרא טז) פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם. פִּי הַיּוֹם הַזֶּה צְרִיף לוֹ לְכַתּוּב! מַה זֶה פִּי בַיּוֹם הַזֶּה? אֶלֹא מִשּׁוּם שְׂמֻטְהַר מִקְדָּשׁ לְמַעֲלָה וּמִתְנַקֵּה (ומאיר), כְּתוּב פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם. יִכְפֹּר וַיִּנְקֵה בַתְּחִלָּה בַיּוֹם הַזֶּה, כְּדִי שְׂיִטְהַר, וְלִבְסוּף עֲלֵיכֶם.

עוד, יִכְפֹּר בַיּוֹם הַזֶּה, וַיִּנְקֵה לוֹ בַתְּחִלָּה. וְכָל זֶה עֲלֵיכֶם, בְּסַבְתְּכֶם צְרִיף לְנִקּוֹת אוֹתָהּ, וְלְטַהַר אוֹתָהּ תְּחִלָּה. יִכְפֹּר - מִי יִכְפֹּר? אֶלֹא זֶהוּ עוֹלָם הַעֲלִיּוֹן שְׂמַאִיר וּמְנַקֵּה לְכָלִּם. וְעַל זֶה כָּל צְדָדִים רְעִים, שְׂנֵקְרָאִים מְצוּלוֹת יָם, עוֹבְרִים. וְכִמּוֹ שְׂאוֹתָן מְצוּלוֹת יָם תְּלוּיוֹת, כְּף גַּם תְּלוּיוֹת שְׂעֵרוֹת (שְׁלוֹ, שְׁהוּא צד) שְׁלוֹ, שְׁהוּא צד שְׁלֵהֶם, וְשְׂעֵר שֶׁל הַצֵּד הַהוּא לֹא חֵלֵק.

כִּמּוֹ זֶה כְּתוּב, (שם) וְכִפֹּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשַׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם. וְכָל חַטָּאתָם צְרִיף לוֹ לומר! אֶלֹא לְהִנָּאֵה שְׁלֵהֶם. מִכָּאֵן וְהִלָּאֵה לְכָל חַטָּאתָם, שְׁלֵא יְכוּל הַמְּקַטְרֵג לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם (ועל זה) בַּיּוֹם כפּוּר, שְׁהוּא הַעֲבֵרֵת כָּל הַחֹבוֹבוֹת וְנִקְוֵי שְׁלֵהֶם. צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְנִקּוֹת עֲצָמָם וְלִלְכַת יַחְפִּי רַגְלִים כְּמִלְאָכִי עֲלִיוֹן. חֲמִשָּׁה עֲנוּיִים כְּדִי לְהַעֲזֹר בְּחַמְשָׁה צְדָדִים עֲלִיוֹנִים שְׁיוּם הַכפּוּרִים מוֹצִיא אוֹתָם, וְהֵם שְׂעִרִים שְׁלוֹ.

ואם שְׂתִיָּה מַחְשִׁיב, שְׁהִיא מַצֵּד שֶׁל יִצְחָק, הָרִי שְׁשָׁה. וְאַף עַל גַּב שְׂבַכְלָל אֲכִילָה הִיא, וְאַזּוּ הֵם שְׁשָׁה, וְעֲנוּי אַחֲרוֹן תְּשֻׁמִּישׁ הַמְּטָה הוּא, וּבְדַרְגָּה שְׂשִׁית

הֵנוּ, יִכְפֹּר בַיּוֹם הַזֶּה, וַיִּנְקֵי לִיָּה בְּקַדְמִיתָא, וְכָל דָּא עֲלֵיכֶם, בְּגִינְכוֹן אֶצְטְרִיף לְנִקְאָה לִיָּה, וְלְדַכָּא לִיָּה בְּקַדְמִיתָא. יִכְפֹּר, מָאֵן יִכְפֹּר. אֶלֹא דָּא הוּא עֲלֵמָא עֲלָאָה, דְּנִהִיר וְנִקִּי לְכָלֹא. וְעַל דָּא כְּלָהּוּ סְטְרִין בִּישׁוּן, דְּאֶקְרוּן מְצוּלוֹת יָם, אִתְעַבְרוּ. וְכִמָּה דְּאִינוּן מְצוּלוֹת יָם תְּלִיזִין, הָכִי נְמִי תְּלִיזִיא שְׂעֵרָא (ס"א דִּילִיָּה, רַהוּא סְטְרָא וְכוּ) דִּילִיָּה כָּל הַהוּא סְטְרָא דְּלַהוּן, וְשְׂעֵרָא דְּהַהוּא סְטְרָא לֹא שְׂעִיעַ.

בְּגִינוּנָא דָּא כְּתִיב, (ויקרא טז) וְכִפֹּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְמֵאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשַׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם. וְכָל חַטָּאתָם מִבְּעֵי לִיָּה, אֶלֹא לְהִנָּאֵה לְהוֹן, מִכָּאֵן וְהִלָּאֵה לְכָל חַטָּאתָם דָּלֹא יְכִיל מְקַטְרֵגָא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ (ועל דא) בַּיּוֹמָא דְּכפּוּר, דְּאִיָּהוּ קְנוּחָא דְּכָל חוֹבִין, וְנִקְוֵי דְּלַהוּן. בְּעָאן יִשְׂרָאֵל לְנִקְאָה גְּרַמִּיָּהוּ, וְלִמְהַף יַחְפִּי רַגְלִין, כְּמִלְאָכִי עֲלִאִין. חֲמִשׁ עֲנוּיִין, בְּגִין לְאַסְתֵּייעָא בְּחִמְשׁ סְטְרִין עֲלִאִין, דְּיוֹמָא דְּכפּוּרִי אֶפִּיק לֹון, וְאִינוּן תְּרַעִין דִּילִיָּה.

ואי שְׂתִיָּה קֹא חָשִׁיב, דְּאִיָּהוּ מִסְטְרָא דִּיצְחָק, הָא שִׁית, וְאַף עַל גַּב דְּבַכְלָל אֲכִילָה אִיָּהוּ, וְכַדִּין אִינוּן שִׁית, וְעֲנוּיָא בְּתִרְאָה תְּשֻׁמִּישׁ

נמצא, וכנגדה אנו עושים ענוי זה.

כתוב (במדבר כט) ובַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה, וְכַתּוּב (ויקרא כג) אַךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ - בַּעֲשִׂירֵי צִרְיָף לוֹ לומר! מה זה בַּעֲשׂוֹר? אלא משום שעתה ביום זה, כל מדרגות עליונות באות אלו על אלו לשרות על הלבנה ולהאיר אותה, וכלן בסוד של עֶשֶׂר, עד שעולה למאה. וכאשר עומדת בסוד של מאה, אז הכל אחד, ונקרא יום הפפורים. ועל זה בַּעֲשׂוֹר, כמו שאתה אומר זכור, שְׁמֹר, שְׁכֵלֶם בַּיּוֹם הַזֶּה לַעֲשׂוֹר וּלְהַאִיר בַּסּוּד שֶׁל עֶשֶׂר.

החזיר הזקן היה ראשו כנגד רבי שמעון, ואמר לו, (רבי שמעון) הרי ידעתי ששאלה תקשה בכאן, בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. אמר לו

רבי שמעון, ודאי, (זה בעשירי נכון הוא וכן הוא, אבל בעשור מדוע וכו') בַּעֲשׂוֹר נכון הוא. אם כן הוא, מדוע עולה למאה? והרי מהפסוק לא נראה, אלא שעולה לשבעים, ממשמע שכתוב בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. וכאשר מעשרים לשביעי עֶשֶׂר פְּעָמִים, הרי ודאי עולה לשבעים. אמר לו, על זה התנתי ראשי כלפיך, שהרי ידעתי שחכם אתה. בא וראה, שני סודות כאן. אחד, שהרי הלבנה נקראת חֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, ומפני כן נקרא חֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשֶׂר, מפני ששְׁמַאִירִים לה עֶשֶׂר פְּעָמִים - הרי מאה. ועוד, דבר זה שאמרת, ודאי לשבעים עולה ביום זה (ובמדרגה של שבעים היא, ובמדרגה של מאה היא, לדרגה של מאה להשלים ולהאיר). ובדרגה זו של שבעים, שהרי ביום זה נוטל לכל עם ישראל לדון, וכלם עומדים בנשמה יותר מהגוף, שהרי ביום זה ענוי של הנפש הוא, ולא של הגוף, כמו

הַמָּטָה אִיהוּ, וּבִדְרָגָא שְׁתִּיתָאָה שְׁכִיחַ, וְלִקְבֻלֵיה אָנָּן עֲבָדִין עֲנוּיָא דָא.

כתוב (במדבר כט) ובַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה, וְכַתּוּב (ויקרא כג) אַךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ. בַּעֲשׂוֹר, בַּעֲשִׂירֵי מִיבְעֵי לֵיהּ, מָאִי בַּעֲשׂוֹר. אֵלָא, בְּגִין דְּהִשְׁתָּא בְיוֹמָא דָא, כָּל דְּרָגִין עֲלֵאִין, אַתְיִין אֵלִין עַל אֵלִין, לְמַשְׁרֵי עַל סִיְהָרָא, וְלֵאנְהָרָא לֵהּ. וְכִלְהוּ בְרִזָּא דְעֶשֶׂר, עַד דְּסִלְקָא לְמָאָה. וְכַד קְיִימָא בְרִזָּא דְמָאָה, כְּדִין כִּלְא חַד, וְאִקְרִי יוֹם הַפְּפוּרִים. וְעַל דָּא בַּעֲשׂוֹר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר זְכוּר, שְׁמֹר, דְּכִלְהוּ אַתְיִין בְּגִין לַעֲשָׂרָא וְלֵאנְהָרָא בְרִזָּא דְעֶשֶׂר.

אֲהֲרָר הָאִי סָבָא רִישֵׁיהּ לִקְבֻלֵיה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר לֵיהּ, (רבי שמעון) הָא יִדְעָנָא דְשָׁאֲלָתָא תַבְעֵי בְהָאִי, בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדָאִי, (ס"א דא בעשירי נאות הוא, והכי הוא, אבל בעשור אמאי וכו') בַּעֲשׂוֹר יֵאוֹת הוּא. אִי הָכִי הוּא, אָמַאי סָלִיק לְמָאָה, וְהָא מִקְרָא לָא אַתְחִזִּי, אֵלָא דְסָלִיק לְשַׁבְעִין, מִשְׁמַע דְּכַתּוּב בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, וְכַד מַעֲשִׂירֵי לְשַׁבְעָאָה עֶשֶׂר זְמַנִּין, הָא וְדָאִי סָלִיק לְשַׁבְעִין. אָמַר לֵיהּ, עַל דָּא אֲהֲדַרְנָא רִישָׁא לְגַבְדָּא, דְּהָא יִדְעָנָא דְחַפִּימָא אַנְתָּ.

הָא חֲזִי, תְרִין רִזִּין הָכָא, חַד דְּהָא סִיְהָרָא חֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי אִקְרִי, וּבְגִין כֶּן אִקְרִי חֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשֶׂר, בְּגִין דְּקָא מְנַהֲרִין לֵהּ עֶשֶׂר זְמַנִּין, הָא מָאָה. וְתוּ, הָאִי מְלָה דְקָאמְרַת, וְדָאִי לְשַׁבְעִין סָלִיקָא בְהָאִי יוֹמָא, (ובדרגה דשבעין איהו, ובדרגה דמאה איהו. לדרגה דמאה לאשקמא ולאנהרא.) וּבְהָאִי דְרָגָא דְשַׁבְעִין, דְּהָא בְיוֹמָא דָא נָטִיל לְכָל עַמָּא דִּישְׂרָאֵל לְמִידָן, וְכִלְהוּ קְיִימִין בְּנִשְׁמַתָּא יַתִּיר מִגּוּפָא, דְּהָא בְיוֹמָא דָא עֲנוּיָא דְנַפְשָׁא אִיהוּ, וְלָא מִגּוּפָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וְעֲנִיתָם אֶת

שנאמר ועניתם את נפשתיכם. פי כל הנפש אשר לא תענה. ויום זה לוקח לכל הנפשות ונמצאות ברשותו. ואם לא עומדת בסוד (ברשות) של שבועים, אין לה רשות בנפשות (לעמוד שם), שעמידת הנפשות בסוד של שבועים, כמו שנאמר (תהלים צ) מי שנותניו בהם שבועים שנה וגו'.

ואם תאמר, נפשות הילדים שלא השלימו לשבועים שנה לא שולטת בהם - ודאי ששולטת בהם, אבל לא בשלמות, כמי שזכה לימים הרבה למצוות התורה, ועם כל זה, בכל שבועים שנה היא הולכת. ועל זה למדנו, אחד המרבה ואחד הממעט. מה זה אחד? ביחוד של שבועים שנה, מי שמרבה ומי שממעט.

ועד זה ביום הפפורים עוברת בכל השבועים, ונשלמת דרגה זו בכלם, וכל הנשמות עולות לפניו, ודן את כלן בדין, והקדוש ברוך הוא מרחם על ישראל ביום זה. מי שלא העביר טנוף מרוחו לכפר עליו, (ביום זה) כאשר עולה תפלתו ביום זה, טובע במקום ההוא שנקרא רפש וטיט, והוא מצולות ים, ולא עולה להיות עטרה בראש המלך.

ביום זה לא צריך בן אדם לפרש חטאיו בפני אחר, משום שכמה הם שלוקחים הדבור ההוא ומעלים אותו למעלה, ויש עדים בדבור ההוא. ומה (מיכה ז) משכבת חיקך שמר פתחי פיך - כל שפן אלו שהולכים ומסתכלים לקטרג עליהם ומעידים עליהם, וכל שפן שעזות הוא לפני הכל וחלול שמו של הקדוש ברוך הוא. ועל זה פתויב, (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטאי את בשרף. (מכאן והלאה סוד

באופן אחר)

פתח ואמר, (שמות יב) החדש הזה

נפשותיכם פי כל הנפש אשר לא תענה. והאי יומא נטיל לכל נפשאן והווי ברשותיה, ואי לא קיימא ברזא (נ"א ברשותא) דשבועין, לית ליה רשו בנפשאן, (ס"א לקיימא תמו) דקיימא דנפשאן ברזא (דף קפ"ו ע"א) דשבועין, כמה דאת אמר (תהלים צ) ימי שנותינו בהם שבועים שנה וגו'.

ואי תימא נפשאן דרביי דלא אשלימו לשבועין שנין לא שלטא בהו. ודאי שלטא בהו, אבל לא בשלימו, כמאן דזכי יומין סגיאין לפקודי אורייתא, ועם כל דא בכלהו שבועין שנין אזלא. ועל דא תנינן אחד המרבה ואחד הממעט. מאן אחד. ביחודא דשבועין שנין, מאן דאסגי, ומאן דאמעט.

ועד דא, ביומא דכפורי אעבר בכלהו שבועין, ואשתלים האי דרגא בכלהו, וכל נשמתין סלקין קמיה, ודאין להון בדינא, וקודשא בריך הוא חייס עלייהו דישראל ביומא דא, מאן דלא אעבר טינא מרוחיה לכפרא עליה, (ביומא דא) פד סליק צלותיה בהאי יומא, טבע בההוא אתר דאקרי רפש וטיט, ואיהו מצולות ים ולא סליק לאתעטרא ברישא דמלכא.

ביומא דא לא אצטריך בר נש לפרשא חטאוי קמי אחרא, בגין דכמה אינון דנטלי ההיא מלה, וסלקי לה לעילא, ואית סהדין בההיא מלה. ומה (מיכה ז) משכבת חיקך שמר פתחי פיך, כל שפן אינון דאזלי ועייני לקטרגא לון, וסהדי עליה. וכל שפן דחציפו איהו לקמי כלא, וחלול שמא דקודשא בריך הוא. ועל דא כתיב, (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרף. (מכאן והלאה רוא בנון אחרא).

פתח ואמר, (שמות יב) החדש הזה לכם ראש חדשים וגו', וכי כלהו זמנין וחדשין

לֹא אֵינּוֹן דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אֵלֵא חֲדָשִׁים לֹא כְּתִיב) אֵלֵא הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם, דִּילִי אִיהוּ, אֲבָל אֲנָא מְסָרִית לִיהּ לְכוּן, דְּלִכּוּן אִיהוּ בְּאַתְגְּלִיא, אֲבָל שְׂבִיעָא דִּילִי אִיהוּ, וְעַל דָּא אִיהוּ בְּכֶסֶה, וְלֹא בְּאַתְגְּלִיא. יִרְחֵא דְלִכּוּן, אִיהוּ בְּסִדְרָא, כְּסִדְר דְּאַתּוּן אָבִיב, דְּאִיהוּ אב"ג. י"ב אִיהוּ רְזָא דְג'. (ס"א וְאִיהוּ אב"ג כְּסִדְרָא דְאַתּוּן) אֲבָל יִרְחֵא שְׂבִיעָא דִּילִי אִיהוּ מְסוּפָא דְאַתּוּן. (ס"א תְּשָׁרִי) מְאִי טַעְמָא. אַתּוּן מִתְתָּא לְעִילָא, וְאַנָּא מְעִילָא לְתַתָּא.

לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים וְגו'. וְכִי כַל הַזְמַנִּים וְהַחֲדָשִׁים אֵינָם שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? (אֵלֵא חֲדָשִׁים לֹא כְּתוּב) אֵלֵא הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם, שְׁלִי הוּא, אֲבָל אֲנִי מְסָרְתִי אוֹתוֹ לָכֶם. שְׁלָכֶם הוּא בְּנִגְלָה, אֲבָל שְׂבִיעֵי שְׁלִי הוּא, וְעַל זֶה הוּא בְּכֶסֶה וְלֹא בְּגִלּוּי. חֲדָשׁ שְׁלָכֶם הוּא מְסָדְר כְּסִדְר אוֹתִיּוֹת אָבִיב, שֶׁהוּא א' ב' ג'. י"ב הוּא סוּד אוֹת ג' (וְהוּא א' ב' ג' כְּסִדְר הָאוֹתִיּוֹת). אֲבָל הַחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי, שְׁלִי הוּא מְסוּפָא הָאוֹתִיּוֹת (תְּשָׁרִי). מַה הַטַּעַם? אַתֶּם מִמְטָה לְמַעְלָה, וְאֲנִי מִמַּעְלָה לְמַטָּה.

הָאִי דִּילִי. בְּרִישָׁא דִּירְחָא, אֲנָא אִיהוּ בְּאַתְפְּסִיָּא. בְּעֶשְׂרָה דִּירְחָא, אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין דְּאַנָּא בְּחֻמְשׁ קְדָמָי, וּבְחֻמְשׁ אַחֲרָנִין, וּבְחֻמְשׁ תְּלִיתָאִי. בְּקְדָמִיתָא דִּירְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֻמְשָׁא יוֹמִין. בְּעֶשְׂרָה דִּירְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֻמְשׁ יוֹמִין אַחֲרָנִין. בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר דִּירְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֻמְשׁ תְּלִיתָאִי.

זֶה שְׁלִי. בְּרֵאשׁ הַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא, בְּכִסּוּי, וּבְעֶשְׂרָה לַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא, מְשׁוּם שְׂאֲנִי בְּחֻמְשׁ רֵאשׁוֹנוֹת, וּבְחֻמְשׁ אַחֲרוֹנוֹת, וּבְחֻמְשׁ שְׁלִישִׁיּוֹת. בְּתַחֲלַת הַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא מְשׁוּם חֻמְשָׁה יָמִים. בְּעֶשְׂרָה לַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא מְשׁוּם חֻמְשָׁה יָמִים אַחֲרֵים. בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר לַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא מְשׁוּם חֻמְשׁ שְׁלִישִׁיִּים.

מְאִי טַעְמָא כּוּלִי הָאִי. בְּגִין דְּכָל יִרְחָא דָּא מְעַלְמָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְעַלְמָא עֲלָאָה בְּרָזָא דְחֻמְשׁ אִיהוּ, בְּכָל זְמָנָא וְזְמָנָא, וּבְגִינִי כִּף יִרְחָא דָּא אִיהוּ בְּכֶסֶה, וְלֹא בְּאַתְגְּלִיא, בְּגִין דְּעַלְמָא עֲלָאָה בְּכֶסֶה אִיהוּ, וְכָל מְלוּי בְּאַתְפְּסִיָּא. וְיִרְחָא דָּא דְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ בְּלַחֲדוּדִי. פִּינּוּן דְּמָטָא יוֹמָא דְחֻמְיָסְר, כְּדִין גְּלִיָּא. פְּלָא אִיהוּ מְטָא בְּחֻדְתוֹתָא דְסִיְהָרָא, וְסִיְהָרָא אֲשֶׁתְּלִימָתָא, וְאַתְנַהֲרִית מְאִימָא עֲלָאָה, וְקִיִּימָא לְאַנְהָרָא לְתַתָּאִי מְגוּ נְהוּרָא דְלְעִילָא, וְעַל דָּא אֲקָרִי רֵאשׁוֹן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (וַיִּקְרָא כג) וְלִקְחָתֶם לָכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן. עַד הַשְּׁתָּא קִיִּימִי כְּלָהוּ יוֹמִין בְּרָזָא עֲלָאָה, מְכַאֵן נַחְתִּין לְרָזָא תַתָּאָה.

מַה הַטַּעַם כָּל זֶה? מְשׁוּם שְׁכַל חֲדָשׁ זֶה הוּא מְעוּלָם הָעֲלִיּוֹן, וְעוּלָם הָעֲלִיּוֹן בְּסוּד חֻמְשׁ הוּא, בְּכָל זְמַן וְזְמַן, וּמְשׁוּם כִּף חֲדָשׁ זֶה הוּא בְּכִסּוּי וְלֹא בְּגִלּוּי, מְשׁוּם שְׁעוּלָם הָעֲלִיּוֹן בְּכִסּוּי הוּא, וְכָל דְּכִרְוִי בְּהֶסְתֵּר. וְחֲדָשׁ זֶה הוּא שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ. פִּינּוּן שְׂמִיגַע יוֹם הַט"ו לַחֲדָשׁ, אֲזַי מְתַגְּלָה. הַכָּל הוּא מְגִיעַ בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת הַלְּבָנָה, וְנִשְׁלַמַת הַלְּבָנָה וּמְאִירָה מְאִמָּא הָעֲלִיּוֹנָה, וְעוֹמְדַת לְהָאִיר לְתַתְּחוּנִים מִתּוֹף הָאוּר הָעֲלִיּוֹן, וְעַל זֶה נִקְרָא רֵאשׁוֹן, כְּמוֹ שְׁנֶאמַר (וַיִּקְרָא כג) וְלִקְחָתֶם לָכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן. עַד עַכְשָׁו עוֹמְדִים כָּל הַיָּמִים בְּסוּד עֲלִיּוֹן. מְכַאֵן יוֹרְדִים לְסוּד תַּתְּחוּן. בְּאִירָאָה, מְיוֹם הָעֲלִיּוֹן הָיוּ יָמִים

הָאִי חָזִי, מְיוֹמָא עֲלָאָה הוּוּ אֵלִין יוֹמִין קְדָמָיִן, רְזָא דְעַלְמָא עֲלָאָה, מְאֵן דְּאִין

אלו הראשונים, סוד של העולם העליון, מי דן דין העולם, שהרי דין לא נמצא בזה העולם אלא מדין התחתון? (סוד) שנה - (ישעיה נד) אלהי כל הארץ יקרא. שאם תאמר דין העולם דן למעלה, אם כן לא היה נקרא עולם החרות, עולם שהיא אור של כל העולמות, עולם של כל החיים, עולם של כל החרות. ואם תאמר מדין של יצחק - אם הוא מעורר דין לגבי העולם הזה, לא יכולים כל העולם לסבל, שהאש העליון התקיף ההוא, אין מי שסובל אותו, אלא אש שלמטה, שהוא אש שסובל אש.

אף כמו שהעולם הזה עולם התחתון של כל העולמות, כך גם כל דיניו מעולם התחתון, של אלקים שופט. וזה נקרא דין עליון על העולם הזה, ומשום שהוא דרנה שביעית, לא גוזרים גזרה על בן אדם אלא מעשרים שנה ומעלה.

הסתבר הנקן הזה ברבי שמעון, וראה אותו שזולגות עיניו דמעות. אמר רבי שמעון, אם היא שביעית, מדוע מעשרים שנה ומעלה? אמר לו, אשרי מי שמדבר על אונים שומעות.

בא וראה, בית דין שלמטה בארץ לא גוזרים דין על בן אדם עד שלש עשרה שנה. מה הטעם? משום שעוזבים שבע שנים לשביעית, אלהי כל הארץ יקרא. ואין רשות לאדם באלו השבע. ואלו השבע לא נמצאות אלא על שלש עשרה שלמטה (בארץ), שאלו כסא לגביו, ומשום זה כל גזרות וכל הדינים שלמטה, מאלו השבע שנים שלמטה, כפלות של עשרים שנה הם.

ודין העולם בראש השנה הוא על כפי להטהר לגבי העולם העליון,

דינא דעלמא, דהא דינא לא אשתכח בהאי עלמא, אלא מדינא תתאה, (ס"א ר"א) דדא (ישעיה נד) אלהי כל הארץ יקרא. דאי תימא דינא דעלמא דאין לעילא, אי הכי לא אתקרי עלמא דחירו, עלמא דנהירו דכל עלמין. עלמא דכל חיין, עלמא דכל חירו. ואי תימא מדינא דיצחק. אי איהו אתער דינא לגבי האי עלמא, לא יכלין כל עלמא למסבל, דההוא אשא תקיפא עלאה, לא אית מאן דסביל ליה, אלא אשא דלתתא, דאיהו אשא דסביל אשא. אלא, כמה דעלמא דא עלמא תתאה דכלהו עלמין. הכי נמי כל דינוי מעלמא תתאה, דאלהים שופט. ודא אקרי דינא עלאה על האי עלמא, ובגין דאיהו דרגא שביעאה, לא גזיר גזרה על בר נש, אלא מעשרין שנין ולעילא.

אשגח האי סבא ברבי שמעון, וחקמא ליה דזולגין עינוי דמעין. אמר רבי שמעון, אי היא שביעאה, אמאי (דף קפ"ו ע"ב) מעשרין שנין ולעילא. אמר ליה, זכאה מאן דמליל על או דנין דשמעין.

הא חזי, בי דינא דלתתא בארעא, לא גזרין דינא על בר נש, עד תליסר שנין. מאי טעמא. בגין דשבקין שבע שנין לשביעאה, אלהי כל הארץ יקרא. ולית רשו לבר נש באינון שבע. ואינון שבע, לא שראן אלא על תליסר דלתתא, (בארעא) דאינון פורסייא לגביה, ובגין כד, כל גזרין, וכל דינין דלתתא, מאינון שבע שנין דלתתא, כללא דעשרין שנין איהו. ודינא דעלמא בראש השנה, על ידא דהאי דרגא איהו, דאיהו ממש קיימא בדינא על בנוי בהאי עלמא, בגין לאתדפאה לגבי

ידי זו המדרגה, שהוא ממש עומד בדין על בניו בעולם הזה

עֲלָמָא עֲלָאָה, בְּגִין דְּלִית לִיהּ סִיּוּעַ לְסִלְקָא
וְלֹא תִדְפָּאָה אֶלָּא מִגּוּ תַתָּאי.

וְכֹד יִשְׂרָאֵל אֵינּוּן בַּחֲמִיסָר יוֹמִין, כְּדִין נָטִיל
לְבָנוּי, לְפָרְשָׁא גְדַפּוּי עֲלִיּהוּ, וְלִמְחַדִּי
עֲמָהוּן. וְעַל דָּא כְּתִיב וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם
הָרֵאשׁוֹן, פְּרִי, דָּא אִיהוּ אֵילָנָא דְאַקְרִי עֵץ
פְּרִי, וְאַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ פְּרִי. עֵץ הָדָר: כְּמָה דְאַתָּ
אָמַר (תהלים צו) הוּד וְהָדָר לְפָנָיו. מְאִי טַעְמָא
אַקְרִי הָדָר, וּמֵאַן אִיהוּ הָדָר. אֶלָּא דָּא צְדִיק.

אֲמַאי אַקְרִי הָדָר, וְהָא אַתָּר טְמִירָא אִיהוּ
דְּלִית לִיהּ גְלוּיָא, וְצְרִיכָא לְאַתְּפִסְיָא
תְּדִיר, וְלִית הָדָר אֶלָּא מֵאַן דְּאַתְּגַלִּיָּא וְאַתְּחִזִּי.
אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ דְּרָגָא טְמִירָא, הִדּוּרָא
אִיהוּ דְּכָל גּוּפָא, וְלֹא אֲשְׁתַּכַּח הִדּוּרָא לְגוּפָא,
אֶלָּא בֵּיהּ. מְאִי טַעְמָא. מֵאַן דְּלִית עֲמִיָּה הָאִי
דְּרָגָא, לִית בֵּיהּ הִדּוּרָא, לְמִיעַל בְּכַנְי נֶשְׂא.
קָלָא לָאו עֲמִיָּה בְּדַבּוּרָא, (ס"א כְּדַבּוּרָא) וְהִדּוּרָא
(ס"א וְדַבּוּרָא) דְּקָלָא אֲתַפְּסִק מִנִּיהּ. דִּיקָנָא, וְהִדּוּרָא
דְּדִיקָנָא לָאו עֲמִיָּה, וְאַף עַל גַּב דְּאַתְּפִסְיָא
הִהוּא דְּרָגָא, כָּל הִדּוּרָא דְּגוּפָא בֵּיהּ תִּלְיָא.
וְאַתְּפִסִּי וְאַתְּגַלִּיָּא. וּבְגִין כֶּף עֵץ הָדָר אִיהוּ,
עֵץ דְּכָל הִדּוּרָא דְּגוּפָא בֵּיהּ תִּלְיָא, וְדָא אִיהוּ
(בראשית א) עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי.

כַּפַּת תְּמָרִים, הָכָא אֲתַפְּלִילת אֲתַתָּא בְּבַעֲלָה
בְּלָא פְּרוּדָא, כַּפּוֹת תְּמָרִים כְּחָדָא. וְעַנְף
עֵץ עֲבוֹת, תִּלְתָּא. וְעַלִּין דִּילִיָּה, דָּא בְּסִטְרָא
דָּא, וְדָא בְּסִטְרָא דָּא, וְחַד דִּשְׁלִיט עֲלִיּהוּ.
וְעַרְבֵי נַחַל, תְּרִין. דְּלִית לֵהוּ רִיחָא וְטַעְמָא,
כְּשׁוּקִין בְּכַנְי נֶשְׂא. (ובגין כף) לוּלָב נָטִיל כְּלָהוּ,
כְּחוּטָא דְּשִׁדְרָה קְיִימָא דְּגוּפָא. וּמָה דְּנִפְיָק
לְבַר טַפַּח, הָכִי הוּא, בְּגִין לְאַשְׁלָמָא וְלֹא פְּקָא
כְּלָא, וְלִשְׁמָשָׂא כְּדָקָא חִזִּי.

מְשׁוּם שְׁאִין לוֹ סִיּוּעַ לְעֲלוֹת
וְלִהְטֵהָר אֶלָּא מִתּוֹךְ הַתַּחֲתוֹנִים.
וְכַאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל הֵם בַּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר
יוֹם, אֲזַ נּוֹטֵל לְבָנוּי לְפָרֵשׁ כְּכַפּוּי
עֲלִיָּהֶם וְלִשְׁמַח עִמָּהֶם. וְעַל זֶה
כְּתוּב וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם
הָרֵאשׁוֹן. פְּרִי זֶה הוּא אֵילָן
שְׁנִקְרָא עֵץ פְּרִי, וְנִמְצָא בּוֹ פְּרִי.
עֵץ הָדָר - כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים צו)
הוּד וְהָדָר לְפָנָיו. מָה הִטְעַם נִקְרָא
הָדָר, וּמִי הוּא הָדָר? אֶלָּא זֶה
צְדִיק.

מִדּוּעַ נִקְרָא הָדָר, וְהָרִי מְקוּם
מְסִתָּר הוּא שְׁאִין לוֹ גְלוּיָא, וְצְרִיף
לְהַתְּפִסּוֹת תְּמִיד, וְאִין הָדָר אֶלָּא
מִי שְׁמַתְגַּלָּה וּמִתְרַאָּה? אֶלָּא, אַף
עַל גַּב שֶׁהוּא דְּרָגָה מְסִתְרָת, הִדּוּר
הוּא שֶׁל כָּל הַגּוּף, וְלֹא נִמְצָא
הִדּוּר לְגוּף אֶלָּא בּוֹ. מָה הִטְעַם?
מִי שְׁאִין עֲמוּ מְדַרְגָּה זוֹ, אִין בּוֹ
הִדּוּר לְבַא בְּכַנְי אָדָם. קוּלוּ אִין
עֲמוּ בְּדַבּוּרוֹ (כְּפִרָא), וְהִדּוּר (דַּבּוּרָא)
שֶׁל קוּל נִפְסֵק מִמֶּנּוּ. זְקַנּוּ וְהָדָר
זְקַנּוּ לֹא עֲמוּ, וְאַף עַל גַּב
שְׁמַתְכִסִּית הִדְרָגָה הִיָּא, כָּל
הִדּוּר הַגּוּף תִּלּוּי בּוֹ, וּמִתְכַּסֶּה
וּמִתְגַּלָּה. וּמִפְּנֵי כֵן עֵץ הָדָר הוּא,
עֵץ שֶׁכָּל הִדּוּר הַגּוּף תִּלּוּי בּוֹ, וְזֵהוּ
הוּא עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי.

כַּפַּת תְּמָרִים - כְּאֵן נִכְלַלְתָּ אִשָּׁה
בְּבַעֲלָה בְּלִי פְּרוּד, כַּפַּת תְּמָרִים
כְּאַחַד. וְעַנְף עֵץ עֲבַת - שְׁלִשָּׁה.
וְעַלִּים שְׁלוֹ - זֶה בְּצַד זֶה, וְזֶה בְּצַד
זֶה, וְאַחַד שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם. וְעַרְבֵי
נַחַל - שְׁנַיִם, שְׁאִין לָהֶם רִיחַ
וְטַעַם, כְּשׁוּקִים כְּכֵן אָדָם. (ומפני כן)
לוּלָב נּוֹטֵל כְּלָם, כְּחוּט הַשִּׁדְרָה
שְׁמַעְמִיד אֶת הַגּוּף. וּמָה שְׁיּוּצָא
הַחוּצָה טַפַּח - כֶּף הוּא, כְּדִי
לְהַשְׁלִים וְלִהְיוּצִיא הַכֹּל וְלִשְׁמַשׁ
כְּמוֹ שְׁצְרִיף.

(ומפני כן) בְּמִינִים אֵלוּ צְרִיף בֵּין אָדָם

(ובגין כף) בְּהַנִּי זִינִין, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַתְחַזָּאָה קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עַלִּין

להראות לפני הקדוש ברוך הוא. עלים של אלו התמרים, הם כל שאר חילות שמתאחדים באלו הכנתיים שהקדוש ברוך הוא נקרא בהם, מפני שצריכים (להתאחד) למטה פדגמת למעלה. שאין לה דבר בעולם שאין לו דגמא למעלה. פדגמא של למעלה כף יש למטה. וצריכים ישראל להתאחד בסוד זה של האמונה לפני הקדוש ברוך הוא. בתוב (ויקרא כג) בפסכת תשבו שבעת ימים. זהו סוד האמונה, וסוד זה נאמר על העולם העליון. וכך למדנו, כאשר נברא העולם נאמר פסוק זה.

כאשר התחילה חכמה לצאת ממקום שלא ידוע ולא נראה, אז יוצאת מדה אחת ומפכה, והחכמה ההיא העליונה מאירה ומתפשטת לכל הצדדים בסוד המשפן העליון. והמשפן העליון ההוא מוציא ששה צדדים, ואז הניצוץ ההוא של המדה מאיר לכלם, ואמר בפסכת תשבו שבעת ימים.

מי הוא ספת חסר ו' ? זה משפן תחתון, שהוא כעששית, להראות את כל האורות. ואז אמר בפסכת תשבו שבעת ימים. מי הם שבעת ימים ? מעולם העליון לתחתון, שכלם עומדים ומזמנים להאיר לזו הספת. ומי היא זו (עמוס ט) ספת דויד הנפלת. ספת שלום. וצריך העם הקדוש לשבת תחת הצל שלה, בסוד האמונה. ומי שיושב בצל זה, יושב באלו הימים העליונים.

ועל זה כלם בפסכת בפסכת, ואחד בפסכות שלם. אחד שלם, להראות שמי שיושב בצל זה, יושב באלו הימים העליונים למעלה, שעומדים על זה התחתון להאיר לו, לכסות עליו ולהגן עליו בשעה שצריך.

וטרפין דהני תמרים, אינון כל שאר חילין דאתאחדן באינון פנויין דקודשא בריך הוא אקרי בהון. בגין דבעינן (ס"א לאתחדתא) לתתא כגוונא דלעילא, דלית לה מלה בעלמא, דלא אית לה דוגמא לעילא, כגוונא דלעילא הכי אית לתתא, ובעו ישראל לאתאחדא ברזא דא דמהימנותא, קמי קדשא בריך הוא.

בתיב (ויקרא כג) בפסכת תשבו שבעת ימים, דא הוא רזא דמהימנותא, והאי קרא על עלמא עלאה אתמר, והכי תנינן, פד אתברי עלמא, אתמר האי קרא.

בר שא חכמה לנפקא, מאתר דלא ידיע ולא אתחזי, פדין נפיק חד משחתא, ובטש, וההיא חכמתא עלאה, נציץ ואתפשט לכל סטרין, ברזא דמשפנא עלאה. וההיא משפנא עלאה, אפיק שית סטרין, וכדין ההוא נציצו דמשחתא נהיר לכלא, ואמר בפסכת תשבו שבעת ימים.

מאן ספת חסר ו'. דא משפנא תתאה, דאיהו כעששיתא, לאחזאה לכל נהוריין, וכדין אמר, בפסכת תשבו שבעת ימים. מאן שבעת ימים. מעלמא עלאה לתתאה, דכלהו קיימי בקיומא, לאנהרא להאי ספת. ומאן איהי. דא (עמוס ט) ספת דויד הנפלת. ספת שלום. ובעי עמא קדישא למיתב תחות צלהא, ברזא דמהימנותא, ומאן דיתב בצלא דא, יתיב באינון יומין עלאין.

ועל דא כלהו בפסכת בפסכת וחד בסופות שלים, חד שלים, לאחזאה דמאן דיתב בצלא דא, יתיב באינון יומין עלאין לעילא, דקיימין על האי תתאה, לאנהרא ליה, לחפיא עליה, ולאגנא עליה, בשעתא דאצטריך.

ועוד, כלם נקראים ספות בשלמות, וכתוב סכת חסר, זה העולם התחתון שצריך באלו השבעה ימים קדושים לזון לשאר הממנים הגדולים של העמים, בשעה שהיא לוקחת שמחה בבעלה, ולא יקלקלו שמחתה, כדי שיתבללו (שיתעדרו) במזון ההוא, הקרבנות שלהם רבים יותר משאר ימים, כדי שיתעסקו בהם ולא יתערכו לבסוף בשמחה של ישראל. ומי היא שמחה של ישראל? זה יום שמיני עצרת.

ובא ראה, בעוד שאלו שאר הממנים שמחים ואוכלים במזון ההוא שמתקנים להם ישראל, הם מתקנים כסא לקב"ה מלמטה, ולהעלות אותו למעלה באלו המינים, ובשמחה, ובחלל, ולהקיף המזבחת. אז היא עולה ולוקחת ברכות ושמחה בבעלה. ושאר חיות גדולות ממנות העמים, אוכלות ושוחקות ורומסות ונזונות. והיא נוטלת נפשות בענג למעלה, כמו שאמרנו. כיון שירדת, והיא לוקחת כל הברכות וכל הקדושות וכל הענוגים, וישראל כל אלו השבעה ימים היו מושכים אותה באלו המעשים שהם עושים ומקריבים לה, אז ירדת להתקרב בכנייה ולשמח אותם יום אחד. והיום ההוא הוא יום שמיני, משום שכל שבעה ימים אחרים אפה. ועל זה הוא שמיני, ושמונה ימים כאחד. ומפני זה נקרא עצרת - פנוס. מהכנסים כלם ביום זה. ונקרא שמיני, ואין שמיני אלא מתוך שבעה.

כתוב (איוב א) 'יהי שם ה' מבורך. מהו מבורך? (אלא הכל ידוע) אבל סוד אחד ידע אחד מחברנו, במדבר הראו לו בחלום, ושמו רבי יצחק

ותו, פלהו אקרון ספות בשלימו, וכתוב ספת חסר, דא עלמא תתאה, דבעא בהני שבעה יומין (ד ק"ט ע"א) קדישין, למיזן לשאר ממנן רברבן דעמין, בעוד דאיהי נטלא חדוה בבעלה, ולא יקטרגון חדותא, בגין דיתערבבון (כ"א דיתעדרו) בההוא מזונא, קרבנין דלהון סגיאין יתיר משאר יומין, בגין דיתעסקון בהו, ולא יתערבבון לבתר בחדוה דישראל. ומאן חדוה דישראל, דא יומא תמינאה דעצרת.

ותא חזי, בעוד דאינון שאר ממנן חדאן, ואכלין בההוא מזונא דמתקני לון ישראל. אינון מתקני כורסייא לקודשא בריה הוא מתתא, ולסלקא ליה לעילא, באינון זינין, ובחדוה, ובהלולא, ולאקפא מדבחא. כדין איהי סלקא, ונטלא ברפאן וחדוה בבעלה.

ישאר חיוון רברבן ממנן דעמין, אכלן ומדקן ורפסן ואתגנו. ואיהי נקטא נפשא בענוגין לעילא, כמה דאתמר. כיון דנחתא, ואיהי נקטא כל ברפאן וכל קדושין וכל ענוגין, וישראל כל הני שבעה יומין הוו משכין לה באינון עובדין דקא עבדין ומקרבין בהדיה, כדין נחתא לקרבא בבנהא, ולמחדי לון יומא חד, וההוא יומא איהו יומא תמינאה, בגין דכל שבעה יומין אחרנין בהדיה. ועל דא איהו תמינאה, ותמינא יומין כחדא. ובגין פה אקרי עצרת: פנישין. פנישין פלהו בהאי יומא. ואקרי שמיני, ולית שמיני אלא מגו שבעה.

כתוב (איוב א) 'יהי שם יי' מבורך. מאי מבורך. (אלא כלא ידעי), אבל רזא חדא ידע חד מחברנא, במדברא אחזיאו ליה בחלמא, ורבי

יִצְחָק בְּפִתּוּרָא שְׁמִיה. מָאי מְבוּרָךְ. שִׁירוּתָא קָשָׁה, וְסוֹפִיה רַךְ. מ"ב קָשָׁה, וְדִינָא אִיהוּ וְדָאִי. (ולקטר כף) כְּגוֹוְנָא דָא, יוֹמָא דְרֵאשׁ הַשְּׁנָה מ"ב, דְּהָא בְּאַרְבַּעִין וְתַרְיַן (וּבְרֹא דמ"ב) אֲתוּוֹן אֲתַבְרִי עֲלֵמָא, וְעַל דָּא אֲתַבְרִי בְּדִינָא. לְבַתָּר רַךְ, וְעַל דָּא תְּנִינָן, כָּל שִׁירוּתִין קָשִׁין, וְסוֹפָא דְלַהוּן רַכִּין. (ס"א דא כמ"ב וּבְרֹא דאַרְבַּעִין וְתַרְיַן אֲתוּוֹן אֲתַבְרִי עֲלֵמָא וְעַל דָּא אֲתַבְרִי בְּדִינָא לְבַתָּר כֶּף כְּגוֹוְנָא דא) בְּיוֹמָא דְרֵאשׁ הַשְּׁנָה מ"ב קָשָׁה בְּדִינָא. בְּיוֹמָא דְעֲצָרַת רַךְ בְּחֻדָּה.

תָּא חֲזִי, מָה בֵּין דִּינָא עֲלָאָה, לְהֵאִי דִינָא. דִּינָא עֲלָאָה שִׁירוּתָא וְסוֹפָא קָשָׁה, וְלִית מָאן דִּיקוּם בֵּיה, וְכָל מָה דְאֵזִיל אֲתַתְקַף, וּבַתָּר דְשִׁאֲרִי, לָא סְלִיק מִנִּיה, עַד דְאֵכִיל וְשַׁעֲי כֻּלָּא, דְלָא אֲשַׁתָּאר כְּלוּם. אֲבָל דִּינָא אֲחֵרָא דְתַתָּא, שִׁירוּתָא קָשָׁה, וְכָל מָה דְאֵזִיל אֲתַחֲלַשׁ, עַד דְנִהִיר אֲנַפִּין, כְּגוֹוְנָא (ס"א דא דִּינָא דִּינוּקָא) דְנוּקָא דְחֵלְשׁ חִילָּהָא.

אִימְתִי אֲתַעַר דִּינָא דְלַעִילָא לְמִשְׁרֵי עַל עֲלֵמָא. בְּיוֹמָא דְטוֹפְנָא. וְעַל דָּא לָא אֲשַׁתָּאר כְּלוּם בְּעֲלֵמָא, כִּר הָהוּא תְבוּתָא דְנַח, דְאִיהִי כְּגוֹוְנָא עֲלָאָה, דְסָבִיל לְהָהוּא תוּקָפָא. וְאִי לָאו דְזִמִּין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאֲשַׁתְּכַח בְּרַחֲמֵי עַל עֲלֵמָא, כָּל עֲלֵמָא אֲתַאבִּיד, דְכִתִּיב, (תהלים כט) יי' לְמַבּוּל יִשָּׁב, וְעַל דָּא לָא שְׂרִיא דִּינָא דְלַעִילָא עַל עֲלֵמָא, דְלָא יְכִיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל לִיה, אֲפִילוּ רִגְעָא חָדָא.

אֲדַהֲבִי הוּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּכִי וְחֲדִי. זְקַפּוּ עֵינַיִן, וְחַמו חֲמִשָּׁה מְאִינוֹן פְּרוּשִׁים, דְהוּוּ אֲזִלִי אֲבַתְרִיה, לְמַתְבַּע לִיה. קָמוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכָּאן וּלְהֵלָאָה מָה שְׁמָךְ. אָמַר, נְהוּרָאִי סָבָא, בְּגִין דְנְהוּרָאִי אֲחֵרָא אִית גַּבְּן. אֲזִלוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאִינוֹן חֲבַרְיָא עֲמִיה תִּלַּת

מִכְּפַתּוּר. מָהוּ מְבוּרָךְ? רֵאשִׁיתוּ קָשָׁה וְסוֹפּוֹ רַךְ. מ"ב קָשָׁה, וְדִין הוּא וְדָאִי. (ואחר כך) כְּעֵין זֶה יוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה מ"ב, שְׁהִירִי בְּאַרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם (ובסוד מ"ב) אוֹתִיּוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל זֶה נִבְרָא בְּדִין. לְבַסוּף רַךְ. וְעַל זֶה לְמַדְנֵה, כָּל הַהֲתַחֲלוֹת קָשׁוֹת, וְסוֹף הַכָּל רַךְ. (זה מ"ב ובסוד של ארבעים ושתים אוֹתִיּוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל זֶה נִבְרָא בְּדִין לְבַסוּף כְּדָגְמַת זֶה) בְּיוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה מ"ב קָשָׁה, בְּדִין. בְּיוֹם שֶׁל עֲצָרַת רַךְ, בְּשִׁמְחָה.

בֵּא וְרֵאָה מָה בֵּין דִּין עֲלִיוֹן לְדִין זֶה. דִּין עֲלִיוֹן תַּחֲלָתוֹ וְסוֹפּוֹ קָשָׁה, וְאִין מִי שְׁיַעֲמַד בּוֹ, וְכָל מָה שְׁהוֹלֵךְ מִתְּחִנָּה, וְלְבַסוּף שְׁשׁוּרָה, לֹא זֶה מִשָּׁם עַד שְׁמַכְלָה וּמְכַרִּית הַכָּל שְׁלֹא נִשְׁאָר כְּלוּם. אֲבָל דִּין אַחַר שְׁלִמְטָה, רֵאשִׁית קָשָׁה, וְכָל מָה שְׁהוֹלֵךְ - נְחָלֵשׁ, עַד שְׁמַאִיר פְּנִים, כְּדָגְמַת (זה דין של הנקבה) הַנְּקֵבָה שְׁנַחֲלֵשׁ כַּחֲהָא.

מִמְתִּי הַתְּעוּרָר דִּין שְׁלִמְעֵלָה לְשִׁרוֹת עַל הָעוֹלָם? בְּיוֹם הַמַּבּוּל. וְעַל זֶה לֹא נִשְׁאָר כְּלוּם בְּעוֹלָם חוּץ מִהַתְּכָה הַהִיא שֶׁל נַח, שְׁהִיא כְּדָגְמָא הָעֲלִיוֹן שְׁסָבְלָה לַכַּח הַדִּין הַהוּא. וְאֵלּוּלֵי שְׁהַזְמִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִמְצָא בְּרַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, כָּל הָעוֹלָם הִזִּיה נְאֻכָּד, שְׁפָתוֹב (תהלים כט) ה' לְמַבּוּל יִשָּׁב. וְעַל זֶה לֹא שׁוּרָה דִּין שְׁלִמְעֵלָה עַל הָעוֹלָם, שְׁלֹא יְכוּל הָעוֹלָם לְסָבֵל אוֹתוֹ אֲפִלוּ רִגְעָא אַחַד.

בְּתוּךְ כֶּף הִזִּיה רַבִּי שְׁמַעוֹן בּוּכָה וְשִׁמְחָה. נִשְׁאוּ עֵינַים וְרֵאוּ חֲמִשָּׁה מְאָלָה הָאֲנָשִׁים הַפְּרוּשִׁים שְׁהִיוּ הוֹלְכִים אַחֲרָיו לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ. עֲמַדוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכָּאן וְהֵלָאָה מָה שְׁמָךְ? אָמַר, נְהוּרָאִי סָבָא, מִשׁוּם שְׁיֵשׁ נְהוּרָאִי אַחַר

מִלִּין, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,

אֶצְלוֹנוּ. הִלְכוּ רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְהַחֲבֵרִים הָאֵלֶּה עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה מִיָּלִין. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְאֵלוּ הָאֲחֵרִים, מַה דְּרָף זֶה אֶצְלָכֶם? אָמְרוּ, לְבַקֵּשׁ אֶת הַזֶּקֶן הַזֶּה, שְׁמַמְיָיו אֲנוּ שׁוֹתִים בַּמַּדְבָּר. בָּא רַבֵּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ. אָמַר לוֹ, שְׁמָךְ נְהוֹרָאִי, וְאוֹר אֶתָּה, וְאוֹר עִמָּךְ נִמְצָא.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (דניאל ב) הוּא מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, יוֹדֵעַ מַה בַּחֲשֵׁף, וְהָאוֹר שׁוֹרֵה עִמּוֹ. הוּא גֵּלָא עֲמִיקְתָּא וּמְסַתְרָתָא - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, שְׁכַל הַדְּבָרִים הַעֲמֻקִּים וְהַסְתוּמִּים הַעֲלִיּוֹנִים הוּא מְגַלֶּה לָהֶם. וְמָה הַטַּעַם מְגַלֶּה לָהֶם? מִשּׁוֹם שֶׁיֵּדַע מַה בַּחֲשׂוֹכָא. שְׂאֵם לֹא הִיָּה הַחֲשֵׁף, לֹא נוֹדַע הָאוֹר. וְהוּא יֵדַע מַה בַּחֲשֵׁף, וּמִפְּנֵי כֵּף מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת. שְׂאֵם לֹא הַחֲשֵׁף, לֹא יִתְגַּלֵּוּ הַדְּבָרִים הַעֲמֻקִּים וְהַנִּסְתָּרִים. וְנְהוֹרָא עִמָּה שְׂרָא - מָהוּ אוֹר זֶה? אוֹר שֶׁמְתַגַּלֶּה מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁף.

וְאֲנִי, מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁף שֶׁהִיָּה בַּמַּדְבָּר, מְתַגַּלֶּה לָנוּ אוֹר זֶה. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁרֶה עִמָּךְ אוֹר בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. הִלְכוּ רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְהַחֲבֵרִים שְׁלֹשָׁה מִיָּלִין אֵלוּ אַחֲרָיו. אָמַר לוֹ, מִדּוּעַ לֹא הוֹלְכִים אֵלָיו עִמָּךְ כְּבָרָא שׁוֹנָה? אָמַר לוֹ, לֹא רְצִיתִי לְהִטְרִיחַ לְבִן אָדָם עִמִּי. עֲכָשׁוּ שְׂבָאוּ, גִּלְף כְּאֶחָד. הִלְכוּ, וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן הִלְף לְדַרְכּוֹ. אָמַר רַבֵּי אַבָּא, הָרִי אֲנוּ יוֹדְעִים אֶת שְׁמוֹ, וְהוּא לֹא יוֹדֵעַ אֶת שְׁמוֹ שֶׁל מַר? אָמַר לוֹ, מִמְּנוּ יוֹדְעִי שְׁלֹא לְהִתְרַאוֹת. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן. וְאָמֵן.

פְּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּבַרְיָה

לְאֵינֹן אַחֲרֵינוּן, מַה אֲרַחָא דָא גְבִיּוּכוּ. אָמְרוּ, לְמַתְבַּע לִיָּה לְהֵאִי סְבָא, דְּמִימּוּי אֲנִן שְׁתַּאֲן בְּמַדְבָּרָא. אֶתָּא רַבֵּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה, אָמַר לִיָּה, נְהוֹרָאִי שְׁמָךְ, וְנְהוֹרָא אֲנָתָּה, וְנְהוֹרָא עִמָּךְ שְׂרִי.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (דניאל ב) הוּא גֵּלָא עֲמִיקְתָּא וּמְסַתְרָתָא יֵדַע מַה בַּחֲשׂוֹכָא וְנְהוֹרָא עִמָּה שְׂרָא. הוּא גֵּלָה עֲמִיקְתָּא וּמְסַתְרָתָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְלִי עֲמִיקְתָּא וּמְסַתְרָתָא, דְּכָל עֲמִיקִין סְתִימִין עֲלֵאִין אִיהוּ גְלִי לוֹן. וּמֵאִי טַעְמָא גְלִי לוֹן. בְּגִין דִּיֵּדַע מַה בַּחֲשׂוֹכָא. דְּאֵלְמָלָא חֲשׂוֹכָא לֹא אֲתִידַע נְהוֹרָא. וְאִיהוּ יֵדַע מַה בַּחֲשׂוֹכָא. וּבְגִין כֵּךְ גְלִי עֲמִיקְתָּא וּמְסַתְרָתָא, דְּאִי לָאו חֲשׂוֹכָא לֹא יִתְגַּלְיִין עֲמִיקִין וּמְסַתְרָאֲן. וְנְהוֹרָא עִמָּה שְׂרָא. מֵאֵן נְהוֹרָא דָא. נְהוֹרָא (דף קפ"ז ע"ב) דְּאֵתְגַּלְיָא מִגּוֹ חֲשׂוֹכָא.

וְאֲנִן מִגּוֹ חֲשׂוֹכָא דְהוּהוּ בְּמַדְבָּרָא, אֲתִגְלִי לָן נְהוֹרָא דָא. רַחֲמֵנָא יִשְׂרִי עִמָּךְ נְהוֹרָא, בְּעֵלְמָא דִין, וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי. אֶזְלִי רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְחַבְרֵיָא, אֵלִין תְּלַת מִיָּלִין אַבְתְּרִיָּה, אָמַר לִיָּה, אָמֵאִי לָא אֶזְלִי אֵלִין עִמָּךְ כְּקַדְמִיתָא. אָמַר לִיָּה, לָא בְּעִינָא לְאַטְרַחָא לְבַר נֶשׁ עִמִּי, הַשְׁתָּא דְאֲתוּ גְזִיל כְּחָדָא. אֶזְלוּ, וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן אֶזְלַל לְאַרְחִיָּה. אָמַר רַבֵּי אַבָּא, הָא אֲנִן יוֹדְעֵנָא שְׁמִיָּה, וְאִיהוּ לֹא יוֹדֵעַ שְׁמִיָּה דְמוֹ, אָמַר לִיָּה, מִנִּיָּה יוֹדְעֵנָא דְלֹא לְאַתְחַזְזָאָה. בְּרוּךְ יְי' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא

וַיְדַבֵּר יְי' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. (שמות ל) כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָקוּדֵיהֶם וְגו', רַבֵּי אַבָּא וְרַבֵּי אֶחָא וְרַבֵּי יוֹסִי הוּוּ אֶזְלִי מִטְּבַרְיָה לְפָקוּדֵיהֶם וְגו'. רַבֵּי אַבָּא וְרַבֵּי אֶחָא וְרַבֵּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים מִטְּבַרְיָה לְצַפּוּרִי. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים,

ראו את רבי אלעזר שהיה בא, ורבי חייא עמו. אמר רבי אבא, ודאי שנשתתף עם השכינה. חפון להם עד שהגיעו אליהם. פיון שהגיעו אליהם, אמר רבי אלעזר, ודאי פתוב עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם. פסוק זה הנו קשה וכו'.

בא וראה, הרי פרושה, אין הפרכה שלמעלה שורה על דבר שנמנה. ואם תאמר, איך ישראל נמנו? אלא כפר נטל מהם, והרי פרושה, והחשבון לא היה עד שפנסו את כל אותו הכפר ועלה לחשבון. ובראשונה היו מברכים את ישראל, ואחר כך את המנין של אותו הכפר, ואחר כך חזורים ומברכים את ישראל. נמצאו ישראל מברכים בראשונה ובסוף, ולא עולה בהם המות. למה המות עולה במנין? אלא בשביל שהפרכה לא שורה במנין. פיון שהסתלקה ברכה, הצד האחר שורה עליו ויכול להנזק. משום כך נוטלים כפר ופדיון לעלות (מעליהם) עליו מנין, והרי פרושה ונתבאר.

רעיא מהימנא

מזוה לתת מחצית השקל בשקל הקדש. רועה הנאמן מה זה מחצית השקל? זהו כמו חצי ההין, וזו ו', ממצע בין שתי ההי"ן. אכן לשקל בה, זו י'. עשרים גרה השקל - זו יו"ד. העשיר לא ירבה - זה העמוד האמצעי, לא ירבה על י'. וכך נאמר בספר יצירה, עשר ספירות בלימה, עשר ולא אחד עשר. והדל לא ימעיט - זה צדיק, לא ימעיט מעשר, כמו שנאמר עשר ולא תשע. ממחצית השקל - שיהוא י'.

(מחצית השקל עשר הוא).

י'. (נ"א מחצית השקל עשר הוא).

לצפרי. עד דהו אולי, חמו ליה לר' אלעזר דהוה אתי, ורבי חייא עמיה. אמר רבי אבא, ודאי נשתתף בהדי שכינתא. אורכו להו, עד דמטו לגבייהו. פיון דמטו גבייהו, אמר רבי אלעזר, ודאי פתיב, (תהלים לד) עיני יי' אל צדיקים ואזניו אל שועתם. האי קרא קשיא וכו'.

הא חזי, הא אוקמוה, לית ברכתא דלעילא שרייא על מלה דאתמני. ואי תימא, ישראל היך אתמנון. אלא כופרא נטיל מנייהו, והא אוקמוה, וחושפנא לא הוי עד דאתפניש כל ההוא כופרא, וסליק לחושפנא. ובקדמיתא מברכין להו לישראל, ולבתר מנין ההוא כופרא, ולבתר אהדרן ומברכין לון לישראל. אשתכחו ישראל מתברכאן בקדמיתא ובסופא, ולא סליק בהון מותנא. מותנא אמאי סליק במנינא. אלא בגין דברכתא לא שריא במנינא, פיון דאסתלק ברכתא, סטרא אחרא שריא עליה, ויכיל לאנזקא, בגין כך נטלין כופרא ופדיונא לסלקא (ס"א מעליהו) עליה מנינא, והא אוקמוה, ואתמר.

רעיא מהימנא

פקודא ליתן מחצית השקל בשקל הקדש. רעיא מהימנא מאן מחצית השקל איהו כגון חצי ההין, ודא ו', ממוצע בין שני ההי"ן. אבנא למשקל בה, דא י', עשרים גרה השקל: דא יו"ד. העשיר לא ירבה, דא עמודא דאמצעיתא, לא ירבה על י'. והכי אתמר בספר יצירה, עשר ספירות בלימה, עשר ולא אחד עשר. והדל לא ימעיט, דא צדיק, לא ימעיט מעשר, כמה דאת אמר עשר ולא תשע. ממחצית השקל, דאיהו

אָמַר לוֹ רוּעָה הַנְּאֻמְ, (מלאך) אַתָּה בְּשָׁמַיִם, אֲהוּב אַתָּה מִרְבוּבָךְ, אֵינְ תִּמְיָהָה בְּכָל אוֹתָם דְּבָרִים נִכְבְּדִים שִׁיִּצְאוּ מִפִּיךָ, שֶׁהָרִי מִי שֶׁהוּא מִלֶּךְ אוֹ בֶן הַמֶּלֶךְ, אֵינְ תִּמְיָהָה שִׁיעֵלוּ מִרְגְּלוֹתַי בְּשִׁלְחֲנִי, מִלְּאוֹת סְגֻלוֹת, מִלְּאוֹת אוֹרוֹת. לְאָדָם אַחַר זוֹהִי תִּמְיָהָה. אָמַר לוֹ, בְּרוּךְ אַתָּה הַרוּעָה הַנְּאֻמְ, מִשֶּׁם וְאֵילֶךְ אָמַר אַתָּה, שֶׁהָרִי עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים יָרְדוּ לְשִׁמְעַע מִמֶּךָ. אָמַר לוֹ, הַשָּׁלֵם דְּבִרְךָ. אָמַר לוֹ, אֵינְ כִּפְעַת לֹאמַר יוֹתֵר, אָמַר אַתָּה עַד פֶּעַם אַחֲרָת.

פֶּתַח הַרוּעָה הַנְּאֻמְ, מִצְוָה אַחַר זוֹ לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֲדָשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהַפְּלָה הַקְּדוּשָׁה הִיא כְּלָה שֶׁמִּתְקַדְּשֶׁת עַל פִּי בֵּית דִּין, שֶׁהוּא גְבוּרָה, מִשּׁוּם שֶׁשֶּׁם לְיוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְקִדְשֶׁת אֶת הַלְּיוֹם. וְאַחַר שֶׁנֶּאֱמַר הַלְּכֵנָה שִׁיִּאֲתוּ לְאוֹרָה, מְכַרְךָ עֲלֶיהָ: בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּמִאֲמָרוֹ בְּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּי כָּל צְבָאָם. וּבְמִי מִתְקַדְּשֶׁת וּמִתְבָּרְכֶת? בְּתַפְאֲרָתָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא עֲטַרְת תַּפְאֲרָתָהּ לְעַמּוּסִי

בְּטוֹן. (עַד כַּאן רַעִיָא מִדְּהִימָנָא)

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָא הָווּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים יָרַד הַלֵּילָה. יָשְׁבוּ. עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים הַתַּחֲלִיל הַבְּקָר לְהֵאִיר. (אָמְרוּ, נָקוּם וְנִלְךוּ) קָמוּ וְהִלְכּוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, רָאָה אֶת פְּנֵי הַמְּזוֹרַח שְׁמַאִירִים. עָכְשׁוּ כָּל אוֹתָם בְּנֵי הַמְּזוֹרַח שֶׁל הָרִי הָאוֹר מִשְׁתַּחֲוִים לְאוֹר הַזֶּה שְׁמַאִיר בְּמָקוֹם הַשֶּׁמֶשׁ טָרַם שִׁיִּצְאָ וְעוֹבְדִים אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי כִּיּוֹן שִׁיִּצְאָ הַשֶּׁמֶשׁ, כִּמְהָ הֵם שְׁעוֹבְדִים לְשֶׁמֶשׁ. וְאַלֶּה הֵם שְׁעוֹבְדִים לְאוֹר הַזֶּה, וְקוֹרְאִים לְאוֹר הַזֶּה: אֱלֹהֵי הַמְּרַגְלִית הַמְּאִירָה. וְשִׁכּוּעֵתָם הִיא בְּאֵלֶּה הַמְּרַגְלִית הַמְּאִירָה.

אָמַר לִיָּה רַעִיָא מְהִימָנָא, (מלאך) אַנְתָּ בְּשָׁמַיִם, רַחֲמִים אַנְתָּ מִמְּאֲרִיךְ, לֵית תְּוֹהָא בְּכָל אֵינּוֹן מְלִיךְ יִקְרִינְ דִּיִּפְקוֹן מִפּוּמָךְ, דִּהָא מָאן דִּאִיהוּ מִלְּפָא, אוֹ בְּרָא דְמִלְּפָא, לֵית תְּוֹהָא, דִּיִּפְקוֹן מִרְגְּלָאִין בְּפִתְוּרִיָה, מְלִיִין סְגֻלוֹת, מְלִיִין נְהוּרִין. לְבַר נֶשׁ אַחֲרָא, אִיהוּ תְּוֹהָא. אָמַר לִיָּה בְּרִיךְ אַנְתָּ רַעִיָא מְהִימָנָא. מִתְמַן וְאֵילֶךְ אֵימָא אַנְתָּ, דְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין נַחְתּוֹ לְמִשְׁמַע מִינָךְ. אָמַר לִיָּה, אֲשָׁלִים מְלוֹלְךָ, אָמַר לִיָּה, לֹא אֵית כְּעַן לְמִימַר יִתִּיר, אֵימָא אַנְתָּ עַד זְמָנָא אַחֲרָא.

פֶּתַח רַעִיָא מְהִימָנָא, פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֲדָשׁ. בְּגִין דְּסִיְהֵרָא קוּדִישָׁא אִיהִי כְּלָה, דְּמִתְקַדְּשֶׁת (ד' קפ"ח ע"א) עַל פִּי בֵּית דִּין, דִּאִיהוּ גְבוּרָה, בְּגִין דְּתַמָּן לִיּוֹאֵי, דִּאֲתַמַּר בְּהוּ וְקִדְשֶׁת אֶת הַלְּיוֹם. וּלְבַתַּר דִּאֲתַחְזִי סִיְהֵרָא דִּיִּאֲתוּ לְאוֹרָה, מְכַרְךָ עֲלֶיהָ בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּמִאֲמָרוֹ בְּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּי כָּל צְבָאָם. וּבְמִי מִתְקַדְּשֶׁת וּמִתְבָּרְכֶת, בְּתַפְאֲרָתָהּ בְּגִין דִּאִיהוּ עֲטַרְת תַּפְאֲרָתָהּ לְעַמּוּסִי בְּטוֹן. (ע"כ רַעִיָא מִדְּהִימָנָא)

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָא הָווּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא, עַד דִּהָווּ אֲזֵלִין רַמְשׁ לִילְיָא, יִתְבוּ. אַדְהָווּ יִתְבִּין, שְׂרִיָּאת צְפָרָא לְאַנְהֵרָא, (כ"א אָמְרוּ קוּם וְנִיְהִי) קָמוּ וְאֲזֵלוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, חָמִי אֲנַפּוּי דְּמְזוֹרַח דְּקָא מְנַהֲרִין, הַשֶּׁמֶשׁ כָּל אֵינּוֹן בְּנֵי מְדִינְחָא דְּטוּרֵי נְהוּרָא, סְגֻדִין לְגַבִּי הָאֵי נְהוּרָא, דְּנַהֲרִי בְּאַתַּר דְּשֶׁמֶשׁ, עַד לֹא יְפוּק, וּפְלַחִין לִיָּה, דִּהָא כִּיּוֹן דְּנִפְיָק שְׁמֶשׁ, כִּמְהָ אֵינּוֹן דְּפְלַחִין לְשֶׁמֶשׁ. וְאֵלִין אֵינּוֹן דְּקָא פְּלַחִין לְנְהוּרָא דָּא, וְקִרְאָן לְהָאֵי נְהוּרָא, אֱלֵהָא דְּמִרְגְּלָא דְּנַהֲרִי. וְאוּמָאָה דְּלַהוֹן בְּאֵלֶּה הַמְּרַגְלָא דְּנַהֲרִי.

ואם תאמר שעבודה זו היא לחנם
- מימים ראשונים הקדמונים
ידעו בה חכמה. בזמן שהשמש
מאיר, טרם שיצא, אותו הממנה
המפקד על השמש יוצא,
והאותיות הקדושות של השם
העליון רשומות על ראשו (של
השמש), ובכח אותן האותיות פותח
את כל חלונות השמים, ומכה
בהם ועובר. ואותו ממנה נכנס
לתוך אותו הזוהר שמאיר סביב
השמש, ושם נמצא, עד שיוצא
השמש ומתפשט בעולם.

ואותו הממנה מפקד על הזוהב
ועל מרגליות אדמות, והם
עובדים אל אותו הדיוקן של שם,
ובנקודות וסימנים שירשו
מהראשונים מימים קדמונים,
הולכים ויודעים נקודות השמש
למצא מקומות של זהב
ומרגליות. אמר רבי יוסי, עד כמה
יהיו עבודות רבות אלו בעולם,
שהרי שקר אין לו עמודים
לתמיכה?

פתח אחר (רבי חייא) ואמר, (משלי יב)
שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה
לשון שקר. בא וראה, אלו כל בני
העולם היו עובדים לשקר - היה
כף, אבל האור הזה והזוהר שמאיר
ודאי הוא אמת. כוכבי רום הרקיע
הם אמת. אם בטפשותם וחסרון
דעתם הם אומרים וקוראים להם
אלוה, לא צריך הקדוש ברוך הוא
לכלות את מעשי ידיו מהעולם.
אבל לעתיד לבא לא יכלו
הכוכבים והאורות של העולם.
אבל מי יתפלה? אותם שעובדים
להם.

והפסוק הזה הוא כף. שפת אמת
תכון לעד - אלו ישראל, שהם
שפת אמת, (דברים ו) ה' אלהינו ה'
אחד. והפל הוא אמת וסוד
האמת, ומסימים, ה' אלהיכם
אמת. וזוהי שפת אמת תכון לעד.

ואי תימא פולחנא דא למגנא הוא. מיומין
עתיקין קדמאין, חכמתא ידעו ביה.
בזמנא דשמשא נהיר, עד לא יפוק, ההוא
ממנא דפקיד על שמשא, נפיק, ואתוון
קדישין דשמא עלאה קדישא רשימן על
רישיה, (השמשא) ובחילא דאינון אתוון, פתח
לכל פוי שמא ובטש בהו, ועבר. וההוא
ממנא עאל גו ההוא זהרא דנהיר סחרניה
דשמשא, ותמן שכית, עד דנפק שמשא,
ואתפשט בעלמא.

וההוא ממנא, איהו פקידא, על דהבא, ועל
מרגלן סומקן. ואינון פלחין לההוא
דיוקנא דתמן, ובנקודין וסימנין דירתו
מקדמאי מיומין עתיקין, אזלי וידעי נקודין
דשמשא, למשפח אתרין דדהבא ומרגלן,
אמר רבי יוסי, עד כמה יהון פולחנין סגיאין
אלין בעלמא, דהא שקרא לית ליה קיימין
לקיימא.

פתח אידך (ס"א רבי חייא) ואמר, (משלי יב) שפת אמת
תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר. תא
חזי, אלו כל בני עלמא הו פלחין לשקרא,
הוה הכי, אבל האי נהורא וזהרא דנהיר, ודאי
קשוט איהו. ככבי רומא דרקיעא קשוט
אינון. אי בטפשו וחסרונא דדעתא דלהון,
אינון אמרי וקראן להו אלהא, לא בעי קדשא
ברין הוא לשיצאה עובדוי מעלמא. אבל
לזמנא דאתי לא ישתצון ככביא ונהורין
דעלמא. אבל מאן ישתצוי. אינון דפלחו לון.
וקרא דא הכי הוא. שפת אמת תכון לעד,
אלין ישראל, דאינון שפת אמת. (דברים ו)
י' אלהינו י' אחד. וכלא איהו אמת, ורזא
דאמת, ומסימי י' אלהיכם אמת. ודא איהו
שפת אמת תכון לעד.

ועד ארגיעה, ועד רגע מיבעי ליה, מאי ארגיעה. אלא, עד כמה יהא קיומא דלהון בעלמא, עד זמנא דייתי, ויהא לי נייחא מפולחנא קשיא דעלוי. ובזמנא דארגיעה, ישתצי לשון שקר, אינון דקראן אלהא, למאן דלאו הוא אלהא. אבל ישראל דאינון שפת אמת, כתיב בהו, (ישעיה מג) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו.

נזכרתי פעם אחת שהייתי הולך עם רבי אלעזר, פגש בו הגמון. אמר לרבי אלעזר, אתה מכיר את תורת היהודים? אמר לו, מכיר. אמר לו, האינכם אומרים שאמונתכם אמת ותורתכם אמת, ואנו שאמונתנו שקר ותורתנו שקר?! והרי כתיב, שפת אמת תפון לעד ועד ארגיעה לשון שקר? אנו מימות העולם עומדים במלכות ולא סרה ממנו לעולמים דור אחר דור, תפון לעד ודאי. ואתם מעט הנה לכם במלכות, ומיד סרה מכם, והפסוק התקיים בכם שכתוב ועד ארגיעה לשון שקר.

אמר לו, אני רואה בך שאתה חכם בתורה. תפח רוחו של אותו האיש. אלו אמר הכתוב שפת אמת כוננת לעד - הנה כמו שאמרנו. אבל לא כתיב אלא תפון, עתידה שפת אמת שתפון מה שאין כף עכשו, שעכשו שפת שקר עומדת, ושפת אמת שוכבת לעפר, ובאותו זמן של אמת תעמד על קיומה ומתוך ארץ תצמח, אז שפת אמת תפון לעד וגו'.

אמר לו אותו הגמון, אשריך, ואשרי העם שיורשים תורת אמת! אחר ימים שמעתי שהתגיר. הלכו, הגיעו לשדה אחת והתפללו תפלתם. כיון שהתפללו תפלתם, אמרו, מכאן

ועד ארגיעה, ועד רגע מיבעי ליה, מאי ארגיעה. אלא, עד כמה יהא קיומא דלהון בעלמא, עד זמנא דייתי, ויהא לי נייחא מפולחנא קשיא דעלוי. ובזמנא דארגיעה, ישתצי לשון שקר, אינון דקראן אלהא, למאן דלאו הוא אלהא. אבל ישראל דאינון שפת אמת, כתיב בהו, (ישעיה מג) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו.

אדברנא חדא זמנא דהוינא אזיל בהדי רבי אלעזר, פגע ביה הגמוןא, אמר ליה לרבי אלעזר, אנת ידעת מאורייתא דיהודאי. אמר ליה ידענא. אמר ליה, לית אתון אמרין דמהימנותא דלכון קשוט, ואורייתכון קשוט, ואנן דמהימנותא דילן שקר, ואורייתא דילן שקר. והא כתיב שפת אמת תפון לעד ועד ארגיעה לשון שקר. אנן מיומין דעלמא, קיימין במלכותא, ולא אעדי מינן לעלמין, דרא בטר דרא, תפון לעד ודאי. ואתון, זעיר הוה לכו מלכותא, ומיד אעדי מנכון, וקרא אתקיים בכו דכתיב ועד ארגיעה לשון שקר. אמר ליה, חמינא בך דאנת חכים באורייתא. תפח רוחיה (ד' קפ"ח ע"ב) דהווא גברא.

אלו אמר קרא, שפת אמת כוננת לעד, הוה כדקאמרן, אבל לא כתיב אלא תפון, זמינא שפת אמת דתפון, מה דלאו הכי השתא, דהשתא שפת שקר קיימא, ושפת אמת שכיבא לעפרא, ובהווא זמנא דאמת יקום על קיומיה, ומגו ארץ תצמח, פדין שפת אמת תפון לעד וגו'.

אמר ליה ההוא הגמון, זכאה אנת. וזכאה עמא דאורייתא דקשוט ירתין. בטר יומין שמענא דאתגיר. אזלו, מטו חד פי חקל, וצלו צלותהון. כיון דצלו צלותהון,

אָמְרוּ מִפָּאן וְלִהְלֵאָה נִתְחַבֵּר בְּשִׁכְנֵתָא, וְנִזְלִל
וְנִתְעַסַּק בְּאוּרֵייתָא.

וְהִלְאָה נִתְחַבֵּר בְּשִׁכְנֵהּ, וְנִלְף
וְנִתְעַסַּק בְּתוֹרָה.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (ישעיה מא) הֵן יְבוֹשׁוּ וַיִּכְלְמוּ
כָּל הַנְּחָרִים בְּךָ וְגו'. זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְמַעַבְד לְיִשְׂרָאֵל, כָּל אֵינּוֹן טְבָאן,
דְּקָאָמַר עַל יְדֵי נְבִיאֵי קְשׁוּט, וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ
עֲלֵיהוֹן, כְּמָה בִישׁוּן בְּגִלוּתֵהוּן. וְאֵלְמָלָא כָּל
אֵינּוֹן טְבָאן דְּקָא מְחַפָּאן וְחַמָּאן פְּתִיבִין
בְּאוּרֵייתָא, לָא הוּוּ יְכַלִּין לְמִיקָם וְלְמַסְבֵּל
גְּלוּתָא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (ישעיה מא) הֵן
יְבוֹשׁוּ וַיִּכְלְמוּ כָּל הַנְּחָרִים בְּךָ וְגו'.
עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת
לְיִשְׂרָאֵל כָּל אוֹתָן טוֹבוֹת שְׂאָמַר
עַל יְדֵי נְבִיאֵי הָאָמֶת, וַיִּשְׂרָאֵל
סָבְלוּ עֲלֵיהֶם כְּמָה רְעוֹת בְּגִלוּתָם.
וְאֵלְמָלָא כָּל אוֹתָן טוֹבוֹת
שְׂמַחְכִּים וְרוֹאִים שְׂפִתוֹכִים
בְּתוֹרָה, לֹא הִיוּ יְכוּלִים לַעֲמֹד
וְלִסְבֹּל אֶת הַגְּלוּת.

אֲבָרְ אֲזַלִּין לְבֵי מְדַרְשׁוֹת, פְּתַחֲיִן סְפָרִין,
וְחַמָּאן כָּל אֵינּוֹן טְבָאן, דְּקָא מְחַפָּן,
וְחַמָּאן פְּתִיבִין בְּאוּרֵייתָא, דְּאֲבַטַּח לוֹן קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהוּ, וּמִתְנַחֲמִין בְּגִלוּתֵהוּן,
וְשָׂאָר עֲמִין מְחַרְפִּין וּמְגַדְפִין לוֹן, וְאֲמַרִי אֲן
הוּא אֶלְהֵכוֹן, אֲן אֵינּוֹן טְבָאן דְּאֵתוֹן אֲמַרִין
דְּזַמִּינִין לְכוֹן, וְכִי כָּל עֲמִין דְּעֲלָמָא יְכַסְפוֹן
מְנִיכוּ.

אֲבָרְ הוֹלְכִים לְבֵית מְדַרְשׁוֹת,
פּוֹתְחִים סְפָרִים, וְרוֹאִים כָּל אוֹתָן
טוֹבוֹת שְׂמַחְכִּים, וְרוֹאִים
שְׂכֵתוֹכִים בְּתוֹרָה שֶׁהִבְטִיחַ לָהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם,
וּמִתְנַחֲמִים בְּגִלוּתָם, וְשָׂאָר
הָעַמִּים מְחַרְפִּים וּמְגַדְפִים אוֹתָם
וְאֹמְרִים: אִיָּה אֱלֹהֵיכֶם? אִיָּה
אוֹתָן טוֹבוֹת שְׂאֵתָם אוֹמְרִים
שְׂמַעֲתוֹת לָכֶם, וְכִי כָּל עַמִּי
הָאָרֶץ יִתְבִּישׁוּ מִכֶּם?

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ס) שְׂמַעוּ דְבַר יְיָ
הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ אֲמַרוּ אַחֲיֶכֶם
שׁוֹנְאֵיכֶם וְגו'. מְאִי הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ, אֵינּוֹן
דְּסָבְלוּ כְּמָה בִישׁוּן, כְּמָה שְׂמוּעוֹת שְׂמַעִי,
אֲלִין עַל אֲלִין, וְאֲלִין בְּתַר אֲלִין, וְתַרִידִן
עֲלֵיהוֹן, כְּמָה דְאֵת אֲמַר (ירמיה ל) כִּי וְגו' קוֹל
תְּרַדָּה שְׂמַעְנוּ פַּחַד וְאִין שְׁלוֹם וְגו'. אֵינּוֹן
תְּרַדִּים תְּדִיר אֶל דְּבָרוֹ פַּד אֲתַעֲבִיד דִּינָא.

וְהוּוּ שְׂכֵתוֹב, (שם ס) שְׂמַעוּ דְבַר ה'
הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ אֲמַרוּ אַחֲיֶכֶם
שׁוֹנְאֵיכֶם וְגו'. מַה זֶה הַחֲרָדִים אֶל
דְּבָרוֹ? אֵלוֹ שְׂסָבְלוּ כְּמָה רְעוֹת,
כְּמָה שְׂמוּעוֹת שְׂמַעוּ אֱלֹה עַל
אֱלֹה וְאֱלֹה אַחַר אֱלֹה וְתַרְדּוּ
עֲלֵיהֶן, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (ירמיה ל) כִּי וְגו'
קוֹל תְּרַדָּה שְׂמַעְנוּ פַּחַד וְאִין
שְׁלוֹם וְגו'. אוֹתָם תְּרַדִּים תְּמִיד
אֶל דְּבָרוֹ כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה הַדִּין.

אֲמַרוּ אַחֲיֶכֶם שׁוֹנְאֵיכֶם, אֲלִין אֵינּוֹן אַחוּכוֹן
בְּנֵי עֲשׂוֹ. מְנַדִּיכֶם, כְּמָה דְאֵת אֲמַר (איכה
ד) סוּרוּ טִמְא קְרָאוּ לְמוֹ. דְּלִית עֲמָא דְקָא מְבַזִּין
לוֹן בְּאַנְפִי, וּמְרַקְקִין בְּאַנְפִּיֵהוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּבַנְי
אָדוּם. וְאֲמַרִי כְּלֵהוּ מִסְאָבִין בְּנִדְהָ, וְדָא אִיָּהוּ
מְנַדִּיכֶם. לְמַעַן שְׂמִי יְכַבֵּד יְיָ, אֲנִן (דְּאֲמַרִי) בְּנוֹי
דְּאֵל חֵי. דִּי בִן יִתְיַקֵּר שְׂמִיָּהּ. אֲנִן שְׁלִטְנִין עַל

אֲמַרוּ אַחֲיֶכֶם שׁוֹנְאֵיכֶם - אֱלֹה הֵם
אַחֲיֶכֶם בְּנֵי עֲשׂוֹ. מְנַדִּיכֶם - כְּמוֹ
שְׂנַאָמַר (איכה ד) סוּרוּ טִמְא קְרָאוּ
לְמוֹ. שְׂאִין עִם שְׂמִבְזִים אוֹתָם
בְּפָנִים וְרוֹקְקִים בְּפָנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ
בְּנֵי אָדוּם, וְכֹלָם אוֹמְרִים
שְׂטֵמָאִים כְּמוֹ נִדְהָ, וְזֵהוּ מְנַדִּיכֶם.
לְמַעַן שְׂמִי יְכַבֵּד ה', אֲנִן (שְׂאוּרִים)
בְּנֵי אֵל חֵי, שְׂבָנוּ יִתְכַבֵּד שְׂמוֹ, אֲנִן
שׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ
שְׂנַקְרָא גְּדוֹל, (בְּרַאשִׁית כו) עֲשׂוּ בְנוֹ

הגדל. ובשם הזה נקרא הקדוש ברוך הוא גדול, (תהלים קמה) גדול ה' ומהלל מאד. אנו בני הגדול, והוא גדול. ודאי למען שמי יכבד ה'.

אבל אתם קטנים מהכל, פתוב יעקב בנה הקטן, איזה אלהיכם? איזה אותן טובות שיתבישו כל העמים משמחתכם? מי יתן ונראה בשמחתכם כמו שאתם אומרים, והם יבושו, (רוח הקדש אומר והם יבושו) (עוד, כמי) כמי שתולה קללתו באחר, משום שאתם אומרים שאז יבשו ויפלמו, ומשום כך רוח הקדש היתה אומרת הדבר כך, ועל זה הן יבשו ויפלמו כל הנחרים כך. מי הם כל הנחרים כך? אלה שחזקו את נחיריהם ברגז עליך בגלות הזו. באותו זמן יבשו ויפלמו מפל הטובות שייראו אצל ישראל.

אמר רבי חייא, כך זה ודאי, אבל ראינו וקך ראו גבורי העולם, שהרי הגלות נמשכת ועדין בן דוד לא בא. אמר רבי יוסי, וכל זה כך הוא, אבל מי עשה שיסבלו ישראל את הגלות הזו? כל אותן הבטחות שהבטיח להם הקדוש ברוך הוא. והרי זה נתבאר, שנכנסים לבתי פגסיות ולבתי מדרשות ורואים כל אותן נחמות, ושמחים בלבם לסבל את כל מה שיבא עליהם, ולולא זה לא יכלו לסבל.

אמר רבי חייא, ודאי כך הוא, והכל תלוי בתשובה. ואם תאמר שיכולים עכשו לעזר תשובה פלם פאחד - לא יכולים! מה הטעם לא יכולים? משום שפתוב, (דברים ה) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה. וכתוב והשבת אל לבבך בכל הגוים

עלמא בגין ההוא דאקרי גדול. (בראשית כז) עשו בנו הגדול. ובשמה דא אקרי קדשא בריך הוא גדול, (תהלים קמה) גדול יי' ומהולל מאד. אגן בני הגדול, ואיהו גדול. ודאי למען שמי יכבד יי'.

אבל אתון זעירין מפלא, (בראשית כז) יעקב בנה הקטן פתיב, אן הוא אלהכון. אן הוא אינון טבאן, דיכספון פל עממיא מחדוה דלכון. מאן יתן ונראה בשמחתכם כמה דאתון אמרין. והם יבושו (רוח הקדש אומר והם יבושו) (כ"א תו כמאן) כמאן דתלי קללתא באחרא, בגין דאתון אמרין דכדין יבושו ויפלמו, ובגין דא רוח קדשא הוה אמר מלה הכי, ועל דא, הן יבושו ויפלמו כל הנחרים כך. מאי כל הנחרים כך. דאתקפו נחיריהון ברוגזא עלך בגלותא דא. בההוא זמנא, יבושו ויפלמו מפל טבין דיחמון להון לישראל.

אמר רבי חייא הכי הוא ודאי, אבל חמינן והכי חמו תקיפי עלמא, דהא גלותא אתמשך ועדיין בריה דדוד לא אתי. אמר רבי יוסי, וכל דא הכי הוא, אבל מאן עביד דיסבלון ישראל גלותא דא, פל אינון הבטחות דאבטח לון קדשא בריך הוא. והא אתמר, דעאלין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, וחמאן פל אינון נחמות, וחדאן בלפיייהו למסבל פל מה דייתי עלייהו, ואלמלא דא לא יכלין למסבל.

אמר רבי חייא ודאי הכי איהו, וכלא בתשובה תליא. ואי תימא דיכלון השתא לאתערא תשובה כלהו פחדא. לא יכלין. מאי טעמא לא יכלין. בגין דכתיב, (דברים ה) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה. וכתיב והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך וגו'. וכתיב ושבת עד יי' אלהיך וגו'. וכדין

אֲשֶׁר הִדְיָחַף וְגו'. וְכַתּוּב וְשִׁבְתָּ
עַד ה' אֲלֵהֶיךָ וְגו'. וְאָז (שם) אִם
יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם
יִקְבְּצֶךָ וְגו'. וְעַד שֶׁכָּל אוֹתָם
דְּבָרִים לֹא יִתְקַיְמוּ, לֹא יְכוּלִים
לְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כַּמָּה הִסְתַּרְתָּ כָּל
הַדְּרָכִים וְהַשְּׂבִילִים מִכָּל בְּנֵי
הַגְּלוּת וְלֹא הִשְׁאֲרַתְּ לָהֶם פְּתֻחוֹן
פֶּה. אִם כֵּן, שִׁיְהִי כִּמוֹ שֶׁהָיָה בְּכָל
דּוֹר וְדוֹר - שְׁלֹא יִסְבְּלוּ גְלוּת וְלֹא
שָׂכַר, וַיֵּצְאוּ (אם כֵּן, יִהְיֶה כִּמוֹ שִׁיְהִי בְּכָל
דּוֹר וְדוֹר, וְיִסְבְּלוּ אֶת הַגְּלוּת וְלֹא יֵצְאוּ) מִדִּין
שֶׁל הַתּוֹרָה, וַיִּתְעַרְבוּ בְּשֵׂאֵר
הַעַמִּים.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) כִּמוֹ הִרָה
תִּקְרִיב לְלִדַת תַּחֲלִיל תִּזְעַק
בַּחֲבֻלָּהּ וְגו'. מַה זֶה כִּמוֹ הִרָה?
דִּרְךָ הוּא לְמַעֲבַרְתָּ שִׁיעֲבֵרוּ עֲלֶיהָ
תִּשְׁעָה חֲדָשִׁים שְׁלָמִים. וַיֵּשׁ
בְּעוֹלָם כַּמָּה וְכַמָּה שְׁלֹא עוֹבֵר
עֲלֶיהָ אֶלֶּא יוֹם אֶחָד אוֹ יוֹמִים
מִהַתְּשִׁיעִי, וְכָל הַצִּירִים וְהַחֲבָלִים
שֶׁל הַמַּעֲבַרְתָּ הֵם בַּתְּשִׁיעִי. וְאִם
עַל גַּב שְׁלֹא עֹבֵר עֲלֶיהָ אֶלֶּא רַק
יוֹם אֶחָד, נִחְשָׁב עֲלֶיהָ כְּאִלוֹ עֲבָרוּ
כָּל הַתְּשִׁיעִי שְׁלָם. אִם כֵּן יִשְׂרָאֵל,
כִּיִּן שִׁטְעָמוּ טַעַם גְּלוּת - אִם
יִחְזְרוּ בַתְּשׁוּבָה, יִחְשָׁב עֲלֵיהֶם
כְּאִלוֹ עֲבָרוּ עֲלֵיהֶם כָּל אוֹתָם
דְּבָרִים שְׁפָתוּבִים בַּתּוֹרָה. כָּל שֶׁכֵּן
וְכָל שֶׁכֵּן שְׁפָמָה וְכַמָּה יִסּוּרִים
עֲבָרוּ עֲלֵיהֶם מִיּוֹם שֶׁהִתְחִילָה
הַגְּלוּת.

אָבֵר מֵהוּ שֶׁכַּתּוּב (דברים ד) בְּצַר לָךְ
וּמִצָּרוּךְ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים - בֹּא וְרֵאָה כַּמָּה
רַחֲמָנָה רַחֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר הַזֶּה. לְמַלְךְ
שֶׁהֵיזָה לוֹ בֶּן יְחִידִי וְאֵתָב אוֹתוֹ
אֲהַבֵּת נִפְשׁ, וּמִתּוֹךְ אֲהַבְתוּ נִתַּן
אוֹתוֹ לְאִמּוֹ הַגְּבִירָה שֶׁתְּגַדֵּל אוֹתוֹ
וּתְלַמֵּד אוֹתוֹ דְּרָכִים מִתְּקַנּוֹת.

שָׁב כְּמִקְדָּם וְשׁוּב חֲטָא

אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם
יִקְבְּצֶךָ וְגו'. וְעַד דְּכָל אֵינּוֹן מְלִיץ לֹא
יִתְקַיְמוֹן, לֹא יְכַלִּין (דף קפ"ט ע"א) לְאַתְעָרָא
תְּשׁוּבָה מִנֵּיהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כַּמָּה סִתְּמַתְּ כָּל אֲרָחִין וְשְׂבִילִין
מִכָּל בְּנֵי גְלוּתָא, וְלֹא שְׂבִקְתָּ לֹוֹן פְּתֻחוֹן
פֶּה. אִי הָכִי, לְהוֹוֹ כַּמָּה דְהוּוּ בְּכָל דְרָא וְדָרָא,
דְּלֹא יִסְבְּלוֹן גְּלוּתָא וְלֹא אֲגָרָא, וַיִּפְקוֹן (כ"א א'
הָכִי, לְהוֹוֹ כַּמָּה דְלְהוֹוֹ בְּכָל דְרָא וְדָרָא, וְיִסְבְּלוֹן גְּלוּתָא וְלֹא יִפְקוֹן) מִדִּינָא
דְּאוּרִייתָא, וַיִּתְעַרְבוֹן בְּשֵׂאֵר עַמִּין.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) כִּמוֹ הִרָה תִּקְרִיב לְלִדַת
תַּחֲלִיל תִּזְעַק בַּחֲבֻלָּהּ וְגו'. מָאִי כִּמוֹ
הִרָה, אֲרַח אִיהוּ לְעוֹבְרֵתָא, לְאַעֲבָרָא עֲלָהּ
תִּשְׁעַ יְרַחֲיִן שְׁלָמִין. וְאִית בְּעֵלְמָא כַּמָּה וְכַמָּה,
דְּלֹא עֹבֵר עֲלָהּ אֶלֶּא יוֹמָא חַד אוֹ תְרִין יוֹמִין
מִתְּשִׁיעָאָה, וְכָל צִירִין וְחֲבָלִין דְּעוֹבְרֵתָא
בַתְּשִׁיעָאָה אֵינּוֹן. וְאִם עַל גַּב דְּלֹא אֲעֹבֵר עֲלָהּ
אֶלֶּא יוֹמָא חַדָּא, אֲתַחֲשִׁיב עֲלָהּ כְּאִילוֹ
אֲתַעֲבָרוּ כָּל תְּשִׁיעָאָה שְׁלָמִים. אוֹף הָכִי יִשְׂרָאֵל,
כִּיִּן דְּאִטְעָמִי טַעַם גְּלוּתָא, אִי יִהְיִדְרוֹן
בַּתְּשׁוּבָה, יִתְחַשֵּׁב עֲלֵיהֶוּ כְּאִלוֹ אֲעֹבְרוּ
עֲלֵיהֶוּ כָּל אֵינּוֹן מְלִיץ דְּכַתִּיבִין בְּאוּרִייתָא. כָּל
שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דְּכַמָּה וְכַמָּה יִסּוּרִין אֲעֹבְרוּ
עֲלֵיהֶוּ מִן יוֹמָא דְּגְלוּתָא שְׂרִי.

אָבֵר מָאִי דְּכַתִּיב, (דברים ד) בְּצַר לָךְ וּמִצָּרוּךְ כָּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. תָּא חֲזִי,
כַּמָּה רַחֲמָנוּתָא רַחֵם קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל בְּמִלָּה דָּא. לְמַלְכָּא דְהוּוּה לִיה בְּרָא
יְחִידָאָה, וְרַחֵם לִיה רַחֲמִיּוֹ דְּנִפְשָׁא, וּמִגּוֹ
רַחֲמִיּוֹ דִּילִיה, יִהַב לִיה לְאַמִּיָּה מִטְּרוּנִיתָא
דְּתַרְבִּי לִיה, וְתוֹלִיף לִיה אֲרַחֵי מִתְּתַקְנָן. זְמַנָּא

פַּעַם אַחַת חֲטָא לְאַבִּיו, בָּא אָבִיו וְהִלְקָה אוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּן עֹבֵר

לְאָבִיו, וְהוֹצִיא אוֹתוֹ אֲבִיו מִבֵּיתוֹ וְרָגַז עָלָיו. יֵצֵא אוֹתוֹ בֶּן מִבֵּיתוֹ. וּבִמְקוֹם שִׁלֹּף בְּדֶרֶךְ אֶמֶת וַיְהִי צַדִּיק כְּרֹאֵי כַּדֵּי שִׁישְׁמַע אֲבִיו הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי עָלָיו תְּשׁוּקָתוֹ - מָה עֲשֶׂה? אָמַר, הוֹאִיל וַיֵּצֵאתִי מֵהֵיכַל אָבִי, אֲעֲשֶׂה מִכָּאן וְהִלְאֵה כָּל מָה שְׁאֵנִי רוֹצֶה. מָה עֲשֶׂה? הֲלֹךְ לְהִתְחַבֵּר לְזוֹנוֹת, וְהִתְלַכְּלֹךְ בְּלִכְנוֹף וְטִנְפַת עֵמֶן, וְלֹא הִיָּה נִמְצָא אֶלָּא עֵמֶן בַּחֲבוּר שְׁלֵהֵן. כְּשֶׁהִגְבִּירָה אִמּוֹ פּוֹקֵדֶת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתוֹ הַבֶּן וַיִּדְעַת שְׂבָנָה הַתְּחַבֵּר עִם הַזּוֹנוֹת וְכָל חֲבוּרוֹתָיו הִיָּתֶה עִמָּהֶן, מִתְחִילָה לְכַפּוֹת וּלְמַרֵּר עַל בְּנָהּ.

יוֹם אֶחָד נִכְנַס אֵלָיָה הַמֶּלֶךְ וְרוֹאֶה אוֹתָהּ בּוֹכָה. שׂוֹאֵל אוֹתָהּ: עַל מָה אַתְּ בּוֹכָה? אָמְרָה: וְאֵיךְ לֹא אֲכַפֶּה, שְׁהֵרִי בְּנִינוֹ מִחוּץ לְהֵיכַל הַמֶּלֶךְ? וְלֹא דִי שְׁאִינוֹ יוֹשֵׁב בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, אֶלָּא שְׁהוּא יוֹשֵׁב עִם הַזּוֹנוֹת! מָה יֵאמְרוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם - שְׂפֹן הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּבֵית זּוֹנוֹת?! הַתְּחִילָה לְכַפּוֹת וּלְהִתְחַבֵּן לְמֶלֶךְ.

אָמַר הַמֶּלֶךְ: בְּשִׁבִילֶךָ אֲחִזִּיר אוֹתוֹ, וְאֵת הָעֲרֻכָּה שְׁלוֹ. אָמְרָה: הֲרִי וְדָאִי. אָמַר הַמֶּלֶךְ: הוֹאִיל וְכֹף הוּא, לֹא צְרִיךְ לְהִתְחַזֵּרוֹ בַּיּוֹם בְּגִלּוּי, שְׂבוּשָׁה עֲבוּרָנוֹ לְלֶכֶת בְּשִׁבִילוֹ לְבֵית זּוֹנוֹת. וְאִם לֹא הִיָּה כְּמוֹ זֶה שְׂטַנְף אֶת עֲצָמוֹ כֹּף וְחִלְל כְּבוֹדִי, הִיִּיתִי אֲנִי וְכָל הַחִילּוֹת שְׁלֵי הוֹלְכִים בְּשִׁבִילוֹ בְּכַמָּה כְּבוֹד וּבְכַמָּה חֲצוּצוֹת לְפָנָיו, בְּכַמָּה כְּלֵי קָרֵב מִיֵּמִינוֹ וּמִשְׂמָאלוֹ, עַד שְׁכַל בְּנֵי הָעוֹלָם יִדְעוּעוּ, וַיִּדְעוּ כֹּלָם שְׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ. עַכְשָׁן כִּינּוֹן שְׁהוּא טַנְף אֶת עֲצָמוֹ וְחִלְל אֶת כְּבוֹדִי, הוּא יַחְזוֹר בְּסִתְרָא שְׁלֹא

וּמִשְׂמָאלָיָה, עַד דְּכָל בְּנֵי עַלְמָא יִדְעוּעוּ, וַיִּנְדְּעוּן כֹּלָא, דְּהִפְרָא דְּמִלְכָא אִיהוּ. הִשְׁתָּא כִּינּוֹן דְּאִיהוּ טַנְף גְּרַמְיָה, וְחִלְל יְקָרִי, אִיהוּ יְהִדֵּר בְּטַמְיָרוֹ,

חֲדָא חָב לְגַבֵּי אַבוּהָ, אֶתְא אַבוּהִי וְאֶלְקֵי לִיָּה, וּלְבַתֵּר אֲעַבֵּר עַל חוּבִיָּה. תָּב כְּמִלְקַדְמִין וְחָב לְאַבוּהָ, וְאַפְקִיָּה אַבוּהָ מִבֵּיתִיָּה, וְאַרְגִּיז עָלֵיָּה, נִפְקַ הֵהוּא בְּרָא מִבֵּיתִיָּה.

וּבְאַתֵּר דִּיֵּהוּ בְּאַרְחָ קְשׁוּט, וַיְהִי זַפְאָה כְּדִקְא יֵאוּת, בְּגִין דִּישְׁמַע מִלְכָּא אַבוּהָ, וַיְהִי תִיאוּבְתִיָּה עָלֵיָּה. מָה עֲבַד. אָמַר הוֹאִיל וְנִפְקֵנָא מֵהֵיכַל דְּאַבָּא, אֲעַבִּיד מִכָּאן וְלְהִלְאֵה כָּל מָה דְּאַנָּא בְּעִי. מָה עֲבַד. אֲזַל וְאַתְחַבֵּר בְּזוֹנוֹת, וְאַתְלַכְּלֹךְ בְּלִכְנוֹכָא דְּטַנוּפָא בְּהַדִּיָּהוּ, וְלֹא הוּוּה מִשְׁתַּכַּח אֶלָּא בְּהַדִּיָּהוּ, בְּחֲבוּרָא דְּלְהוּזֵן. דְּמִטְרוּנִיתָא אִמְיָה פְּקֵדַת בְּכָל יוֹמָא עַל הֵהוּא בְּרָא, וַיִּדְעַת דְּבִרָה בְּהַדִּי זּוֹנוֹת אֲתַחַבֵּר, וְכָל חֲבוּרוֹתָא דִּיִּדִיָּה בְּהַדִּיָּהוּ הָיוּת. שְׂרִיאת לְמַכְפֵּי, וְלֹאֲתַמְרָא עַל בְּרָהּ.

יִזְמָא חַד עָאל מִלְכָּא לְגַבְהָ, חֲמָא לָהּ דְּאִיָּהּ מַכְפָּה. שְׂאִיל לָהּ עַל מָה אַתְּ בְּכָתָא. אָמְרָה וְלֹא אֲכַפֶּה, דְּהָא בְּרָנָא לְבַר מֵהֵיכַל דְּמִלְכָּא. וְלֹא דִי דְּהוּא לָא יְתִיב בְּהֵיכַל דְּמִלְכָּא, אֶלָּא דְּהוּא יְתִיב בְּהַדִּי זּוֹנוֹת. מָה יִימְרוּן כָּל בְּנֵי עַלְמָא, בְּרִיָּה דְּמִלְכָּא אִיהוּ דִּיתִיב בְּבֵי זּוֹנוֹת. שְׂרִיאת לְמַכְפֵּי, וְלֹאֲתַחַנְנָא לְמִלְכָּא.

אָמַר מִלְכָּא, בְּגִינְךָ אֶהְדֵּר לִיָּה, וְאַנְתְּ עֲרֻכָּא דִּילִיָּה. אֲמַרְתָּ הָא וְדָאִי. אָמַר מִלְכָּא הוֹאִיל וְכֹף הוּא, לֹא אֲצִטְרִיךְ לְאַהֲדָרָא לִיָּה בִּימְמָא בְּאַתְגְּלִיא. דְּכַסּוּפָא דִּילָן אִיהוּ לְמַהֲדָּה בְּגִינִיָּה לְבִי זּוֹנוֹת. וְאִי לֹא הוּי כְּגוּוֹנָא דָּא, דְּטַנְף גְּרַמְיָה הָכִי וְחִלְל יְקָרִי. הוּינָא אָנָּא, וְכָל חִיָּלִין דִּילִי, אֲזַלִּין בְּגִינִיָּה בְּכַמָּה יְקָר, בְּכַמָּה בּוּקִינְס קָמִיָּה, בְּכַמָּה מְאִנִּי קָרְבָּא, מִימִינִיָּה

זכירו בו. תור למלך, ונתן אותו
לאמו.

רַיָּמִים סָרַח כְּמִקְדָּם. מָה עָשָׂה
הַמֶּלֶךְ? הוֹצִיא אוֹתוֹ וְאֵת אִמּוֹ
עִמּוֹ מִתּוֹךְ הַהִיכָל וְאָמַר: תִּלְכוּ
שָׂנִיכֶם, וְשָׂנִיכֶם תִּסְבְּלוּ אֶת
הַגְּלוּת וְהַמְּלָקוֹת שֵׁם. כִּי־
שָׂנִיכֶם תִּסְבְּלוּ כְּאֶחָד, אֲנִי אֲדַע
שְׁבַנִּי יִשׁוּב כְּרֹאֲוִי.

כִּךְ יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ
הַסּ, הוֹרִיד אוֹתָם לְמִצְרַיִם. וְאִם
תֹּאמַר שְׁבִאוֹתוֹ זְמַן לֹא חָטְאוּ -
הַגּוֹרָה שְׁגוֹר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּכָרִית בֵּין הַבְּתָרִים הֵיחָה רֹאֲוִיהַ
לְהַתְקִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הַשְּׂגִיחַ עַל שְׁנֵי דְבָרִים: אֶחָד עַל
אוֹתוֹ דְּבוּר שְׁאֵמַר אֲבָרְהָם (בְּרֵאשִׁית
11) בְּמָה אֲדַע כִּי אֵירָשְׁנָה, זוֹהִי
סִבָּה וְעֵלָה. אָבֵל עַד שִׁיִּצְאוּ
מִמִּצְרַיִם לֹא הָיוּ גוֹי וְלֹא הָיוּ
רֹאֲוִיִּים כְּרֹאֲוִי.

פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין
הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת.
רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת
אֶת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה וְלִהְיוֹת
שׁוֹשְׁנָה אַחַת בְּאַרְצָן כְּמוֹ
שְׁלִמְעֵלָה. וְהַשׁוֹשְׁנָה שְׁמַעֲלָה רִיחַ
וּנְבַחְרָה מִכָּל שְׂאֵר הַיְרֻדִים
שְׁבַעֲוֹלָם אֵינָה אֵלָא אוֹתָהּ שְׁעוֹלָה
בֵּין הַחוּחִים. וְזוֹ דְרָךְ כְּרֹאֲוִי. וְלִכְן
זָרַע שְׁבַעִים זֹוגוֹת, שְׁהָיוּ שְׁבַעִים
נֶפֶשׁ, וְהַכְּנִיסָם לְבֵין הַחוּחִים,
וְאוֹתָם חוּחִים, מִיַּד שְׁהָיוּ הֵם שֵׁם
זֹוגוֹת, הֶעֱלוּ עֲנָפִים וְעֵלִים וְשָׁלְטוּ
עַל הָעוֹלָם, וְאֵז פָּרְחָה בֵּינֵיהֶם
הַשׁוֹשְׁנָה.

כִּי־ן שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהוֹצִיא שׁוֹשְׁנָה וְלִלְקֹט אוֹתָהּ
מִבֵּינֵיהֶם, אֵז יָבִישׁוּ הַחוּחִים
וְנִזְרְקוּ וְהִתְפָּלוּ וְלֹא נִחְשְׁבוּ
לְכָלוּם. בְּשַׁעַה שֶׁהוֹלֵךְ לִלְקֹט אֶת
הַשׁוֹשְׁנָה הַזֹּאת וְלֹא הוֹצִיא כְּנוֹ בְּכוֹרוֹ,
בְּאוֹתוֹ זְמַן הִלֵּךְ הַמֶּלֶךְ בְּתוֹךְ כְּמָה
תְּחִלוֹת גְּדוֹלִים וְשְׁלִיטִים עִם

דָּלָא יִנְדַעוֹן בֵּיהַ. אַהְדָּר לְגַבֵּי מַלְכָּא, יְהִיבִיהַ
לְגַבֵּי אִמִּיהַ.

רַיָּזְמִין סָרַח כְּמִלְקִדְמִין. מָה עֲבַד מַלְכָּא. אִפִּיק
לֵיהַ וְלֹאֲמִיהַ בְּהִדְיָה מַגּוֹ הִיכְלָא, אָמַר
תְּרוּוֹיִיכּוּ תַּהֲכוּן, וְתְרוּוֹיִיכּוּ תִּסְבְּלוּן גְּלוּתָא,
וּמְלָקוּתָא תַּמָּן. כִּי־ן דְּתְרוּוֹיִיכּוּ תִּסְבְּלוּן
כְּחֵדָא, כְּדִין יִדְעָנָא דְבְּרִי יְתוּב כְּדָקָא חֲזִי.

כִּךְ יִשְׂרָאֵל בְּנוֹי דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא אֵינּוֹן. אַחִית
לוֹן לְמִצְרַיִם. וְאִי תִימָא בְּהֵוּא זְמָנָא לֹא
חָאבוּ, גְּזָרָה דְּגִזּוּר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין
הַבְּתָרִים הָוּה אַתְחֲזִי לְמַהוּי קָיִים, וְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח לְתַרִּין מְלִין, חַד בְּגִין הֵהִיא
מְלָה דְּאָמַר אֲבָרְהָם, (בְּרֵאשִׁית 15) בְּמָה אֲדַע כִּי
אֵירָשְׁנָה, דָּא הוּא (דְּרִק"ט ע"ב) סִבָּה וְעֵלָה. אָבֵל
עַד דְּנִפְקוּ מִמִּצְרַיִם, לֹא הָווּ גוֹי, וְלֹא אַתְחֲזוּ
כְּדָקָא יְאוּת.

פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים
כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת. בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְמַעַבְדַּד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל כְּגוֹוֹנָא דְלַעֲיִלָּא
וְלְמַהוּי שׁוֹשְׁנָה חֵדָא בְּאַרְעָא, כְּגוֹוֹנָא עֲלָאָה.
וְשׁוֹשְׁנָה דְּסִלְקָא רִיחָא, וְאַתְבְּרִיר מִכָּל שְׂאֵר
וְוִרְדִין דְּעֲלָמָא, לֹא הָוּי אֵלָא הֵהִיא דְּסִלְקָא בֵּין
הַחוּחִים. וְדָא אַרְחָא כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא זָרַע
שְׁבַעִין זֹוגִין, דְּהוּוּ שְׁבַעִין נֶפֶשׁ, וְאַעֲיִל לוֹן בֵּין
הַחוּחִים, וְאֵינּוֹן חוּחִים, מִיַּד דְּהוּוּ אֵינּוֹן זֹוגִין
תַּמָּן, סְלִיקוּ עֲנָפִין וְטְרַפִּין וְשְׁלִיטוּ עַל עֲלָמָא,
וּכְדִין פָּרְחַת שׁוֹשְׁנָה בֵּינֵיהוּ.

כִּי־ן דְּבְעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָא שׁוֹשְׁנָה
וְלִקִּיט לָהּ מִבֵּינֵיהוּ, כְּדִין יָבִישׁוּ חוּחִים,
וְאַזְדְּרִיקוּ, וְאַשְׁתַּצִּיאוּ, וְלֹא אַתְחֲשְׁבוּ לְכָלוּם.
בְּשַׁעַתָּא דְּאֵזִיל לְמַלְקֻט שׁוֹשְׁנָה דָּא, לְאַפְקָא
בְּרִיהַ בּוּכְרִיהַ, בְּהֵוּא זְמָנָא אֵזֵל מַלְכָּא גוֹ
כְּמָה חֲיִילִין רַבְרַבְנִין וְשְׁלִיטִין, עִם דְּגִלִין

דגלים פרושים, והוציא את בנו בכורו בכמה גבורות, והביא אותו להיכלו, וישב הרבה בבית המלך.

בין שחטא לאביו, הוכיח אותו והלקה אותו, שפתיב ויחר אף ה' בישראל ויתנם ביד שוסים וגו'. סרח כמקדם ומרד באביו, הוציא אותו מביתו. מה עשו ישראל? ראו שהרי התפזרו בכבל והתערכו בעמים, לקחו נשים נכריות והולידו מהם בנים. עם כל זה האם הקדושה היתה אפטרופוס עליהם.

ועל שעשה כן, הקדוש ברוך הוא אמר, הואיל וזו בושה, אז שיבא בני מעצמו. הואיל וחלל כבודי, לא ראוי שאני אלך לשם להוציא אותו ולעשות לו נסים וגבורות כמקדם. שבו הם בלי סיוע שהיו ראויים לו, בלי נסים ונפלאות, אלא כלם מפזרים, כלם עיפים בעני, ושבנו להיכל המלך בבושה, והאם הקדושה ערכה להם.

הטאו כמקדם. מה עשה הקדוש ברוך הוא? הוציא את הבן הזה כמקדם מהיכלו עם אמו. אמר, מכאן והלאה האם ובנה יסבלו כמה רעות כאחד. זהו שפתיב, (ישעיה ג) ובפשעיתכם שלחה אמכם. ועל זה כתוב, (דברים ד) בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. מה זה באחרית הימים? אלא זו האם הקדושה, שהיא אחרית הימים, ועמה סבלו כל מה שסבלו בגלות.

ואילו יחזרו בתשובה - אפילו רעה אחת או צער אחד שיעבר עליהם, יחשב עליהם כאלו סבלו הכל. (ואם לא יסתם הקץ) ואם לא - פשיסתיים הקץ (הרע) וכל הדורות שלו, כמו שאמר המגורה הקדושה, שפתיב (ויקרא כה)

פרישן, ואפיק לבריה בוכריה בכמה גבורין, ואייתי ליה להיכליה, ויתיב סגי כבי מלפא. בין דחב לגבי אבוה, אוכח ליה, ואלקי ליה, דכתיב, (שופטים ב) ויחר אף יי' בישראל ויתנם ביד שוסים וגו', סרח כמלקדמין, ומרד באבוה, אפקיה מביתיה. מה עבדו ישראל, חמו דהא אתבדרו לבבל, אתערבו בעממא, נסיבו נשין נכריות, ואולידו בנין מנהון. עם כל דא, אימא קדישא הות אפטורפוסא עלייהו.

ועל דעבד הכי, קדשא בריך הוא אמר, הואיל וכסופא איהו, לייתי ברי איהו מגרמיה, הואיל וחלל יקרי, לא אתחזי דאנא איזיל תמן לאפקא ליה, ולמעבד ליה נסין וגבורין כמלקדמין. תבו אינון, בלא סיועא דאתחזו לון, בלא פליאן ונסין, אלא כלהו מתבדרן, פלהו לאן במספנו, ותבו להיכלא דמלפא בכסופא, ואימא קדישא ערבת לון.

האבו כמלקדמין. מה עבד קדשא בריך הוא. אפיק להאי ברא כמלקדמין מהיכליה, ואימיה בהדיה. אמר, מכאן ולהלאה, אימא וברה יסבלון כמה בישין פחדא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ג) ובפשעיתכם שלחה אמכם. ועל דא כתיב, (דברים ד) בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. מאי באחרית הימים. אלא דא היא אימא קדישא, דהיא אחרית הימים, ועמה סבלו כל מה דסבלו בגלותא.

ואילו יחזרו בתשובה, אפילו חד ביש, או חד צערא, דיעבר עליהו, אתחשב עלייהו, כאלו סבלו כלא (ס"א ואי לאו סתים קיצא) ואי לא, פד יסתיים קיצא, (בישא) וכל דרין דיליה. כמה דאמר בוצינא קדישא, דכתיב, (ויקרא כה) לצמיתות לקונה אותו לדורותיו. וכל דא,

לצמיחת לקנה אתו לדרתיו. וכל זה, הדבר תלוי בתשובה. אמר רבי חייא, ודאי כף זה, ועל כן נמשכת הגלות.

אבר' הקדוש ברוך הוא, כל מה שראה (שחבה) (שהלקה) לישראל - באחרית הימים הזו. ובאחרית הימים הזו יעשה להם נסים ונקמות, שכתוב (ישעיה ב) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים. מי זה ראש ההרים? זה אברהם הזקן, הפהן הגדול, הראש של הכל, ומשום שהוא ראש, כוס של ברכה, יהיה נכון בראש ההרים, זה אברהם הזקן, ראשון לשאר ההרים, כוס של ברכה, צריכה להיות מתקנת בימיו.

ונשא מגבעות. צריך להיות נשא מן השלחן שעור שנקרא (שוא) זרת לכרף את הקדוש ברוך הוא, וזהו ונשא מגבעות. מה זה מגבעות? אלא בינה ובינ בתולות אחריה רעותיה, שעור הזרת הוא. נשא כוס של ברכה מגבעות ודאי, ועל כן הטוב שיהיה לבן הבכור הזה (ישראל) הוא באחרית הימים. אמר לו, יפה אמרת, שפסוק זה ודאי כף הוא. בראש ההרים - זה ימיו, אברהם הזקן, שהוא ודאי ראש ההרים. ונשא מגבעות - משעור הגבעות, שהם רצונו. יפה אמרת. ונהרו אליו כל הגוים, מי הוא? אמר לו, ואפלו נשים וקטנים והשמש שעובד על השלחן, אף על גב שאינו אוכל, צריך לשמע ולומר אמן. (להריק ברכה לבוס) שלא יאמר אדם: אני לא אכלתי, והואיל ולא הצטרפתי לזמון, אני לא אשמע ולא אמר אמן. הפל חכמים בו.

דבר אחר ונהרו אליו כל הגוים - אף על גב שנשים וקטנים פטורים מן המצוות, בכוס של

בתיובתא תליא מילתא. אמר רבי חייא, ודאי הכי הוא. ועל דא גלותא אתמשך.

אבר' קדשא בריה הוא, כל מה דחמי (ס"א דמחא) (נ"א דלקא) לון לישראל, בהאי אחרית הימים, ובהאי אחרית הימים יעביד לון נסין וניקמין, דכתיב, (ישעיה ב') והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יי' בראש ההרים. מאן ראש ההרים. דא אברהם סבא, פהנא רבא, ראש דכלא. ובגין דאיהו ראש, כוס דברכה, יהיה נכון בראש ההרים, דא אברהם סבא, קדמאה לשאר ההרים. כוס דברכה, אצטריך למהוי מתקנא בימינא.

ונשא מגבעות. אצטריך למהוי זקיף מן פתורא, שיעורא דאקרי (ס"א דאהו) זרת, לברכא לקודשא בריה הוא, ודא הוא ונשא מגבעות. מגבעות מאי הוא. אלא בינה ובינ (תהלים מה טו) בתולות אחריה רעותיה, שיעורא דזרת איהו. נשא כוס דברכה מגבעות ודאי, ועל דא טבא דיהא ליה להאי ברא בוכרא, באחרית הימים איהו.

אמר ליה שפיר קאמרת, האי קרא ודאי הכי הוא. בראש ההרים, דא ימינא, אברהם סבא, דאיהו ראש ההרים ודאי. ונשא מגבעות, משיעורא דגבעות, דאינון רעותיה. ושפיר קאמרת. (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים. מאי הוא. אמר ליה, ואפילו נשים וקטנים ושמש דפלח על פתורא, אף על גב דאיהו לא אכל, אצטריך למשמע, ולמימר אמן. (ס"א להריק ברכה לבוס דלא וכו') דלא יימא בר נש, אנא לא אכלית, והואיל (דף ק"ז ע"א) דלא אצטרפנא לזמון, לא אשמע ולא אימא אמן. הפל חייבין ביה.

דבר אחר ונהרו אליו כל הגוים, אף על גב

בְּרָכָה הַכֹּל חַיִּיבִים, וּבְלִבְדֵּי שִׁדְדוּ
אֶת מִי מְבָרְכִים, וְזֶהוּ וְנִתְּרוּ אֵלָיו
כָּל הַגּוֹיִם. בָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּ.
אָמַר, כַּמָּה יִפְהַ דְּבַר זֶה וּמְתוּק
לַחֶף.

עֲבָשׁוּ יֵשׁ לְדִיק, אִם אַחֲרֵית הַיָּמִים
הַזֶּה הִיא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה מִמֶּשׁ, מַה
זֶה הֵר בֵּית ה' ? הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב כָּף:
וְהִיָּה אַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה
בְּרֹאשׁ הַהָרִים. מַהוּ בְּאַחֲרֵית
הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה הֵר בֵּית ה' ? אָמַר
לוֹ, אַחֲרֵית הַיָּמִים הוּא הַעֵץ שֶׁל
הַכֹּל, מֵרֵאשׁוֹ וְעַד סוּפוֹ, שֶׁהוּא עֵץ
טוֹב וְרַע. וּבָא הַפְּסוּק לְבָרֵךְ
בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, וְהוֹצִיא הֵר בֵּית
ה', זֶה טוֹב בְּלִי רַע. הֵר בֵּית ה'
וְדָאֵי שְׂאִין שֶׁם חֶלֶק לְצַד הָאֲחֵר,
שֶׁהָרִי נִבְחַר הֵר בֵּית ה' מִתּוֹךְ
הַעֵץ, שֶׁהוּא אַחֲרֵית הַיָּמִים. וְזוֹהִי
כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שֶׁהוּא נִכּוֹן בְּרֹאשׁ
הַהָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִי הַדְּרָף הַזֶּה
שֶׁנִּזְכַּינוּ לְדַבֵּר הַזֶּה. אָמַר לוֹ, מִמִּי
שֶׁמַּעֲתָ אוֹתוֹ ? אָמַר לוֹ, יוֹם אֶחָד
הַיִּיטִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וְשִׁמְעָתִי
וְרֵאִיתִי אֶת רַב הַמְּנוּנָא סְבָא (רַבִּי
שִׁמְעוֹן) שֶׁהִיָּה דוֹרֵשׁ אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה
לְרַב אַחָא. וּכְיִןן שֶׁשִׁמְעָתִי,
שֶׁמַּחֲתִי בּוֹ, וְשִׁמְרָתִי אוֹתוֹ צְרוּר
בְּכַנְף לְבוּשִׁי שְׂלֵא יְסוּר מִמֶּנִּי
לְעוֹלָמִים. אָמַר לוֹ, וְדָאֵי שְׁדַבֵּר
קְדוּשׁ זֶה נְאוּר מִהַמְּנוּרָה
הַקְּדוּשָׁה. אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁעֲמוּדֵי
הָעוֹלָם וְתוֹמְכֵי שׁוּרִים בְּתוֹכּוֹ,
וְאִם אַתָּה צוֹרֵר אֶת הַדְּבַר הַזֶּה
בְּקֶשֶׁר אֶחָד שְׂלֵא יְסוּר מִמֶּךָ - אֲנִי
אֶצְרֹר אוֹתוֹ בְּשִׁלְשִׁים אוֹ
בְּאַרְבָּעִים קְשָׁרִים בְּכִיסֵי שְׂלֵא
יְסוּר מִמֶּנִּי לְעוֹלָמִים.

עַל אוֹתוֹ דְּבַר שֶׁהָרָאָה הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה, מִשׁוּם שְׂאֵף עַל
גַּב שִׁישְׂרָאֵל חֲטָאוּ לְפָנָיו בְּכָל דּוֹר
וְדוֹר, לֹא רָצָה מִי שִׁיאֲמַר עֲלֵיהֶם
לְשׁוֹן הָרַע. מִנֵּיין לָנוּ? מֵהוֹשַׁע,

דְּנִשְׁיִים וּקְטָנִים פְּטוּרִין מִן הַמַּצּוֹת, בְּכּוֹס
דְּבְרָכָה הַכֹּל חַיִּיבִין, בְּלִבְדֵּי דִינְדְּעוֹן לְמֵאן
מְבָרְכִין, וְדָא הִיא וְנִתְּרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם. אָתָּא
רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקִיָּה, אָמַר כַּמָּה שְׁפִיר מְלָה דָּא,
וּמְתִיקָא לְחַפָּא.

הַשְּׁתָּא אֵית לְדִיִּיקָא, אִי הִיא אַחֲרֵית הַיָּמִים,
אִיָּהִי כּוֹס דְּבְרָכָה מִמֶּשׁ, מַהוּ הֵר בֵּית
יִי, הָוּה לִיָּה לְמַכְתֵּב הַכִּי, וְהִיָּה אַחֲרֵית הַיָּמִים
נִכּוֹן יִהְיֶה בְּרֹאשׁ הַהָרִים. מַהוּ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים
נִכּוֹן יִהְיֶה הֵר בֵּית יִי. אָמַר לִיָּה, אַחֲרֵית
הַיָּמִים אִיָּהוּ אֵילָנָא כְּלָא, מִרִישִׁיָּה וְעַד סִיפִיָּה,
דִּהוּא אֵילָנָא דְטוֹב וְרַע. וְאָתָּא קָרָא לְבָרָא
בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, וְאִפִּיק הֵר בֵּית יִי, דָּא טוֹב
בְּלָא רַע. הֵר בֵּית יִי וְדָאֵי דְלִית תַּמָּן חוּלְקָא
לְסִטְרָא אַחְרָא, דִּהָא אַתְּבָרִיר הֵר בֵּית יִי, מַגּוּ
אֵילָנָא דְאִיָּהוּ אַחֲרֵית הַיָּמִים. וְדָא אִיָּהוּ כּוֹס
דְּבְרָכָה, דְאִיָּהוּ נִכּוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זַכָּאָה אֶרְחָא דָּא, דְּזַכִּינָא לְהֵאִי
מְלָה. אָמַר לִיָּה מִמֵּאן שֶׁמַּעֲתָ לָהּ. אָמַר
לִיָּה, יוֹמָא חָדָא הוּינָא אֲזִיל בְּאַרְחָא, וְשִׁמְעָנָא
וְחַמִּינָא לִיָּה לְרַב הַמְּנוּנָא סְבָא, (נ"א לְרַבִּי שִׁמְעוֹן)
דִּהָוָה דְרִישׁ לְהֵאִי קָרָא לְרַבִּי אַחָא, וּכְיִןן
דְּשִׁמְעָנָא חֲדִינָא בֵּיהּ, וְנִטְרִינָא לִיָּה צְרִיר
בְּכַנְפָּא דְלְבוּשָׁאֵי, דְלָא יִתְעַדִּי מִנָּאֵי לְעַלְמִין.
אָמַר לִיָּה, וְדָאֵי מְלָה קְדִישָׁא דָּא, מִנְהִירוּ
דְּבוּצִינָא קְדִישָׁא אַתְּנְהִיר. זַכָּאָה דָּרָא, דְקִיִּימִי
עַלְמָא וְסַמְכוּי, שְׁרִיִין בְּגוּיָה. וְאִי אַנְתָּ צְרִירָת
לְהֵאִי מְלָה בְּקֶשֶׁרָא חָדָא דְלָא יִתְעַדִּי מִינָּה.
אַנָּא אֶצְרוּר לָהּ בְּתַלְתִּין, אוֹ בְּאַרְבָּעִין קְשָׁרִין
בְּכִיסָאֵי, דְלָא יִתְעַדִּי מִינָּאֵי לְעַלְמִין. (כּאן חֲסֵר).

עַל הִיא מְלָה דְאַחְמִי קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא
לְמַשָּׁה, בְּגִין דְאַף עַל גַּב דִּישְׂרָאֵל חֲבִין
קָמִיָּה בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, לָא בְּעֵי מֵאן דִּיִּיקָא

שְׁכַתוֹב (הוֹשַׁע א) תַּחֲלַת דְּבַר ה' בְּהוֹשַׁע. הָרִי בָּאָרוּ אֶת הַדְּבַר. וְעַל כֵּן הָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם וְגו'. וּמִשׁוֹם כִּף בְּרַךְ אוֹתָם בְּכַמָּה בְּרִכּוֹת, לַחֲזֹר בְּתִשׁוּבָה וּלְהַשִּׁיבָם לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים, וְלֹא זֶה מִשָּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁמַּחֲל עַל חֲטָאֵיהֶם וְהִתְנַקּוּ לְפָנָיו.

מַה כְּתוּב בְּאַלְיָהוּ? (מַלְכִים א-ט) וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רְתֵם אֶחָד וְגו'. אָמַר, רַבּוֹן הַעוֹלָם, אֵשֶׁה אַחַת שְׁלַחַת לְיִשְׂרָאֵל וּדְבוּרָה שְׁמָה, שְׁכַתוֹב (שׁוֹפְטִים ד) וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תִּמְרֵי דְבוּרָה. זֶהוּ רְתֵם. וְהַחֲזִירְתָם לְמוֹטֵב, שְׁכַתוֹב (שֵׁם ה) עַד שֶׁקָּמְתִי דְבוּרָה. וְאֲנִי נִכְנָסְתִי בִּיְנֵיהֶם, וְהִכְרַזְתִּי לְפָנֵיהֶם וְלֹא כָלְתִי.

עַד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, הַתְּגַלָּה עָלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ, מַה לָּךְ פֶּה אֲלֵיָהוּ? בְּרֵאשׁוֹנָה הָיִיתָ מְקַטְרֵג וּמְקַנָּא עַל הַבְּרִית, וּמִשְׂרָאֵיתִי בְּךָ שֶׁקָּנַאתְךָ עָלַי בְּאוֹתָהּ בְּרִית, נִטְלִיתִי אוֹתָהּ בְּרַצוֹנִי שֶׁל מֹשֶׁה וְנִתְּתִי לָךְ, עַד שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה אוֹמֵר, (בַּמְדַּבֵּר כו) הַנְּנִי נִתֵּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. עֲכָשׁוּ שֶׁהוּא שֶׁלָּךְ, אֵינִי רְאוּי לָךְ לְקַטְרֵג עָלָיו, הָיָה לָךְ לְהַשְׁאִיר אֶת קַנְאֲתְךָ לִי, כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה שֶׁהָיְתָה שְׁלִי, נִתְּתִי אוֹתוֹ לְיָדִי אַחֵר וְלֹא קַטְרֵגְתִי עָלָיו.

מַה לָּךְ פֶּה. מַה זֶה פֶּה? בְּרִית הַקְּדוֹשׁ פֶּה ה' הִיא. כִּיּוֹן שֶׁלֹּא רְצִיתָ לְהִנִּיחַ לִי אֶת פִּיךָ, יִבְרָא בְּמִקּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַפֶּה. שְׁנִינוּ, בְּאוֹתָהּ שֶׁעַד הַעֲבָרָה מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ מִתְּנָה שְׁנֵתֵן לוֹ מֹשֶׁה. שְׁשִׁנִּינוּ, מַה שְׁכַתוֹב (מַלְכִים א-ט) וַיֵּלֶךְ בְּכַח הַאֲכִילָה הִיא וְגו'. עַד הֵר הָאֱלֹהִים חוֹרְבָה. לְמַתְּבַע מִתְּמָן, וְכִי מִתְּמָן הָיָה בְּעֵי. אֵלֶּא לְמַתְּבַע כְּמִלְקָדְמִין, מֵהָהוּא דִּירִית בְּהַר הָאֱלֹהִים, בְּרִית דָּא. פְּנַחַס הוּא אֲלֵיָהוּ, וְדָאִי

עָלֵיָהוּ דְלִטּוּרִין. מְנַלְן. מְהוֹשַׁע, דְּכַתִּיב, (הוֹשַׁע א) תַּחֲלַת דְּבַר יְי' בְּהוֹשַׁע, הָא אוּקְמוּהָ מְלָה. וְעַל דָּא (הוֹשַׁע ב) וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם וְגו'. וּבְגִין דָּא בְּרִיךְ לֹוֹן בְּכַמָּה בְּרַפָּאן, לְאַהֲדָרָא בְּתִיּוּבְתָא, וְלְאַתְבָּא לֹוֹן לְגַבֵּי אַבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָא, וְלֹא אַעֲדֵי מִתְּמָן, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַחֲל עַל חוֹבֵיָהוּ, וְאַתְנַקֵּיאוּ קָמִיהָ.

אַלְיָהוּ מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (מַלְכִים א יט) וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רְתֵם אֶחָד וְגו', אָמַר מְאָרִיָּה דְעֵלְמָא, אַתְתָּא חָדָא שְׁדַרְתָּ לֹוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וּדְבוּרָה שְׁמָה, דְּכַתִּיב, (שׁוֹפְטִים ד) וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תִּמְרֵי דְבוּרָה. דָּא הוּא רְתֵם, וְאַהֲדַרְתָּ לֹוֹן לְמוֹטֵב, דְּכַתִּיב, (שׁוֹפְטִים ה) עַד שֶׁקָּמְתִי דְבוּרָה. וְאֲנִי עֵאֲלִית בִּינֵיָהוּ, וְאַכְרַזִּית קָמִיָהוּ וְלֹא יְכִילְנָא. עַד דְּהוּא יְתִיב, אַתְגַּלִּי עָלֵיהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַר לֵיהּ מַה לָּךְ פֶּה אֲלֵיָהוּ, בְּקַדְמִיתָא קָא הוּיָת מְקַטְרֵגָא וּמְקַנָּי עַל בְּרִית, וּמְדַחְמִינָא בְּךָ דְקַנְיָת עָלֵי בְּהָהוּא בְּרִית, נִטְלִית לֵיהּ בְּרַעוּ דְמֹשֶׁה, וְהִיבְנָא לָךְ, עַד דְּמֹשֶׁה הָוָה אָמַר (בַּמְדַּבֵּר כו) הַנְּנִי נִתֵּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. הַשְׁתָּא דָּאִיהוּ דִּילָךְ, לֹא אַתְחַזִּי לָךְ לְקַטְרֵגָא עָלָיו, הָוָה לָךְ לְמַשְׁבַּק קַנְוִיָיךְ לִי, כְּמָה בְּקַדְמִיתָא דְהוּא דִּילִי, שְׁבַקְנָא לֵיהּ לִידָא אַחְרָא, וְלֹא קַטְרֵיגְנָא עָלָיו.

מַה לָּךְ פֶּה, מָאִי פֶה. בְּרִית קָיִימָא, פֶּה יְי' אִיהוּ. כִּיּוֹן דְּלֹא בְּעֵאת לְשַׁבְּקָא לִי פּוּמְךָ, אַתְבְּרִי בְּאַתְרֵי דְהָהוּא פּוּמָא. תְּנִן, בְּהֵיָא שְׁעֵתָא, אַתְעַפְּר מִנֵּיהּ הֵהוּא נְבִזְפִּזָא דְיָהֵב לֵיהּ מֹשֶׁה. דְתִנֵּן, מָאִי דְכַתִּיב, (מַלְכִים א יט) וַיֵּלֶךְ בְּכַח הַאֲכִילָה הִיא וְגו'. עַד הֵר הָאֱלֹהִים חוֹרְבָה. לְמַתְּבַע מִתְּמָן, וְכִי מִתְּמָן הָוָה בְּעֵי. אֵלֶּא לְמַתְּבַע כְּמִלְקָדְמִין, מֵהָהוּא דִּירִית בְּהַר הָאֱלֹהִים, בְּרִית דָּא. פְּנַחַס הוּא אֲלֵיָהוּ, וְדָאִי

בְּדַרְגָּא חָדָא. אָמַר לִיה מִשָּׁה, לִית אַנְתָּ יְכִיל
לְקַבְּלָא מִנְּאִי, אָלָא זִיל לִינּוֹקֵייהוּ דִּישְׂרָאֵל,
וּמְאַיְנוּן תְּרוּחַ, וְאַיְנוּן יְהִי לָךְ, וְכַךְ הוּא
עָבִיד. (חסר).

הַאֲלֵהִים אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת. פְּנַחֵס
הוּא אֲלֵהוּ, וְדַאי בְּדַרְגָּה אַחַת.
אָמַר לוֹ מִשָּׁה, אֵין אַתָּה יְכוֹל
לְקַבֵּל מִמֶּנִּי, אֲלָא לָךְ לְתִינּוֹקוֹת
שֵׁל יִשְׂרָאֵל וּמִהֶם תְּרוּיַח וְהֵם יִתְּנוּ
לָךְ. וְכַךְ הוּא עָשָׂה.

בְּמָה טִיבו עָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּכָל דָּרָא
וְדָרָא לִישְׂרָאֵל. תָּא חֲזִי, מָה כְּתִיב, (מִיכָה
ו) וְאַשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אֶהְרֹן וּמֵרִים. וְהָא
כְּמָה נְבִיאֵי הוּוּ לְבַתָּר מִשָּׁה, (ד' ק"צ ע"ב) וְאַשְׁלַח
לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אֶהְרֹן וְאַלְעָזָר וּפְנַחֵס יְהוֹשֻׁעַ
וְאַלֵיָהוּ וְאַלִישַׁע, וְכַמָּה שָׂאָר צְדִיקֵי וַחֲסִידֵי
מִיבְעֵי לִיה. אֵלִין תְּלַתָּא אַמְאִי. אֲלָא אָמַר
קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, עַמִּי בְּנִי, אַמְאִי לָא תְדַכְרוּן
לְכָל טְבִין דְּעַבְדִּית לְכוּ, דְּשַׁדְרִית לְכוּ לְמִשָּׁה
אַהְרֹן וּמֵרִים.

בְּמָה טוֹב עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לִישְׂרָאֵל. בָּא וּרְאָה
מָה כְּתוּב, (מִיכָה ו) וְאַשְׁלַח לְפָנֶיךָ
אֶת מֹשֶׁה אֶהְרֹן וּמֵרִים. וְהִרִי כַמָּה
נְבִיאִים הָיוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה! וְאַשְׁלַח
לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אֶהְרֹן וְאַלְעָזָר
וּפְנַחֵס יְהוֹשֻׁעַ וְאַלֵיָהוּ וְאַלִישַׁע
וְכַמָּה שָׂאָר צְדִיקִים וַחֲסִידִים הָיָה
צְרִיף לומר, אֲזַלְמָה שְׁלֶשֶׁת אֵלֶּה?
אֲלָא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַמִּי,
בְּנִי, לְמָה לָא תִזְכְּרוּ אֶת כָּל
הַטּוֹבוֹת שְׁעָשִׂיתִי לָכֶם, שְׁשַׁלַּחְתִּי
לָכֶם אֶת מֹשֶׁה אֶהְרֹן וּמֵרִים?

לְמַלְכָּךְ בְּשַׁר וְדָם, דָּאִית לִיה מְדִינְתָּא, וְשַׁדְר
לְגַבְּהָ, גּוֹבְרִין, אֶפְרָכִין רַבְרַבִּין, דִּיהוּן
מְנַהֲלֵי עַמָּא, וּמְעַיְינִין בְּהוּ, וּבְדִינֵיהוּ. מָאן
אַצְטְרִיף לְמַהוּי זְקוּק בְּמִזּוּנֵיהוּ, בְּמַלִּין
דִּיצְטְרוּן. לָאו עַמָּא דְּמְדִינְתָּא, בְּעַל פְּרַחֲיָהוּ
יִצְטְרוּ לְעַיְינָא בְּהוּ, וּלְמִיָּהב לְהוּ יִקְרָא.

לְמַלְכָּךְ בְּשַׁר וְדָם שֵׁישׁ לוֹ מְדִינָה,
וְשַׁלַּח אֵלֶיהָ אַנְשִׁים גְּדוֹלִים,
שָׂרִים וְשְׁלִיטִים, שְׁיַנְהִלוּ אֶת הָעָם
וְיַעֲיִנוּ בְּהֶם וּבְדִינֵיהֶם. מִי צְרִיף
לְהִיֹּת זְקוּק בְּמִזּוּנָם וּבְדַכְרִים
שְׁיִצְטְרוּ, הֲלָא לָא עַם
הַמְדִינָה?! הֲרִי בְּעַל פְּרַחֵם
יִצְטְרוּ לְהַשְׁגִּיחַ עַל דְּרַכֵּיהֶם
וּלְתַת לְהֶם כְּבוֹד.

שַׁדְרִית לְמִשָּׁה, אִיהוּ אִיִּתִי קַמִּיִּכוּ
מִן לְמִיכָל, וְנַהִיל לְכוּ וּלְבַנְיִיכוּ
וּלְבַעֲרִיִּכוּ, וְאַשְׁתַּדַּל בְּדִינֵיִכוּ, (ס"א בְּמִזּוּנֵיִכוּ)
וּבְכָל מָה דְּאַצְטְרִיף לְכוּ. שַׁדְרִית לְאַהְרֹן,
אִיִּתִי (ס"א לְכוּ עֲנִי) הֵיכְלִין דְּעַנְנֵי יִקְר
לְחַפָּאָה עַלִּיִּכוּ, פְּמַלְכִין. אַסְחִי לְכוּ בְּטַלִּי
יִקְר, דְּלָא אַתְרַקְבוּ לְבוּשֵׁיכוֹן וּמְנַעֲלִיכוֹן,
וְהוּוּ מִתְחַדְּשֵׁי בְּכָל יוֹמָא. שַׁדְרִית לְמֵרִים,
אִיִּתִיָּאָת בִּירָא לְאַשְׁקָאָה לְכוּ, וְשַׁתִּיתוּן
אַתּוּן וּבְעִירְכוּן. אִינּוּן יְהִיבוּ לְכוּן, וּמְדַלְהוּן
אַכְלַתּוּן וְשַׁתִּיתוּן, וְיִתִּיבַתּוּן בְּחוּפָּאָה דִּיקְר
דְּלְהוּן. וּמְדַלְכוּן לָא יְהִבַתּוּן לוּן. וְלָא עוּד,
אֲלָא דְּאַשְׁתַּדְּלוּ עַלִּיכוֹן, וְנַטְלוּ עַל צְוָאֲרִיהוּן

שַׁדְרַחְתִּי אֶת מֹשֶׁה, הוּא הִבִּיא
לְפָנֶיכֶם מִן לְאַכַּל, וְנַהִל אֶתְכֶם
וְאֶת בְּנֵיכֶם וְאֶת בְּהֶמְתְּכֶם,
וְהַשְׁתַּדַּל בְּדִינֵיכֶם (בְּמִזּוּנֹתֵיכֶם) וּבְכָל
מָה שְׁהַצְטְרוּכֶם. שַׁלַּחְתִּי אֶת
אַהְרֹן, הִבִּיא (לָכֶם עֲנִי) הֵיכְלוֹת שֵׁל
עַנְנֵי כְבוֹד לְכַסּוֹת עֲלֵיכֶם כְּמוֹ
מַלְכִים. רַחֵץ אֶתְכֶם בְּטַלִּי כְבוֹד
שֵׁלָא יִרְקְבוּ לְבוּשֵׁיכֶם וּמְנַעֲלֵיכֶם,
שְׁהִיוּ מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם.
שַׁלַּחְתִּי לְמֵרִים, הִבִּיאָה בָּאָר
לְהַשְׁקוֹת אֶתְכֶם, וְשַׁתִּיתֶם אֶתְכֶם
וּבְהֶמְתְּכֶם. הֵם נִתְּנוּ לָכֶם,
וּמְשַׁלְּהֶם אַכְלַתְּם וְשַׁתִּיתֶם
וְיִשְׁבַתְּם בְּחַפַּת הַכְּבוֹד שֵׁלְהֶם,
וּמְשַׁלְּכֶם לָא נִתְּתֶם לְהֶם. וְלָא

עוד, אלא שהשתדלו עליכם ולקחו על צוארם את משאכם, והייתם מחרפים ומגדפים אותם. אמר רבי יוסי, לא היה אב רחמן על בניו כמו הקדוש ברוך הוא, ופסוק הוא שפתוב, (מלכים א-ח) לא נפל דבר אחד מפל דברו הטוב וגו'. בא וראה רחמנותו: אלו אמר לא נפל דבר אחד מפל דברו הטוב ולא יותר - נוח לעולם שלא נברא. אבל משאמר מפל דברו הטוב, והוציא הרע לאחור, שהרי דבר של רע לא רצה לעשות.

ואף על גב שהפחיד והרים רצועה, באה האם והחזיקה בזרוע ימינו, ועמדה הרצועה במקומה ולא ירדה למטה, ולא נעשה (הדין), משום שבעצה אחת היו שניהם - אותו שהפחיד, ואותו שאחז בימינו.

ואם תאמר, מנין לנו? זה מדבר שהוא בגלוי, שפתוב לך רד פי שחת עמך. התחיל להרים רצועה, ומשה, שלא היה יודע דרכה של אם, שתק. כיון שראה הקדוש ברוך הוא כף, רמז לו, והכה בו ואמר ועתה הניחה לי. מיד הרגיש משה ואחז בזרועו של הקדוש ברוך הוא, שפתוב זכר לאברהם. זו זרוע ימין, ומשום כף לא ירדה הרצועה.

ואם תאמר, האם שהיא רגילה לאחז ברצועת המלך, היכן הייתה שהשאירה את הדבר למשה? שאלתי ואמרתי, והרי לא ידעתי את ברור הדבר, עד שנהיה לפני המנוחה הקדושה. כשבאו לפני רבי שמעון, ראה בפניהם סימן. אמר, הפנסו בנים קדושים, הפנסו אהובי המלך, הפנסו אהובים שלי, הפנסו אהובים אלה לאלה.

שאמר רבי אבא, כל החברים של

מטולכוון, והיותו מחרפין ומגדפין לון. אמר רבי יוסי, לאו הוה אבא רחמן על בניו כקודשא בריך הוא, וקרא הוא דכתיב, (מלכים א ח) לא נפל דבר אחד מפל דברו הטוב וגו'. תא חזי רחמנו דיליה, אלו אמר לא נפל דבר אחד מפל דברו ולא יתיר, נח לעלמא דלא אתברי. אבל מדאמר מפל דברו הטוב, ואפיק ביש לאחורא, דהא מלה דביש לא בעי למעבד.

ואף על גב דאגזים, וארים רצועה, אתאת אמא ואתקפת בדרועיה ימינא, וקם רצועה בקיומיה, ולא נחית לתתא, ולא אתעביד, בגין דבעיטא חדא הוו תרווייהו, איהו דאגזים, ואיהו דאחידת בימיניה.

ואי תימא מנלן. ממלה דאיהי באתגללא, דכתיב לך רד פי שחת עמך, שרי לארמא רצועה, ומשה דלא הוה ידע ארמא דאמא, שתיק. כיון דחמא קדשא בריך הוא כף, אנקיד ליה, ובטש ביה ואמר ועתה הניחה לי, מיד ארגיש משה, ואחיד בדרועיה דקודשא בריך הוא, דכתיב זכור לאברהם, דא דרועיה ימינא, ובגין כף לא נחית רצועה.

ואי תימא, אמא דאיהי רגילה לאחדא ברצועה דמלפא, אן הות, דשבת מלה למשה. שאילנא ואמינא והא לא ידענא בריא דמלה, עד דנהוי קמיה דבוצינא קדישא. פד אתו לקמיה דרבי שמעון, חמא באנפיהו סימן. אמר עולו בני קדישין, עולו רחימין דמלפא, עולו רחימין אלין באלין.

דאמר רבי אבא, פל אלין חברייא, דלא רחימין אלין לאלין, אסתלקו מעלמא

הללו שאין אהבים זה את זה, מסתלקים מהעולם טרם שהגיע זמנם. כל החברים של

רבי שמעון, אהבת נפש ורוח היתה ביניהם, ומשום כך בדרור של רבי שמעון היו בגלוי. שהיה רבי שמעון אומר, כל החברים שאין אותהים אלה לאלה, גורמים שלא ללכת בדרך ישרה, ועוד - שעושים בה פגם, שהרי בתורה אהבה ואהבה ואמת יש בה. אברהם אהב את יצחק, ויצחק את אברהם, היו מתחבקים זה בזה. ביעקב שניהם אחוזים באהבה ובאהבה, נותנים ורוחם זה בזה. גם החברים באותה דגמא הם צריכים, ולא לעשות פגם.

ביון שראה סימן בפניהם ואמר להם כך, אמרו לו, ודאי רוח נבואה שורה על המנורה הקדושה, וכך אנו צריכים לדעת. בכה רבי שמעון ואמר, דבר אחד מאותם דברים שלחשו לי מתוך ראש הישיבה של גן עדן, שלא אמרו בגלוי דבר זה, סתר הוא. ואמר להם, בני אהובי, בני אהובי נפשי, מה אעשה. אמרו לי בלחש, ואני אמר בגלוי, ולזמן שנראה פנים בפנים (שכינה), כל הפנים יסתמכו בזה.

בני החטא שעשו (ערכ רב) העם שבחוץ, והשתתפו בו העם הקדוש - כאם הם חטאו, שפתיב קום עשה לנו אלהים, אלהים ודאי. כבוד ישראל הנה, הוא ששורה עליהם כאם על בנים, וזהו סוד הפתיב (תהלים ק) וימירו את כבודם בתבנית שור. זה כבודם של ישראל, האמא שלהם. וזהו שפתיב (שמואל-א ד) גלה כבוד. שגרמו לשכינה לגלות בגלות עמהם. ועל זה וימירו את כבודם. במה? בתבנית שור.

כאן הוא סוד הדבר. בא וראה, למטה בתוך שמרי תימן השמרים הרעים, יצא מפגיע אחד, מקטרג,

עד לא מטא זמנייהו, כל חברייהו ביומוי דרבי שמעון, רחימו דנפשא ורוחא הוה בינייהו, ובגין כך בדרא דרבי שמעון באתגלייא הוה, דהוה אמר רבי שמעון, כל חברייהו דלא רחמין אלין לאלין, גרמין דלא ליהו בארץ מישר. ועוד דעבדין פגמינו בה, דהא אורייתא רחימו ואהוה וקשוט אית בה. אברהם רחים ליצחק, יצחק לאברהם, מתחבקן דא בדא, יעקב תרווייהו אחידן ביה, ברחימו, ובאהבה, יתבין רוחייהו דא בדא. חברייהו כההוא דוגמא אצטריכו, ולא למעבד פגמינו.

ביון דחמא סימן באנפיהו, ואמר לון הכי. אמרו ליה ודאי רוח נבואה שרא על בוצינא קדישא, והכי אצטריף לן למנדע. בכה רבי שמעון ואמר, חד מלה מאינון מלין דלחישו לי מגו ריש מתיבתא דגנתא דעדן, דלא אמרו באתגלייא מלה דא סתרא איהי, ואימא לכו בני רחימאי, בני רחימין דנפשי, מה אעביד, אמרו לי בלחישא, ואנא אימא באתגלייא. ולזמנא דנחמי אנפין באנפין, (ד) קצ"א ע"ב) כל אנפין יסתכמון בדא.

בני חובא דעבדו (ערכ רב) עמא דלבר. ואשתתפו ביה עמא קדישא, באמא חאבו, דכתיב קום עשה לנו אלהים, אלהים ודאי. כבוד ישראל דא, איהו דשריא עלייהו כאמא על בנין, ודא הוא רזא דכתיב, (תהלים ק) וימירו את כבודם בתבנית שור. דא כבודם דישראל, אמא דלהון. ודא הוא דכתיב, (שמואל א ד) גלה כבוד. דגרמו לשכינתא דאתגלי בגלותא עמהון. ועל דא וימירו את כבודם, במה. בתבנית שור.

הכא איהו רזא דמלה, תא חזי, לתתא גו שמרים דחמרא, דורדיין בישין, נפק

מזיק קדמון, והוא בסוד דמות אדם. כשקרב לתוך הקדש, פיון שמעבר משם ורוצה לרדת למטה, רוצה להתלבש בלבוש להזיק את העולם. ויורד הוא ומרכבותיו. והלבוש הראשון שהוא לוקח - תבנית שור, דמות שור, וראשון לנזיקין מאותם ארבעה. הוא שור. והם ארבעה אבות להזיק לעולם, וכל שלשת אבות הנזיקין פרט לשור, כלם שלו, ועל זה כתוב וימירו את כבודם בתבנית שור.

מה זה אכל עשב? הרי דרשנו בו, אבל עקר הדבר מתמצית של לחם ושבעה מיני דגן אין לו בהם חלק. ומשום כך האם לא היתה שם, ולא נאה לה להיות שם. ומשום שהאב היה יודע את רחמנות האם ודרפה, אמר למשה, בני אהובי, העצה בזה תמיד בשניהם. וזהו שלחשו לי בלחש, שלא ראוי לגלות, שהבן לא ידע, ויראה שהרי רצועה מוכנה, ותמיד יפחד. אבל שניהם בצעה זו ובעצה אחת.

בא וראה, כתוב וירא העם פי בשש משה. מי זה העם? הם הערב רב. מי הערב רב? וכי לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים היו, שקראו להם ערב רב? והלא מצריים היו, וממצרים נסעו. ואלו היו ערבוביה של עמים רבים, כך היה לו לכתב: ערב רב עלו אתם לפי הערבוביה שלהם.

אָלָא ערב רב עלה אתם - עם אחד היה ולשון אחת, אבל כל מכשפי מצרים וכל חרטמיהם היו אלה, שכתוב בהם (שמות ז) ויעשו גם הם חרטמי מצרים. שרצו לעמד כנגד נפלאות

חד ערעורא, מקטרגא, מזיקא קדמאה, ואיהו ברזא דיוקנא דאדם. פד קריב לגו קדשא. פיון דאתעבר מתמן, ובעי לנחתא לתתא. בעי לאתלבשא בלבושא, לנזקא עלמא. ונחית הוא ורתיכוי. ולבושא קדמאה דקא נקיט, תבנית שור, דיוקנא שור, וקדמאה לנזיקין מאינן ארבע, שור איהו. ואינן ארבע אבות לנזקא עלמא. וכלהו תלתא דאבות נזיקין בר שור, פלהו דיליה, ועל דא כתיב, וימירו את כבודם בתבנית שור.

מהו אוכל עשב. הא דרשינן ביה. אבל עקרא דמלה, מתמצית דלחם ושבעה זיני דגן, לית ליה בהו חולקא. ובגיגי כף, אימא לא הות תמן, ולא יאות לה למהוי תמן. ובגין דאבא הוה ידע רחמנו דאמא וארחא דילה, אמר למשה, בני רחימאי, עיטא בתרווייהו בדא תדיר. ודא הוא דלחישו לי בלחישו, דלא חזי לגלגאה, דברא לא ינדע, ויחמי דהא רצועה אתתקנת, וידחל תדיר. אבל תרווייהו בעיטא דא, ובעיטא חדא.

הא חזי כתיב (שמות לב) וירא העם פי בשש משה. מאן העם. אינן ערב רב. מאן ערב רב. וכי לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים הוו, דקראן לון ערב רב, והלא מצריים הוו, וממצרים נטלו, ואלו הוו ערבוביא דעמין סגיאין, הכי הוה ליה למכתב, ערב רב עלו אתם לפי ערבוביא דלהון.

אָלָא (שמות יב) ערב רב עלה אתם. עמא חד הוה, ולישן חד, אבל כל חרשי מצרים, וכל חרטומי דלהון הוו, דכתיב בהו, (שמות ז) ויעשו גם הם חרטומי מצרים. דבעו למיקם לקבל

פליאן דקודשא בריהו, פיון דחמו נסין ופליאן דעבד משה במצרים,

הקדוש ברוך הוא. פִּינּוּן שָׂרְאוּ הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שַׁעֲשֵׂה מִשֶּׁה בַּמִּצְרַיִם, חֲזֵרוּ לְמִשֶּׁה. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשֶּׁה, אֵל תִּקְבַּל אוֹתָם. אָמַר מִשֶּׁה, רְבוּן הָעוֹלָם, פִּינּוּן שָׂרְאוּ גְבוּרָתְךָ הֵם רוֹצִים לְהַתְגַּיֵּר. יִירָאוּ גְבוּרָתְךָ בְּכָל יוֹם, וַיִּדְעוּ שֶׁאֵין אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדֶיךָ. וְקָבַל אוֹתָם מִשֶּׁה.

לָמָּה קָרָא לָהֶם עֲרֹב רֹב? אֵלָּא כֹּל מְכַשְׁפֵי מִצְרַיִם הָיוּ, וּבְרֵאשֵׁם יוֹנוֹס וַיִּמְבְּרוּס, וּבְשַׁעוֹת הַיּוֹם הָיוּ עוֹשִׂים כְּשַׁפְּיָהֶם תָּמִיד. וְכֹל הַמְּכַשְׁפִּים הִלְלוּ הַעֲלִיּוֹנִים הָיוּ מְסַתְּפִים מִכַּאֲשֶׁר נוֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ, מִרְאשִׁית שֶׁשׁ שַׁעוֹת וְחֲצִי עַד רֵאשִׁית תְּשַׁע וְחֲצִי, שֶׁהֵינּוּ עֲרֹב הַגְּדוֹל. כֹּל אוֹתָם מְכַשְׁפִּים קִטְנִים, מִתְחַלֵּת תְּשַׁע וְחֲצִי עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה.

אוֹתָם עֲלִיּוֹנִים שֶׁבָּהֶם הָיוּ מְסַתְּפִים מְכַשְׁנוּטָה הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהָיָה אִזּוֹ מִתְחִילִים תְּשַׁע מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְחֲמֵשׁ דְּרָגוֹת לְשׁוֹטֵט עַל הָרִי הַחֹשֶׁךְ, וְרוּחָם הָיְתָה מְשׁוֹטֵטֶת עַל כֹּל אוֹתָם מְכַשְׁפִּים (דְּרָגוֹת) בְּכַשְׁפֵּיהֶם. וְאֵלָּה הָיוּ עוֹשִׂים כֹּל מֵה שֶׁהֵם רוֹצִים, עַד שֶׁכֹּל הַמִּצְרַיִם בְּאֵלָּה הָיָה מְבֹטְחָם. וְקָרָאוּ לָהֶם עֲרֹב רֹב, מִשּׁוֹם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֲרֹב קָטָן, מִתְשַׁע שַׁעוֹת וְחֲצִי וּמִטָּה, זֶה עֲרֹב קָטָן. וּשְׁנֵי עֲרֹבִים הֵם, וְעַל כֵּן וְגַם עֲרֹב רֹב עֲלָה אֹתָם.

וְחֲכֻמָּתָם הָיְתָה רַבָּה, וְהֵם הִסְתַּפְּלוּ בְּשַׁעוֹת הַיּוֹם, וְהִסְתַּפְּלוּ בְּדִרְגַת מִשֶּׁה, וַיִּרְאוּ שֶׁהָיָה בְּכֹל הַצְּדָדִים בְּשֵׁשׁ מִשֶּׁה: בְּשֵׁשׁ שַׁעוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁהֵם לֹא יְכוּלִים לְשַׁלֵּט בָּהֶם, (בְּגַלֵּל שֵׁשׁ) בְּשֵׁשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שְׁאוּחֻזִּים בּוֹ (שְׁאוּחֻז בָּהֶם). וּבְכֹל הַצְּדָדִים הָיָה בְּשֵׁשׁ, וּבְעֶטְרוֹת הַשֶּׁשׁ הִלְלוּ הָיָה עֲתִיד לְרַדֵּת מִן הַהָר, שֶׁכְּתוּב כִּי בְּשֵׁשׁ מִשֶּׁה לְרַדֵּת מִן הַהָר.

אֶהְדְּרוּ לְגַבֵּי מִשֶּׁה. אָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִשֶּׁה, לָא תִקְבַּל לוּן. אָמַר מִשֶּׁה, מֵאֲרִיָּה דְעֵלְמָא, פִּינּוּן דְחָמוּ גְבוּרָתָא דִילָךְ, בְּעָאן לְאִתְגַּיֵּירָא. יַחְמוּן גְבוּרָתְךָ בְּכָל יוֹמָא, וַיִּנְדְּעוּן דְלִית אֱלֹהָא בַר מַנְךָ. וְקָבַל לוּן מִשֶּׁה.

אֲמַאי קָרָא לוּן עֲרֹב רֹב. אֵלָּא כֹּל חֲרָשִׁין דְּמִצְרַיִם הָווּ, וּבְרִישֵׁיהוּן יוֹנוֹס וַיִּמְבְּרוּס, וּבְשַׁעֲתֵי דִיוֹמָא הָווּ עֲבָדֵי תְדִיר חֲרָשִׁיָּהוּ. וְכֹל אֵלִין חֲרָשִׁין עֲלֵאִין, הָווּ מְסַתְּפִי מִפִּי נְטִי שְׁמִשָּׁא, מְשִׁירוּתָא דְשִׁית שַׁעוֹת וּמְחֻצָּה, עַד שִׁירוּתָא דְתִשַׁע וּמְחֻצָּה. דְּהֵיִינוּ עֲרֹב רַבְרָבָא. כֹּל אֵינּוֹן חֲרָשִׁין זְעִירִין, מְשִׁירוּתָא דְתִשַׁע וּמְחֻצָּה, עַד פְּלָגוֹת לִילְיָא.

אֵינּוֹן עֲלֵאִין דְּבָהוּ, הָווּ מְסַתְּפִי מִפִּי נְטִי שְׁמִשָּׁא. דְּהָא כְּדִין שָׂרְאן תְּשַׁע מְאָה וְתִשְׁעִין וְחֲמֵשׁ דְּרָגִין, לְמִשְׁטָטָא עַל טוּרֵי חֹשֶׁךְ. וְרוּחָא דְלֵהוּן, הָוָה מְשֻׁטָּטָא עַל כֹּל אֵינּוֹן חֲרָשִׁין (נ"א דְרַגִּין) בְּחֲרָשִׁיָּהוּ. וְאֵלִין הָווּ עֲבָדֵי, כֹּל מֵה דְאֵינּוֹן בְּעָאן. עַד דְּכֹל מִצְרַאֲי רַחֲצֵנוּ דְלֵהוּן בְּאֵלִין הָוָה. וְקָרָאן לוּן עֲרֹב רֹב.

בְּגִין דְאִית עֲרֹב זְעִירָא, מִתְשַׁע שַׁעוֹת (ד' קצ"א א' ע"ב) וּמְחֻצָּה וּלְתַתָּא, דָּא עֲרֹב זְעִירָא. וְתַרֵּי עֲרֹבֵי אֵינּוֹן, וְעַל דָּא וְגַם עֲרֹב רֹב עֲלָה אֹתָם.

וְחֲכֻמָּתָא דְלֵהוּן, הָוָה סְגִי. וְאֵינּוֹן אִסְתַּפְּלוּ בְּשַׁעֲתֵי דִיוֹמָא, וְאִסְתַּפְּלוּ בְּדִרְגָּא

דְּמִשֶּׁה, וְחָמוּ דְהָא בְּכָל סְטָרִין בְּשֵׁשׁ מִשֶּׁה: בְּשֵׁשׁ שַׁעֲתֵי קְדָמָאִין דִּיוֹמָא, דְאֵינּוֹן לֹא יְכַלִּין לְשַׁלְטָאָה בְּהוּ, (נ"א כְּגִין שִׁית) בְּשִׁית דְּרָגִין עֲלֵאִין דְאִחִידָן בֵּיה (נ"א דְאִחִיד בְּהוּ). וּבְכָל סְטָרִין בְּשִׁית הָוָה, וּבְעֶטְרִין דְאֵלִין שִׁית, הָוָה זְמִין לְרַדֵּת מִן הַהָר, דְכְּתִיב כִּי בְּשֵׁשׁ מִשֶּׁה לְרַדֵּת מִן הַהָר.

בְּשֵׁשׁ, וּבְעֶטְרוֹת הַשֶּׁשׁ הִלְלוּ הָיָה עֲתִיד לְרַדֵּת מִן הַהָר, שֶׁכְּתוּב כִּי בְּשֵׁשׁ מִשֶּׁה לְרַדֵּת מִן הַהָר.

מִיָּד וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהָרֹן, (דַּחְבִּי תַנְיִן דַּבְּחֵיהּ שַׁעֲמָא דְנַחֲתֵית מֹשֶׁה וְקַבִּיל אֹרְיִיתָא בְּלַחֲדוּי כְּלָלָא דְכָל יִשְׂרָאֵל וְאִיהוּ קַבִּיל אֹרְיִיתָא בְּעֵלְמָא. וְאִפִּילוּ מְגִילַת אֶסְתֵּר דְּכַתִּיב (אֶסְתֵּר ט') וְקַבִּיל הַתְּהוּדִים. וְקַבְּלוּ הַתְּהוּדִים מִבְּעֵי לִית. מָאִי וְקַבִּיל אֱלֹא דָא מֹשֶׁה דְאִיהוּ הַתְּהוּדִים כְּלָלָא דְהַתְּהוּדָא. וְנִקְמַל הָעָם עַל אֶהָרֹן) **אֲמָאִי עַל אֶהָרֹן. בְּגִין לְאַתְּפִלְלָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא, דְּהָא אֵינֻן שְׂמָאֲלָא בְּעוּ מַגִּיה, וּבְגִין דְּלֵהוּי כְּלִיל בִּימִנָא, אֲתַכְּנָשׁוּ עַל אֶהָרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים.** (אֱלֹהִים וְדָאִי בְּעוּ סִטְרָא שְׂמָאֲלָא. אֲשֶׁר יִלְכוּ אֲשֶׁר יִלְךְ מִבְּעֵי לִית. מָאִי אֲשֶׁר יִלְכוּ. אֱלֹא אֱלֹהִים שִׁית דְּרָנָא אֵינֻן (ר"א שְׁשֵׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה) כְּלַחוּ בְּסִטְרָא שְׂמָאֲלָא דְאֱלֹהִים שִׁית אֵינֻן. דָּאִי תִּימָא דְהָא שְׁבַע אֵינֻן. הַהוּא אֱלֹהִים עֲלָאָה לָא עָאֵל בְּכֵלְלָא).

הָא חֲזִי, כָּל זְמַנָּא דְהוּה מֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם, שְׂמָא דְאֱלֹהִים לָא דְכִיר, אֱלֹא שְׂמָא דִּינִי, וְעַל דָּא קִשְׂיָא לִיָּה לְפִרְעָה בְּגִין דְּלָא יָהֵא תוֹקְפָא לְהֵוּא סִטְרָא אֲחֵרָא, וְלָא יִתְתַּקַּף בְּעֵלְמָא. הַשְׂתָּא בְּעוּ הַהִיא מְלָה, וְהֵינֵנוּ קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. לָנוּ דִּיִּיקָא, דְּאֲנֵן צְרִיכִין לְהֵאִי מְלָה, לְתַקְפָּא סִטְרָא דִּילָן, דְּהוּה אֲתַדְּחִיָּא עַד הַשְׂתָּא.

אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ. מָאִי אָמְרוּ. אֱלֹא הָכִי אָמְרוּ, חֲמִינָן דְּאֲתוֹן יִשְׂרָאֵל, כָּל טוֹב וְכָל יָקָר דְּעֵלְמָא לָכוּ, וְאֲנֵן דְּחִיִּין לְבַר. דְּלָכוּ, (שְׁמוֹת יג) וַיְיָ הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. אוֹף הָכִי אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ, כְּמָה דְאֲזִיל קַמִּיכֹו וַיְיָ. דְּהָא רִשׁוּ אֵית לְסִטְרָא דִּילָן לְמַהֲךְ אוֹף הָכִי לְקַמְנָא, אִי גִזְמִין לִיָּה עוֹבְדָא.

הָא חֲזִי, כָּל עֲנֵנֵי יָקָר דְאֲזִלוּ בְּמִדְבָּרָא, לָא הוּוּ חֲפִיִּין אֱלֹא לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל לְחוֹדֵייהוּ. וְהֵוּא עֲנָנָא דִּיקָר, דְּכַתִּיב וַיְיָ הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, אֲזִלָּא לְקַמִּייהוּ. וְאֵלִין עֲרֵב רַב, וְכָל אֵינֻן בְּעִירֵי עֲאֲנִין וְתוֹרִין, הוּוּ אֲזִלוּ לְבַר הַלְלוּ, וְכָל אוֹתָן בְּהַמּוֹת, צֹאן וְשׁוֹרִים, הֵינּוּ הוֹלְכִים מַחוּץ לְמַחֲנֵה בְּאַחֲרוֹנָה. וּבֵאֵרָא, כָּל אוֹתָם

מִיָּד וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהָרֹן, (שַׁפְּר לְמִדּוּנָא, שְׂבִאוּתָהּ שְׁעָה שְׁרִיר מִשְׁהוּקַבֵּל הַתּוֹרָה לְבַדּוּ כְּלָלוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהוּא קַבֵּל הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם. וְאִפִּילוּ מְגִילַת אֶסְתֵּר שְׁכַתוּב (אֶסְתֵּר ט) וְקַבֵּל הַתְּהוּדִים, וְקַבְּלוּ הַתְּהוּדִים הִיא צְרִיר לְהֵוּתוּ מַהוּ וְקַבְּלוּ? אֱלֹא זֶה מֹשֶׁה שְׂהוּא הַתְּהוּדִים, כְּלָלוֹת כָּל הַתְּהוּדִים. וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהָרֹן) לְמָה עַל אֶהָרֹן? כְּדִי לְהַכְּלִיל בְּצַד הַיְמִינִין, שְׁהֵרִי הֵם הַשְׂמָאֵל רְצוּ מְנֻנּוּ, וּכְדִי שְׁיִהִיָּה כְּלוּל בַּיְמִינִין, הַתְּכַנְסוּ עַל אֶהָרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. (אֱלֹהִים וְדָאִי רְצוּ צַד הַשְׂמָאֵל. אֲשֶׁר יִלְכוּ אֲשֶׁר יִלְךְ הִיא צְרִיר לְהֵוּתוּ מַהוּ אֲשֶׁר יִלְכוּ? אֱלֹא אֱלֹהִים, שֵׁשׁ מִדְּרָגוֹת הֵן (שְׁשֵׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה), כָּלֵם בְּצַד הַשְׂמָאֵל שֶׁל אֱלֹהִים, שֵׁשׁ הֵן. שֵׁשׁ תֵּאֲמַר שְׁהֵרִי הֵן שְׁבַע, אוֹתוֹ הָאֱלֹהִים הַעֲלִיּוֹן לֹא נִכְנַס בְּכֵלְלֵי).

בֵּא וְרָאָה, כָּל זְמַן שְׁהִיָּה מֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם, לֹא הִזְכִּיר הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים, אֱלֹא שֵׁם שֶׁל ה', וְעַל זֶה קִשְׂיָא לּוֹ לְפִרְעָה, כְּדִי שְׁלֹא יִהִיָּה תַקְפָּא לְאוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר וְלֹא יִתְחַזַּק בְּעוֹלָם. עַכְשָׁו רְצוּ אֶת אוֹתוֹ הַדְּבָר, וְהֵוּ קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. לָנוּ דִּיקָא, שְׂאֲנֵנוּ צְרִיכִים אֶת הַדְּבָר הַזֶּה לְחַזֵּק אֶת הַצַּד שֶׁלָנוּ, שְׁהִיָּה דְחִיָּי עַד עַכְשָׁו. אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ. מָה אָמְרוּ? אֱלֹא כְּךָ אָמְרוּ, אֲנֵנוּ רוֹאִים שְׂאֲתָם יִשְׂרָאֵל, כָּל טוֹב וְכָל הַכְּבוֹד שֶׁל הָעוֹלָם לָכֵס, וְאֲנֵנוּ דְחִיִּים בְּחוּץ. שְׁלָכֵם - (שְׁמוֹת יג) וַה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. אִף כְּךָ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ, כְּמֹה שְׁה' הוֹלֵךְ לְפָנֵיכֶם. שְׁהֵרִי יֵשׁ לָנוּ רִשׁוּת לְצַד שֶׁלָנוּ לְלַכְתּ אִף כְּךָ לְפָנֵינוּ, אִם גִּזְמִין לּוֹ מַעֲשֶׂה.

בֵּא וְרָאָה, כָּל עֲנֵנֵי הַכְּבוֹד שֶׁהִלְכוּ בְּמִדְבָּר, לֹא הֵינּוּ מְכַסִּים אֱלֹא רַק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבָדָם, וְאוֹתוֹ עֲנַן כְּבוֹד שְׁכַתוּב וַה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם. וְהַעֲרֵב רַב הַלְלוּ, וְכָל אוֹתָן בְּהַמּוֹת, צֹאן וְשׁוֹרִים, הֵינּוּ הוֹלְכִים מַחוּץ לְמַחֲנֵה בְּאַחֲרוֹנָה. וּבֵאֵרָא, כָּל אוֹתָם

ארבעים שנים שהלכו ישראל במדבר, שום לכלוף וטנוף לא היה בתוך העננים בפנים. ועל זה צאן ובקר שהיו אוכלים עשב היו בחוץ, וכל אותם ששומרים אותם.

אמר רבי אלעזר, אבא, אם כך, אותם ערב רב לא היו אוכלים מן המן? אמר לו, ודאי כך הוא, אלא רק מה שנותנים להם ישראל, כמי שנותן לעבדו. וממה היו אוכלים? מתמצית, מה שנשאר אחר הרחים, פסלת. והפתוב מכריז ואומר, (שם טו) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. בני ישראל, ולא אחרים. ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא, ולא שאר הערב רב, צאן ובקר שהיו בנייהם.

עד עכשו היו כנועים אותם ערב רב, ועכשו עמדו ורצו מעשה לחזק את הצד האחר, ואמרו, או נהיה כלנו עם אחד ונהיה בכלל עמכם, או שיהיה לנו מי שילך לפנינו כמו שהולך אלהיכם לפניכם. אמר אהרן, חס ושלום שאלה ישתתפו בעם הקדוש להיות הפל פלל אחד, ולא יתערבו העם הקדוש בעם הזה בכלל אחד, אלא טוב להפרידם מתוך העם הקדוש עד שיבא משה.

ואהרן התפון לטוב, אלא שהיו רבים מישראל שהשתתפו עמהם בלב. ומשום כך, כשבא משה, הצטרף לברר וללכך את העם הקדוש מאותו חטא, והשקה אותם השקיה, עד שפלים נבררו ולא נשארה בהם פסלת כלל.

אמר להם אהרן, פרוקו נזמי הנזב. וכי לא היה להם זבב אחר? אלא אמר אהרן, בעוד שיש להם קטטה עם בנייהם ונשייהם, יתעכבו, ובין כך יבא

ממשרייתא, לבתרייתא. ותא חזי, כל אינון ארבעין שנין דקא אזלו ישראל במדברא, שום לכלוכא וטנופא לא הוה גו ענני לגו. ועל דא עאני ותורי דהו אכלי עשב לבר הו, וכל אינון דנטרי לון.

אמר רבי אלעזר, אבא, אי הכי אינון ערב רב לא הו אכלי מן מנא. אמר ליה ודאי הכי הוא. אלא מה דיהבין לון ישראל, כמאן דיהיב לעבדיה. וממה הו אכלי. מתמצית, מה דאשתאר מפתר ריחיא, פסולת. וקרא אכריז ואמר, (שמות טו) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. בני ישראל, ולא אחרא. ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא, ולא שאר ערב רב, עאני ותורי, דהו בנייהו.

עד השתא, הו אתפפיין אינון ערב רב והשתא קמו ובעו עובדא, לאתקפא לסטרא אחרא. אמרו, או נהא כלנא עמא חדא, ונהוי בכללא עמכון, או יהא לן מאן דיהי קמנא, כמה דיהו אלהכון קמיכון. אמר אהרן, חס ושלום דאלין ישתתפון בעמא קדישא, למהוי פלא כללא חדא, ולא יתערבון עמא קדישא בעמא דא, פללא חדא, אלא טב איהו לאפרשא לון מגו עמא קדישא, עד דיייתי משה.

ואהרן לטב אתפון, אלא סגיאיין הו מישראל דאשתתפו בהדייהו בלבא. ובגין כך, פד אתא משה, אצטריף לבררא וללבנא לעמא קדישא מההוא חובא, ואשקי לון שקיו, עד דאתברירו (דף קצ"ב ע"א) פלהו ולא אשתאר בהו פסולת כלל.

אמר לון אהרן, (שמות לב) פרוקו נזמי הנזב, וכי לא הוה לון דהבא אחרא. אלא אמר אהרן, בעוד דאית לון קטטה בבנייהו

משה. בא וראה, שנינו קשים גרים לישראל כספחת בכשר החי, כל שכן אלה שלא היו גרים כראוי. מה הם עשו? ויתפרקו כל העם את גזמי הזקב אשר באזניהם. כמה אלפים ורכבות באזניהם שם.

מה כתוב? ויקח מידם ויצר אתו בחרט וגו'. אהרן לא נשמר מאותם שני חכמים שהיו כראשיהם של אותו ערב רב, אחד מהם היה לפניו, והאחר היה עושה בכשפים. פיון ששניהם התיעצו כאחד, לקחו את אותו זקב, (אחד) שני שליש ביד אחת, ושליש ביד האחרת. משום שפך צריך באותו מין של כשוף.

בכה רבי שמעון, אמר, אי חסיד קדוש, אהרן משה של האל הגדול, בחסידותך נפלו כמה מהעם הקדוש, ואתה לא היית יודע להשמר. מה עשו? כשהגיעו שש שעות והיום היה במשקל, לקחו את אותו זקב שפרקו מאזניהם. מה הטעם? משום שמי שצריך לעשות כשוף, לא מתבקש לחוס עינו על ממונו. והם אומרים, השעה עומדת לנו, אם איננו מעכבים. זו אינה שעה לחוס על הזקב. מיד - ויתפרקו כל העם. מה זה ויתפרקו? כמו שנגמר (מלכים א' יט) מפרק הרים ומשבר סלעים, שהשחיתו ושברו את אזניהם. בכה כמקדם ואמר, אי עם קדוש של הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי שמעון בבכיה ואמר, (שמות כא) והגישו אדניו אל האלהים וגו'. הרי פרושה החברים, האזן ששמעה בסני (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים וגו', והוא פרק על מלכות שמים

ובנשייהו, יתעבבון, ובין כף ייתי משה. תא חזי, תנינן קשים גרים לישראל כספחת בכשר החי, כל שכן אלין, דלא הוה גרים פדקא יאות. אינון מה עבדו. ויתפרקו כל העם את גזמי הזקב אשר באזניהם. כמה אלפי ורכבון הוה מנזמיהון תמן.

מה פתיב, ויקח מידם ויצר אתו בחרט וגו'. אהרן לא אסתמר, מאינון תרין חפימין, דהוה ברישיהון דההוא ערב רב. חד מנייהו הוה קמיה, ואחרא הוה עביד בחרשוי. פיון דתרווייהו אתיעטו כחדא, נטלו ההוא דהבא, (חד) תרין שלישי בידא דחד, ושליש בידא דאחרא. בגין דהכי אצטרין ביההוא זינא דחרשא.

בכה רבי שמעון, אמר אי חסידא קדישא, אהרן משיחא דאלהא רבא, בחסידותך נפלו כמה מעמא קדישא. ואנת לא הוית ידע לאסתמרא. מהו עבדו. פד מטו שית שעתינ, ויומא הוה במתקלא, נטלו ההוא דהבא דפריקו מאודניהון. מאי טעמא. בגין דמאן דאצטרין למעבד חרשא, לא בעי למיחס עינוי על ממונא. ואינון אמרי, שעתא קיימא לן, אי אנן לא מעבבין. לאו שעתא למיחס על דהבא, מיד ויתפרקו כל העם. מאי ויתפרקו. כמה דאת אמר (מלכים א' יט) מפרק הרים ומשבר סלעים, דחבילו ותברו אודניהו. בכה כמלקדמין ואמר אי עמא קדישא אי עמא קדישא, דקודשא בריך הוא.

פתח רבי שמעון בבכיה, ואמר, (שמות כא) והגישו אדניו אל האלהים וגו'. הא אוקמוה חבריא, אזן דשמע בסני, (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים וגו'. ואיהו פריק עול מלכות שמים מעליה, וזבין גרמיה לאחר, תרצע. ואלין חיביא רשיעין,

מעליו ומכר עצמו לאחר - תרצע. ואלו הרשעים החיבים, אנשים רעים, בתשוקתם לחזר לסרחונם לא רצו מנשיהם ובניהם אלא השחתת דרךם (אניהם), והתפרקו מעל של שמים שצוה אותם משה ושברו אנניהם, שאין להם חלק בשם הקדוש והעם הקדוש.

מה עשו? חלקו שניהם אותו הנהב, אחד נטל שני שלישים, ואחד שלישי. עמדו כנגד השמש בשש שעות. עשו כשפיהם וכשפופו בלהטיהם בפשוף של הפה. כיון שהגיעה ראשית השעה השביעית, שניהם הרימו ידיהם על ידי אהרן, (ומנין שמהיד של שניהם נטל יד אחת ולא יותר?) שכתוב ויקח מידם. שניהם היו ולא יותר. כיון שהוא קבל מידם (שתיים) ולא ידיהם, יצא קול ואמר, (משלי יא) יד ליד לא ינקה רע, שכתוב פי ברע הוא. הביא רע לעולם.

סוד הדבר - אותם החוטאים הרשעים מכשפים בני בלעם החוטא, בני בניו של לכן הרשע, ראו שכוס של ברכה היא בימין, וממהימין מתחזקות תמיד (יותר), אמרו, אם יהיה בצד הנה אותו ראש של הימין, הרי העצמה שלגו כראוי.

כיון שהגיע שבע שעות של היום, נתנו לו לאהרן מיד. אם הוא היה אומר להם שימו אותו בארץ בתחלה ואני אטל - לא היו יכולים ככשפיהם לעשות כלום. אלא נטל מידם. והכתוב מתרעם ואמר, ויקח מידם. ראו מה עשה אהרן איש נביא, איש חכם, שלא ידע להשמר. שאילו נטל מן הארץ, כל כשפים שבעולם לא היו יכולים להצליח. אבל במה הצליחו במעשה הנה? משום שויקח מידם, ולא מן הארץ.

ויצר אותו בחרט. לא כמו

גוברין בישין, בתיאובתא דלהון למהדר לסרחנייהו, לא בעו מנשיהון ובניהון אלא חבילו אורחנייהו (ס"א אורחנייהו) ואתפרקו מעול שמיא דפקיד להו משה, ותברו אודנייהו, דלית לון חולקא בשמא קדישא, ועמא קדישא.

מה עבדו. פליגו תרווייהו ההוא דהבא, חד נטיל תרין שלישיין, וחד שלישי. קמו לקבל שמשא, בשית שעתין. עבדו חרשייהו, ובלטו בלטיהון בחרשא דפומא. כיון דמטא שירותא דשבע, ארימו תרווייהו ידייהו על ידוי דאהרן. (ומנלן דפנדא דתרווייהו יד מכל חד נטל ולא יותר) דכתיב ויקח מידם, תרווייהו הוו, ולא יתיר. כיון דאיהו קביל מידם (ס"א תרי ולא ידיהם), קלא נפיק ואמר, (משלי יא) יד ליד לא ינקה רע, דכתיב פי ברע הוא. אייתי רע לעלמא.

רוא דמלה. אינון רשעים חייבין חרשין בנוי דבלעם חייבא, בני בנוי דלכן רשיעא, חמו דכוס של ברכה בימין איהו, ומן ימינא אתקף תדיר. (ס"א יתיר) אמרו, אי יהא בסטר דא, ההוא רישא דימינא, הא תוקפא דילן פדקא יאות.

כיון דמטא שבע שעתין דיומא, יהבו ליה לאהרן מיד. אי איהו הנה אמר לון שוו ליה בארעא בקדמיתא, ואנא אטול, לא הוו יכלין בחרשייהו כלום, אלא מידם נטל. וקרא מתרעם ואמר, ויקח מידם, חמו מה עבד אהרן גבר נביאה גבר חפים, לא ידע לאסתמרא, דאילו נטיל מארעא, פל חרשין דעלמא לא הוו יכלין לאצלחא. אבל במה אצלחו בעובדא דא, בגין דויקח מידם ולא מארעא.

ויצר אותו בחרט, (שמות לב) לאו כמה דחשבין

שחושבים בני אדם שַעֲשֵׂה ציורים במחוגה או בדָּבָר אַחֵר. אֵלָּא בָּא הַפְּתוּב לְהוֹכִיחַ אֶת הַדְּבָר, שֶׁאֵהָרֵן לֹא יָדַע לְהַשְׁמֵר. אֵלּוּ כְּשֶׁנִּטַּל מִיַּדְּהֶם הָיָה זֶרֶק לְאַרְץ, וְאַף עַל גַּב שֶׁאַחֵר כֶּף יִטַּל אוֹתוֹ, אִזּוֹ לֹא הָיָה מַצְלִיחַ הַמַּעֲשֵׂה הָרַע הַזֶּה. אֲבָל בְּכָל הָיָה סִיּוּעַ רַע, שֶׁלֶקַח זֶהָב וְטַמְנוּ מִהַעֲזִין, רַע אַחֵר רַע. מַה זֶה וְיִצְרַר אֶתוֹ בַּחֲרֵט? שֶׁשֵּׁם אֶת כָּל הַזֶּהָב בְּכִיס אֶחָד וְנִשְׁמַר מִהַעֲזִין, וְאִזּוֹ הַכֹּל עָלָה לְמַעֲשֵׂה.

בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ מִצְאָנוּ שֶׁכֶּף הָיָה אוֹמֵר, בֶּן יָחִיד יוֹלֵד לְאוֹתוֹ רֹאשׁ הַלְבָן, וְכִשְׂיָבֹאוּ אוֹתָם מִבְּשַׁר הַחֲמוּרִים, יִטְעוּ אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ שֶׁיִּכְנִיס (שִׁטַּל) מְרַגְלִיּוֹת בְּפַעֲמוֹנָיו זֶהָב לֹלֵא דַעְתּוֹ, וְדַמּוֹת תִּצְרִיר בְּצִיּוּר בַּחֲרֵט. מַה זֶה בַּחֲרֵט? בַּחֲרֵט אָנוּשׁ, זֶהוּ קוֹלְמוֹס שֶׁל אָנוּשׁ הַרְשַׁע שֶׁהִטְעָה בְּנֵי אָדָם. וְדָא זֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר, שֶׁאָנוּשׁ כִּשְׁהִטְעָה אֶת הָעוֹלָם, בְּקוֹלְמוֹס הָיָה רוּשֵׁם רְשׁוּמִים שֶׁל כָּל הַדְּמִיּוֹת וְעַבּוּדוֹת זְרוֹת בְּאוֹתוֹ קוֹלְמוֹס (רֶשֶׁם רְשׁוּם), וְלִכְּנָן פְּתוּב בַּחֲרֵט, אוֹתוֹ שְׂנוּדַע לַעֲשׂוֹת כֶּף. וְזֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר.

וְהִבֵּל הָיָה, שְׂוֵדָאֵי בְּכִיס הַשְּׁלִיף הַזֶּהָב וְכִסָּה אוֹתוֹ מִן הָעֵזִין, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ אוֹתָם מְכַשְׁפִּים, וְכֶף צְרִיף בְּמִינֵי הַכְּשָׁפִים הַלְלוּ. וְזֶהוּ מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל הַכְּשָׁפִים הַלְלוּ - דְּבַר שֶׁצְרִיף בְּגִלּוּי לְגַלוֹת אַחֵר כֶּף, צְרִיף הַסְתָּרָה וְכִסּוּי בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁיִּתְפַּסֵּה מִן הָעֵזִין, וְאַחֵר כֶּף יִצָּא הָאֵמֶן לְאִמְנוֹתוֹ. וְדַבַּר שֶׁצְרִיף אַחֵר כֶּף כְּסוּי, צְרִיף בְּרֵאשׁוֹנָה בְּגִלּוּי.

עֲבָשׁוּ, בְּנֵי אַהוּבִי, אַהוּבֵי נַפְשִׁי, מַה אַעֲשֶׂה? וְדָאֵי שֶׁצְרִיף לְגַלוֹת. הַקְּשִׁיבוּ וְהַסְתִּירוּ הַדְּבָרִים. בְּצַד הַקְּדוּשָׁה הַהוּא, אֱלֹהִים אִמְתָּ, מְלַךְ

בְּנֵי נֶשְׁאָ, דְּעַבַד צִיּוּרִין בְּמַחּוּגָה, אוּ בְּמִלָּה אַחֲרָא. אֵלָּא אֶתָּא קָרָא לְאוֹכְחָא מְלָה, דְּאֵהָרֵן לֹא יָדַע לְאִסְתַּמְרָא. אֵילּוּ כַּד נִטַּל מִיַּדְּהוֹן, הָוָה שְׂדֵי לְאַרְעָא, וְאַף עַל גַּב דִּיטוּל לִיָּה לְבַתָּר, לֹא הָוָה (דף קצ"ב ע"ב) אֶצְלַח עוֹבְדָא בִישָׁא דָא. אֲבָל בְּכָלָא סִיּוּעָא בִישָׁא הָוָה, דְּנִקִּיט דְּהִבָּא, וְטַמְרִיה מַעֲיָנָא, בִישׁ בַּתָּר בִישׁ, מָאִי וְיִצְרַר אוֹתוֹ בַּחֲרֵט. דְּשׁוּי כָּל דְּהִבָּא בְּכִיסָא חֲדָא, וְאִסְתַּמְרַר מַעֲיָנָא. כְּדִין סְלִיק כְּלָא לְעוֹבְדָא.

בְּסִפְרָא דְּחֲנוּךְ אֲשַׁפְחָנָא, דְּהָוָה אָמַר הָכִי, בְּרָא יְחִידָאָה יְתִיילָד לְהָהוּא רִישָׁא חֲנוּרָא, וְכַד יִיתוּן מִבְּשָׂרָא דְּחַמְרִי, יִטְעִין לִיָּה, בְּהָהוּא דְּעִייל (נ"א דְּנִטַּל) מְרַגְלָן בְּזַגִּין דְּדִהִבָּא, בְּלֹא דַעְתָּא דִּילִיָּה, וְדִיּוֹקְנָא יִצְרִיר בְּצִיּוּרָא בַּחֲרֵט. מָאִי בַּחֲרֵט. בַּחֲרֵט אָנוּשׁ. דָּא קְלָמוֹסָא דְּאָנוּשׁ חֲזִיבָא, דְּאִטְעִי לְבְנֵי נֶשְׁאָ.

וְדָאֵי דָּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, דְּאָנוּשׁ כַּד אִטְעִי עֲלָמָא, בְּקְלָמוֹסָא הָוָה רְשִׁים רְשִׁימִין, דְּכָל דִּיּוֹקְנִין וּפְלַחְנִין נִכְרָאִין בְּהָהוּא קְלָמוֹסָא, (ס"א רְשִׁים רְשִׁימוֹ) וְעַל דָּא פְּתִיב בַּחֲרֵט, הָהוּא דְּאִשְׁתַּמּוּדַע לְמַעַבַד הָכִי. וְדָא הוּא בְּרִירוֹ דְּמִלָּה.

וְכִלָּא הָוָה, דְּוִדָּאֵי בְּכִיסָא אַרְמֵי דְּהִבָּא, וְכִסִּי לִיָּה מַעֲיָנָא, כְּמָה דְּאָמְרוּ אֵינּוֹן חֲרָשִׁין, וְהָכִי אֶצְטְרִיף בְּזִינֵי דְּחֲרָשִׁין אֵלִין. וְדָא הוּא עוֹבְדָא דְּחֲרָשִׁין אֵלִין, מְלָה דְּאֶצְטְרִיף בְּאַתְגְּלִיא, לְאַתְגְּלֵאָה לְבַתָּר, אֶצְטְרִיף טַמְרִירוֹ וְכִסּוּיָא בְּקַדְמִיתָא, דִּיתְפַּסִּי מַעֲיָנָא, וּבַתָּר יְפוּק אוּמְנָא לְאוּמְנוּתִיהָ. וּמְלָה דְּאֶצְטְרִיף בְּכִסּוּיָא לְבַתָּר, אֶצְטְרִיף בְּאַתְגְּלִיא בְּקַדְמִיתָא.

הַשְׁתָּא בְּנֵי רַחֲמֵימִין, רַחֲמֵימִין דְּנַפְשָׁאֵי, מַה אַעֲבִיד, וְדָאֵי אֶצְטְרִיכְנָא לְגַלְיָאָה,

על העולם, בשלשה (דברים) עולמות (אלו) התחזק - בבריאה, ביצירה, בעשיה. והרי נאמר הסוד של כל אחד ואחד פאן. כנגד בריאה - ויקח מידם, דבר שלא היה בו עד עכשו פלוס. כנגד יצירה - ויצר אתו בחרט. כנגד עשיה - ויעשהו עגל מסכה. מי ראה פכפשים האלה בכל העולם?

עכשו יש לומר, וכי לא כתוב ואשליכהו באש, ולא יותר, ואז ויצא העגל הזה, ועכשו אתה אומר ויעשהו עגל מסכה? אלא חס ושלום שאהרן עשה, והכתוב מוכיח, שכתוב ויקח את העגל אשר עשו. אבל ממה שכתוב ויקח מידם וכתוב ויצר אתו, מכח שני אלה נעשה הכל. פכיכול הוא עשה אותו. שאם שני אלה לא היו, לא היה נעשה ולא יוצא לאמנות. אבל מי גרם שנעשה? שני אלה. (פכיכול ויעשהו איהו ודאי עשהו) בעוד שהוא לוקח מידם, הם עשו כשפיהם ולוחשים בפיהם, ומושכים רוח למטה מהצד האחר.

וכשבו שתי רוחות פאחת, אחת מהזכר ואחת מהנקבה. שפשמתלבש הזכר בדמות השור, הנקבה בדמות החמור, ושניהם היו כלולים פאחד. למה שני אלה? אלא שור הרי נאמר, וחמור למה? משום שבמכשפים המצריים הללו כתוב בהם, (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם. ורכן כל אלו מישראל שמתו התחברו עמהם בלבם. ומשום שהיו שתי דמיות, כתוב אלה אלהיה ישראל, ולא כתוב זה, אלא אלה. שנים היו פאחד. אשר העלוף מארץ מצרים, העלוף ולא כתוב העלף.

אציתו ואטמירו מלין. בסטר קדשה הוא, אלהים דקשוט, מלך על עלמא, בתלת (מילין) עלמין (אלין) אתתקף. בבריאה. ביצירה. בעשיה. והא אתמר, רזא דכל חדא וחדא חכא. לקבל בריאה, ויקח מידם, מלה דלא הוה ביה עד כען פלוס. לקבל יצירה, ויצר אתו בחרט. לקבל עשיה, ויעשהו עגל מסכה. מאן חמא חרשין בכל עלמא כאלין.

השתא אית למימר, וכי לא כתיב ואשליכהו באש, ולא יתיר, וכדין ויצא העגל הזה. והשתא את אמרת ויעשהו עגל מסכה אלא חס ושלום דאהרן עבד, וקרא אוכח דכתיב ויקח את העגל אשר עשו. אבל ממה דכתיב ויקח מידם, וכתיב ויצר אותו. מחילא דתרין אלין, אתעביד פלא. פכיכול הוא עביד ליה, דאי תרין אלין לא הוו, לא אתעביד ולא נפק לאומנותא. אבל מאן גרם דאתעביד. אינון תרין. (פכיכול ויעשהו איהו ודאי עשהו) בעוד דאיהו לקח מידם, אינהו הוו עבדי חרשיהו, ומלחשי בפומייהו, ומשכי ריחא לתתא, מן סטרא אחרא.

וכשבו תרין רוחין פחדא, חד מן דכר, וחד מן נוקבא. דכר אתלבש בדיוקנא דשור. נוקבא בדיוקנא דחמור, תרווייהו הוו פלילן פחדא. אמאי תרין אלין. אלא שור הא אתמר. חמור אמאי. בגין דחרשין אלין דמצראי, פתיב בהו, (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם.

ועל דא, פל אינון דישראל דמיתו, אתחברו בהדייהו בלבהון. ובגין דהוו תרין דיוקנין, פתיב אלה אלהיה ישראל, ולא כתיב זה, אלא אלה, תרין הוו פחדא, אשר העלוף מארץ מצרים. העלוף ולא העלף פתיב.

ויעשהו עגל מסכה ויאמרו. לא כתיב, ויאמר, אלא ויאמרו, שאהרן לא אמר דבר. שנינו, מאה ועשרים וחמש קנטרים היו בו. איך כתוב ויקח מידם? וכי בידם היו כל הקנטרים הללו? אלא מפלל של אותם קנטרים לקח מלא ידיהם, ואותו מעט התעלה על הכל כאלו הכל היה בידיהם.

בא וראה מה כתוב, וירא אהרן ויבן מזבח לפניו. אי חסיד קדוש, כמה רצונך היה לטוב ולא ידעת להשמר. פיון שזרקו לאש, התחזק פח הצד האחר שם באש, ויצאה דמות שור, כמו שנאמר בשתי המשכות של הצד האחר. מיד - וירא אהרן. מה זה וירא אהרן? ראה שהצד האחר התחזק. מיד - ויבן מזבח לפניו. שאלמלא הקדים ויבנה המזבח הזה, העולם היה חוזר להרפנו. לרסטים שהיה יוצא לאבד ולהרג בני אדם, ראה לגיון המלך שאותו הרסטים יוצא בכח חזק, מה עשה אותו לגיון? שדל את המלך לצאת לדרך, ומשך אותו הלגיון לאותה הדרך. כשעדין הרסטים הולך באותה הדרך, ראה דמות המלך עומדת לפניו. פיון שראה את המלך שהיה הולך לפניו בדרך, מיד נרתע וחזר לאחור.

כך וירא אהרן שהצד האחר מתגבר, אחז ברפואה והחזיק בצד הקדשה ושם אותו לפניו. פיון שראה הצד הרע את דיוקן המלך שעומד לפניו, מיד חזר לאחור ונחלש כחו וחילו, שהרי התחזק, (מיד ויבן מזבח לפניו) והמזבח הזה התגבר, ונחלש הצד האחר. בא וראה מה כתוב, ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר. חג לה', ולא

ויעשהו עגל מסכה ויאמרו. (שמות לב) ויאמר לא כתיב, אלא ויאמרו, דאהרן לא אמר מדי. תנינן, מאה ועשרים וחמש קנטרין הוּו ביה. היה פתיב ויקח מידם, וכי בידם הוּו כל אליון קנטרין. אלא מפלל דאינון קנטרין נטלו מלי ידיהו. וההוא זעיר, אסתלק על פלא, כאילו הוה כלל בידיהו.

הא חזי, מה כתיב וירא אהרן ויבן מזבח לפניו. אי חסידא קדישא, כמה רעותך הוה לטב, ולא ידעת לאסתמרא. פיון דארמי ליה בנורא, אתתקף חילא דסטרא אחרא תמן בנורא, ונפק (דף קצ"ג ע"א) דיוקנא דשור, כמה דאתמר בתרין משיכין דסטרא אחרא. מיד וירא אהרן. מהו וירא אהרן. חמא דסטרא אחרא אתתקף, מיד ויבן מזבח לפניו, דאלמלא דאקדים ויבנה מזבח דא, עלמא אתהדר להרפנא.

לרסטים דהוה נפיק לקפחא ולקטלא בני נשא, חמא לגיונא דמלפא, דההוא לסטים נפק בחילא תקיף מה עבד ההוא לגיונא, אשתדל בהדי מלפא לנפקא בארחא. ומשיף ליה ההוא לגיונא בההוא ארחא, עד דאזיל ההוא לסטים בההוא ארחא, חמא דיוקנא דמלפא קאים קמיה, פיון דחמא ליה למלפא דהוה אזיל קמיה בארחא, מיד נרתע ואהדר לאחורא.

כך וירא אהרן דסטרא אחרא אתקף, אחיד באסוותא, ואתקיף בסטר קדושה ושוי ליה קמיה. פיון דחמא סטרא בישא דיוקנא דמלפא דקאים קמיה, מיד אהדר לאחורא, ואתחלש תקפיה וחיליה, דהא אתתקף, (מיד ויבן מזבח לפניו) ומזבח דא אתגבר, ואתחלש סטרא אחרא.

הא חזי מה כתיב ויקרא אהרן ויאמר חג לי' מחר. חג לי', ולא

לעגל. ולצד הקדשה עשה, ולצד הקדשה קרא ואמר. וזו הרפואה שהקדים, שאלמלא עשה את זה, לא עמד העולם על מקומו, ועם כל זה לא שכף רגזו מאהרן, אף על גב שלא התפונן לרע.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אהרן, שני המכשפים הללו משכו אותך למה שרצו, חייך ששני בניך יפלו, ועל החטא הזה ימותו (ובחטא הזה הם יתפסו). זהו שכתוב (דברים ט) ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו. מה זה להשמידו? אלו בניו, כמו שנאמר (עמוס ב) ואשמיד פרוי ממעל, שפריו של אדם אלו הם בניו.

בא וראה, אהרן שם את אותו מזבח לפניו, והעגל שב לאחוריו. בניו שמו את הצד האחר לפניו, וצד הקדשה חזר לאחור, שכתוב (ויקרא י) ויקריבו לפני ה'. לפני ה' שמו. נתפסו בחטא הזה.

אהרן חשב, שבינתיים יבא משה, ולכן את אותו מזבח לא הרס משה, שאלו היה כמו שחושבים בני אדם, הדבר הראשון שהצטרף משה - לנתח את אותו מזבח היה צריך, כמו שהתנבא הנביא עדו על המזבח בבית אל, ונבואתו על אותו מזבח היתה. אבל כאן היה דבר אחר כמו שנתבאר. וכתוב ויקח את העגל אשר עשו, ולא כתוב וינתח את המזבח.

בא וראה, ויקרא אהרן - הוא הכריז בקול ואמר. כתוב כאן ויקרא ויאמר, וכתוב ביונה ויקרא ויאמר. מה שם הכריז לדין, אף כאן הכריז לדין. חג לה' מחר, נבא נבואה באותה רוח של מזבח, שעתיד הדין לשרות עליהם. חג לה', לעשות בכם דין. ושרשה דינים היו: אחר, ויגף ה' את העם. ואחד בבני לוי, ואחד

לעגל. ולסטר קדשה עבד, ולסטר קדשה קרא ואמר. ודא אסוותא אקדים, דאלמלא דעבד דא, לא קאים עלמא על קיומיה, ועם כל דא, לא שכיך רוגזיה מאהרן, אף על גב דלא אתפונן לביש.

אמר ליה קדשא בריך הוא, אהרן, תרין חרשין אלין משכו לך למה דבעו. חייך, תרין בנך יפלו, ועל חובא דא יתפסקון (כ"א ובחובא דא יתפסון) הדא הוא דכתיב, (דברים ט) ובאהרן התאנף יי' מאד להשמידו. מאי להשמידו. אלין בנוי, כמה דאת אמר (עמוס ב) ואשמיד פרוי ממעל, דפרי דבר נש בנוי אינון.

הא חזי, אהרן שוי ליה לההוא מזבח לפניו, ועגלא תב לאחורא. בנוי שווי לסטר אחרא לפניו, וסטר קדשה אהדר לאחורא, דכתיב, (ויקרא י) ויקריבו לפני יי', לפני יי' שווי. אתפסו בחובה דא.

אהרן חשב, דביין פך ייתי משה, ועל דא ההוא מזבח לא סתיר ליה משה, דאילו הוה כמה דחשבין בני נשא, מלה קדמאה דאבעי למשה, לנתצא לההוא מזבח אצטריך, כמה דנבי עדו על מזבח דבית אל, ונבואתיה על ההוא מזבח הוה. אבל הכא מלה אתרא הוה כמה דאתמר. וכתוב, ויקח את העגל אשר עשו, ולא כתיב וינתח את המזבח.

הא חזי ויקרא אהרן. אכריז איהו בקלא ואמר. כתיב הכא ויקרא ויאמר, וכתוב ביונה (יונה ג) ויקרא ויאמר, מה להלן פריז לדינא, אוף הכא כריז לדינא. חג ליי' מחר, נבי נבואה בההוא רוח דמזבח, דזמין דינא לשריא עלייהו. חג ליי', למעבד בכו דינא, ותלת דינין הוו, חד, ויגוף יי' את העם. וחד,

שְׁהַשְׁקָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִינּוּ חַג
שֶׁל בְּנֵי לֵוִי. לַה' - שׁוֹיגֵף ה'. מִחֶר
- שְׁהַשְׁקָה אוֹתָם מִשָּׁה. וְלָנוּ
בְּאוֹתוֹ לַיְלָה, וְלִמְחֶר נִמְצְאוּ
נִפְחָחִים וּמְתִים. וְאוֹתָם הַמִּים הָיוּ
מִכְשָׁפִים בְּמַעֲיָהם כָּל הַלַּיְלָה,
וּבְבִקְרָ נִמְצְאוּ מְתִים, וְלָכֵן חַג לַה'
מִחֶר. וְכָל הַרְפוּאָה שֶׁעָשָׂה אֶהְרֹן,
מִשׁוּם שִׁפְתוֹב וַיִּכֵּן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו.

בא וראה, (אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ שֶׁל קָדְשָׁה הָיָה)
שִׁפְתוֹב וַיִּרְא אֶת הָעֵגֶל וּמַחֲלַת,
וְאֵלּוּ מִזְבֵּחַ לֹא כְּתוּב. שֶׁהָרִי אֶהְרֹן
יִדְעָה הָיָה יוֹדֵעַ שִׁפְתוֹב (שְׁמוֹת כב)
זָבַח לְאַלְהִים יַחֲרָם בְּלִתי לַה'
לְבָדוֹ, וְדָאִי נִצַּל אֶהְרֹן בְּעֵצָה
טוֹבָה שֶׁהִנְחִיג לְנִפְשׁוֹ, וְהַפֵּל
בְּרִצּוֹן שֶׁלֹּם טוֹב, שֶׁלֹּא הִתְפַּוֵּן
לְרַע.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא, וְדָאִי
כֶּף הוּא, וַיִּשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ. אָבָל
יִרְבְּעָם שֶׁעָשָׂה עֲגָלִים, הָרִי
יִשְׂרָאֵל הָיוּ, וְעֵגֶל עָשׂוֹ. אָמַר לוֹ,
וְדָאִי, וּפְרָשׁוּהָ, אָבָל יִרְבְּעָם חֲטָא
וְהַחֲטִיא, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ.
שְׁוֹדָאִי חֲטָא רַע עָשָׂה, וּבִמְלָכוֹת
חֲטָא.

אָמַר יִרְבְּעָם, הָרִי וְדָאִי שֶׁהָרִי צַד
הַקָּדְשָׁה לֹא שׁוֹרָה אֵלָּא רַק בְּלָב
כָּל הָעוֹלָם, וְזוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֲנִי לֹא
יְכוּל לְמַשֵּׁךְ אֶת אוֹתוֹ הַצַּד לְכָאֵן,
מָה אַעֲשֶׂה? מִיָּד - (מַלְכִים א-יב)
וַיִּזְעַץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ וַגּוֹ'. נִטַּל עֵצָה
רַעָה. אָמַר, הָרִי הַצַּד הָאֲחֵר
שֶׁנִּמְשָׁךְ מִיָּד לְכָל מְקוֹם, וְכָל שִׁפְן
בְּאֶרֶץ הַזֶּה, שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ לְשִׁרוֹת
בְּתוֹכָהּ, אָבָל לֹא יְכוּל לְהִתְלַבֵּשׁ
אֵלָּא רַק בְּדַמּוֹת שֶׁל שׁוֹר.

שְׁנֵי עֲגָלִים לָמָּה? אֵלָּא אָמַר
יִרְבְּעָם, (בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָר) בְּמִדְבָר הָיוּ
אוֹתָם מִכְשָׁפִים, שִׁפְתוֹב (יִחְזַקְאֵל כב)
בְּשׁוֹר חֲמוּרִים בְּשָׂרָם. (לֹא אוֹתָם
מִצְרַיִם, אֵלָּא) כָּאֵן אוֹתָן שִׁתֵּי רוּחֹת

בְּבְנֵי לֵוִי. וְחַד, דְּאֲשְׁקִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִינּוּ
חַג דְּבְנֵי לֵוִי. לֵיָּי, דְּוִיגּוֹף יֵי'. מִחֶר, דְּאֲשְׁקִי
לוֹן מִשָּׁה. וּבִיתוֹ בְּהָהוּא לֵילֵיא, וְלִמְחֶר
אֲשִׁתְּכֶחוּ נְפִיחִין וּמְתִין. וְאֵינּוֹן מִיִּין הָווּ
מִכְשָׁפִין בְּמַעֲיָהוֹן כָּל לֵילֵיא, וּבְצַפְרָא
אֲשִׁתְּכֶחוּ מְתִין, וְעַל דָּא חַג לֵיָּי מִחֶר. וְכָל
אֲסוּתָא דְעַבְד אֶהְרֹן, בְּגִין דְּכְתִיב וַיִּכֵּן מִזְבֵּחַ
לְפָנָיו.

הוא חזי, (הָהוּא מִזְבֵּחַ דְּקָדוּשָׁה הָוָה) דְּכְתִיב וַיִּרְא אֶת
הָעֵגֶל וּמַחֲלוֹת, וְאֵלּוּ מִזְבֵּחַ לֹא כְּתִיב.

דְּהָא אֶהְרֹן מְנִדַע הָוָה יָדַע, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כב)
זָבַח לְאַלְהִים יַחֲרָם בְּלִתי לֵיָּי לְבָדוֹ, וְדָאִי
אֲשִׁתְּזִיב אֶהְרֹן בְּעֵיטָא טְבָא דְדַבְרָ לְנִפְשִׁיהָ,
וְכִלָּא בְרַעוּתָא שְׁלִים טַב, דְּלֹא אֲתַפְּוִין לְבִישׁ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא וְדָאִי הָכִי הוּא,
וַיִּשְׂרָאֵל לֹא הָווּ. אָבָל יִרְבְּעָם דְּעַבְד
עֲגָלִין, הָא יִשְׂרָאֵל הָווּ, וְעֵגֶל עַבְדוֹ. אָמַר לֵיהּ
וְדָאִי, וְאוּקְמוּהָ, אָבָל יִרְבְּעָם חֲטָא וְהַחֲטִיא,
וְלֹא כְּמָה דְאָמְרוּ. וְדָאִי חוּבָא בִישָׂא עַבְד
וּבִמְלָכוֹת חֲטָא.

אָמַר יִרְבְּעָם, וְדָאִי יָדַענָא דְהָא סְטֵר קְדוּשָׁה
לֹא שְׁרִיא, אֵלָּא בְּלַבָּא דְכָל עַלְמָא, וְדָא
יְרוּשָׁלַיִם. אָנָּא לֹא יְכִילְנָא לְאַמְשָׁכָא לְהָהוּא
סְטֵר הָכָא, מָה אַעֲבִיד. מִיָּד (מַלְכִים א יב) וַיִּזְעַץ
הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ וַגּוֹ'. נִטַּל עֵיטָא בִישָׂא, אָמַר הָא
(דף קצ"ג ע"ב) סְטֵרָא אַחֲרָא, דְּאֲתַמְשָׁכָא מִיָּד לְכָל
אַתְרָא. וְכָל שִׁפְן בְּאֶרְעָא דָּא, דְּתִיאוּבְתִיהָ
לְאַשְׁרָאָה בְּגוּיָהּ, אָבָל לֹא יְכִילָא לְאַתְלַבֵּשָׂא
אֵלָּא בְּדִיוּקְנָא דְשׁוֹר.

תְּרִין עֲגָלִים אָמַי. אֵלָּא אָמַר יִרְבְּעָם, (ס"א
בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָרָא) בְּמִדְבָרָא הָווּ אֵינּוֹן תְּרִישִׁין,
דְּכְתִיב, (יִחְזַקְאֵל כב) בְּשׁוֹר חֲמוּרִים בְּשָׂרָם. (ס"א לֹא אֵינּוֹן

מִצְרַיִם אֵלָּא) הָכָא, אֵינּוֹן תְּרִין רוּחִין בִּישִׁין, יִתְלַבְּשׁוּ כְּדָקָא חֲזִי לוֹן, דְּכַר

רעות יתלבשו פראוי, זכר ונקבה הם. שהרי הזכר היה בבית אל, והנקבה הייתה בְּדֵן. ומתוך שכתוב נפת תטפנה שפתי זרה, נמשכו ישראל אחריו יותר, שכתוב וילכו העם לפני האחד עד דן. ומשום כך היו שני עגלים, ומשך אותם ירבעם לארץ הקדושה, והיה חטא עליו ועל כל ישראל, ומנע ברכות מן העולם, ועליו כתוב (משלי כח) גוזל אביו ואמו וגו'.

ועל כן היו העגלים, שהרי הלבוש הראשון שמתלבש הצד האחר הוא שור, כמו שנתבאר. ואם תאמר, למה הוא עגל ולא שור? אלא ודאי כך ראוי, וכן בכל הצדדים, ראשית הלבוש הוא קטן, והרי בארנו.

ורְכָן, בני אהובי, פיון שרצו אלהים, וכבדו של אלהים נבנה המעשה, האלהים הקדוש, האם, שאוחזת תמיד בזרוע המלך ומעלה את הרצועה, לא הייתה שם, והצטרף משה להיות שם במקומה. פיון שרמז לו הקדוש ברוך הוא, הסתכל.

שרש פַּעְמִים רמז לו, אי משה הרועה הנאמן, כמה חזק כחך, כמה גבורתך גדולה. שלש פַּעְמִים רמז לו, שכתוב ועתה הניחה לי - הרי אחד. ויחר אפי בהם ואכלם - הרי שתיים. ואעשה אותך לגוי גדול - הרי שלש. חכמתו של משה בשלשת הרמזים הללו. אחז בזרוע מינו - כנגד הניחה לי. אחז בזרוע שמאלו - כנגד ויחר אפי בהם ואכלם. התחבק בגוף המלך - כנגד ואעשה אותך לגוי גדול. וכשהתחבק בגוף, ושתי זרועות מצד זה ומצד זה, לא יכול להתנענע לצד בעולם. זו הייתה

ונוקבא אינון. דכר הוה בבית אל, ונוקבא הות בְּדֵן. ומגו דכתיב, (משלי ה) נפת תטפנה שפתי זרה, אתמשכו ישראל אבתרה יתיר, דכתיב וילכו העם לפני האחד עד דן. ובגין כך תרין עגלין הוו. ומשיך לון ירבעם בארעא קדישא, והוה חובא עליה ועל ישראל, ומנע ברפאן מן עלמא. ועליה פתיב (משלי כח) גוזל אביו ואמו וגו'.

ועל דא הוו עגלין, דהא לבושא קדמא דמתלבש סטרא אחרא שור איהו, כמה דאתמר. ואי תימא אמאי איהו עגל ולא שור. אלא ודאי כך אתחזי, וכן בכל סטרין, שירותא דלבושא זוטא איהו, והא אוקימנא. ועל דא בני רחימאי, פיון דאלהים בעו, ובסטור דאלהים אתבני עובדא, אלהים קדישא, אימא, דאחידת תדיר בדרועא דמלכא, וסליקת רצועה, לא הות תמן, ואצטריך ליה למשה למהוי תמן באתרהא, פיון דאנקיד ליה קדשא בריך הוא, אסתפל. תלת זמנין אנקיד ליה, אי משה רעיא מדימנא, כמה חילך תקיף, כמה גבורתך רב, תלת זמנין אנקיד ליה, דכתיב ועתה הניחה לי הא חד. ויחר אפי בהם ואכלם, הא תרין. ואעשה אותך לגוי גדול, הא תלת. חכמתא דמשה בתלת נקודין אלין. אחיד בדרועיה ימינא, לקבל הניחא לי. אחיד בדרועיה שמאלא, לקבל ויחר אפי בהם ואכלם. אתחבק בגופא דמלכא, לקבל ואעשה אותך לגוי גדול. וכד אתחבק בגופא, תרין דרועין מסטרא דא ומסטרא דא, לא יכיל לאתנענעא לסטרא בעלמא. דא הוי חכמתא דמשה, (פ"א דבמילי) דמיני נקודין

חכמתו של משה, (שבדברי) שמיני
רמזים של המלך הכיר בכל אחד
מהם מאיזה מקום יחזיק,
ובחכמה הוא עשה.

באו רבי אלעזר והחברים ונשקו
ידו. היה שם רבי אבא. אמר,
אלמלא לא באתי לעולם אלא
לשמע את זה - די לנו. בכה ואמר,
וי רבי, כשתסתלק מן העולם, מי
יאיר ויגלה אורות התורה? דבר
זה בחשכה נסתר עד עכשו, שיצא
משם, והרי מאיר עד רום הרקיע,
ובכסא המלך הוא רשום,
והקדוש ברוך הוא שמח עכשו
בדבר הזה. וכמה שמחה על
שמחה נוספה מלפני המלך
הקדוש. מי יעיר דברי חכמה
בעולם הזה כמוך.

בא וראה, טרם חטא אדם, היה
עולה ועומד בחכמת האור
העליון, ולא היה נפרד מעץ
החיים. בין שהגדיל תשוקתו
לדעת ולרדת למטה, נמשך
אחריהם, עד שנפרד מעץ החיים,
וידע רע ועזב הטוב. ולכן כתוב
(תהלים ח) כי לא אל חפץ רשע אתה
לא יגרף רע. מי שנמשך ברע, אין
לו דיור עם עץ החיים. וטרם
שחטאו, היו שומעים קול
מלמעלה ויודעים את החכמה
העליונה ולא פוחדים. בין
שחטאו, אפלו קול שלמטה לא
יכלו לעמד בו.

כמו זה, טרם שחטאו ישראל,
בשעה שעמדו ישראל על הר
סיני, העברה מהם זהמתו של
הנחש הזה, שהרי אז בטול של
יצר הרע היה בעולם, ודחו אותו
מהם, ואז נאחזו בעץ החיים ועלו
למעלה, ולא ירדו למטה. אז היו
מפירים והיו רואים אספקלריות
העליונות, ועיניהם הוארו,
ושמחו להכיר ולשמע. ואז חגר
אומם הקדוש ברוך הוא בחגורות של אותיות השם הקדוש שלא יוכל לשלט עליהם הנחש הזה,

דמלפא ידע בכל חד מנייהו, באן אתר
יתתקף, ובחכמתא עבד.

אתו רבי אלעזר וחרביא, ונשקו ידו. הוה
תמן רבי אבא, אמר, אלמלא לא אתינא
לעלמא אלא למשמע דא, די לן. בכה ואמר,
ווי רבי, בד תסתלק מעלמא, מאן ינהר ויגלי
נהורין דאורייתא. מלה דא, בחשוכא אתטמר
עד השתא, דנפק מתמן, והא נהיר עד רום
רקיעא, ובכרסיא דמלפא רשים, וקודשא
ברוך הוא חדי השתא בהאי מלה. וכמה חדו
על חדו, אתוסף מקמי מלפא קדישא. מאן
יתער מלי דחכמתא בעלמא דין פוותיך.

הא חזי, עד לא חטא אדם, הוה סליק וקאים
בחכמה דנהירו עלאה, ולא הוה מתפרש
מאילנא דחיי. בין דאסגי תיאובתא למנדע,
ולנחתא לתתא, אתמשיך אבתרייהו, עד
דאתפרש מאילנא דחיי, וידע רע ושבק טוב.
ועל דא כתיב, (תהלים ה) פי לא אל חפץ רשע
אתה לא יגורף רע, מאן דאתמשך ברע, לית
ליה דיורא עם אילנא דחיי. ועד לא חטאו,
הו שומעין קלא מלעילא, וידעין חכמתא
עלאה, ולא דחלי. בין דחטאו, אפילו קלא
דלתתא, לא הו יכלין למיקם ביה.

בגוונא דא, עד לא חטאו ישראל, בשעתא
דקיימו ישראל על טורא דסיני,
אתעבר מנייהו זוהמא דהאי חווא, דהא כדין
בטול יצר הרע הוה מעלמא, ודחו ליה
מנייהו. וכדין אתאחידו באילנא דחיי, וסליקו
לעילא, ולא נחתו לתתא. כדין הו ידעין,
והו חמאן, אספקלריאן עלאין, ואתנהרן
עינייהו, וחדאן למנדע ולמשמע. וכדין חגר
לון קדשא ברוך הוא, חגירין דאתוון דשמא
אומם הקדוש ברוך הוא בחגורות של אותיות השם הקדוש שלא יוכל לשלט עליהם הנחש הזה,

קדישא, דלא יכיל לשלטאה עלייהו האי חויה, ולא יסאב לון כדבבדמיתא.

ביון דחטו בעגלא, אתעברו מנייהו כל אינון דרגין, ונהורין עלאין, ואתעבר מנייהו חגירו מזיינין, דאתעטרו משמא קדישא עלאה, ואמשיכו עלייהו חויה בישא כמלקדמין, וגרימו מותא לכל עלמא. ולבתר מה פתיב. וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה (ד' קצ"ד ע"א) קרן עור פניו וייראו מגשת אליו.

הא חזי, מה כתיב בקדמיתא, (שמות יד) וירא ישראל את ה' הגדולה. וכלם ראו את הזהרים העליונים נאורים באספקלריה זהרין עלאין, אתנהרין באספקלריה דנהרא, דכתיב, (שמות כ) וכל העם רואים את הקולות. ועל ימא, הו חמאן ולא דחלין, דכתיב זה אלי ואנוהו, לבתר דחטו, פני הסרסור לא הוו יכלי למחמי. מה כתיב, וייראו מגשת אליו.

והא חזי, מה כתיב בהו (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב, דאתעברו מנייהו, אינון מזיינין דאתחברו בהו בטורא דסיני, בגין דלא ישלוט בהו ההוא חויה בישא, פיון דאתעבר מנייהו, מה כתיב, ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה (רל"ו) יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. אמר רבי אלעזר, מאי האי קרא לגבי האי. אלא, פיון דידע משה, דאתעברו מנייהו דישראל אינון זיינין עלאין, אמר, הא ודאי מפאן ולהלאה, חויה בישא ייתי לדיירא בינייהו, ואי יקום מקדשא הכא בינייהו יסתאב, מיך ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. בגין דחמא משה, דהא כדין ישלוט חויה בישא, מה דלא הוה מקדמת דנא.

ולא יטמא אותם כבראשונה. ביון שחטאו בעגל, העברו מהם כל אותן הדרגות והאורות העליונים, והעברה מהם חגורת כלי הזין שהתעטרו מהשם הקדוש העליון, והמשיכו עליהם הנחש הרע כמקדם, וגרמו מות לכל העולם. ואחר כך מה פתיב? וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו.

בא וראה, מה פתיב בראשונה? (שמות יד) וירא ישראל את ה' הגדולה. וכלם ראו את הזהרים העליונים נאורים באספקלריה המאירה, שכתוב (שם כ) וכל העם ראים את הקולות. ועל היס היו רואים ולא פוחדים, שכתוב זה אלי ואנוהו. אחר שחטאו, פני הסרסור לא היו יכולים לראות.

מה פתיב? וייראו מגשת אליו. ובא ראה, מה פתיב בהם? ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב, שהעברו מהם אותם כלי זין שהתחברו בהם בהר סיני, כדי שלא ישלט אותו הנחש הרע. פיון שהעברו מהם, מה פתיב? ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. אמר רבי אלעזר, מה הפסוק הזה לזה? אלא פיון שידע משה שהעברו מישראל אותם כלי זין עליונים, אמר, הרי ודאי מפאן והלאה הנחש הרע יבא לדור ביניהם. ואם יעמד המקדש פאן ביניהם, יטמא. מיך - ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. משום שמשה ראה שהרי אז ישלט הנחש הרע מה שלא היה מקדם לכך.

וקרא לו אהל מועד. וכי לא בראשונה אהל מועד? אלא

וקרא לו אהל מועד, וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד. אלא, בקדמיתא

בראשונה אהל סתם, וכעת אהל מועד. מה זה מועד? רבי אלעזר אמר לטוב. רבי אבא אמר לרע. רבי אלעזר אמר לטוב - מה מועד הוא יום שמחת הלבנה, שנוספה בו קדשה, לא שולט בה פגם, אף כּאן קורא לה בשם הזה, להראות שהרי התרחק מביניהם ולא נפגמה, ולכן כתוב וקרא לו אהל מועד.

ורבי אבא אמר לרע - שהרי בראשונה היה אהל סתם, כמו שנאמר (ישעיה לג) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח, ועכשו אהל מועד. בראשונה לתת רפואות לעולם שלא ישלט בהם המות - מפּאן והלאה אהל מועד, כמו שנאמר (איוב ל) ובית מועד לכל חי. כּאן נתן בו זמן וחיים קצובין לעולם. בתחלה לא נפגם - ועכשו נפגם. בראשונה חברות וזווג ללבנה עם השמש שלא יוסרו - עכשו אהל מועד, זווגם מזמן לזמן. ומשום כך, וקרא לו אהל מועד, מה שלא היה קודם.

רבי שמעון היה יושב לילה אחד ועוסק בתורה, והיו יושבים לפניו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי. אמר רבי יהודה, הרי כתוב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב, ואמרנו שגרמו מות עליהם מאותו זמן ומעלה ושלט בהם אותו הנחש הרע שהוסר מהם בראשונה. ישראל מילא, אבל יהושע שלא חטא, האם הוסר ממנו אותו כלי זין עליון שקבל עמקם בהר סיני או לא? אם תאמר שלא הוסר ממנו, אם כך, אז למה מת כשאר כל בני האדם? ואם תאמר שהוסר ממנו, למה? והרי לא חטא! שהרי הוא היה עם משה בפעו שחטאו ישראל. ואם תאמר שלא קבל אותה העטרה בהר סיני כמו

אהל סתם, השתא אהל מועד. מאי מועד. רבי אלעזר אמר לטב, רבי אבא אמר לביש, רבי אלעזר אמר לטב, מה מועד דאיהו יום חדוה דסיהרא, דאיתוספא ביה קדשה, לא שלטא בה פגמיותא, אוף הכא קרי ליה בשמא דא, לאחזאה דהא אתרחיק מביניהו, ולא אתפגים, ועל דא וקרא לו אהל מועד כתיב.

ורבי אבא אמר לביש, דהא בקדמיתא הוה אהל סתם, כמה דאת אמר (ישעיה לג) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח. והשתא אהל מועד. בקדמיתא, למיהב חיין ארוכין לעלמין, דלא ישלוט בהו מותא. מפּאן להלאה אהל מועד, כמה דאת אמר (איוב ל) ובית מועד לכל חי, השתא, אתייהיב ביה זמנא וחיין קצובין לעלמא. בקדמיתא לא אתפגים, והשתא אתפגים. בקדמיתא חברותא וזווגא לסהרא בשמשא, דלא יעדון. השתא אהל מועד, זווגא דלהון מזמן לזמן, ובגין כך וקרא לו אהל מועד, מה דלא הוה קודם.

רבי שמעון, הוה יתיב ליליא חדא, ולעי באורייתא, והוה יתבי קמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי. אמר רבי יהודה, הך כתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב. וקאמרינן דגרמו מותא עליהו, מהווא זמנא ולעילא, ושלט בהו ההוא חויא בישא, דאעדי ליה מנייהו בקדמיתא. ישראל תינח. יהושע דלא חטא, אתעדי מניה ההוא זיינא עלאה דקביל עמהון בטורא דסיני, או לא.

אי תימא דלא אתעדי מניה. אי הכי, אמאי מית כשאר כל בני נשא. ואי תימא דאתעדי מניה, אמאי. והא לא חטא, דהא איהו עם משה הוה בשעתא דחבו ישראל. ואי תימא דלא קביל ההוא עטרא בטורא

דְּסִינִי, כְּמָה דְקָבִילוּ יִשְׂרָאֵל. אַמַּאי.
פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים יא) כִּי צַדִּיק יִי
צְדָקוֹת אֶהֱב יִשְׂר יַחְזוּ פְּנִימוֹ, הַאי קָרָא
אָמְרוּ בֵּיה חֲבֵרַיִיא מָה דְאָמְרוּ, אַבְל כִּי צַדִּיק
יִי, צַדִּיק הוּא, וְשָׁמִיָּה צַדִּיק, וּבְגִין כִּף צְדָקוֹת
אֶהֱב. יִשְׂר. וְאִיהוּ יִשְׂר, כְּמָה דְאֵת אָמַר (דברים
לב) צַדִּיק וְיִשְׂר. וְעַל דָּא יַחְזוּ פְּנִימוֹ, כָּל בְּנֵי
עַלְמָא, וִיתְקַנוּן אֲרַחֲיִיהוּ, לְמַהֲךָ בְּאֲרַח מִיִּשְׂר
כְּדָקָא יְאוּת.

וְתָא חֲזִי, כִּד דְאִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עַלְמָא,
לָא דִן לִיָּה אֶלָּא לְפּוּם רּוֹבֵן דְבְנֵי נָשָׂא.
וְתָא חֲזִי, כִּד חֵב אָדָם בְּאִילָנָא דְאָכַל מִגִּיָּה,
גְּרַם לְהֵהוּא אִילָנָא, דְשָׂרִי בֵּיה מוֹתָא לְכָל
עַלְמָא, וְגַרְם פְּגִימוֹ לְאִפְרָשָׁא אֲתַתָּא מִבְּעַלְיָה,
וְקָאִים חוֹבָה דְפְּגִימוֹ דָּא בְּסִיְהָרָא, עַד דְקִיִּימָן
יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְסִינִי, כִּינּוּן דְקִיִּימוֹ יִשְׂרָאֵל
בְּטוֹרָא (דף קצ"ד ע"ב) דְסִינִי, אֲתַעֲבַר הֵהוּא פְּגִימוֹ
דְסִיְהָרָא, וְקִיִּימָא לְאִנְהָרָא תְדִיר. כִּינּוּן דְחֵבּוּ
יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא, תָּבַת סִיְהָרָא כְּמִלְקָדְמִין
לְאֲתַפְּגָמָא, וְשִׁלְטָא חוּיָא בִישָׂא, וְאֲחִיד בְּהַ,
וּמְשִׁיף לָה לְגַבִּיָּה, וְאֲתַפְּגִימַת.

וְכִד יָדַע מִשָּׁה דְחֵבּוּ יִשְׂרָאֵל, וְאֲתַעֲבַרוּ מִנִּיָּהוּ
אִינוּן זִינִין קְדִישִׁין, יָדַע וְדָאִי, דְהָא חוּיָא
אֲחִיד בְּהַ בְּסִיְהָרָא, לְאִמְשָׁכָא לָה לְגַבִּיָּה,
וְאֲתַפְּגִימַת. כְּדִין אִפִּיק לִיָּה לְבַר. וְכִינּוּן
דְקִיִּימָא לְאֲתַפְּגָמָא, אִף עַל גַּב דִּיהוּשַׁע קָאִים
בְּעִטְרָא דְזִינִין דִּילָהּ, כִּינּוּן דְפְּגִימוֹ שְׂרִיָּא בְּהַ,
וְאֲתַהֲדַרְת כְּמָה דְאֲתַפְּגִימַת בְּחוּבָא דְאָדָם, לָא
יְכִיל כִּרְ נֶשׁ לְאֲתַקִּימָא. כִּרְ מִשָּׁה, דְהָהוּ
שְׁלִיט בְּהַ, וּמוֹתִיָּה הָהוּ בְּסִטְר אַחְרָא. וְעַל דָּא
לָא הָהוּ רִשּׁוּ בְּהַ, לְקִיִּימָא לִיהוּשַׁע תְּדִיר, וְלָא
לְאֲחָרָא. וְעַל דָּא אֶהֱל מוֹעֵד קָרִי לִיָּה, דְהָא
שְׂרִיָּא בֵּיה זְמַן קָצִיב, לְכָל עַלְמָא.

שְׁקַבְלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמָה?
פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים יד)
כִּי צַדִּיק ה' צְדָקוֹת אֶהֱב יִשְׂר יַחְזוּ
פְּנִימוֹ. פְּסוּק זֶה אָמְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים
מָה שְׁאָמְרוּ. אַבְל כִּי צַדִּיק ה' -
צַדִּיק הוּא וְשָׁמוּ צַדִּיק, וּמְשׁוּם כִּף
צְדָקוֹת אֶהֱב. יִשְׂר וְהוּא יִשְׂר, כְּמוֹ
שְׁנַאָמַר (דברים לב) צַדִּיק וְיִשְׂר. וְעַל
זֶה יַחְזוּ פְּנִימוֹ, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם,
וִיתְקַנוּ דְרֻכֵיהֶם לְלַכְת כְּדִרְךָ יִשְׂר
כְּרָאוּי.

וּבָא רָאָה, כְּשֶׁדִן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֵת הָעוֹלָם, לֹא דִן אוֹתוֹ אֶלָּא
לְפִי רֵב בְּנֵי הָאָדָם. וּבָא רָאָה,
כְּשֶׁחֲטָא אָדָם בְּעֵץ שָׂאֵכַל מִמֶּנּוּ,
גְּרַם לְאוֹתוֹ עֵץ שְׁשׁוּרָה בּוֹ הַמּוֹת
לְכָל הָעוֹלָם, וְגַרְם פְּגָם לְהַפְרִיד
אִשָּׁה מִבְּעַלָּהּ, וְעַמֵּד הַחֲטָא שֶׁל
הַפְּגָם הַזֶּה בְּלִבָּהּ עַד שֶׁעָמְדוּ
יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי. כִּינּוּן שֶׁעָמְדוּ
יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי, הֵעֲבַר אוֹתוֹ
הַפְּגָם שֶׁל הַלִּבָּהּ וְעָמְד לְהַאִיר
תְּמִיד. כִּינּוּן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָה,
שָׂבָה הַלִּבָּהּ כְּמִקְדָּם לְפַגְמָה,
וְשִׁלְט הַנְּחֹשׁ הַרְע, וְאֲחִזּוּ בָּהּ
וּמְשָׁף אוֹתָהּ אֵלָיו וּנְפַגְמָה.

וּבְשִׁירְע מִשָּׁה שְׁחָטָאוּ יִשְׂרָאֵל
וְהֵעֲבָרוּ מִהֶם אוֹתָם כְּלִי זִין
הַקְדוֹשִׁים, יָדַע וְדָאִי שְׁהַרִי הַנְּחֹשׁ
אֲחִזּוּ בְּלִבָּהּ לְמִשְׁף אוֹתָהּ אֵלָיו
וּנְפַגְמָה. אַזּ הוֹצִיא אוֹתָהּ בַּחוּץ.
וְכִינּוּן שֶׁעָמְדָה לְהַפְּגָם, אִף עַל גַּב
שְׁיָהוּשַׁע עוֹמֵד בְּעִטְרַת כְּלִי הַזִּין
שְׁלָהּ, כִּינּוּן שֶׁהַפְּגָם שׁוּרָה בְּהַ
וְחִזְרָה לְכִמוֹ שֶׁנְּפַגְמָה בְּחֲטָאוּ שֶׁל
אָדָם, לֹא יְכוּל אָדָם לְהַתְקִים, פְּרִט
לְמִשָּׁה שְׁשִׁלְט בָּהּ, וּמוֹתוֹ הִיָּה
בְּצַד אַחֵר. וְעַל זֶה לֹא הִיָּה בְּהַ
רְשׁוֹת לְקִים אֵת יְהוּשַׁע תְּמִיד וְלֹא
מִישָׁהוּ אַחֵר. וְעַל כֵּן קוֹרָא לָהּ
אֶהֱל מוֹעֵד, שְׁהַרִי שׁוּרָה בְּהַ זְמַן
קָצִיב לְכָל הָעוֹלָם.

וְעַל דָּא, רְזָא דְמַלְה, אִית יְמִינָא לְעֵילָא, וְאִית
יְמִינָא לְתַתָּא. אִית שְׂמַאלָא לְעֵילָא, וְאִית
שְׂמַאלָא לְתַתָּא. אִית יְמִינָא לְעֵילָא, בְּקַדְוִשָּׁה
עֲלָאָה. וְאִית יְמִינָא לְתַתָּא, דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא
אַחְרָא. אִית שְׂמַאלָא לְעֵילָא בְּקַדְוִשָּׁה עֲלָאָה,
לְאַתְעָרָא רַחֲמִימוּתָא, לְאַתְקַשְׂרָא סִיְהָרָא, בְּאַתְרָא
קַדִּישָׁא לְעֵילָא, לְאַתְנַהֲרָא.

וְאִית שְׂמַאלָא לְתַתָּא, דְּאַפְרִישׁ רַחֲמִימוּתָא
דְּלְעֵילָא, וְאַפְרִישׁ לָהּ מְלֶאכְרָא
בְּשִׂמְשָׁא, וְלְאַתְקַרְבָּא בְּהַדְיָה, וְדָא הוּא סִטְרָא
דְּחֻוּיָא בִישָׁא. דְּכַד שְׂמַאלָא דָּא דִּלְתַתָּא
אַתְעָרַת, כְּדִין מְשִׁיף לָהּ לְסִיְהָרָא, וְאַפְרִישׁ לָהּ
מְלֶעִילָא, וְאַתְחַשְׁכַּת נְהוּרָהָא, וְאַתְדַּבְּקַת
בְּחֻוּיָא, וּכְדִין שְׂאִיבַת מוּתָא לְתַתָּא, לְכֻלָּא
דְּאַתְדַּבְּקַת בְּחֻוּיָא, וְאַתְרַחַקַת מְאִילָנָא דְּחִיִּי,
וְעַל דָּא גְרִים מוּתָא לְכָל עַלְמָא. וְדָא הוּא כַּד
אַסְתָּאב מְקַדְשָׁא, עַד זְמַנָּא קְצִיב, דְּאַתְתַּקְנַת
סִיְהָרָא, וְתַבַּת לְאַנְהָרָא, וְדָא הוּא אֶהֱל מוּעַד.
וְעַל דָּא יְהוֹשֻׁעַ לָא מִית, אֶלָּא בְּעֵיטָא דְּנַחֲשׁ
דָּא, דְּקָרִיב וּפְגִים מְשַׁכְּנָא כְּדַקְדַּמִּיתָא.

וְדָא הוּא רְזָא דְכְתִיב, (שמות לג) יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון
נָעַר. דְּאָף עַל גַּב דְּאִיהוּ נָעַר לְתַתָּא, לְקַבְּלָא
נְהוּרָא, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹף הָאֶהֱל, כְּמָה דְּאַתְפְּגִים
דָּא, הָכִי נָמִי אַתְפְּגִים דָּא אָף עַל גַּב דְּזִינָא
קַדִּישָׁא הָוָה לִיָּה, כִּינּוֹן דְּאַתְפְּגִים סִיְהָרָא, הָכִי
הוּא וְדָאִי לֹא אֲשַׁתְּזִיב בְּלַחֲוֹדוּי מְנִיָּה, מַהֲהוּא
גְּוֹנָא מְמָשׁ, וְהָא אַתְמַר.

זְבָאִין אִינוּן צְדִיקָיָא, דִּידְעִין רְזִין דְּאוּרִייתָא,
וּמִתְדַּבְּקִין בָּהּ בְּאוּרִייתָא, וּמְקִיִּימִין
קָרָא דְכְתִיב, (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה
וְגו' . וּבְגִינָה יִזְכּוּן לְחִיִּי עַלְמָא דְאַתִּי, דְכְתִיב,
(דברים ל) כִּי הוּא חִיִּיף וְאוּרִף יְמִיָּה וְגו' .

וְרַבֵּן סוּד הַדְּבַר - יֵשׁ יְמִין לְמַעְלָה
וְיֵשׁ יְמִין לְמַטָּה. יֵשׁ שְׂמַאל
לְמַעְלָה וְיֵשׁ שְׂמַאל לְמַטָּה. יֵשׁ
יְמִין לְמַעְלָה בְּקַדְוִשָּׁה עֲלִיוֹנָה. וְיֵשׁ
יְמִין לְמַטָּה שְׂהוּא בְּצַד הָאַחֵר. יֵשׁ
שְׂמַאל לְמַעְלָה בְּקַדְוִשָּׁה עֲלִיוֹנָה,
לְעוֹרֵר אַהֲבָה, לְהַתְקַשֵּׁר לְלִבְנָה,
בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ לְמַעְלָה לְהֵאִיר.
וְיֵשׁ שְׂמַאל לְמַטָּה שְׂמַפְרִיד אַהֲבָה
שְׂלַמְעֵלָה, וּמְפְרִיד אוֹתָהּ מְלַהֲאִיר
בְּשִׂמְשׁ וְלַהֲתַקְרַב עִמּוֹ, וְזֵהוּ הַצַּד
שֶׁל הַנְּחֹשׁ הָרַע. שְׂכַאֲשֵׁר הַשְׂמַאל
הַזֶּה שְׂלַמְטָה מִתְעוֹרֵר, אֲזוּ הוּא
מוֹשֵׁף אֶת הַלִּבְנָה וּמְפְרִידָהּ
מִלְמַעְלָה, וְאוֹרָה נְחֻשָׁף, וְנִדְבַקַת
בְּנַחֲשׁ, וְאֲזוּ שׂוֹאֲבַת מוֹת לְמַטָּה
לְכָל, כִּי נִדְבַקַת בְּנַחֲשׁ וּמִתְרַחַקַת
מֵעֵץ הַחַיִּים, וְלִכֵּן גּוֹרְמַת מוֹת
לְכָל הָעוֹלָם. וְזֵהוּ כַּאֲשֵׁר נִטְמָא
הַמְקַדֵּשׁ עַד זְמַן קְצוּב
כְּשִׂמְתַּקְנַת הַלִּבְנָה וְשִׁבָּה
לְהֵאִיר, וְזֵהוּ אֶהֱל מוּעַד.

וְעַל זֶה יְהוֹשֻׁעַ לֹא מִת, אֶלָּא
בְּעֵיטוֹ שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַזֶּה שֶׁקָּרַב
וּפְגַם אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּכַרְאִשׁוֹנָה.
וְזֵהוּ סוּד הַפְּתוּב יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון
נָעַר. שְׂאָף עַל גַּב שֶׁהוּא נָעַר
לְמַטָּה לְקַבֵּל אוֹר, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹף
הָאֶהֱל. כְּמוֹ שֶׁזֶּה נִפְגַּם, כִּף גַּם זֶה
נִפְגַּם, אָף עַל גַּב שְׂמִין קְדוֹשׁ הִיָּה
לוֹ, כִּינּוֹן שֶׁנִּפְגַּמָּה הַלִּבְנָה, כִּף וְדָאִי
לֹא נִצּוּל לְכַדּוֹ מִמֶּנּוּ מְאוּתוֹ גְּוֹן
מְמָשׁ, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

אַשְׁרֵי הַצְּדִיקִים שִׂידְרְעִים סוּדוֹת
הַתּוֹרָה וְנִדְבַקִים בַּתּוֹרָה,
וּמְקִיִּימִים הַפְּסוּקִים שְׂפַתּוֹב, (יהושע א)
וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו' .
וּבְשִׁבְלִיָּה יִזְכּוּן לְחִיִּי הָעוֹלָם הַבָּא,
שְׂפַתּוֹב (דברים ל) כִּי הוּא חִיִּיף וְאוּרִף
יְמִיָּה וְגו' .

זְבָאִין אִינוּן צְדִיקָיָא, דִּידְעִין רְזִין דְּאוּרִייתָא,
וּמִתְדַּבְּקִין בָּהּ בְּאוּרִייתָא, וּמְקִיִּימִין
קָרָא דְכְתִיב, (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה
וְגו' . וּבְגִינָה יִזְכּוּן לְחִיִּי עַלְמָא דְאַתִּי, דְכְתִיב,
(דברים ל) כִּי הוּא חִיִּיף וְאוּרִף יְמִיָּה וְגו' .

פְּרַשְׁת וַיִּקְהַל

(דף קצ"ד ע"ב)

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'. (שמות

לה) רַבִּי חֵיִיא פָּתַח, (שמואל א' טו) וַיֹּאמֶר

שָׂאוּל אֶל הַקְּנִי לָכוּ סוּרוּ רְדוּ וַגּוֹ'. תָּא חֲזִי,

מָה כְּתִיב בְּעַמְלֶק, (שמואל א' טו) פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר

עָשָׂה עַמְלֶק לְיִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'. וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא

בְּכֻלְהוּ קָרְבִין דְּעַבְדוּ שָׂאָר עַמְמִין לְגַבְיֵיהוּ

דְּיִשְׂרָאֵל, מָאי טַעְמָא לֹא אֶקְשִׁי קַמִּיה, פְּהֵאִי

קָרַב אֲדַעְבַּד עַמְלֶק לְגַבְיֵיהוּ. אֲלֵא וַדָּאִי,

קָרַב אֲדַעְמַלֶּק הָוּה בְּכָל סְטָרִין, לְעִילָא וְתַתָּא,

דְּהָא בְּהֵוּא זְמַנָּא אֲתַתְּקַף חוּיָא בִישָׂא

לְעִילָא, וְאֲתַתְּקַף לְתַתָּא.

מָה חוּיָא בִישָׂא כַמִּין עַל פְּרַשְׁת אַרְחִין, אוּף

הַכָּא נְמִי עַמְלֶק, חוּיָא בִישָׂא הָוּה לְגַבְיֵיהוּ

דְּיִשְׂרָאֵל, דְּכַמִּין לֹוֹן (דף קצ"ה ע"א) עַל פְּרַשְׁת

אַרְחִין, דְּכְתִיב, (שמואל א' טו) אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדַרְךְ

בְּעֵלוֹתוֹ מִמִּצְרַיִם. כַּמִּין הָוּה לְעִילָא, לְסַאָבָא

מִקְדָּשָׁא. וְכַמִּין הָוּה לְתַתָּא, לְסַאָבָא לְיִשְׂרָאֵל.

מְנַלָּן, דְּכְתִיב (דברים כה) אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדַרְךְ. כְּתִיב

הַכָּא אֲשֶׁר קָרַךְ, וְכְתִיב הַתָּם (דברים כג) כִּי יִהְיֶה

כַּךְ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא טָהוּר מִקְרָה לְיָלָה.

וְעַל דָּא כְּבַלְעָם כְּתִיב, (במדבר כג) וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל

בַּלְעָם. וַיִּקְרַ לִישָׁנָא דְּמִסַּאָבָא נְקֻט. וְאִי

תִּימָא, הָא כְּתִיב אֱלֹהִים. אֲלֵא קְדָשָׁא בְּרִיךְ

הוּא אֲזַמִּין לִיהַּ הַהוּא אֲתַר דְּמִסַּאָבָא,

לְאַסְתָּאָבָא בִּיהַּ, בְּהַהוּא דְּרָגָא דְּאִיהוּ אֲתַדְּבַק

לְאַסְתָּאָבָא בִּיהַּ. מָה עַבַּד בַּלְעָם. אִיהוּ חָשִׁיב

בְּאִינוּן קְרַבְנִין לְסַלְקָא לְעִילָא, מִיַּד זְמִין לִיהַּ

קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא אֲתַר. אָמַר לִיהַּ הָא

מִסַּאָבוּ לְגַבְדָּ, כְּמָה דְּאֲתַחֲזִי לָךְ, וְעַל דָּא וַיִּקְרַ

אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם.

בְּגוֹנוּנָא דָּא אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדַרְךְ וַגּוֹ'. אֲזַמִּין לְגַבְדָּ

הַהוּא חוּיָא בִישָׂא לְעִילָא, לְסַאָבָא

פְּרַשְׁת וַיִּקְהַל

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח,

(שמואל א-טו) וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל הַקְּנִי

לָכוּ סוּרוּ רְדוּ וַגּוֹ'. בָּא וַרְאָה מָה

כְּתוּב בְּעַמְלֶק, פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר

עָשָׂה עַמְלֶק לְיִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּכָל הַקְּרֻבוֹת

שְׁעָשׂוּ שָׂאָר הַעַמִּים לְגַבְיֵי יִשְׂרָאֵל,

מָה הַטַּעַם לֹא הִיָּה קָשָׁה לְפָנָיו

כְּמוֹ הַקְּרֻב שְׁעָשָׂה עַמְלֶק אֲתָם?

אֲלֵא וַדָּאִי הַקְּרֻב שֶׁל עַמְלֶק הִיָּה

בְּכָל הַצְּדָדִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה,

שְׁהָרִי בְּאוֹתוֹ זְמַן הַתְּחִינָא הַנְּחָשׁ

הָרַע לְמַעְלָה, וְהַתְּחִינָא לְמַטָּה.

מָה הַנְּחָשׁ הָרַע אוֹרֵב עַל פְּרַשְׁת

דְּרָכִים, אִף כַּאֲן גַּם עַמְלֶק נְחָשׁ

רַע הִיָּה לְיִשְׂרָאֵל, שְׂאָרֵב לְהֵם עַל

פְּרַשְׁת דְּרָכִים, שְׂכַתּוּב (שמואל א-טו)

אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדַרְךְ בְּעֵלְתוֹ

מִמִּצְרַיִם. אוֹרֵב הִיָּה לוֹ לְמַעְלָה

לְטַמָּא אֶת הַמִּקְדָּשׁ, וְאוֹרֵב הִיָּה

לְמַטָּה לְטַמָּא אֶת יִשְׂרָאֵל. מִזְּמִין

לְנוּ? שְׂכַתּוּב (דברים כה) אֲשֶׁר קָרַךְ

בְּדַרְךְ. כְּתוּב כַּאֲן אֲשֶׁר קָרַךְ,

וְכַתּוּב שָׁם (שם כג) כִּי יִהְיֶה כַּךְ אִישׁ

אֲשֶׁר לֹא טָהוּר מִקְרָה לְיָלָה.

וְעַל זֶה כְּתוּב בְּבַלְעָם, (במדבר כג)

וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם. וַיִּקְרַ -

לְשׁוֹן טַמְאָה נְקֻט. וְאִם תֹּאמַר,

הֲרִי כְּתוּב אֱלֹהִים, אֲלֵא הַקְּדוּשׁ

בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין לוֹ אוֹתוֹ מְקוּם

שֶׁל טַמְאָה לְהַטַּמָּא בּוֹ בְּאוֹתָהּ

דְּרָגָה שְׁהוּא נִדְּבַק לְהַטַּמָּא בַּהּ.

מָה עָשָׂה בַּלְעָם? הוּא חָשַׁב

בְּאוֹתָם קְרַבְנוֹת לְעֵלוֹת לְמַעְלָה.

מִיַּד הַזְּמִין לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

אוֹתוֹ מְקוּם. אָמַר לוֹ, הִנֵּה טַמְאָה

אֵלֶיךָ כְּמוֹ שְׂרָאוּי לָךְ. וְעַל זֶה וַיִּקְרַ

אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם.

כְּמוֹ כֵּן אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדַרְךְ וַגּוֹ',

הַזְּמִין לָךְ אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע

לָךְ בְּכָל סְטָרִין. וְאֵלְמָלָא

למעלה לטמא אותך בכל הצדדים. ואלמלא שהתחזק משה למעלה ויהושע למטה, לא יכלו לו ישראל. ומשום כך שמר הקדוש ברוך הוא אותה שנאה לדורי דורות. מה הטעם? משום שחשב לעקר אות הברית ממקומה, ומשום כך פקדתי, בפקדה, שהרי שם נרמז סוד האות הברית הקדושה.

בא וראה מה כתוב, ויאמר שאול אל הקיני. מי זה הקיני? זה יתרו. וכי מי נתן פאן את בני יתרו להיות דוירם בעמלק, והרי היו שרויים ביריחו? אלא הרי כתוב (שופטים א) ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה וגו'. וכשעלו משם, שרויים היו בתחומו של עמלק עד לאותו זמן שבא שאול המלך, שכתוב ויסר קיני מתוך עמלק. משום שהרי בזמן שנמצאים רשעים, (נענשו) אותם חסידים וצדיקים שנמצאים ביניהם נתפסים בחטאייהם, והרי פרשוה. כמו זה, אלמלא אותה ערבוביה שהתחברו בהם בישראל, לא נענשו ישראל על מעשה העגל. ובא ראה מה כתוב בראשונה, (שמות כה) מאת כל איש אשר ידבנו לבו, להכליל את כלם, משום שרצה הקדוש ברוך הוא לעשות את מעשה המשפן מפל הצדדים, במח וקלפה. ומשום שהיו אותם ערב רב עמהם, נאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו, להכלילם בין ישראל, שהם מח, וכלם הצטוו.

אחר כך סטה כל מין למינו, ובאו אותם ערב רב ועשו את העגל, וסטו אחריהם אותם שמתו וגרמו לישראל מות והרג. אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן והלאה מעשה בין ישראל, שיהיה לא רק מצדם של ישראל לבדם. מיד - ויקהל משה את כל עדת ישראל וגו'.

דאתתקף משה לעילא, ויהושע לתתא, לא יכילו ישראל ליה. ובגין כך, נטיר קדשא בריך הוא ההוא דבבו, לדרי דרין. מאי טעמא. בגין דחשיב לאעקרא את קיימא מאתריה. ובגין כך פקדתי, בפקדה, דהא תמן אתרמיז רזא דאת קיימא קדישא.

הא חזי, מה כתיב, ויאמר שאול אל הקיני. מאן קיני. דא יתרו. וכי מאן יהיב בני יתרו הכא, למהוי דויריהון בעמלק, והא ביריחו הוו שריין. אלא הא פתיב, (שופטים א) ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה וגו'. וכד עלו מתמן, שרו בתחומא דעמלק, עד ההוא זמנא דאתא שאול מלכא, דכתיב ויסר קיני מתוך עמלק.

בגין דהא בזמנא דחייביא אשתכחו, (נ"א אתענשו) אינון חסידי וזכאי דמשתכחין ביניהו, מתפסן בחוביהון, והא אוקמוה. פגוונא דא, אלמלא ההוא ערבוביא דאתחברו בהו בישראל, לא אתענשו ישראל, על עובדא דעגלא.

והא חזי מה כתיב בקדמיתא, (שמות כה) מאת כל איש אשר ידבנו לבו, לאכללא כלא, בגין דבעא קדשא בריך הוא למעבד עובדא דמשפנא מפל סטרין, במוחא וקליפה. ובגין דהוו אינון ערב רב פגווייהו, אתמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו, לאכללא לון ביניהו דישראל, דאינון מוחא. וכלהו אתפקדו.

לבתר סטא זינא לזיניה, ואתו אינון ערב רב ועבדו ית עגלא, וסטו אבתרייהו אינון דמיתו, וגרמו לון לישראל מותא וקטולא. אמר קדשא בריך הוא, מכאן ולהלאה עובדא דמשפנא לא יהא, אלא מסטרא דישראל המשפן לא יהיה אלא רק מצדם של ישראל לבדם. מיד - ויקהל משה את כל עדת ישראל וגו'.

וּכְתוּב אַחֲרָיו, קָחוּ מֵאֲתֶכֶם תְּרוּמָה לַה'. מֵאֲתֶכֶם וּדְאִי, וְלֹא כְּרֵאשׁוֹנָה שְׁכָתוּב מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ. וַיִּקְהַל מֹשֶׁה וְגו', מֵאִיזָה מְקוֹם הִקְהִיל אוֹתָם? אֵלֹא מִשׁוּם שֶׁהָיוּ אוֹתָם עָרַב רַב בִּינֵיהֶם, הַצְטָרֵף מִשֶּׁה לְכַנְסֵם וְלִיחָדָם מִבִּינֵיהֶם.

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה. רַבִּי אֲבָא פָתַח, (דברים לא) הִקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף. מִה לְהֵלֵךְ כָּלֵל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, אִף כָּאֵן כָּלֵל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. וּמִי הֵם? שְׁשִׁים רַבּוּא. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח אֶת הַפְּסוּק בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשִׁירָד מֹשֶׁה מֵהָר סִינִי, שְׁכָתוּב (שמות לב) וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל הָעָם בְּרַעַה וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחְנֶה. וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי יְהוֹשֻׁעַ שָׁמַע וּמִשֶּׁה לֹא שָׁמַע! אֵלֹא וּדְאִי, עַד עֲכָשׁוּ יְהוֹשֻׁעַ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, וּמִשֶּׁה הָיָה יוֹדֵעַ. אִם כֵּן, מִה זֶה בְּרַעַה? אֵלֹא בְּרַעַה כְּתוּב בְּה', שְׂאוֹתוֹ קוֹל הָיָה בְּצַד הָאֲחֵר. וְיְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהָיָה פָּנָי הַלְּבָנָה, הִתְבּוֹנֵן בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁהָיָה שֶׁל צַד הַרְּעָה, מִיָּד - וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחְנֶה.

בְּאוֹתָהּ שַׁעַה נִשְׁכְּרוּ שְׁנֵי לִוְחֹת הָאֲבָן שֶׁהָיוּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְהָרִי בְּאֶרְצוֹ, שֶׁהֵם כְּבָדוֹ עַל יְדוֹ, וְנִפְלוּ וְנִשְׁכְּרוּ. מִה הִטְעַם? מִשׁוּם שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת מִתּוֹךְ לִוְחֹת הָאֲבָנִים.

בֹּא וּרְאֵה, בְּאַרְבַּע תְּקוּפוֹת בְּשָׁנָה מִתְעוֹרֵר קוֹל בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁהִתְעוֹרְרוּת הַצַּד הָאֲחֵר מִתְעוֹרֵר בּוֹ, וְאוֹתָהּ הִתְעוֹרְרוּת הַצַּד הָאֲחֵר נִכְנָסֶת בֵּין קוֹל לְקוֹל, וְנִחְשָׁף הָאֵזֶר בְּקוֹל שְׁלִמְטָה. מִשׁוּם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הָאֵזֶר שֶׁל הַקּוֹל שְׁלִמְעָלָה לְקוֹל

בְּלִחוּדֵיהֶו. מִיָּד וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וְכִתִּיב בְּתַרְיָה קָחוּ מֵאֲתֶכֶם תְּרוּמָה לַי'. מֵאֲתֶכֶם וּדְאִי, וְלֹא כְּקִדְמִיתָא דְכִתִּיב, מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ. וַיִּקְהַל מֹשֶׁה וְגו', מֵאֵן אֲתֵר כְּנִישׁ לִזְוֹן. אֵלֹא בְּגִין דִּהוּוּ אֵינוֹן עָרַב רַב בִּינֵיהֶו, אֲצַטְרִיף מֹשֶׁה לְאַכְנָשָׁא לִזְוֹן, וְלִיחָדָא לִזְוֹן מִבִּינֵיהֶו.

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה. (שמות לה) רַבִּי אֲבָא פָתַח, (דברים לא) הִקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף. מִה לְהֵלֵךְ כָּלֵל דְכִלְהוּ יִשְׂרָאֵל, אוֹף הָכֹא כָלֵל דְכִלְהוּ יִשְׂרָאֵל, וּמֵאֵן אֵינוֹן. שְׁתִּין רַבּוּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח קָרָא בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד נִחִית מֹשֶׁה מִן טוֹרָא דְסִינִי, דְכִתִּיב, (שמות לב) וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל הָעָם בְּרַעַה וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחְנֶה. וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי יְהוֹשֻׁעַ שָׁמַע, וּמִשֶּׁה לֹא שָׁמַע. אֵלֹא וּדְאִי, עַד הִשְׁתָּא יְהוֹשֻׁעַ לֹא הָוֵה יוֹדֵעַ, וּמִשֶּׁה הָוֵה יוֹדֵעַ. אִי הָכִי מֵהוּ בְּרַעַה. אֵלֹא בְּרַעַה בְּה' פְּתִיב, דִּהְהוּא קָלָא בְּסִטְרָא אַחְרָא הָוֵה. וְיְהוֹשֻׁעַ דִּהְוֵה אֲנַפּוּי דְסִיְהֵרָא, אֲסַתְּפַל בְּהֵהוּא קָלָא, דִּהְוֵה דְסִטְרָא דְרַעָה, מִיָּד וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחְנֶה.

בְּהֵהוּא שַׁעְתָּא אַתְּבְּרוּ תְרִין לוֹחֵי אַכְנָא דִּהוּוּ בְּקִדְמִיתָא. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּאֵינוֹן אַתְּיָקְרוּ עַל יְדוּי (דף קצ"ה ע"ב) וְנִפְלוּ וְאַתְּבְּרוּ. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּפָרְחוּ אַתְּוֹן מִגּוֹ לוֹחֵי אַבְנִין.

הָא חֲזִי, בְּאַרְבַּעַת תְּקוּפֵין דְשַׁתָּא, קָלָא אַתְּעַר, כַּד סִטְרִין דְעֵלְמָא, בְּהֵהוּא קָלָא אַתְּעוֹרָתָא דְסִטְרָא אַחְרָא אַתְּעַר בֵּיה. וְהֵהוּא אַתְּעוֹרָתָא דְסִטְרָא אַחְרָא עֵאל בֵּין קָלָא לְקָלָא, וְאַתְחַשְׁף נְהוֹרָא בְּקָלָא דְלִתְתָא. בְּגִין דְלֹא מָטָא נְהוֹרָא דְקָלָא דְלְעִילָא,

שְׁלֹמֹה, אִזּוּ מִקְדִּימָה אוֹתָהּ, הַתְּעוֹרוֹרוֹת, וְנִכְנָס בֵּין זֶה לְזֶה הַנְּחַשׁ שֶׁמִּפְתָּה אֶת הָאִשָּׁה וְנוֹטֵל אוֹר, וְאוֹתוֹ קוֹל הוּא קוֹל מִלְחָמָה, קוֹל קוֹל רָעָה, וְזֶהוּ בְּרַעְיָה.

וְעַד זֶה שָׁמַע יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא מִשָּׁה, מִשּׁוֹם שֶׁנִּטְלָה אוֹתָהּ רָעָה אֶת אוֹר הַלְּבָנָה שֶׁאֵחָז בָּהּ יְהוֹשֻׁעַ, וּמִשָּׁה שֶׁהִיא אֲחִיזוֹ בְּשִׁמְשׁ לֹא שָׁמַע, וְכָל הָאוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל כָּלֵם נִחְשָׁף מִשּׁוֹם אוֹתָהּ רָעָה שֶׁנִּדְבְּקָה בָּהֶם. בֵּינָן שֶׁמַּחֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל חֲטֵאֵיהֶם, אִזּוּ וַיִּקְהַל מִשָּׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגו', שֶׁהָרִי אוֹתוֹ עָרַב רַב הָעֵבֶר מֵהֶם.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ יוֹשְׁבִים לַלַּיְלָה אֶחָד וּמִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה טָרַם שֶׁנִּחְלַק הַלַּיְלָה. בֵּין כֶּף קָרָא הַגִּבּוֹר. בְּרִיכוּ בְּרַכְתָּ. (אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר.

כַּעַת הוּא הַזְּמַן שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּגוֹן עֵדוֹן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְדִּיקִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, לָמָּה מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא) בְּכַה רַבִּי אֶלְעָזָר וַאֲמַר, בֹּא וְרֵא, עַד כָּאֵן זְעוּעַ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים וְהִפָּה בָּהֶם, וּבְכַה עַל חֲרַבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לְתוֹךְ הַיָּם הַגְּדוֹל וְנִזְכַּר בְּכַנּוּי מִתּוֹךְ בְּכִיָּה.

מִשּׁוֹם שֶׁהַלַּיְלָה נִחְלַק לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים בְּשִׁתִּים עֲשָׂרָה שְׁעוֹת שֶׁהָיוּ רְשׁוּמִים בּוֹ, וְאִם נּוֹסְפוֹת שְׁעוֹת הַלַּיְלָה, אוֹתָן שְׁעוֹת שֶׁנּוֹסְפוּ הֵן שֶׁל הַיּוֹם, וְלֹא נִחְשָׁבוֹת מִהַלַּיְלָה, פָּרַט לְשִׁתִּים עֲשָׂרָה שֶׁהֵן שְׁלוֹ. וְאוֹתָן שְׁתֵּים עֲשָׂרָה נִחְלָקוֹת לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים, וְשִׁלְשָׁה מַחֲנוֹת שֶׁל מְלֹאכִים קְדוּשִׁים נִחְלָקוּ (הַתְּמַנּוּ) בְּאוֹתָם שְׁלֹשָׁה צְדָדִים.

מִחֲנֵה רֵאשׁוֹן מִמֶּנֶּה בְּאַרְבַּע שְׁעוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל רֵאשִׁית הַלַּיְלָה לְשִׁבְחַת אֶת אֲדוֹנָם. וּמָה הֵם

לְקָלָא דְלִתְתָא, כְּדִין אֶקְדִים הֵהוּא אֲתַעְרוּתָא, וְעָאֵל בֵּין דָּא לְדָא נְחַשׁ דְּמִפְתִּי לְאַתְתָּא, וְנִטִּיל נְהוּרָא. וְהֵהוּא קָלָא, הוּא קוֹל מִלְחָמָה, קוֹל רָעָה. וְדָא אִיהוּ בְּרַעְיָה.

וְעַד דָּא שָׁמַע יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא מִשָּׁה, בְּגִין דְּנִטֵּל הֵהוּא רָעָה נְהוּרָא דְסִיְהָרָא דְהוּא אֲחִיד בָּהּ יְהוֹשֻׁעַ. וּמִשָּׁה דְהוּא אֲחִיד בְּשִׁמְשָׁא, לֹא שָׁמַע. וַיִּשְׂרָאֵל כָּלְהוּ אֲתַחֲשׁוּף נְהוּרָא דִילְהוֹן, בְּגִין הֵהוּא רָעָה דְאַתְדַּבְּקַת בָּהּ. בֵּינָן דְמַחֵל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא חוֹבִיּהוֹן, כְּדִין וַיִּקְהַל מִשָּׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגו', דְהָא הֵהוּא עָרַב רַב אֲתַעְבְּרַ מִנֵּיהוּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ יוֹשְׁבֵי לַיְלָיָה וְקָא מִתְעַסְקִי בְּאוֹרֵייתָא, עַד לָא אֲתַפְּלִיג לַיְלָיָה.

אֲדַהֲכִי קָרָא גְבַרְא, בְּרִיכוּ בְּרַכְתָּא, (אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, הַשְׁתָּא הוּא זְמַנָּא דְקוֹדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא עָאֵל בְּגִיְתָא דְעֵדוֹן לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָנָא, אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, אִמְרִי מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא) בְּכַה רַבִּי אֶלְעָזָר וַאֲמַר, תָּא חֲזִי, עַד הַשְׁתָּא קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא אֲזִדְעִזְעַ, תְּלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וּבְטַשׁ בָּהּ, וּבְכַה עַל חֲרַבֵּן בֵּי מִקְדָּשָׁא, וְאוֹרִיד תְּרִין דְמַעֲזִין לְגוּ יַמָּא רַבָּא, וְאַדְפַּר לְבַנוּהִי מִגּוּ בְּכִיָּה.

בְּגִין דְלִתְלַת סְטָרִין אֲתַפְּלַג לַיְלָיָה, בְּתַרִיסַר שְׁעֵתֵי דְהוּוּ רְשִׁימִין בֵּיהּ, וְאִי אֲתוּסְפִין שְׁעֵתֵי בְּלַיְלָיָה, אֵינּוֹן שְׁעֵתֵי דְמִתּוּסְפָּאן, דִּימָמָא אֵינּוֹן, וְלֹא אֲתַחֲשִׁיבוּ מִלַּיְלָיָה, בְּרַ תְּרִיסַר דְאֵינּוֹן דִּילָהּ. וְאֵינּוֹן תְּרִיסַר, אֲתַפְּלַגּוּ לְתַלַּת סְטָרִין, וְתַלַּת מִשְׁרִיין דְמִלְּאָכִין קְדִישִׁין, אֲתַפְּלַגּוּ (כ"א אֲתַמְנּוֹן) בְּאֵינּוֹן תְּלַת סְטָרִין. מִשְׁרִיָּא קְדָמָה, אֲתַמְנָא בְּאַרְבַּעַה שְׁעֵתֵי קְמִייתָא, דְשִׁירוּתָא דְלַיְלָיָה, לְשִׁבְחָא לְמַאֲרִיָּהוֹן, וּמָה קָאמְרִי. (תְּהֵלִים כד) לֵינִי

אומרים? (תהלים כד) לה' הארץ
ומלאה וגו', כי הוא על ימים
יסדה וגו', מי יעלה בהר ה' וגו',
נקי כפים ובר לבב וגו'. מה הטעם
של זה? משום שבאשר הלילה
פורש כנפיו על העולם, אז כל
בני העולם טועמים טעם המות
ויוצאת נשמתם לעלות למעלה,
ואותם מלאכים עומדים
ואומרים, מי יעלה בהר ה'. הר
ה' - זה הר הבית. מקום קדשו -
זה עזרת ישראל. כמו שלמעלה,
כך גם למטה.

משום שבכל רקיע ורקיע פמה
ממנים וכמה שרים עומדים שם,
וכשהנשמות יוצאות, רוצות
לעלות למעלה, ואם אינן זוכות
דוחים אותן החוצה, והולכות
ומשוטטות בעולם, ולוקחים
אותן פמה קבוצות של רוחות
ומודיעים להם דברים פוזבים,
ולפעמים דברי אמת ממה שעתיד
לבא בזמן הקרוב, כמו שבארובה.
ואותן נשמות הצדיקים הולכות
ומשוטטות למעלה, ופוחחים
להם פתחים, ומעלים אותן לתוף
אותו מקום שנקרא הר ה', כמו
הסוד של הר הבית למטה, ומשם
נכנסים לתוף אותו מקום שנקרא
מקום קדשו, ששם נראות כל
הנשמות לפני אדונם. כמו כן
אותו מקום שנראו ישראל לפני
הקדוש ברוך הוא, המקום
שנקרא עזרת ישראל. בשעה
שהנשמות עומדות שם, אזי
שמחת רבונם היא, לתקן בהם
המקום שנקרא קדש הקדשים,
ושם רושמים את כל מעשיהם
ונכיותיהם.

מחנה שני ממנה בארבע שעות
אחרות, ואינם אומרים שירה,
פרט לשעתים, עד שנחלק הלילה
ונכנס הקדוש ברוך הוא לגן עדן.
ואלה הם אבלי ציון ואותם

הארץ ומלאה וגו', כי הוא על ימים יסדה
וגו', מי יעלה בהר ה' וגו', נקי כפים ובר לבב
וגו'. מאי טעמא דא. בגין דכד ליליא פריש
גדפוי על עלמא, כדין, כל בני עלמא טעמין
טעמא דמותא, ונפקי נשמתיהו לסלקא
לעילא, ואינון מלאכין קיימין וקא אמרי, מי
יעלה בהר ה'. הר ה', דא הר הבית. מקום
קדשו, דא עזרת ישראל. כגוונא דלעילא,
הכי נמי לתתא.

בגין דבכל רקיעא ורקיעא, פמה ממנן, וכמה
סרכין קיימין תמן. וכד נשמתין נפקין,
בעאן לסלקא לעילא, ואי לא זכין אינון
דחין לון לבר, ואזלין ושאטין בעלמא,
ונטלין לון פמה חבילי טהירין, ואודעין לון
מלין פדיבן, ולזמנין מלין דקשוט, ממה
דאתי לזמן קריב, פמה דאוקמוה.

ואינון נשמתין דצדיקיא, אזלין ושאטין
לעילא, ופתחין לון פתחין, וסלקין
לון לגו ההוא אתר דאקרי הר ה', כגוונא
דרזא דהר הבית לתתא. ומתמן עאלין לגו
ההוא אתר דאקרי מקום קדשו. דתמן
אתחזין כל נשמתין לקמי מאריהון. כגוונא
דא ההוא אתר, דאתחזון ישראל קמי קדשא
ברין הוא, אתר דאקרי עזרת ישראל. בשעתא
דנשמתין קיימין תמן, כדין חדה דמאריהון,
לאתתקנא בהו אתר, דאקרי קדש הקדשים.
ותמן רשימין כל עובדיהון וזכוון דלהון.

משרייא תניינא, אתמנא בארבע שעותי
אחרנין, ולא אמרי שירתא, בר תרי
שעותי, עד דאתפלג ליליא, ועאל קדשא ברין
הוא כגנתא דעדן.

וארין אינון אבלי ציון, ואינון דככו על חרפן
בי מקדשא. ובשירותא דארבע שעותי

שְׂבוּכִים עַל חֶרְפֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבִתְחִלַּת אַרְבַּע הַשָּׁעוֹת הָאֲמֻצָּעוֹת פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים קלו) עַל נְהִרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁכְּנוּ גַם בְּכִינוּ וְגו', וְאַלֶּה הֵם שְׂבוּכִים עַל נְהִרוֹת בְּכָל עַם יִשְׂרָאֵל, מִמֶּשְׁמַע שְׁכֵתוֹב גַּם בְּכִינוּ. וּמִנֵּין לָנוּ שְׂבוּכִים שָׁם? שְׁכֵתוֹב הֵן אֲרָאֵלִם צָעֲקוּ חֲצָה. מַה זֶה חֲצָה? זוֹ בְּכָל, מִשׁוּם שֶׁפֶלֶם לָנוּ אֵת הַשְּׂכִינָה עַד בְּכָל, וְשָׁם הֵם בָּכוּ עִם יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה פּוֹתְחִים בְּזֶה, וּמְסִימִים: זָכַר ה' לְבָנֵי אָדוֹם וְגו'.

וְאִזּוֹ מִתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲלוֹתָיו וּמִכְּבַד בְּרַקִּיעִים, כְּמוֹ שְׁאֲרָנוּ, וּמִדְּעֻזָּעִים שָׁנִים עֲשָׂר אֲלֵפֵי עוֹלָמוֹת וְגוֹעִים וּבוּכִים, שְׁכֵתוֹב (ירמיה כח) ה' מִמְרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שְׁאֵג יִשְׁאָג עַל נְהוּוֹ. וְנִזְכָּר בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִוֵּרִיד שְׁפִי דְמַעוֹת לְתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל, וְאִזּוֹ מִתְעוֹרֵרֶת שְׁלֵהֶבֶת אַחַת שְׁבָצָד צְפוֹן, וּמִכְּבַד רִיחַ אֶחָד שְׁבָצָד צְפוֹן בְּאוֹתָהּ הַשְּׁלֵהֶבֶת, וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם. וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה נִחְלַק הַלֵּילָה, וְהַשְּׁלֵהֶבֶת הוֹלֶכֶת וּמִכְּבַד בְּכַנְפֵי הַתִּרְנַגּוּל וְקוֹרָא, אִזּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן עֵדֶן.

וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵין מְנוּחָה עַד שֶׁנִּכְנָס לְגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם נְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים. וְהַסִּימָן - כִּי נִמְכָּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי וְגו'. (אסתר ז) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי הוּא זֶה וְגו', וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתַּה הַיַּיִן אֶל גַּנַּת הַבֵּיתֵן וְגו'.

בְּשַׁעֲרָה שְׁנִכְנָס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֶן, אִזּוֹ כָּל אוֹתָם עֲצֵי הַגֵּן וְכָל אוֹתָן נְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים כד) שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'. מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד וְגו'. שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'. וּבְשַׁעֲרָה שְׁנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים

אֲמֻצָּעִין, פִּתְחֵי וְאֲמָרִי, (תהלים קלו) עַל נְהִרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁכְּנוּ גַם בְּכִינוּ וְגו', וְאֵלֵין אֵינוֹן דְּבָכוּ עַל נְהִרוֹת בְּכָל, עֲמָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, (ד' קצ"ד ע"א) מִמֶּשְׁמַע דְּכִתִּיב גַּם בְּכִינוּ. וּמִנֵּין דְּבָכוּ תַמָּן.

דְּכִתִּיב, (ישעיה לג) הֵן אֲרָאֵלִם צָעֲקוּ חוּצָה. מַהוּ חוּצָה. דָּא בְּכָל, בְּגִין דְּכִלְהוּ אוֹזְפוּה לְשְׂכִינָה עַד בְּכָל. וְתַמָּן בָּכוּ עֲמָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא פִּתְחֵי בְּהַאי, וּמְסִימֵי זְכוֹר יְי' לְבָנֵי אָדוֹם וְגו'.

כְּדִין אֲתַעֲר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִרְגוּי, וּבְטַש בְּרַקִּיעִין פְּדָאמְרִן, וְאִזְדַּעְזְעוּ תְּרִיסַר

אֲלֵפֵי עֲלָמִין, וְגַעֲי וּבְכֵי, דְּכִתִּיב, (ירמיה כח) יְי' מִמְרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שְׁאֵג יִשְׁאָג עַל נְהוּוֹ, וְאִדְכַּר לִוְן לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחִית תְּרִין דְּמַעֲיָן לְגוּ יִמָּא רַבָּא. וּכְדִין אֲתַעֲר

שְׁלֵהֶבֶתָא חַד דְּבִסְטַר צְפוֹן, וּבְטַש רִיחָא חַד דְּבִסְטַר צְפוֹן בְּהַהוּא שְׁלֵהֶבֶתָא, וְאִזְלָא

וְשְׁאֵטָא בְּעֵלְמָא, וְהַהִיא שְׁעַתָּא אֲתַפְלַג לֵילָיָא, וְשְׁלֵהֶבֶתָא אִזְלָא וּבְטַש בְּגַדְפוּי

דְּתִרְנַגּוּלָא, וְקָאֲרִי, כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵית לֵיהּ נֵיחָא עַד דְּעָאל

לְגַנְתָּא דְּעֵדֶן לְאַשְׁתַּעֲשַׁע בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקַיָּא. וְסִימָן (אסתר ז) כִּי נִמְכָּרְנוּ

אֲנִי וְעַמִּי וְגו'. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי הוּא זֶה וְגו', וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתַּה הַיַּיִן אֶל גַּנַּת

הַבֵּיתֵן וְגו'.

בְּשַׁעֲרָה דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן, כְּדִין כָּל אֵינוֹן אֵילָנִין דְּגַנְתָּא,

וְכָל אֵינוֹן נְשָׁמַתִּין דְּצְדִיקַיָּא, פִּתְחֵי וְאֲמָרִי, (תהלים כד) שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'. מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד וְגו'. שְׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'.

וּבְשַׁעֲרָה דְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקַיָּא דִּי בְּאַרְעָא אֲהִדְרוּ לְגוֹפִיָּהוּ, כְּדִין אֲתַקִּיפוּ בְּהוּ כָּל אֵינוֹן

שְׂבָאֲרֵץ חוֹזְרוֹת לְגוֹפֶן, אֲזַמְחִזְיקִים בָּהֶם כָּל אוֹתָם מְלֹאכִים, וְאוֹמְרִים (שם קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה'. וְלִמְדוּנוּ שֶׁזֶה הַמַּחְנֶה הַשְּׁלִישִׁי שְׂאוֹמֵר אֶת זֶה בְּאַרְבַּע הַשָּׁעוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת.

וְאוֹמְרִים שִׁירָה עַד שְׁעוֹלָה אוֹר הַבֶּקֶר, וְאֲזַמְשַׁבְּחִים אֶת אֲדוֹנָם כָּל אוֹתָם כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וְכָל אוֹתָם הַמְּלֹאכִים הַעֲלִיּוֹנִים שֶׁשְׁלֹטוֹנָם בַּיּוֹם, כָּלֵם מְשַׁבְּחִים אֶת אֲדוֹנָם וְאוֹמְרִים שִׁירָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב לח) בְּרֶן יַחַד פְּכָבִי בִקְר וַיִּרְעֵוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּשַׁעָה שִׁיּוּצָאֵת הַשֶּׁמֶשׁ בַּיּוֹם, יִשְׂרָאֵל נוֹטְלִים שִׁירָה לְמַטָּה, וְהַשֶּׁמֶשׁ לְמַעְלָה, שְׁכָתוּב יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ. בְּשַׁעָה שְׁנוֹסַע הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִלְגָּלִיו, פּוֹתַח בְּקוֹל נְעִימָה וְאוֹמֵר שִׁירָה. וְאִיזוֹ שִׁירָה אוֹמְרִים? (תהלים קד) הִדְרוּ לֵה' קְרָאוּ בְשִׁמּוֹ וְגו'. שִׁירוֹ לֹו זְמַרוּ לֹו וְגו'. (שם) שִׁירוֹ לֹו זְמַרוּ לֹו וְגו'. וְיִשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם עִם הַשֶּׁמֶשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם עב) יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ. וְאֵף עַל גַּב שְׁהַרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלְמָלָא שְׁבַנִי הַעוֹלָם הֵם אֲטוּמִי לֵב וְסַתְּמִי עֵינַיִם, לֹא יְכוּלִים לַעֲמֵד מִקּוֹל הַנְּעִימָה שֶׁל גִּלְגָּל הַשֶּׁמֶשׁ כְּשֶׁנּוֹסַע (ויצא) וּמְשַׁבַּח לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בִּינְתוּיִם שֶׁהַתְּעַסְקוּ בַתּוֹרָה, הַאִיר הַיּוֹם. קָמוּ וְהִלְכוּ לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. כִּיּוֹן שָׂרָאָה אוֹתָם, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנִי, אַתָּה וְהַחֲבָרִים, הַסְתִּירוּ עֲצָמְכֶם שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הַלְלוּ שְׁלֹא תִצְאוּ הַחוּצָה, כִּי מְלֹאךְ הַמָּוֶת נִמְצָא בְּעִיר, וַיֵּשׁ לֹו רְשׁוֹת לְהַשְׁחִית, וְכִיּוֹן שֶׁנִּתְּנָה לֹו רְשׁוֹת לְהַשְׁחִית, יְכוּל לְהַשְׁחִית אֶת כָּל מִי שֶׁנִּרְאָה לְפָנָיו.

מְלֹאכִין, וְאוֹמְרִי (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יי' כָּל עַבְדֵי יי'. וְאוֹלִיפְנָא דְדָא מְשַׁרְיָא תְּלִיתָאָה קָא אִמְרִי דָא, בְּאַרְבַּע שְׁעָתֵי בַתְּרִייתָא.

וְקָאִמְרִי שִׁירָתָא, עַד דְּסָלִיק נְהוּרָא דְצַפְרָא, דְּכִדִּין מְשַׁבְּחִין לְמַרְיָהוֹן כָּל אֵינוֹן כְּכַבֵּיא וּמַזְלֵי, וְכָל אֵינוֹן מְלֹאכִין עֲלָאִין, דִּי שְׁלֹטְנִיהוֹן בִּימָמָא, כְּלָהוּ מְשַׁבְּחִין לְמַאֲרִיהוֹן, וְאוֹמְרִי שִׁירָתָא. הֵדָא הוּא דְכָתִיב, (איוב לח) בְּרֶן יַחַד פְּכָבִי בִקְר וַיִּרְעֵוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּשַׁעָתָא דְשֶׁמֶשׁ אֵנְפִיק, בִּימָמָא, יִשְׂרָאֵל נוֹטְלֵי שִׁירָתָא לְתַתָּא, וְשֶׁמֶשׁ אֵלְעִילָא, דְכָתִיב, (תהלים עב) יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ. בְּשַׁעָתָא דְנֹטִיל שֶׁמֶשׁ אֵבְרָא לְגִלְגָּלוֹי, פְּתַח קַל נְעִימוֹתָא, וְאוֹמֵר שִׁירָתָא. וּמֵאֵי שִׁירָתָא קָאִמְרִי. (תהלים קה) הִדְרוּ לִי יי' קְרָאוּ בְשִׁמּוֹ וְגו'. (תהלים קה) שִׁירוֹ לֹו זְמַרוּ לֹו וְגו'. וְיִשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחִין לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בִּימָמָא, עִם שֶׁמֶשׁ. הֵדָא הוּא דְכָתִיב יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ, וְאֵף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימָנָא לְהָאֵי קְרָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלְמָלָא דְבְּנֵי עֲלָמָא אֲטִימִין לְבָא וְסַתְּימִין עֵינֵינוּן לֹא יְכַלִּין לְמִיקָם מִקַּל נְעִימוֹתָא דְגִלְגָּלָא דְשֶׁמֶשׁ, כִּד נֹטִיל (ויצא) וּמְשַׁבַּח קָמִי קְדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲדַהְבִי דְאַתְעַסְקוּ בְּאוֹרֵייתָא, נְהַר יִמָּא. קָמוּ וְאַתּוּ לְקָמִיָה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּיּוֹן דְחָמָא לֹון, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, אַנְתָּ וְחַבְרֵיִיא אֲסַתִּימוּ גְרַמֵּיכוּ אֵלִין תְּלַת יוֹמִין, דְּלֹא תִפְקוּן לְבַר בְּגִין דְּמְלֹאךְ הַמָּוֶת אֲשַׁתְּכַח בְּמָתָא, וְאִית לִיה רֵשׁוּ לְחַבְלָא, וְכִיּוֹן דְּאַתְיָהִיב לִיה רֵשׁוּ לְחַבְלָא, יְכִיל לְחַבְלָא, לְכָל מָאן דְּאַתְחַזִּי קָמִיָה.

וְתוּ דְבַר נֵשׁ דְּאַתְחַזִּי קָמִיָה, סָלִיק וְאַסְטִי

וְעוֹר, שְׂאָדָם שְׁנִרְאָה לְפָנָיו, הוּא עוֹלָה וּמַסְטִין עֲלָיו וּמַזְכִּיר חֲטָאֵיו, וּמְבַקֵּשׁ דִּין מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ

ברוך הוא, ולא זו ממש עד שגדון אותו האדם ונתנת לו רשות והורג אותו.

אמר רבי שמעון, האלהים, רב העולם לא מתים טרם מגיע זמנם, רק כשלא ידעו לשמר עצמם, שהרי בשעה שמוציאים את המת מביתו לבית הקברות, מלאך המות נמצא בין הנשים. ולמה בין הנשים? שכן היא דרפא מיום שפתה את תוה, ובגללה גרם מות לכל העולם, ועל זה (באשר) הורג אדם, והאנשים נמצאים עם המת, ונכנס בין הנשים בדרך.

ויש לו רשות להרג בני אדם, ומסתכל בפניהם בדרך שנראים לפניו, משעה שמוציאים אותו מביתו לבית הקברות עד שחוזרים לביתם, ובגללם גורם מות לכמה גברים בעולם טרם שמגיע זמנם. ועל זה כתוב, (משלי א) ויש נספה בלא משפט. משום שעולה ומסטין ומזכיר חטאי האדם לפני הקדוש ברוך הוא, ונדון על אותם חטאים ומסתלק טרם הגיע זמנו.

ומה תקנתו? בשעה שנוטלים את המת לבית הקברות, יחזיר אדם פניו ויעזב את הנשים אחר כתפיו. ואם הן מקדימות, ילך לאחור, כדי שלא יתראה עמהן פנים בפנים. ואחר שחוזרים מבית הקברות, לא יחזר באותה דרך שעומדות הנשים ולא יסתכל בהן כלל, אלא יסטה לדרך אחרת. ומשום שבני אדם לא יודעים ולא מתבוננים בזה, רב העולם נהונים בדין ומסתלקים טרם הגיע זמנם.

אמר רבי אלעזר, אם כן, טוב לו לאדם שלא ילוה את המת. אמר לו, לא, שהרי אדם שנשמר כמו

עליה, ואדפר חובלי, ובעי דינא מקמי קדשא בריך הוא, ולא אתעדי מתמן, עד דאתדן ההוא בר נש, ואתייהיב ליה רשו וקטיל ליה.

אמר רבי שמעון, האלהים, רופא דעלמא, לא מיתו, עד לא מטא זמניהו, בר דלא ידעי לאסתמרא גרמייהו, דהא בשעתא דמיתא אפקי ליה מביתיה לבי קברי, מלאך המות אשתכח ביני נשי, אמאי ביני נשי. דהכי הוא אורחוי, מיומא דפתי לחוה, ובגינה גרים מותא לכל עלמא. ועל דא (בר) קטיל בר נש, וגוברי אשתכחו עם מיתא, עאל ביני נשי בארשא.

ואית ליה רשו, למקטיל בני נשא, ואסתפל באנפייהו בארשא דאתחזיאו קמיה, משעתא דמפקי ליה מביתיה לבי קברי, עד דאהדרו לביתיהו ובגיניהו גרים מותא לכמה גוברין בעלמא, עד לא מטא זמניהו. ועל דא כתיב, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. בגין דסליק ואסטין, ואדפר חובי דבר נש קמי קדשא בריך הוא, ואתדן על אינון חובין ואסתלק עד לא מטא זמניהו.

מאי תקנתיה. בשעתא דנטלי מיתא לבי קברי, יהדר בר נש (דף קצ"ו ע"ב) אנפוי וישבוק לנשי בתר כתפוי. ואי אינון מקדמי, יהך לאחורא, בגין דלא יתחזי עמהו אנפין באנפין. ולבתר דמהדרי מפי קברי, לא יהדר בהווא ארשא דנשי קיימן, ולא יסתפל בהו כלל, אלא יסטי בארשא אחרא. ובגין דבני נשא לא ידעי, ולא מסתפלן דא רופא דעלמא, אתדנו בדינא, ואסתלקו עד לא מטא זמניהו. אמר רבי אלעזר, אי הכי, טוב ליה לבר נש דלא יוזיף למיתא. אמר ליה לא. דהא בר נש דאסתמר פהאי גוונא, אתחזי

זֶה, רְאוּי לְאַרְיכוֹת יָמִים, וְכָל שָׁפָן
לְעוֹלָם הַבָּא.

בא וראה, לא לחנם תקנו
הראשונים שופר למשך מת
מהבית לבית הקברות. ואם
תאמר שעל המת וכבודו לכד זה
- לא! אלא כדי להגן על החיים
שלא ישלט עליהם מלאך המות
להסטיין למעלה וישמרו ממנו.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר י) וְכִי תִבְאוּ
מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר
אֲתֶכֶם וְגו'. ודיקנו על הצר,
זה מלאך המות, הצורך אתכם
תמיד והורג בני אדם, (ומציק לחיים)
ורוצה להרג אחרים. מהי תקנתו?
והרעותם. אם בראש השנה, שהוא
יום הדין למעלה, מלאך המות
הזה יורד למטה כדי להשיג
על מעשי בני האדם ולעלות
למעלה להסטיין עליהם. וישראל
שיודעים שהרי מלאך המות יורד
מטה ועולה למעלה כדי להיות
קטגור עליהם, מקדמים בשופר
ליבב עליו שלא יוכל להם, ולהגן
עליהם.

וְכָרְ שָׁפָן בְּשֻׁעָה שְׁעוּשָׁה דִין
וְהוֹרֵג בְּנֵי אָדָם וְנִמְצָא לְמִטָּה,
וְכָל שָׁפָן בְּשֻׁעָה שְׁהוֹלְכִים לְבֵית
הַקְּבָרוֹת וְחוֹזְרִים מִבֵּית הַקְּבָרוֹת,
שְׁהָרִי בְּשֻׁעָה שְׁנָשִׁים נוֹטְלוֹת
רְגְלֵיהֶן עִם הַמֶּת, הוּא יוֹרֵד וְנִמְצָא
לְפָנֵיהֶם, שְׁפָתוֹב (משלי ה) רְגְלֵיהָ
יֵרְדוֹת מוֹת. יוֹרְדוֹת לָאֵן? לְאוֹתוֹ
מְקוֹם שְׁנִקְרָא מוֹת. וְעַל זֶה חוּהַ
גְּרָמָה מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, הַרְחֵמְן
צִילָנוּ.

בא וראה, כתוב (שם ל) פן דרף
אשה מנאפת וגו'. והרי בארנו.
אבל פן דרף אשה מנאפת -
זה מלאך המות, וכף הוא, וכף
נקרא. אכלה ומחתה פיה -
שורפת את העולם בשלהבותיה
והורגת בני אדם טרם שהגיע
זמנם. ואמרה לא פעלתי אול,
שהרי דין צריך עליהם, ונמצאו

לְאַרְפָּא דְיוֹמִין, וְכָל שָׁפָן לְעֵלְמָא דְאַתִּי.
הָא חֲזִי, לָאו לְמַגְנָא אֲתַקִּינוּ קַדְמָאֵי שׁוֹפֵר,
לְאַמְשָׁקָא מִיתָא מִן בֵּיתָא לְבֵי קְבָרֵי. אִי
תִּימָא דְעַל מִיתָא וִיקְרָא דִילִיָּה לְחוּד אִיהוּ.
לָא. אֵלָא, בְּגִין לְאַגְנָא עַל חַיָּיא, דְלָא יִשְׁלוּט
עֲלֵיָּהוּ מִלְאָךְ הַמּוֹת, לְאַסְטָאָה לְעִילָא
וְיִסְתַּמְרוּן מִנְיָה.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר י) וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה
בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר אֲתֶכֶם וְגו',
וְדִיקְנָא עַל הַצָּר, דָּא מִלְאָךְ הַמּוֹת. הַצָּר
אֲתֶכֶם תְּדִיר, וְקָטִיל לְבְנֵי נְשָׂא, (ואציק לון לחי)
וּבְעֵי לְקָטְלָא אַחֲרָנִין. מָאֵי תַקְנַתִּיהָ.
וְהִרְעוּתֶם. אִם בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, דִּהוּא יוֹמָא
דְּדִינָא לְעִילָא, הָאֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת נַחִית לְתַתָּא,
בְּגִין לְאַשְׁגָּחָא בְּעוֹבְדֵין דְּבְנֵי נְשָׂא, וְלִסְלָקָא
לְעִילָא לְאַסְטָאָה לוֹן. וְיִשְׂרָאֵל דִּידְעֵי דְהָא
מִלְאָךְ הַמּוֹת נַחִית לְתַתָּא וְסָלִיק לְעִילָא, בְּגִין
לְמַהוּי קְטִיגוֹרָא עֲלֵיָּהוּ. מְקַדְמֵי בְּשׁוֹפֵר
לְיִבְבָא עֲלֵיהָ, דְלָא יְכִיל לוֹן וְלְאַגְנָא עֲלֵיָּהוּ.

וְכָרְ שָׁפָן בְּשֻׁעָתָא דְעָבִיד דִּינָא וְקָטִיל בְּנֵי
נְשָׂא, וְאַשְׁתַּכַּח לְתַתָּא. וְכָל שָׁפָן בְּשֻׁעָתָא
דְּאַזְלֵי לְבֵי קְבָרֵי, וְאַהֲדָרוּ מִבֵּי קְבָרֵי, דְהָא
בְּשֻׁעָתָא דְנָשִׂי נְטָלֵי רְגְלֵיהוּ עִם מִיתָא, אִיהוּ
נַחִית וְאַשְׁתַּכַּח קְמִיָּהוּ, דְכַתִּיב, (משלי ה) רְגְלֵיהָ
יֵרְדוֹת מוֹת, יוֹרְדוֹת לְמָאן. לְהֵהוּא אֲתֵר
דְּאַקְרֵי מוֹת. וְעַל דָּא חוּהַ גְּרַמַת מוֹתָא לְכָל
עֵלְמָא, רַחֲמָנָא לְשׁוֹזְבִינָן.

הָא חֲזִי, כְּתִיב (משלי ל) פן דרף אשה מנאפת
וגו'. והא אוקימנא. אבל פן דרף אשה
מנאפת, דא הוא מלאך המות, והכי הוא,
והכי אקרי. אכלה ומחתה פיה, אוקידת
עלמא בשלהובוי, וקטלת בני נשא עד לא
מטא זמנייהו, ואמרה לא פעלתי און, דהא

בְּחֻטָּאִים, וּבְדִין אֲמַת הֵם מְתוּ.
בְּשַׁעָה שַׁעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַעֲגֹל
וּמְתוּ כָּל אוֹתָם הַמוֹנִים, הִיָּה
מִלְּאֹף הַמּוֹת נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים
בְּתוֹךְ מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל. כִּינּוּן
שֶׁהִסְתַּכַּל מֹשֶׁה שְׁהָרִי מִלְּאֹף
הַמּוֹת נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים וּמַחְנֵה
יִשְׂרָאֵל בִּינֵיהֶם, מִיַּד כָּנַס אֶת כָּל
הַגְּבָרִים לְבָדֶם. זְהוּ שְׁכַתוּב וַיִּקְהַל
מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֵלּוּ
הַגְּבָרִים, שֶׁכָּנַס אוֹתָם וְהַפְּרִידֵם
לְבָדֶם.

וּמִלְּאֹף הַמּוֹת לֹא הִיָּה נִפְרָד מִתּוֹךְ
הַנְּשִׁים עַד שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן,
שְׁכַתוּב וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן.
וְאִפְלוּ בְּשַׁעָה שֶׁהַנְּשִׁים הָיוּ
נוֹתְנוֹת נִדְבָה לְמִשְׁכָּן, לֹא הִיָּה סֹר
מִבִּינֵיהֶם, עַד שֶׁרָאָה מֹשֶׁה וְנָתַן
לְגָבָרִים עֲצָה שְׁלֵא יָבֵאוּ בַּחֲבוּר
אֶחָד עִמָּהֶם וְלֹא יִתְרָאוּ פָּנִים
בְּפָנִים, אֲלֵא אַחַר כְּתִפְיָהֶם. וְזֶהוּ
שְׁכַתוּב וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל
הַנְּשִׁים. (וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים לֹא כְּתוּב,
אֲלֵא וַיָּבֵאוּ עַל) וַיָּבֵאוּ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא
וַיָּבֵאוּ. לֹא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
אֶחָד, אֲלֵא אַחַר כְּתִפְיָהֶן, מִשּׁוּם
שֶׁמִּלְּאֹף הַמּוֹת לֹא נִפְרָד מִבִּינֵיהֶן
עַד שֶׁהַמִּשְׁכָּן הוּקַם.

בֵּא וְרָאָה, אֵינּוּ נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים
פְּחוֹת מִשְׁבַּע נְשִׁים, וְלֹא פְחוֹת
מִעֶשֶׂר. וּבְדֶרֶךְ בְּגִלּוּי בְּשִׁבַע הוּא
נִמְצָא, וּמִבְּקֵשׁ דִּין. בְּעֶשֶׂר הוּא
מִסְטִין לְהַרְג. וּמִשּׁוּם שֶׁנִּמְצָא
בִּינֵיהֶן בְּדֶרֶךְ בְּגִלּוּי, כְּתוּב וַיָּבֵאוּ
הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים. וְנִשְׁמְרוּ כָּל
אוֹתוֹ יוֹם הַחֲבָרִים וְעִסְקוּ בְּתוֹרָה.
פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ז)
וַיֹּאמֶר ה' אֵל נָח בֵּא אִתָּה וְכָל
בֵּיתְךָ אֵל הַתְּבָה. הָרִי בְּאָרְנוֹ
הַפְּסוּק, אֲבָל בֵּא וְרָאָה, וְכִי לֹא
יְכַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמֵּר אֶת
נָח בְּמִקּוֹם אֶחָד בְּעוֹלָם, שִׁיְהִיָּה

דִּינָא בְּעָא עַל־יְהוּ, וְאֲשַׁתְּכַחוּ בְּחוּבֵין, וּבְדִינָא
קָשׁוּט מִיתוּ.

בְּשַׁעָתָא דְעַבְדוּ יִשְׂרָאֵל ית עֲגֹלָא, וּמִיתוּ כָּל
אֵינּוּן אוּכְלוֹסִין, הָוָה מִלְּאֹף הַמּוֹת
אֲשַׁתְּכַח בִּינֵי נְשִׁי, בְּגוּ מִשְׁרִייתָא דִּישְׂרָאֵל.
כִּינּוּן דְּאִסְתַּכַּל מֹשֶׁה, דְּהָא מִלְּאֹף הַמּוֹת
אֲשַׁתְּכַח בִּינֵי נְשִׁי, וּמִשְׁרִייתָא דִּישְׂרָאֵל
בִּינֵיהֶוּ, מִיַּד פְּנִישׁ לְכָל גּוּבְרִין לְחוּדְיֵיהוּ,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. אֵלּוּ גּוּבְרִין, דְּכָנִישׁ לוֹן וְאִפְרִישׁ לוֹן
לְחוּדְיֵיהוּ.

וּמִלְּאֹף הַמּוֹת לֹא הָוָה מִתְּפָרֵשׁ מְגוּ נְשִׁין, עַד
דְּאִתּוּקַם מִשְׁפָּנָא, דְּכְּתִיב וַיִּקַּם מֹשֶׁה
אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְאִפְלוּ בְּשַׁעָתָא דְנְשִׁין הָיוּ
מִיִּיתִין נִדְבָה לְמִשְׁפָּנָא, לֹא הָוָה מִתְּעַדִּי
מִבִּינֵיהֶוּ, עַד דְּחָמָא מֹשֶׁה, וַיְהִיב לְגוּבְרִין
עֵיטָא, דְּלֹא יִיתוּן בַּחֲבוּרָא חָדָא עִמָּהוֹן, וְלֹא
יִתְחַזּוּן אֲנָפִין בְּאֲנָפִין, אֲלֵא לְבָתֵּר כְּתִפְיֵיהוּ.
הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים
(נ"א וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים לֹא כְּתִיב, אֲלֵא וַיָּבֵאוּ עַל) וַיָּבֵאוּ לֹא
כְּתִיב, אֲלֵא וַיָּבֵאוּ בְּאַרְחָא חָדָא לֹא הָיוּ אֲזֵלִין,
אֲלֵא לְבָתֵּר כְּתִפְיֵיהוּ. בְּגִין דְּמִלְּאֹף הַמּוֹת לֹא
אִתְּפָרֵשׁ מִבִּינֵיהֶוּ עַד דְּאִתּוּקַם מִשְׁפָּנָא.

הָא חֲזִי, לֹא אֲשַׁתְּכַח בִּינֵי נְשִׁי, פְּחוֹת מִשְׁבַּע
נְשִׁים, וְלֹא פְּחוֹת מִעֶשֶׂר. וּבְאַרְחָא
בְּאִתְּגַלְיָא, בְּשִׁבַּע אֲשַׁתְּכַח, וּבְעֵי דִינָא. בְּעֶשֶׂר,
אִסְטִי לְקַטְלָא. וּבְגִין דְּאֲשַׁתְּכַח בִּינֵיהֶוּ
בְּאַרְחָא בְּאִתְּגַלְיָא, כְּתִיב וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל
הַנְּשִׁים. וְאִסְתְּמְרוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא כְּלָהוּ
חֲבָרִיָּא, וְאֲשַׁתְּדְלוּ בְּאוּרִייתָא.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ז) וַיֹּאמֶר יי' אֵל
נָח בֵּא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֵל הַתְּבָה. הָאִי

קָרָא אוּקִימָנָא, אֲבָל תָּא חֲזִי, וְכִי לֹא יְכִיל קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנִטְרָא לִיָּה

המבול בכל העולם ולא יהיה באותו מקום, כמו שכתוב בגדעון (שופטים ו) ויהי חרב אל הגדה לבדה, או לשמר אותו בארץ ישראל שכתוב בה (יחזקאל כב) לא גשמה ביום זעם, שלא ירדו עליה מי המבול?

א"א, פיון שהמשחית ירד לעולם, מי שאינו סוגר את עצמו ונמצא לפניו בגלוי - מתחייב בנפשו, שהוא הרג את עצמו. מנין לנו? מלוט, שכתוב (בראשית ט) המלט על נפשך אל תביט אחריך. מה הטעם אל תביט אחריך? משום שהמשחית הולך אחר כתפו, ואם מחזיר ראשו ומתבונן בו פנים בפנים, יכול להזיק לו.

ועל זה כתוב, (שם) ויסגר ה' בעדו, שלא יתראה לפני המשחית ולא ישלט עליו מלאך המות. ועד שהיו טמונים, מתו שלשה עשר אנשים בעיר. אמר רבי שמעון, ברוך הרחמן שלא הסתפל בדיוקניכם מלאך המות.

ויקהל משה וגו'. החזיר להם כמקדם מעשה המשפן. אמר רבי חייא, הפל כמו שנתבאר. ומעשה המשפן לא נעשה כי אם מישראל לבדם, ולא מאותם ערב רב, משום שאותם ערב רב משכו את מלאך המות לרדת לעולם. פיון שהסתפל בו משה, זרק החוצה את אותם ערב רב, וכנס את ישראל לבדם. זהו שכתוב ויקהל משה וגו'.

רבי שמעון פתח, (משלי ה) מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו פי תדע. פסוק זה הרי בארנו, וכמה עמודים יש בו. והכל נאמר

לנח, באתר חד בעלמא. דיהא (דקצ"ו ע"א) מבול בכל עלמא, ולא יהא בההוא אתר, כמה דכתיב בגדעון, (שופטים ו) ויהי חרב אל הגדה לבדה. או לנטרא ליה בארעא דישראל, דכתיב בה, (יחזקאל כב) לא גשמה ביום זעם, דלא נחתו עליה מי טופנא.

א"א, פיון דמחבלא נחת לעלמא, מאן דלא סגיר גרמיה, ואשתכח קמיה באתגלייא, אתחייב בנפשיה, דאיהו קטיל גרמיה. מנא לן. מלוט, דכתיב, (בראשית ט) המלט על נפשך אל תביט אחריך. מאי טעמא אל תביט אחריך. בגין דמחבלא אזיל פתר פתפוי, ואי אהדר רישיה, ואסתפל ביה אנפין באנפין, וכיל לנזקא ליה.

ועל דא כתיב, (בראשית ז) ויסגור יי' בעדו. דלא יתחזי קמי מחבלא, ולא ישלוט עליה מלאך המות. ועד דהוו טמירין, מיתו תליסר גוברין במתא. אמר רבי שמעון, בריך רחמנא, דלא אסתפל בדיוקניכו מלאך המות.

ויקהל משה וגו'. (שמות לה) אהדר לון כמלקדמין, עובדא דמשפנא. אמר רבי חייא, פלא כמה דאתמר. ועובדא דמשפנא לא אתעביד אלא מישראל בלחודדיהו, ולא מאינון ערב רב, בגין דאינון ערב רב אמשיכו ליה למלאך המות לנחתא לעלמא. פיון דאסתפל משה ביה, אשדי לאינון ערב רב, לבר, וכניש לון לישראל בלחודדיהו, הדא הוא דכתיב ויקהל משה וגו'.

רבי שמעון פתח, (משלי ל) מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו פי תדע. האי קרא הא אוקימנא, וכמה סמכין אית ביה. וכלא

שם בנו פי תדע. האי קרא הא אוקימנא, וכמה סמכין אית ביה. וכלא

על הקדוש ברוך הוא, שהוא הכל. ונאמר, מה שמו ומה שם בנו פי תדע - זה הקדוש ברוך הוא. מה שמו? יהו"ה. ומה שם בנו? ישראל, שכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל, והרי בארנו. מי עלה שמים, הרי פרושהו, זה משה, שכתוב (שם כד) ואל משה אמר עלה את ה'.

דבר אחר מי עלה שמים - זה אליהו, שכתוב בו (מלכים-ב) ויעל אליהו בסערה השמים. וכי איך יכל אליהו לעלות לשמים, והרי כל השמים לא יכולים לסבל אפלו גרעין של חרדל מגוף העולם הזה, ואתה אומר ויעל אליהו בסערה השמים?

א"ל כמו שנאמר (שמות יט) וירד ה' על הר סיני. וכתוב (שם כב) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. וכי הקדוש ברוך הוא שהיה בהר סיני, וכתוב ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ההר, איך יכל משה לעלות אליו? אלא פתוב במשה, ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. שנכנס לתוך הענן כמי שמתלבש בלבוש, כף גם התלבש בענן ונכנס לתוכו, ובענן נקרב לאש ויכל לקרב. אף כן אליהו, שכתוב ויעל אליהו בסערה השמים, שנכנס באותה סערה והתלבש באותה סערה ועלה למעלה.

וכוד מצאנו בספרו של אדם הראשון, שאמר באותן תולדות העולם, שתהיה רוח אחת שתרד לעולם לארץ ותתלבש בגוף ושמו אליהו, ובאותו גוף יסתלק, וישלל מגופו, וישאר בסערה, וגוף של אור אחר יזדמן לו להיות בתוך המלאכים. וכשירד, יתלבש באותו גוף שישאר באותו

בקודשא בריך הוא אתמר, דאיהו כלל. ואתמר, מה שמו ומה שם בנו פי תדע, דא קדשא בריך הוא. מה שמו יהו"ה. ומה שם בנו, ישראל דכתיב, (שמות ד) בני בכרי ישראל, והא אוקימנא. מי עלה שמים. הא אוקמוה, דא משה, דכתיב, (שמות כד) ואל משה אמר עלה אל יי'.

דבר אחר מי עלה שמים, דא אליהו, דכתיב ביה (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמים. וכי היך יכיל אליהו לסלקא לשמים. והא כלהו שמים, לא יכלין למסבל, אפילו גרעינא כחרדל מגופא דהאי עלמא, ואת אמרת ויעל אליהו בסערה השמים.

א"ל כמה דאת אמר, (שמות יט) וירד ה' על הר סיני. וכתוב (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. וכי קדשא בריך הוא דהוה בטורא דסיני, וכתוב (שמות כד) ומראה כבוד יי' כאש אוכלת בראש ההר, איך יכיל משה לסלקא לגביה. אלא במשה כתיב, ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר. דעאל גו עננא, כמאן דאתלבש בלבושא. הכי נמי אתלבש בעננא, ועאל בגויה. ובעננא אתקריב לגבי אשא, ויכיל למקרב. אוף הכי אליהו, דכתיב ויעל אליהו בסערה השמים, דעאל בההיא סערה, ואתלבש ביה בההיא סערה, וסליק לעילא.

ורוא אשפחנא, בספרא דאדם קדמאה, דאמר באינון תולדות דעלמא, רוחא חדא יהא דיחות לעלמא בארעא, ויתלבש בגופא, ואליהו שמייה. ובההוא גופא יסתלק, ואשתליל מגופייה, וישתאר בסערה. וגופא דנהורא אחרא יזדמן ליה, למיהוי גו מלאכי.

וכד יחות, יתלבש בההוא גופא, דישתאר בההוא עלמא, ובההוא גופא

העולם, ובאותו גוף יתראה למטה, ובגוף אחר יתראה למעלה. וזהו סוד של מי עלה שמים וירד. לא היה אדם שעלה לשמים ויחזו וירד אחר כך למטה, פרט לאלהיו, שהוא עלה למעלה וירד למטה.

דבר אחר מי עלה שמים - זה אלהיו. וירד - זה יונה, שהוריד אותו הדג לתוך התהומות לעמקי הים. יונה בא מכחו של אלהיו. אלהיו עלה, ויונה ירד. זה שאל נפשו למות, וזה שאל נפשו למות. ומשום כך נקרא בן אמת, וכתוב (מלכים א' יז) ודבר ה' בפיה אמת.

מי צרר מים - זה אלהיו, שצרר את צרור המים בעולם, ולא ירדו טל ומטר משמים. בשמלה - זה אלהיו, שהיה (מכה באדרתו) מביא אדרתו לעשות נסים. מי אסף רוח בחפניו - זה אלהיו, שהחזיר רוחו של אדם לתוך מעיו. (אסף כמו שגאמר (מלכים ב' ה) ואסף המצורע).

מי הקים כל אפסי ארץ - זה אלהיו, שלאחר שצרר מים ונשבע על (המטר) השמים, אחר כך חזר בתפלתו והקים כל העולם והוריד מטר ונתן מזון לכל. מה שמו - זה אלהיו. ומה שם בנו - זה אלהיו. מה שמו - כשעלה למעלה, אלהיו. ומה שם בנו - כשירד למטה ונעשה שליח לעשות נסים, אלהיו שמו.

דבר אחר מי עלה שמים - זה הקדוש ברוך הוא, כמו שבארנו. וסוד הדבר - מ"י, והרי בארנו. וכאן הוא סוד המרפכה העליונה, ארבעה צדדי העולם שהם יסודות ראשונים של הפל, וכלם תלויים באותו מקום עליון שנקרא מ"י, כמו שנתבאר.

בא וראה, כשעמדה שעת רצון לפני הקדוש ברוך הוא ליחד

יתחזי לתתא, ובגופא אחרא יתחזי לעילא. ודא איהו רזא, דמי עלה שמים וירד. לא הוה בר נש דסליק לשמיא רוחא דיליה, ונחית לבתר לתתא, בר אלהיו, דאיהו סליק לעילא ונחית לתתא.

דבר אחר מי עלה שמים, דא אלהיו. וירד, דא יונה, דנחת ליה נונא גו תהומי לעמקי ימא. יונה מחילא דאלהיו קא אתא, אלהיו סליק, יונה נחית, דא שאיל נפשיה למימת, ודא שאיל נפשיה למימת, ובגין כך אקרי בן אמת. וכתוב, (מלכים א' יז) ודבר יי' בפיה אמת.

מי צרר מים, דא אלהיו, דצריר צרורא דמיא בעלמא, ולא נחתו טלא ומטרא דשמיא בשמלה, דא אלהיו, דהוה (נ"א מתי באדרתיה) מייתי (דף קצ"ו ע"ב) אדרתיה למעבד נסין. מי אסף רוח בחפניו, דא אלהיו, דאהדר רוחא דבר נש לגו מעוי. (אסף כמה דאתמר (מלכים ב' ה) ואסף המצורע).

מי הקים כל אפסי ארץ. דא אלהיו, דלבתר דצרר מים, ואומי על (ס"א מטרא) שמיא לבתר אהדר בצלותיה, ואוקים כל עלמא, ונחית מטרא, ואתיהיב מזונא לכלא. מה שמו, דא אלהיו. ומה שם בנו, דא אלהיו. מה שמו, פד סליק לעילא, אלהיו. ומה שם בנו, פד נחית לתתא, ואתעביד שליחא למעבד נסין, אלהיו שמייה.

דבר אחר מי עלה שמים, דא קדשא בריך הוא, כמה דאוקימנא. ורזא דמלה, מ"י, והא אוקימנא. והכא איהו רזא דרתיכא עלאה, ארבע סטרין דעלמא, דאינון יסודי קדמאי דכלא, וכלהו תליין בההוא אתר עלאה דאקרי מ"י, כמה דאתמר.

הא חזי, פד קיימא שעתא דרעותא קמי

המְרַכְבֵּה הַעֲלִיּוֹנָה (במְרַכְבֵּה הַתְּחִינּוֹת) לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד, אִזּוּ יֵצֵא קוֹל מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ שְׁנִקְרָא שָׁמַיִם, וְכֵּן אֵת כָּל אוֹתָם קְדוּשִׁים שְׁלֹמֶשֶׁה, וְכָל אוֹתָם גְּדוּלִים קְדוּשִׁים וּמְחִנּוֹת הַעֲלִיּוֹנִים, לְהִיּוֹת כָּלֵם מְזַמְנִים כְּאֶחָד. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּקְהַל מֹשֶׁה, זֶה סוּד שֶׁל שָׁמַיִם. אֵת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - אֵלֶּה הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְחִנּוֹת עֲלִיּוֹנִים קְדוּשִׁים.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם. וּמָה אָמַרְתָּ? זֶה הַדְּבָר וְגו', קָחוּ מֵאֲתָכֶם תְּרוּמָה, אֲתַתְּקֵנוּ כְּלִכּוֹן, לְסַלְקָא עֲלֵיכֶם, וְלִמְיֻטְלָא עֲלֵיכֶם, וַיִּקְרָא דְכֻרְסֵיִיא קְדִישָׁא, לְסַלְקָא לְעִילָא.

אֲפֻרְיָשׁוּ מְנַיִכוּ אֵינּוֹן יְקִירִין, אֵינּוֹן רַבְרַבִּין עֲלָאִין, לְסַלְקָא לְהֵיחֵי תְרוּמָה, רְזָא דְכֻרְסֵיִיא קְדִישָׁא, לְאַתְחַבְרָא בְּאַבְהֵן, (נ"א בְּבַעֲלָה) דְהָא מְטֻרּוֹנִיתָא לָא אֲתַחְזִי לְמִיתִי לְבַעֲלָה, אֲלָא בְּאֵינּוֹן בְּתוּלְתָן עוּלְמַתְהָא, דִּיִּתּוֹן עֲמָה, וּמְדַבְרִין לָהּ, עַד דְּמִטְת לְבַעֲלָה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תְּהִלִּים מִה) בְּתוּלוֹת אַחְרֵיהּ רַעוּתֵיהּ וְגו', וְכָל כֵּן לְמָה, לְמִיתִי לְאַתְחַבְרָא בְּבַעֲלָה.

בְּרַ נְדִיב לְבוֹ, (שְׁמוֹת לֵה) אֲלִין אֵינּוֹן אַרְבַּע מְשֻׁרְיִין עֲלָאִין, דְּבַכְלָלָא דְלְהוֹן כְּלִילָן, כָּל אֵינּוֹן שְׁאָר מְשֻׁרְיִין, וְאֲלִין אֵינּוֹן דְּנַפְקָן בְּאַבְהֵן עֲלָאִין, דְּאַקְרוּן נְדִיבִים. כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, דְכְּתִיב, (בְּמִדְבַר כֹּא) כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אֲלִין אַבְהֵן.

וַיִּבְיָאָה, וַיִּבְיָאוּהָ לָא כְּתִיב, אֲלָא יִבְיָאָה, לְיַחַד הַכֹּל כְּאֶחָד. וְכֵן לָא כְּתִיב יִבְיָא, אֲלָא יִבְיָאָה, לְהַעֲלוֹתָהּ לְבַעֲלָה בְּכָבוֹד כְּמוֹ שְׁצִרְיָה. אֵת תְּרוּמַת ה' - אֵת, לְרַבּוֹת כָּל אוֹתָם הַמְּחִנּוֹת הַעֲלִיּוֹנִים הָאֲחֵרִים, לְחַבְרֵי הַכֹּל כְּאֶחָד, וְהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּכָלֵם אֶחָד. זֶהוּ וְכֵסֶף. וּנְחֹשֶׁת. תְּכֵלֶת. וְאַרְגָּמָן. וְתוֹלַעַת שָׁנִי. וְשֵׁשׁ

קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְיַחַדָּא רְתִיכָא עֲלָאָה (ס"א בְּרְתִיכָא תְּתִיחָה) לְמַהְוִי כְּלָא חַד. כְּדִין קְלָא נְפִיק, מֵהֵוּא אֲתֵר עֲלָאָה קְדִישָׁא, דְאַקְרִי שָׁמַיִם, וְכֵנִיש כָּל אֲלִין קְדִישִׁין דְלְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן רַבְרַבִּין קְדִישִׁין, וּמְשֻׁרְיִין עֲלָאִין, לְמַהְוִי כְּלָהוּ זְמִינִין בְּחַדָּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקְהַל מֹשֶׁה, דְאַרְזָא דְשָׁמַיִם. אֵת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלִין אֵינּוֹן תְּרִיסַר מְשֻׁרְיִין עֲלָאִין קְדִישִׁין.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם. וּמָה אָמַרְתָּ? זֶה הַדְּבָר וְגו', קָחוּ מֵאֲתָכֶם תְּרוּמָה, אֲתַתְּקֵנוּ כְּלִכּוֹן, לְסַלְקָא עֲלֵיכֶם, וְלִמְיֻטְלָא עֲלֵיכֶם, וַיִּקְרָא דְכֻרְסֵיִיא קְדִישָׁא, לְסַלְקָא לְעִילָא.

אֲפֻרְיָשׁוּ מְנַיִכוּ אֵינּוֹן יְקִירִין, אֵינּוֹן רַבְרַבִּין עֲלָאִין, לְסַלְקָא לְהֵיחֵי תְרוּמָה, רְזָא דְכֻרְסֵיִיא קְדִישָׁא, לְאַתְחַבְרָא בְּאַבְהֵן, (נ"א בְּבַעֲלָה) דְהָא מְטֻרּוֹנִיתָא לָא אֲתַחְזִי לְמִיתִי לְבַעֲלָה, אֲלָא בְּאֵינּוֹן בְּתוּלְתָן עוּלְמַתְהָא, דִּיִּתּוֹן עֲמָה, וּמְדַבְרִין לָהּ, עַד דְּמִטְת לְבַעֲלָה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תְּהִלִּים מִה) בְּתוּלוֹת אַחְרֵיהּ רַעוּתֵיהּ וְגו', וְכָל כֵּן לְמָה, לְמִיתִי לְאַתְחַבְרָא בְּבַעֲלָה.

בְּרַ נְדִיב לְבוֹ, (שְׁמוֹת לֵה) אֲלִין אֵינּוֹן אַרְבַּע מְשֻׁרְיִין עֲלָאִין, דְּבַכְלָלָא דְלְהוֹן כְּלִילָן, כָּל אֵינּוֹן שְׁאָר מְשֻׁרְיִין, וְאֲלִין אֵינּוֹן דְּנַפְקָן בְּאַבְהֵן עֲלָאִין, דְּאַקְרוּן נְדִיבִים. כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, דְכְּתִיב, (בְּמִדְבַר כֹּא) כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אֲלִין אַבְהֵן.

וַיִּבְיָאָה, וַיִּבְיָאוּהָ לָא כְּתִיב, אֲלָא יִבְיָאָה, לְיַחַדָּא כְּלָא כְּחַדָּא. וְכֵן יִבְיָא לָא כְּתִיב, אֲלָא יִבְיָאָה, לְסַלְקָא לָהּ לְגַבֵּי בַעֲלָה בִּיקְרָא, כְּמָה דְאַצְטְרִיךְ. אֵת תְּרוּמַת יי', אֵת לְאַסְגָּאָה, כָּל אֵינּוֹן מְשֻׁרְיִין עֲלָאִין אַחְרֵינִין, לְאַתְחַבְרָא כְּלָא כְּחַדָּא, וְאֵינּוֹן תְּרִיסַר בְּכָלֵם חַדָּא. זֶהוּ וְכֵסֶף. וּנְחֹשֶׁת. תְּכֵלֶת. וְאַרְגָּמָן. וְתוֹלַעַת שָׁנִי.

וְעִזִּים. וְעֵרַת אֵילִם מְאָדָּמִים. וְעֵרַת תַּחְשִׁים. וְעִצֵּי שֹׁטִים. וְשֹׁמֵן לְמֵאֹר. וּבְשָׁמִים לְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה. וּלְקִטְרֹת הַסַּמִּים. אֵלֹהֵי הַם שְׁנַיִם עֶשֶׂר מַחֲנוֹת עֲלִיוֹנִים, שְׁכֵלָם כְּלוּלִים כְּאֶחָד בְּכֹלֵל שֶׁל אַרְבַּעַה שְׁנִקְרְאוּ חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

וְכֹל אֵלֶּה עֹלִים לְכֹסֵף הַקֹּדֶשׁ לְהַעֲלוֹתוֹ לְמַעֲלָה לְהַתְּחַבֵּר עִם בַּעֲלָה כְּדֵי לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד, וְכֵדֵי שִׁמְצָא עִמָּה בְּכֹבוֹד עֲלִיוֹן. וְאִזּוּ יוֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיוֹן עַל הַכֹּסֵף הַקֹּדֶשׁ, וּמִתְחַבֵּרֵת אִשָּׁה עִם בַּעֲלָה לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד, וְאִזּוּ הִיא שְׁמַחַת הַכֹּל.

בֵּא וְרֵא, כִּי מִתְחִיל לְמִנּוֹת זֶהָב בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כֶּף כֶּסֶף, מִשּׁוּם שֶׁהַחֲשׁוֹן הַזֶּה מְלֻמָּטָה. אֲבָל כְּשֶׁבֵּא לְמִנּוֹת מִחֲשׁוֹן הַמְּרַכְבָּה הַעֲלִיוֹנָה, מִתְחִיל לְמִנּוֹת מִמִּין בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כֶּף מִשְׁמָאל. מִנֵּיין לָנוּ? שְׁפַתּוֹב (חגי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֶּהָב. כֶּסֶף בַּתְּחִלָּה וְאַחֵר כֶּף הַזֶּהָב. וּבַמְּרַכְבָּה שְׁלֻמָּטָה מִתְחִילִים מִשְׁמָאל וְאַחֵר כֶּף מִמִּינֵי, שְׁפַתּוֹב זֶהָב וְכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת. זֶהָב בַּתְּחִלָּה וְאַחֵר כֶּף כֶּסֶף.

וְכֹל אוֹתָן מְרַכְּבוֹת נִקְרְאוֹת נְדִיב לֵב. כֹּל - לְכֹלֵל אֵת כֹּל שְׂאֵר הַמְּרַכְּבוֹת. לֵב, מֵה זֶה לֵב? הֵינּוּ סוּד הַכֶּתוֹב (משלי טו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתָּה תְּמִיד. וְזֶהוּ הַלֵּב שֶׁל הַכֹּל, וְזֶהוּ הַכֹּסֵף הַקֹּדֶשׁ, וְעַל זֶה נִקְרְאִים לֵב. כֹּל נְדִיב לֵב, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ, שְׂאֲרַבְּעַת הַמַּחֲנוֹת הִלְלוּ הַכֹּלֵל שֶׁל כָּלֵם נִקְרְאִים בְּסוּד אֶחָד, נְדִיב לֵב. תְּרוּמַת ה' - זֶה הַכֹּסֵף הַקֹּדֶשׁ. וּמִשּׁוּם שֶׁהִרְמִינוּ אוֹתָהּ לְמַעֲלָה וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְמַעֲלָה, נִקְרְאֵת תְּרוּמַת ה'.

וְעַל זֶה, כְּשֶׁרָאָה יְחֻזְקָאל סוּד הַחֵיוֹת שֶׁהֵיוּ עֹלּוֹת, לֹא רָאָה מֵה

וְשֵׁשׁ וְעִזִּים. וְעֵרַת אֵילִם מְאָדָּמִים. וְעֵרַת תַּחְשִׁים. וְעִצֵּי שֹׁטִים. וְשֹׁמֵן לְמֵאֹר. וּבְשָׁמִים לְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה. וּלְקִטְרֹת הַסַּמִּים. אֵלֵיךְ אֵינוֹן תְּרִיסֵר מִשְׂרִיין עֲלֵאֵיךְ, דְּכִלְיִין כְּלֵהוּ בַּחֲדָא בְּכֹלֵלָא דְאַרְבַּע דְאַקְרוּן חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ כְּמָה דְאַתְמַר.

וּבְלָהוּ אֵלֵיךְ סִלְקִין לְכַרְסֵיָא קְדִישָׁא, לְאַעֲלָא לָהּ לְעֵילָא, לְאַתְחַבְּרָא בְּבַעֲלָהּ, בְּגִין לְמַהוּי כְּלָא חַד, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח עִמָּה בִּיקְרָא עֲלָאָה. כְּדִין יִתִּיב מִלְּפָא עֲלָאָה עַל כְּוֹרְסֵיָא קְדִישָׁא, וְאַתְחַבְּרָא אִתְתָּא בְּבַעֲלָהּ, לְמַהוּי כְּלָא חַד. וְכִדִּין, אִיהוּ חֲדוּוֹתָא דְכְּלָא.

הָא חֲזִי, הַכָּא שְׂאֵרֵי לְמַמְנֵי זֶהָב בְּקַדְמִיתָא, וְכֶסֶף לְבַתֵּר, בְּגִין דִּהֵאֵי חֲשַׁבְנָא מִתְתָּא. אֲבָל כִּד אֵתִי לְמַמְנֵי מַחוּשְׁבָּנָא דְרִתִּיכָא דְלְעֵילָא, שְׂאֵרֵי לְמַמְנֵי מִימִינָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר מִן שְׁמָאלָא. מְנַלְן. דְכַתִּיב, (חגי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזֶּהָב. כֶּסֶף בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר הַזֶּהָב. וּבְרִתִּיכָא דְלְתַתָּא, שְׂאֵרוֹ מִשְׁמָאלָא וּלְבַתֵּר מִימִינָא, דְכַתִּיב זֶהָב וְכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת. זֶהָב בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר כֶּסֶף.

וְכֹל אֵינוֹן רִתִּיכִין אַקְרוּן נְדִיב לֵב. כֹּל לְאַכְלָלָא כֹּל שְׂאֵר רִתִּיכִין. לֵב. מְאֵי לֵב. הֵינּוּ רְזָא דְכַתִּיב, (משלי טו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתָּה תְּמִיד. וְדָא אִיהוּ לְפָא דְכְּלָא, וְדָא פְּרִסֵּיָא קְדִישָׁא. וְעַל דָּא אַקְרוּן (דף קצ"ח ע"א) לֵב. כֹּל נְדִיב לֵב, כְּמָה דְאוּקִימָנָא, דְאַרְבַּע מִשְׂרִיין אֵלֵיךְ, כְּלָלָא דְכְּלֵהוּ אַקְרוּן בְּרֵזָא חֲדָא, נְדִיב לֵב. תְּרוּמַת יי', דָּא פְּרִסֵּיָא קְדִישָׁא. וּבְגִין דְאַרְיִמוֹ לָהּ לְעֵילָא, וְסִלְקִין לָהּ לְעֵילָא, אַקְרִי תְּרוּמַת יי'.

וְעַל דָּא, כִּד חֲמָא יְחֻזְקָאל רְזָא דְחֵיוֹת, דִּהוּוּ סִלְקִין, לָא חֲמָא מֵהוּ דְסִלְקִין, בְּגִין

זֶה שְׁעוֹלוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהִיא עוֹלָה
לְמַלְךְ הַעֲלִיזוֹן בְּסֵתֶר וּבִטְמִירוֹת
בְּכַבוֹד עֲלִיזוֹן.

וְכָרְ חֲכָם לֵב בְּכֶם - אֵלֶּה הֵם
שְׁשִׁים מְקוֹרוֹת שִׁמְשֻׁקִים אֶת
הָעוֹלָם, וּמֵהֶם הוּא מְשֻׁקָה. יְבֹאוּ,
לְמָה יְבֹאוּ? אֵלָּא שִׁיבֹאוּ לְקַחַת
מֵעַם גְּנֹזֵי הַחַיִּים. יְבֹאוּ וְאֶחָד כֶּף
וַיַּעֲשׂוּ, מָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
צִוָּה אוֹתָם לְהַנּוֹת אֶת הָעוֹלָם.

קָחוּ מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה לַה'. רַבִּי
יְהוֹדָה פִּתַח, (ישעיה נח) הֲלוֹא פָרַס
לָרַעַב לְחֶמֶךְ וְגו'. בֹּאוּ וּרְאוּ, אֲשֶׁרִי
חִלְקוּ שֶׁל אָדָם כְּשֶׁעֲנִי פּוֹגֵשׁ
אוֹתוֹ. שְׂאוֹתוֹ הָעֲנִי הוּא דוֹרוֹן שֶׁל
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁשָּׁלַח אֵלָיו.
מִי שֶׁמְקַבֵּל אֶת אוֹתוֹ דוֹרוֹן בְּסֵבֶר
פָּנִים, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ!

בֹּאוּ וּרְאוּ, מִי שֶׁחָס עַל הָעֲנִי
וּמְשִׁיב אֶת נַפְשׁוֹ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מַעֲלָה עָלָיו כְּאִלוֹ הוּא בְּרָא
אֶת נַפְשׁוֹ. וְעַל כֵּן, אֲבָרְהָם שֶׁהִיהָ
חָס עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, הָעֲלָה עָלָיו
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאִלוֹ הוּא בְּרָא
אוֹתָם, שֶׁכְּתוּב (בראשית יב) וְאֶת
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֹן.

וְאִם עַל גַּב שֶׁהָרִי בְּאֲרָנוֹ, הֲלוֹא
פָרַס, מָה זֶה פָרַס? לְפָרַס לוֹ מִפֶּה
בְּלֶחֶם וּמְזוֹן לְאָכֹל. דְּבַר אַחַר
הֲלוֹא פָרַס, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ה)
פָרַס פְּרִיסַת וְגו'. שֶׁצָּרִיף לְפָרַס
פְּרוֹסוֹת לְחֶם לְפָנָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא
יִתְבַּיֵּשׁ, וַיִּפְרַס לְפָנָיו בְּעֵזַן טוֹבָה.
לְחֶמֶךְ, לֹא כְּתוּב לְחֶם, אֵלָּא
לְחֶמֶךְ, אוֹתוֹ שֶׁהוּא שֶׁלֶךְ.
מִמְּמוֹנָךְ, וְלֹא שֶׁל גְּזֵל, וְלֹא שֶׁל
עֶשֶׂק, וְלֹא שֶׁל גְּנֹבָה. שְׂאֵם כֶּף, זוֹ
אֵינָה זְכוּת, אֵלָּא אוֹי לוֹ שֶׁבֹא
לְהַזְכִּיר אֶת חֲטָאָיו. כְּמוֹ כֵּן קָחוּ
מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה, לְהָרִים מִמָּה
שֶׁהוּא שֶׁלְכֶם, וְלֹא מֵעֶשֶׂק, וְלֹא
מִגְזֵל, וְלֹא מִגְּנֹבָה.

דְּאִיְהִי סִלְקָא לְגַבֵּי מַלְפָּא עֲלָאָה בְּגַנְיָזוּ
בְּטְמִירָא בִיקְרָא עֲלָאָה.

וְכָרְ חֲכָם לֵב בְּכֶם, (שמות לה) אֵלִין אֵינּוֹן שְׁתִּין
מְקוֹרִין, דְּאֲשֻׁקִיָּא עֲלֵמָא, וּמְנַהוֹן
אֲתִשְׁקִי. יְבֹאוּ, אֲמָאֵי יְבֹאוּ. אֵלָּא דִּיִּתּוֹן
לְמַנְקֻט מַעַם גְּנָזָא דְחַיִּין. יְבֹאוּ, וּלְבַתֵּר וַיַּעֲשׂוּ
מָה דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פְקִיד לּוֹן לְאַהֲנָאָה
עֲלֵמָא.

קָחוּ מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה לַיְי'. (שמות לה) רַבִּי יְהוֹדָה
פִּתַח, (ישעיה נח) הֲלוֹא פָרַס לָרַעַב לְחֶמֶךְ וְגו'.
תָּא חֲזִי, זַפְאָה חוּלְקִיָּה דְבַר נָשׁ, פֶּד מְסַפְנָא
אַעֲרַע לְגַבֵּיה. דִּהֵהוּא מְסַפְנָא דוֹרוֹנָא
דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הָוִי, דְשָׁדַר לִיה. מָאן
דְמְקַבֵּל לִיה לְהֵהוּא דוֹרוֹנָא בְּסֵבֶר אֲנַפִּין,
זַפְאָה חוּלְקִיָּה.

תָּא חֲזִי, מָאן דְחַיִּים לְמְסַפְנָא, וְאֲתִיב לִיה
נַפְשִׁיָּה, קְדֻשָׁא בְרִיךְ הוּא סְלִיק עָלֵיה,
כְּאִילוֹ הוּא בְּרָא לְנַפְשִׁיָּה. וְעַל דָּא אֲבָרְהָם
דִּהוּהוּ חַיִּים לְכָל בְּנֵי עֲלֵמָא, סְלִיק עָלֵיה קְדֻשָׁא
בְרִיךְ הוּא, כְּאִילוֹ הוּא בְּרָא לּוֹן, דְכְּתִיב, (בראשית
יב) וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֹן.

וְאִם עַל גַּב דִּהָא אוֹקִימָנָא הֲלוֹא פָרַס, מָאֵי
פָרַס, לְמִפְרַס לִיה מִפֶּה בְּנַהֲמָא וּמְזוֹנָא
לְמִיכַל. דְּבַר אַחַר הֲלוֹא פָרַס, כְּמָה דְאֵת אֲמַר
(דניאל ה) פְּרִיסַת פְּרִיסַת וְגו'. דְבַעֲזֵי לְמִפְרַס פְּרִיסִין
דְנַהֲמָא קָמִיָּה, בְּגִין דִּלָּא לְכַסִּיף. וַיִּפְרוֹס קָמִיָּה
בְּעֵינָא טְבָא. לְחֶמֶךְ, לְחֶם לָא כְּתִיב, אֵלָּא
לְחֶמֶךְ. הֵהוּא דִילָן מִמְּמוֹנָךְ, וְלֹא דְגִזְלִילוֹ, וְלֹא
דְעֶשֶׂק, וְלֹא דְגְנֹבָה. דְאִי הָכִי, לָאו זְכוּתָא
הוּא, אֵלָּא ווִי לִיָּה, דְאֵתִי לְאַדְכְּרָא חוֹבוֹי.
כְּגוֹוְנָא דָא קָחוּ מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה, לְאַרְמָא מִמָּה
דְלִכּוֹן, וְלֹא מֵעֶשֶׂק, וְלֹא מִגְזֵל, וְלֹא מִגְּנֹבָה,
וְהָא אוֹקִימוּהָ.

רבי חייא ורבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים בדרך. עד שהיו הולכים, פגש בהם רבי אבא. אמר רבי חייא, ודאי שכנינה עמנו. כשהגיע אליהם, אמר רבי אבא, כתוב (מלכים-א ב) מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מפל שבטי ישראל ואבחר בדרך וגו' לבנות בית להיות שמי שם. פסוק זה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. שכתוב לא בחרתי בעיר, ואבחר בדרך. מה זה עם זה? ואבחר בירושלים הנה צריך להיות!

אלא כשיש רצון לפני הקדוש ברוך הוא לבנות עיר, מסתפל בראשונה באותו הראש שמנהיג את העם של העיר, ואחר כך את בני העיר, ומביא את העם לשם. זהו שכתוב לא בחרתי בעיר, עד שהתבוננתי בדרך להיות רועה על ישראל, משום שהעיר וכל בני העיר כלם עומדים בזכות הרועה שמנהיג את העם. אם הרועה הוא טוב - טוב לו, טוב לעיר, טוב לעם. ואם הרועה הוא רע - אוי לו, אוי לעיר ואוי לעם! ועכשו הסתפל הקדוש ברוך הוא בעולם, ועלה ברצונו לבנות אותה, והעמיד בראש את דוד. זהו שכתוב ואבחר בדרך עבדי.

(והעמיד בראש הדור את רבי שמעון וחבריו לעמוד לפניו).

דבר חדש שמענו. פתח ואמר, (תהלים קמו) אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלהיו. וכי אל יעקב, ולא אל אברהם, ולא אל יצחק? אלא אל יעקב, משום שיעקב לא בטח באביו ולא באמו כשברח מלפני אחיו והלך יחידי בלי ממוז, כמו שנאמר (בראשית לב) כי במקלי עברתי את הירדן הנה, והוא בטח בקדוש-ברוך-הוא, שכתוב (שם כח) אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו'. והכל שאל

רבי חייא ורבי יצחק ורבי יוסי, הווי אזלי בארְחא, עד דהווי אזלי, פגע בהו רבי אבא. אמר רבי חייא, ודאי שכנינא בהדן. פד מטא לגבייהו, אמר רבי אבא, כתיב, (מלכים א ח) מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מפל שבטי ישראל ואבחר בדרך וגו' לבנות בית להיות שמי שם. האי קרא, לאו רישיה סיפיה, ולאו סיפיה רישיה, דכתיב לא בחרתי בעיר, ואבחר בדרך, מאי האי עם האי. ואבחר בירושלם מיבעי ליה.

אלא פד קדשא בריך הוא אית רעותא קמיה למבני קרתא, אסתפל בקדמיתא, בהווי רישא דנהיג עמא דקרתא, ולבתר בני קרתא, ואייתי לעמא ביה. הדא הוא דכתיב לא בחרתי בעיר, עד דאסתפלנא בדרך, למיהוי רעיא על ישראל. בגין דמתא וכל בני מתא, פלהו קיימין ברעיא דנהיג לעמא, אי רעיא איהו טבא, טב ליה, טב למתא, טב לעמא. ואי רעיא איהו בישא, ווי ליה, ווי למתא ווי לעמא. והשתא אסתפל קדשא בריך הוא בעלמא, וסליק ברעותיה למבני ליה, ואוקים ברישא לדוד, הדא הוא דכתיב ואבחר בדרך עבדי. (ס"א ואוקים ברישא דדוד לרבי שמעון ומכריה למיקם קמיה).

מלתא חדתא שמענא. פתח ואמר, (תהלים קמו) אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על יי' אלהיו. וכי אל יעקב, ולא אל אברהם, ולא אל יצחק, אלא אל יעקב. בגין דיעקב לא אתרחיץ באבוהי, ולא באמיה, פד ערק קמי אחוי, ואזל יחידי, בלא ממונא, כמה דאת אמר (בראשית לב) כי במקלי עברתי את הירדן הנה, ואיהו אתרחיץ ביה בקודשא בריך הוא, והוא בטח בקדוש-ברוך-הוא, שכתוב (שם כח) אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו'. והכל שאל

מלפני הקדוש ברוך הוא ונתן לו.
שברו על ה' אלהיו. שברו, ולא
אמר תקותו ולא בטחונו, אלא
שברו. אל תקרי שברו אלא
שברו, שנוח לצדיקים לשבר את
עצמם ולהשבר שבר על שבר,
והכל על ה' אלהיו, כמו שנאמר
(תהלים מד) כי עליך הרגנו כל היום.
כי עליך נשאנו חרפה.

כמו שיעקב, שכתוב וירא יעקב
כי יש שבר במצרים, שהרי שברון
הגלות ראה שהיה לו במצרים,
ושם חזקו בקדוש-ברוך-הוא.
ובני יעקב סבלו את שבר הגלות
ולא השתנו מתוך סוד האמונה
של אבותיהם, ושמו של הקדוש
ברוך הוא היה רגיל בגלות
בפיהם.

ועל זה כתוב במשה, (שמות א)
ואמרו לי מה' שמו' מה'. משום
שהיו מפירים אותו ולא שכחוהו
לעולמים וסבלו את שבר הגלות
על הקדוש ברוך הוא, ומשום כך
זוכים לגאלות ולנסים ולאותות
רבים.

ואתם קדושים עליונים,
שסובלים את שבר הגוף ממקום
למקום על הקדוש ברוך הוא, על
אחת כמה וכמה שזכאים אתם
לעשות לכם נסים ופרקן ושתזכו
לחיי העולם הבא. הלכו כלם
כאחד.

פתח ואמר, קחו מאתכם תרומה
לה' כל נדיב לבו יביאה וגו'. בא
וראה, בשעה שאדם שם רצונו
לעבודת רבונו, אותו רצון עולה
בראשונה על הלב, שהוא קיום
ויסוד של כל הגוף. אחר כך עולה
אותו רצון טוב על כל אברי הגוף,
ורצונם של כל אברי הגוף ורצון
הלב מתחברים כאחד, והם
מושכים עליהם את זהר השכינה

ורעותא דכל שייפי גופא,

דכתיב, (שם כח) אם יהיה אלהים עמדי ושמרני
וגו'. וכלא שאיל מקמיה דקודשא בריך הוא,
ויהב ליה.

שברו על יי' אלהיו. שברו, ולא אמר תקותו,
ולא בטחונו, אלא שברו. אל תקרי
שברו, אלא שברו. דניחא להו לצדיקיא,
לתברא גרמייהו, ולא תברא תבירו על תבירו,
וכלא על יי' אלהיו. כמה דאת אמר, (תהלים מד)
כי עליך הרגנו כל (דף קצ"ח ע"ב) היום. כי עליך
נשאנו חרפה.

בגוונא דיעקב, דכתיב וירא יעקב כי יש שבר
במצרים, דהא תבירו דגלותא, חמא
דהוה ליה במצרים, ושוי תוקפיה בקודשא
ברוך הוא. ובנוי דיעקב סבלו תבירו דגלותא,
ולא אשתנו מגו רזא דמהימנותא דאבהתהון
ושמא דקודשא בריך הוא הוה בגלותא רגילא
בפומייהו.

ועל דא כתיב במשה, (שמות ג) ואמרו לי מה'
שמו' מה'. בגין דהוה ידעי ליה, ולא
אנשו ליה לעלמין, וסבלו תבירו דגלותא על
קדשא בריך הוא, ובגין כן זכי לפורקנין
ולנסין ולא תוון סגיאיין.

ואתון קדישין עליונים, דסבלין תבירו דגופא
מאתר לאתר על קדשא בריך הוא, על
אחת כמה וכמה דזכאיין אתון למעפד לכו
נסין ופורקנין, ותזכוין לחיי עלמא דאתי. אזלו
כלהו כחדא.

פתח ואמר (שמות לה) קחו מאתכם תרומה ליי'
כל נדיב לבו יביאה וגו'. תא חזי,
בשעתא דבר נש שוי רעותיה, לגבי פולחנא
דמאריה, ההוא רעותא סליק בקדמיתא על
לבא, דאיהו קיומא ויסודא דכל גופא. לבתר
סליק ההוא רעותא טבא, על כל שייפי גופא.

לדור עמכם, ואותו אדם הנו חלקו של הקדוש ברוך הוא. זהו שפתיב קחו מאתכם תרומה. מאתכם היתה המשכה לקבל עליכם אותה תרומה להיות חלק לה'.

ואם תאמר שלא ברשות האדם עומד הדבר - בא וראה מה פתוב, כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. כל נדיב לבו ודאי. מי שיתרצה לבו, ימשיך את השכינה אליו. זהו שפתיב יביאה, אף על גב שהיא בעליה למעלה, יביאה ממקום עליון למשך אותה לדור עמו.

ובשפתא לשרות עמו, כמה ברכות וכמה עשר תביא עמה. זהו שפתיב זהב וכסף ונחשת. לא חסר לו כל עשר העולם. זה לשאר בני העולם. אבל אתם קדושים עליונים - קחו מאתכם תרומה לה'. אמר רבי חייא, מי שהתחיל להקדים - הוא שירים.

פתח רבי אבא ואמר, (יונה ב) ויאמר ה' לדג וגו'. וכי באיזה מקום אמר לו? אלא בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם במעשה בראשית, ביום החמישי ברא את דגי הים, ואז צוה ואמר שיהיה מזמן דג אחד לבלע את יונה, ויהיה במעיו שלשה ימים ושלשה לילות, ואחר כך ישליכנו בחוץ.

ולא זה לבדו, אלא כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית - בכל התנה עמו. ביום הראשון ברא שמים, התנה עמו שיעלו את אליהו השמימה בתוף סערה, וכך היה, שפתיב (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמים. באותו יום ברא את האור, והתנה עמו שיחשיף לשמש במצרים

ורעותא דלפא, מתחבראן פחדא, ואינון משכינ עלייהו זיהרא דשכינתא לדיירא עמהון, וההוא בר נש איהו חולקא דקודשא בריך הוא הוי, הדא הוא דכתיב קחו מאתכם תרומה. מאתכם הוה אמשכותא, לקבלא עלייכו ההיא תרומה, למהוי חולקא ליי'.

ואי תימא דלאו ברשותיה דבר נש קיימא מלה. תא חזי, מה כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת יי'. כל נדיב לבו ודאי, מאן דיתרעי לפיה, ימשיך לה לשכינתא לגביה. הדא הוא דכתיב יביאה, אף על גב דאיהי באסתלקותא לעילא, יביאה מאתר עלאה, לאמשכא לדיירא עמיה.

וכר תיתי לאשראה עמיה, כמה ברפאן וכמה עתרא תיתי עמה. הדא הוא דכתיב זהב וכסף ונחשת. לא יחסר ליה כל עתרא דעלמא. דא לשאר בני עלמא. אבל אתון קדישין עליונים, קחו מאתכם תרומה ליי'.

אמר רבי חייא, מאן דשרי לארמא, הוא ירים פתח רבי אבא ואמר, (יונה ב) ויאמר יי' לדג וגו', וכי באן אתר אמר ליה. אלא בשעתא דברא קדשא בריך הוא עלמא בעובדא דבראשית, ביומא חמישאה ברא נוני ימא. פדין פקיד ואמר, דיהא זמין חד נונא למבלע ליונה, ויהא במעווי תלתא ותלת לילון, ולבתר דירמי ליה לבר.

ולא דא בלחודוי, אלא כל מה דעבד קדשא בריך הוא בעובדא דבראשית, בכלא אתני עמיה. ביומא קדמאה ברא שמיא, אתני עמהון דיסליק לאליהו השמימה בגו סערה, וכן הוה, דכתיב, (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמים. בההוא יומא ברא נהורא, ואתני עמיה דיחשיף לשמשא במצרים תלתא יומין,

דכתיב, (שמות ע) ויהי חשף

שְׁלֹשָׁה יָמִים, שְׁכָתוּב (שמוות י) וַיְהִי
חֲשֹׁף אֶפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם
שְׁלֹשֶׁת יָמִים.

בַּיּוֹם הַשְּׁנִי בָּרָא אֶת הַרְקִיעַ,
שְׂיִהְיֶה מִפְרִיד בֵּין מַיִם לְמַיִם,
כְּפָתוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מִבְדִּיל בֵּין
בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְהַתְנַה עִמָּהֶם
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהַמַּיִם יְהִיו
מִפְרִידִים לְיִשְׂרָאֵל בֵּין טְמֵאָה
וְטְהוּרָה לְהִטְהָר בָּהֶם, וְכַף הָיָה.

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הוֹצִיא אֶרֶץ מִתּוֹךְ
הַיָּם וּכְנָס אֶת הַמַּיִם, וַעֲשֵׂה מֵאוֹתוֹ
קְבוּץ שֶׁהַתְּכַנְסוּ לְמָקוֹם אֶחָד אֶת
הַיָּם, וְהַתְנַה עִם הַיָּם לְהַעֲבִיר אֶת
יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ בִּפְשָׁה וּלְהַטְבִּיעַ
אֶת הַמִּצְרַיִם, וְכַף הָיָה, שְׁכָתוּב
(שמוות ד) וַיָּשָׁב הַיָּם לְפָנוֹת בְּקֶרֶן
לְאִיתָנוּ. אֵל תִּקְרִי לְאִיתָנוּ אֲלֵא
לְתַנְאוּ, לְמַה שֶׁהַתְנַה עִמּוֹ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא כְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. עוֹד
הַתְנַה עִם הָאֶרֶץ, שֶׁתִּפְתַּח אֶת פִּיהָ
בְּמַחְלָקָתוֹ שֶׁל קֶרַח וְתַבְלַע אֶת
קֶרַח וְאֶת פֶּל עֲדָתוֹ, וְכַף הָיָה,
שְׁכָתוּב (במדבר טו) וַתִּפְתַּח הָאֶרֶץ
אֶת פִּיהָ וְתַבְלַע אֹתָם, וְאֶת קֶרַח.
בַּיּוֹם הַרְבִּיעִי בָּרָא שָׁמֶשׁ וּלְבָנָה,
שְׁכָתוּב יְהִי מְאֹרֶת בְּרוּקִיעַ
הַשָּׁמַיִם, וְהַתְנַה עִם הַשָּׁמֶשׁ לְהִיּוֹת
עוֹמְדָת בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם בַּיּוֹם
יְהוֹשֻׁעַ, שְׁכָתוּב (יהושע י) וַיַּעֲמֵד
הַשָּׁמֶשׁ בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם. הַתְנַה עִם
הַכּוֹכָבִים לְעֲשׂוֹת קֶרֶב עִם סִסְרָא,
שְׁכָתוּב (שופטים ה) הַכּוֹכָבִים
מִמְּסֻלוֹתֶם נִלְחְמוּ עִם סִסְרָא.

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי בָּרָא אֶת דְּגֵי הַיָּם
וְעוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, הַתְנַה עִם הָעוֹפוֹת
שֶׁהָעוֹרְבִים יִזְוְנוּ אֶת אֱלֹהֵי בְּזִמְן
שֶׁעֲצָר אֶת הַשָּׁמַיִם, שְׁכָתוּב (מלכים א-
ד) וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלֶךְ שָׁם.
צִוִּיתִי דוֹקָא. וְהַתְנַה עִם דְּגֵי הַיָּם
לְהִזְמִין דָּג אֶחָד שֶׁיִּבְלַע אֶת יוֹנָה
וְלִדְרֹק אוֹתוֹ הַחוּצָה.

בַּיּוֹם הַשֵּׁשִׁי בָּרָא אֶת הָאָדָם, וְהַתְנַה עִמּוֹ שֶׁתִּצָּא מִמֶּנּוּ אִשָּׁה שְׁתִּזְוֶן אֶת אֱלֹהֵיהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה צִוִּיתִי

אֶפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים.
בַּיּוֹמָא תַנְיִינָא בָּרָא רְקִיעָא, דִּיהָא מִפְרִישׁ בֵּין
מַיָּא לְמַיָּא, כְּדִכְתִּיב (בראשית א) וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מִבְדִּיל בֵּין
מַיִם לְמַיִם. וְאֲתַנִּי עִמָּהוֹן קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא,
דְּמַיָּא יְהוֹן מִפְרִישִׁין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין טוּמְאָה
לְטְהוּרָה, לְאֲתַדְכָּאָה בְּהוּ, וְכַף הָוָה.

בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה אֶפִּיק אֶרְעָא מִגּוּ מַיָּא,
וְאֶכְנִישׁ לְמַיָּא, וְעַבְד מַהֲהוּא כְּנִישׁוֹ
דְּאֲתַפְנְשׁוּ לְאֲתֵר חַד, וַיִּמָּא. וְאֲתַנִּי בְּיִמָּא
לְמַעַבְר לְיִשְׂרָאֵל בְּגוּיָה בִּיבְשָׁתָא, וּלְמַטְבַּע
לְמִצְרָאִי, וְכַף הָוָה, דְּכְתִיב, (שמוות יד) וַיָּשָׁב הַיָּם
לְפָנוֹת בְּקֶרֶן לְאִיתָנוּ. אֵל תִּקְרִי לְאִיתָנוּ, אֲלֵא
לְתַנְאוּ, לְמַה דְּאֲתַנִּי עִמָּיָה קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא,
כְּעוֹבְדָא דְּבְרֵאשִׁית. תּוּ אֲתַנִּי בְּאֶרְעָא, דְּתִפְתַּח
יַת פּוּמְקָהָא בְּמַחְלָקוֹתָא דְּקֶרַח, וְתַבְלַע לְקֶרַח
וּלְכָל פְּנִישְׁתִּיָּה, וְכַף הָוָה, דְּכְתִיב, (במדבר טז)
וַתִּפְתַּח הָאֶרֶץ אֶת פִּיהָ וְתַבְלַע אוֹתָם וְאֶת קֶרַח.
בַּיּוֹמָא רְבִיעָאָה, בָּרָא שָׁמֶשׁ וְסִיְהָרָא, דְּכְתִיב
יְהִי מְאֹרֶת בְּרוּקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְאֲתַנִּי עִם
שָׁמֶשׁ, לְמַהוּי קָאִים בְּפִלְגּוֹ שָׁמַיָּא בַּיּוֹמִי
דִּיהוֹשֻׁעַ, (דף קצ"ט ע"א) דְּכְתִיב, (יהושע י יב) וַיַּעֲמֵד
הַשָּׁמֶשׁ בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם. אֲתַנִּי בְּכַכְבֵּיא לְמַעַבְד
קֶרֶבָא בְּסִסְרָא, דְּכְתִיב, (שופטים ה) הַכּוֹכָבִים
מִמְּסֻלוֹתֶם נִלְחְמוּ עִם סִסְרָא.

בַּיּוֹמָא חֲמִישָׁאָה בָּרָא נוּנִי וַיִּמָּא, וְעוֹפֵי
דְּשָׁמַיָּא, אֲתַנִּי כְּעוֹפֵי לְמִזְוֶן עוֹרְבִים
לְאֱלֹהֵיהוּ, בְּזִמְנָא דְּעֲצָר לְשָׁמַיָּא, דְּכְתִיב, (מלכים א
ד) וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלֶךְ שָׁם. צִוִּיתִי
דִּיִּיקָא. וְאֲתַנִּי כְּנוּנִי וַיִּמָּא לְאֲזַדְמָנָא נוּנָא חַד,
לְמַבְלַע לִיָּה לְיוֹנָה, וּלְאֲשָׁדָּאָה לִיָּה לְבָר.

בַּיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה בָּרָא לְאָדָם, וְאֲתַנִּי עִמָּיָה,

בַּיּוֹם הַשֵּׁשִׁי בָּרָא אֶת הָאָדָם, וְהַתְנַה עִמּוֹ שֶׁתִּצָּא מִמֶּנּוּ אִשָּׁה שְׁתִּזְוֶן אֶת אֱלֹהֵיהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה צִוִּיתִי

שם אשה אלמנה לכלכלך. הנה צויתי - מיום שנברא העולם. וכך בכל מעשה ומעשה שהתחדש בעולם, הקדוש ברוך הוא צוה את אותו מעשה מיום שנברא האדם. אף כאן ויאמר ה' לדג, ויאמר - מששת ימי בראשית אמר לו.

כאן יש לנו סמך העולם על מעשי בני אדם בעולם הזה. יונה שירד לספינה, זוהי נשמת האדם שיוצרת לעולם הזה להיות בגוף האדם. למה נקראת יונה? משום שפיון שמשפתפת בגוף, אזי היא יונה בעולם הזה, כמו שנאמר (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו. ואז האדם הולך בעולם הזה כמו ספינה בתוך הים הגדול שמתחבת להשבר, כמו שנאמר והאניה חשבה להשבר.

ואדם, כשהוא חוטא בעולם הזה וחושב שבורח מלפני אדונו ולא שם לב לאותו העולם, ואז מטיל הקדוש ברוך הוא רוח סערה חזקה - זוהי גזרת הדין שעומדת תמיד לפני הקדוש ברוך הוא ומבקשת את דין האדם מלפניו, וזוהי שמטה את הספינה ומזכירה את חטאי האדם לתפס אותו.

ביון שנתפס אדם על ידי אותה סערה בבית חליו, מה כתוב? ויונה ירד אל ירפתי הספינה וישכב וירדם. אף על גב שאדם בבית חליו, הנשמה לא מתעוררת לשוב לפני אדונו ולפדות את חטאיו. מה כתוב? ויקרב אליו רב החובל. מי זה רב החובל? זה יצר טוב שמנהיג את הכל. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. אין השעה לישן, שהרי מעלים אותך לדין על כל מה שעשית בעולם הזה, שוב מחטאך.

דתפוק מגיה אתתא, דתיזון לאליהו, דכתיב, (מלכים א יז) הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך. הנה צויתי, מיומא דאתברי עלמא. וכן בכל עובדא ועובדא דאתחדש בעלמא, קדשא בריך הוא פקיד ההוא עובדא מיומא דאתברי עלמא. אוף הכא, ויאמר יי' לדג, ויאמר, משית יומין דבראשית קאמר ליה.

הכא אית לן סמך בעלמא, על עובדין דבני נשא בהאי עלמא. יונה דנחת לספינה, דא איהי נשמתא דבר נש, דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש. אמאי אתקרי יונה. בגין דכיון דאשתתפת בגופא, פדין איהי יונה בהאי עלמא. כמה דאתמר, (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו. וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא, פספינה בגו ימא רבא, דחשיבת לאתברא, כמה דאת אמר (יונה א) והאניה חשבה להשבר. ובר נש פד איהו בהאי עלמא חטי, וחשיב דערק מקמי מאריה. ולא אשגח בההוא עלמא. וכדין אטיל קדשא בריך הוא רוח סערה תקיפא. דא איהי גזירת דינא, דקיימא תדיר קמי קדשא בריך הוא. ובעאת דינא דבר נש מקמיה, ודא איהו דקא מטי לספינה, ואדפר חובוי דבר נש לאתפסא ליה.

ביון דאתפס בר נש על ידא דההיא סערה בבי מרעיה, מה כתיב ויונה ירד אל ירפתי הספינה וישכב וירדם. אף על גב דבר נש בבי מרעיה, נשמתא לא אתערת לאתבא קמי מאריה, למפרק חובוי. מה כתיב, ויקרב אליו רב החובל. מאן רב החובל. דא יצר טוב, דאיהו מנהיג כללא. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. לאו שענתא הוא למדמד, דהא סלקין לך לדינא, על כל מה דעבדת בהאי עלמא, תוב מחובך.

התבונן בדברים הללו ושוב לאדונך. מה מלאכתך - שאתה עסקת בה בעולם הזה, והודה עליה לפני רבונך. ומאין תבוא - הסתפל מאין באת, מטפה סרוחה, ואל תתגאה לפניו. מה ארצה - הסתפל שהרי מהארץ נבראת ולא רץ תשוב. ואי מזה עם אתה - הסתפל אם יש לך זכות אבות שתגן עליך.

ביון שמעלים אותו לדין בבית דין של מעלה, אותה סערה, שהיא גזרת הדין שסוערת על האדם, מבקשת מהמלך לדון אותם התפוסים של המלך, וכלם באים אחד אחד לפניו. באותה שעה מתקרבים בית הדין. יש מהם שפותחים בזכות, ויש מהם שפותחים בחובה, וגזרת הדין תובעת דין.

ואם אותו אדם לא זוכה בדין, מה כתוב? ויחותרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. הם משתדלים אותם שמורים זכותו להשיבו אל העולם הזה ולא יכלו. מה הטעם? פי הים הולך וסער עליהם. גזרת הדין הולכת וסוערת בחטאי האדם ומתגברת עליהם.

אז מורידים עליו שלשה שליחים ממנים: אחד שפותב כל הזכות וכל החטאים שעשה האדם בעולם הזה. ואחד שעושה חשבון ימיו. ואחד שהיה הולך עמו פשהיה במעי אמו, והרי בארנו שגזרת הדין לא שוככת עד לאותו זמן, שכתוב וישאו את יונה. וישאו, כשנוטלים אותו מביתו לבית הקברות.

ואז מכריזים עליו. אם הוא צדיק - מכריזים עליו ואומרים: תנו כבוד לדמות המלך, (ישעיהו) יבוא

שלום ינחו על משפכותם הלך נכחו. מנין לנו? שכתוב (שם) וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' וַיִּסְפָּד. ואם הוא רשע - מכריזים עליו ואומרים: אוי לו לפלוני, טוב לו שלא היה נברא. ואז מה כתוב?

אסתכל במלין אלין, ותוב למארך. מה מלאכתך דאת עסקת בה בהאי עלמא, ואודי עלה קמי מארך. ומאין תבא, אסתפל מאין באת, מטפה סרוחה, ולא תתגאי קמיה. מה ארצה, אסתפל דהא מארעא אתבריא, ולארעא תיתוב. ואי מזה עם אתה, אסתפל אי אית לך זכו דאבהן, דיגין עלך.

ביון דסלקין ליה לדינא, בבי דינא דלעילא, ההיא סערה, דאיהי גזרת דינא, דסעיר עליה דבר נש, תבעת מן מלפא למידן אינון תפיסין דמלפא, וכלהו אתיין חד חד קמיה. ביה שעטא אתקריבו בי דינא. אית מנהון דפתחי בזכות, ואית מנהון דפתחי בחובה. וגזרת דינא תבעת דינא.

ואי ההוא בר נש לא זכי בדינא, מה כתיב. ויחותרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. משתדלין אינון דאורו זכותיה לאתבא ליה להאי עלמא, ולא יכלו. מאי טעמא. פי הים הולך וסוער עליהם, גזרה דדינא, אזיל וסעיר בחובי דבר נש, ואתגבר עלייהו.

ברין נחתין עליה תלת שליחן ממנן, חד דכתיב כל זכוון, וכל חובין, דעבד בר נש בהאי עלמא. וחד דעביד חשבון יומי. וחד דהוה אזיל עמיה, פד הוה במעי אמיה. והא אוקימנא גזרת דינא לא שכיף, עד ההוא זמנא דכתיב, וישאו את יונה. וישאו: פד נטלי ליה מביתיה, לבי קברי.

ברין מכריזי עלוי. אי איהו זפאה, מכריזי עליה ואמרי, הבו יקר לדיוקנא דמלפא, (ישעיה

יבא שלום ינחו על משפכותם הלך נכחו. (ישעיהו) יבוא לן. דכתיב, וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה

כְּבוֹד ה' וַיִּסְפָּד. מנין לנו? שכתוב (שם) וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' וַיִּסְפָּד.

ויטלוהו אל הים ויעמד הים
מוזעפו. כשמוכניסים אותו לבית
הקברות, שהוא מקום הדין, אז
גזרת הדין שהיתה סוערת,
שוככת מוזעפה. והדג שבלע אותו
זהו הקבר.

מה כתוב? ויהי יונה במעי הדג.
מעי הדג זהו בטן שאול. מנין
לנו? שכתוב מבטן שאול שועתי.
והוא היה במעי הדג, וקורא לו
בטן שאול, שלשה ימים ושלשה
לילות. אלו שלשה ימים שאדם
בקבר ונבקעים מעיו.

לאחר שלשה ימים אותה טנפת
נהפכת על פניו, ואומרת לו: טל
מה שנתת בי. אכלת ושתיית כל
יום ולא נתת לעניים, וכל ימך
היו כמו חגים ומועדים, והעניים
היו רעבים, שלא אכלו עמך. טל
מה שנתת בי. זהו שכתוב (מלאכי
ג) וזריתי פֶּרֶשׁ על פְּנֵיכֶם וגו',
והרי בארנו.

לאחר זה, משלשה ימים והלאה,
אז נדון האדם מעיניו, מידי,ו
מרגליו, ופרשוהו עד שלשים
ימים. כל אותם שלשים ימים
נדונים הנפש והגוף כאחד,
ומשום כף הנשמה נמצאת בארץ
למטה, שאינה עולה למקומה,
כאשה שיושבת בחוץ כל ימי
הטמאה. אחר כף הנשמה עולה,
והגוף נרקב בארץ, עד אותו זמן
שיעיר הקדוש ברוף הוא את
המתים.

ועתיד קול אחד להעיר בבית
הקברות ויאמר, (ישעיה כו) הקיצו
ורננו שכני עפר כי טל אורת טלך
וארץ רפאים תפיל. אימתי זה
יהיה? בזמן שיעבר מלאך המות
מן העולם, שכתוב (שם כה) בלע
המות לנצח וגו'. כיון שבלע

קצ"ט ע"ב) כבוד יי' יאספך. ואי חייבא איהי,
מכריזי עליה ואמרו, ווי ליה לפלגיא. טב ליה
דלא יתברי. פדין מה כתיב, ויטלוהו אל הים
ויעמד הים מוזעפו. פד עאלין ליה לבי קברי
דאיהו אתר דדינא. פדין גזרת דינא דהוה
סעיר, שכיף מוזעפיה. ונונא דבלע ליה, דא
איהו קברא.

מה פתיב, ויהי יונה במעי הדג. מעוי דדג, דא
איהו בטן שאול. מנלן. דכתיב, (יונה ב)
מבטן שאול שועתי. ואיהו במעי דנונא הוה,
וקארי ליה בטן שאול, שלשה ימים ושלשה
לילות, אלין תלת יומין, דבר נש בקברא,
ואתבקעו מעוי.

לבתר תלתא יומין, ההוא טנופא אתהפך על
אנפוי, ואומר לו טול מה דיהבת בי.
אכלת ושתיית כל יומא, ולא יהבת למספני,
וכל יומך הוה פחגין וכמועדין, ומספני הוה
פפנין, דלא אכלו בהדך, טול מה דיהבת בי.
הדא הוא דכתיב, (מלאכי ב) וזריתי פֶּרֶשׁ על
פְּנֵיכֶם וגו', והא אוקימנא.

לבתר דא, מתלתא יומין ולהלאה, כדין אתדן
בר נש מעינוי, מידוי, ומרגלוי,
ואוקמוהו עד תלתין יומין. כל אינון תלתין
יומין, אתדנו נפשא וגופא פחדא. ובגיני כף
אשתכח נשמתא לתתא בארעא, דלא סלקת
לאתרה. פאתתא דיתבת לבר, כל יומי
מסאבותא. לבתר, נשמתא סלקא, וגופא
אתבלי בארעא. עד ההוא זמנא דיתער קדשא
בריה הוא למיתיאי.

וזמינא קלא חדא לאתערא בבי קברי, ויימא,
(ישעיה כו) הקיצו ורננו שכני עפר כי טל

אורות טלך וארץ רפאים תפיל. אימתי יהא דא. בזמנא דיתעבר מלאך

הַמּוֹת מְעַלְמָא, דְּכַתִּיב, (ישעיה כה) בַּלַּע הַמּוֹת לְנִצָּח וְגו'. פִּיּוֹן דְּבַלַּע הַמּוֹת לְנִצָּח, לְבַתֵּר, וּמַחָה יִי אֱלֹהִים דְּמַעָּה מַעַל כָּל פְּנִים וְחֻרְפַּת עֲמוּ יִסִּיר מַעַל כָּל הָאָרֶץ. כַּדִּין כְּתִיב, וַיֹּאמֶר יִי לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה.

בִּיּוֹן דְּאִתְעַר הַהוּא קָלָא בִּינֵי קַבְרֵי, כַּדִּין כָּל קַבְרֵיִיא יִקִּיאוּ לְאִינוּן מַתִּיִיא דְּבַהוּן לְבַר. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב וְאָרֶץ רְפָאִים תְּפִיל. מָאֵי תְּפִיל. דִּיקִיא לֹוֹן לְבַר. רְפָאִים, מַהוּ רְפָאִים. דְּקַבִּילוּ. אֲסוּוֹתָא כְּמַלְקָדְמִין, וְאִתְסִיאוּ גְרַמִּין בְּגְרַמִּין. וְאֵלִין אַקְרוּן רְפָאִים.

וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב (בְּשֹׁאֵר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַגְלוֹת) (ישעיה כו) רְפָאִים בַּל יִקוּמוּ. אֶלָּא וְדָאֵי כָּל עַלְמָא יִתְסוּן גְרַמִּין בְּבֵי קַבְרֵי, אֲבָל מְנַהוּן יְקוּמוּן, וּמְנַהוּן לָא יְקוּמוּן. וְעַל דָּא כְּתִיב רְפָאִים בַּל יִקוּמוּ. זַפְאָה חוּלְקִיהוּן דִּישְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב בַּהוּ נְבַלְתֵי יְקוּמוּן. וּבַהֲאֵי נּוֹנָא, אֲשַׁפְחָנָא מְלִין לְאֲסוּוֹתָא, דְּכָל עַלְמָא.

הָאֵי נּוֹנָא כִּיּוֹן דְּבַלַּע לְיוֹנָה מִית. וּבֵיהּ הָוָה יוֹנָה תִּלְתָּא יוּמִין, לְבַתֵּר אֲתַקִּיִים כְּמַלְקָדְמִין, וְאָקִי לְיוֹנָה לְבַר, וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּכַתִּיב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יִי אֱלֹהֵיו מִמְעֵי הַדָּגָה. כְּתִיב הֲכָא הַדָּגָה, וּכְתִיב הָתֵם (שְׁמוֹת ז) וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתְּהָ, וְהָא אוּקְמוּהָ. כְּגוּוֹנָא דָּא, זְמִינָת אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל לְאִתְעַרָּא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר וְאָרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

וְהָא אוּקְמוּנָא, דְּשַׁבְעָה דִּינִין יַחְלְפוּן עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ, כַּד נְפִיק מִהָאֵי עַלְמָא. חַד, הַהוּא דִּינָא עַלְאָה, כַּד נְפִיק רוּחָא מִן גּוּפָא. ב', כַּד עוֹבְדוּי וּמְלוּי אֲזֵלִין קַמִּיהָ וּמְכַרְזֵי עָלוּי. ג', כַּד עֵיִיל לְקַבְרָא. ד', דִּינָא דְּקַבְרָא. ה', דִּינָא דְּתוֹלְעָתָא. ו', דִּינָא דְּגִיּהֶנָם. ז', דִּינָא דְּרוּחָא דְּאֲזֵלָא וְשֹׁאֲטָת בְּעַלְמָא, וְלֹא אֲשַׁכַּחַת

הַמּוֹת לְנִצָּח, אַחַר כֶּף, וּמַחָה ה' אֱלֹהִים דְּמַעָּה מַעַל כָּל פְּנִים וְחֻרְפַּת עֲמוּ יִסִּיר מַעַל כָּל הָאָרֶץ. אַז כְּתוּב, וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה.

בִּיּוֹן שְׁהִתְעוּרָר אוֹתוּ קוּל בִּין הַקְּבָרִים, אַזִּי כָּל הַקְּבָרִים יִקִּיאוּ אֶת אוֹתָם הַמְּתִים שְׂבָהֶם הַחוּצָה. זְהוּ שְׁכַתוּב וְאָרֶץ רְפָאִים תְּפִיל. מַה זֶה תְּפִיל? שְׁתַּקִּיא אוֹתָם הַחוּצָה. רְפָאִים, מַה זֶה רְפָאִים? שְׁקַבְלוּ רְפוּאָה כְּמַקְדָּם, וְנִרְפְּאוּ עֲצָמוֹת בְּעֲצָמוֹת, וְאֵלֶּה נִקְרְאִים רְפָאִים.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כְּתוּב (בְּשֹׁאֵר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַגְלוֹת) (ישעיה כו) רְפָאִים בַּל יִקוּמוּ? אֶלָּא וְדָאֵי כָּל הָעוֹלָם יִתְרַפְּאוּ עֲצָמוֹתָם בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, אֲבָל מַהֶם יִקוּמוּ וּמַהֶם לֹא יִקוּמוּ. וְעַל זֶה כְּתוּב רְפָאִים בַּל יִקוּמוּ. אֲשֶׁרִי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוּב בָּהֶם נְבַלְתֵי יְקוּמוּן. וּבַדָּג הַזֶּה מְצָאנוּ דְּבָרִים לְרְפוּאָה שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

הַדָּג הַזֶּה, בִּיּוֹן שְׁבַלַּע אֶת יוֹנָה, הוּא מֵת, וּבוֹ הִזָּה יוֹנָה שְׁלִשָּׁה יָמִים, וְאַחַר כֶּף חֲזוּר לַחַיִּים כְּמַקְדָּם וְהִקִּיא אֶת יוֹנָה הַחוּצָה, וְהֲרֵי פִּרְשׁוּהָ, שְׁכַתוּב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה' אֱלֹהֵיו מִמְעֵי הַדָּגָה.

כְּתוּב כַּאֲן הַדָּגָה, וְכַתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת ז) וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתְּהָ, וְהֲרֵי פִּרְשׁוּהָ. כְּמוֹ זֶה עֲתִידָה אָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהִתְעוּרָר כְּרֹאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּף - וְאָרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

וְהֲרֵי בְּאַרְנוֹ, שְׁשַׁבְעָה דִּינִים יַחְלְפוּ עַל הָאָדָם כְּשִׁיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. אֶחָד - אוֹתוֹ דִּין עֲלִיּוֹן כְּשִׁיּוּצָאת הָרוּחַ מִן הַגּוּף. ב' - כְּשִׁמְעֵשׂוּי וּדְבָרֵיו הוֹלְכִים לְפָנָיו וּמְכַרְזִים עָלָיו. ג' - כְּשִׁנְכַּנְס לְקַבְרָא. ד' - דִּין הַקְּבָרָא. ה' - דִּין הַתּוֹלְעָתָא. ו' - דִּין הַגִּיּהֶנָם. ז' - דִּין הָרוּחַ שְׁהוֹלְכָת וּמְשׁוֹטְטָת

בעולם ולא מוצאת מקום מנוחה
עד שישלמו מעשיו. משום זה
צריך אדם להתבונן תמיד
במעשיו וישוב לפני אדונו.

וכשהתבונן דוד המלך בדיני
האדם הללו, הקדים ואמר, (תהלים
קד) ברכי נפשי את ה', בטורם תצא
מן העולם, בעוד שאת נמצאת
עם הגוף. וכל קרבי את שם קדשו
- הם אברי הגוף שמשתתפים
כאחד עם הרוח. עכשו
בשתמצאו עמה, הקדימו לברך
את השם הקדוש טרם שיבא זמן
שלא תוכלו לברך ולחזור
בתשובה. ועל זה אמר ברכי נפשי
את ה' הללויה. באו אותם
החברים ונשקו את ראשו.

רבי חייא פתח ואמר, קחו
מאתכם תרומה לה'. בא וראה,
כשבא הקדוש ברוך הוא את
העולם, לא ברא אלא פדי שיבאו
ישראל ויקבלו את התורה.
בתורה נברא העולם, ועל התורה
הוא עומד. זהו שכתוב (ירמיה לג)
אם לא בריתי יומם ולילה חקות
שמים וארץ לא שמתי התורה
היא ארץ חיים בעולם הזה, וארץ
החיים בעולם הבא.

וכך מי שמשתדל בתורה, כאלו
השתדל בהיכלו של הקדוש ברוך
הוא, שהיכלו העליון של הקדוש
ברוך הוא היא התורה. וכשאדם
עוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא
עומד שם ומקשיב לקולו, ככתוב
(מלאכי א) ויקשב ה' וישמע וגו'.
ונצול האדם משלשה דינים:
מדין העולם הזה, ומדין מלאך
המות שלא יכול לשלט עליו,
ומדין הגיהנם.

ויכתב ספר זכרון. מי הוא? אלא
יש ספר למעלה ויש ספר למטה.
זכרון - (אוח) הבגרות הקדוש

אתר נייחא, עד דישתלים עובדוי. בגין דא,
בעי בר נש לאסתפלגא תדיר בעובדוי, ויתוב
קמי מריה.

וכד אסתפלג דוד מלכא בדינין אלין דבר נש,
אקדים ואמר (תהלים קד) ברכי נפשי את יי',
עד לא תפוק מן עלמא, בעוד דאנת אשתכחת
עם גופא. וכל קרבי את שם קדשו, אינון
שייפי גופא, דמשתתפי כחדא ברוחא. השתא
דתשתכחון עמה, אקדימו לברכא שמא
קדישא, עד לא ימטי זמנא דלא תיכלון
לברכא, ולא תבא בתיובתא, ועל דא אמר
ברכי נפשי את יי' הללויה. אתו אינון חברייא
ונשקו רישיה.

רבי חייא פתח ואמר, (דף ר' ע"א) (שמות לה) קחו
מאתכם תרומה ליי'. תא חזי קדשא
ברוך הוא כד ברא עלמא, לא ברא ליה, אלא
בגין דייתון ישראל, ויקבלון אורייתא.
באורייתא אתברי עלמא, ועל אורייתא
קיימא. הך הוא דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי
יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.
אורייתא איהי ארפא דחיי בהאי עלמא,
וארפא דחיי בעלמא דאתי.

וכך מאן דאשתדל באורייתא, כאלו אשתדל
בהיכליה דקודשא ברוך הוא. דהיכלא
עלאה דקודשא ברוך הוא, אורייתא איהי.
וכד בר נש עסיק באורייתא, קדשא ברוך הוא
קאים תמן, ואצית לקליה, כמה דכתיב, (מלאכי
א) ויקשב יי' וישמע וגו'. ואשתזיב בר נש
מתלת דינין: מדינא דהאי עלמא. ומדינא
דמלאך המות, דלא יכול לשלטא עליה.
ומדינא דגיהנם.

ויכתב ספר זכרון. מאי איהו. אלא אית ספר
לעילא, ואית ספר לתתא. זכרון אתר (ג"א את) קיימא קדישא, דנטיל

שנוטל וכונס אליו את כל החיים שלמעלה. ספר זכרון - שתי דרגות שהן אחת, וסוד זה שם יהו"ה שם אחד. יהו"ה אחד. והכל דבר אחד.

משום שיש שם ויש שם. שם למעלה, שהוא נרשם (נקרא שם) ממה שלא ידוע ולא נרמז בידיעה כלל, וזו נקראת נקדה עליונה. שם למטה, שנקרא שם, מקצה השמים ועד קצה השמים, משום שקצה השמים נקרא זכרון. והשם הזה הוא נקדה שלמטה, שהוא שם מאותו זכרון, שהוא קצה השמים, שנוטל את כל החיים שלמעלה. וזהו קצה השמים שלמטה. והשם שלו היא הנקדה שלמטה. נקדה זו היא ספר שעומד בחשבון, וזהו ולחשבי שמו. הספר שאמרנו ושם - דבר אחד הוא בכל הצדדים.

הנקדה הזו, משום שהיא עומדת באמצע, היא עליונה על כל הנאחזים בה. ששה צדדים אחרים בספר העליון, והוא עליון עליהם. ששה צדדים נאחזים בספר התחתון, והוא עליון עליהם. ועל זה ספר עליון וספר תחתון, והכל נקרא תורה. מה בין זה לזה? אלא, ספר עליון הוא תורה שבכתב, משום שהיא סתומה ולא עומדת, אלא רק בכתב, ששם הוא המקום להתגלות למטה. ומי הוא העולם הבא? ספר התחתון, זו תורה שנקראת תורה שבעל פה. ומי הוא על פה? אלו המרפכות של מטה, שהיא עומדת עליהן. ומשום שאינן בכלל של כתיבה שלמעלה, נקראים על פה.

ותורה זו עומדת על פה, משום שכתוב (בראשית ב) ומשם יפרד

וכניש לגביה, כל חייך דלעילא. ספר זכרון תרין דרגין דאינון חד, ורזא דא שם יהו"ה שם חד. יהו"ה חד. וכלא מלה חדא.

בגין דאית שם, ואית שם, שם לעילא, דאיהו אתרשים (כ"א אקרי שם) ממה דלא ידיע, ולא אתרמיז בידיעה כלל. ודא אקרי נקודה עלאה. שם לתתא, דאקרי שם, (דברים ד) מקצה השמים ועד קצה השמים, בגין דקצה השמים אקרי זכרון. והאי שם, איהו נקודה דלתתא, דאיהו שם מההוא זכרון, דאיהו קצה השמים, דנטיל כל חייך דלעילא. ודא איהו קצה השמים דלתתא. ושם דיליה איהו נקודה דלתתא. נקודה דא, איהו ספר דקיימא בחושבנא, ודא הוא ולחושבי שמו. ספר דקאמרן, ושם, חד מלה הוא, בכל סטריין.

נקודה דא בגין דקיימא באמצעיתא, איהו עלאה על כל דאתאחדן בה. שית סטריין, אתאחדן בספר עלאה, ואיהו עלאה עלייהו. שית סטריין אתאחדן בספר תתאה, ואיהו עלאה עלייהו. ועל דא, ספר עלאה, ספר תתאה, וכלא אקרי תורה.

מה בין האי להאי. אלא, ספר עלאה איהו תורה שבכתב. בגין דאיהו סתימא, ולא קיימא אלא בכתב, דתמן איהו אתר לאתגלאה לתתא. ומאן איהו עלמא דאתי. ספר תתאה, דא תורה דאקרי תורה שבעל פה, ומאן איהו על פה, אליון רתיכין דלתתא, דאיהו קיימא עלייהו. ובגין דלאו אינון בכללא דכתיבה דלעילא, אקרון על פה.

ותורה דא קיימא על פה, בגין דכתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים ותורה עלאה, אף על גב דאיהו קיימא לעילא,

וְהָיָה לְאַרְבַּעַת רְאִשִׁים. וְתוֹרָה
הָעֲלִיּוֹנָה, אֲף עַל גַּב שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת
לְמַעַלָּה, לֹא נִקְרָאת עַל הַפֶּתַח,
אֲלֵא שְׁבַכְתָּב, שְׁעוֹמֶדֶת בְּכַתָּב,
וְאוֹתוֹ הַפֶּתַח נַעֲשֶׂה הַיֵּכָל אֵלֶיהָ,
וְהִיא עוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַהֵיכָל
וְנִשְׁמָרֶת שָׁם. וּמִשּׁוּם כִּף נִקְרָאת
תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְלֹא עַל פֶּתַח.

אֲבָל הַתוֹרָה שְׁלֵמֶטָה הִיא עוֹמֶדֶת
עַל מַרְכָּבוֹתֶיהָ, וְנִקְרָאת עַל פֶּה,
שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֶיהֶן. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא
נִחְשָׁבֶת (נִתְּנָה) מִבְּפָנִים מִכָּלֵל שֶׁל
פֶּתִיכָה, לֹא נַעֲשׂוּ הַיֵּכָל לְנִקְדָּה
הַזֶּה כְּמוֹ אוֹתָהּ נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה.
וּמִשּׁוּם שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֶיהֶן נִקְרָאת
תְּרוּמָה.

עוֹד שְׁמַעְתִּי מִן הַמְּנוּדָה
הַקְּדוּשָׁה. תְּרוּמָה, מַה זֶה
תְּרוּמָה? כְּמוֹ שְׁבָאֲרֹנִי, שְׁנַיִם
מִמָּאָה. בֹּא וְרֵא, כָּל הַדְּרָגוֹת
הַלְלוּ הַקְּדוּשׁוֹת שְׁבַסוּד הָאֱמוּנָה
שְׁנַגְלָה בְּהֵן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הֵן עֶשֶׂר דְּרָגוֹת, וְהֵן עֶשֶׂר אֲמִירוֹת,
כְּמוֹ שְׁבָאֲרוּהָ. וְאֵלּוּ הָעֶשֶׂר עוֹלָם
לְמָאָה. וּכְשֶׁאֲנִי צְרִיכִים הַנִּקְדָּה
הַתְּחַתּוֹנָה הַזֶּה לְהָרִים אוֹתָהּ,
אֲסוּר לָנוּ לְקַחְתָּהּ לְבִדָּה, אֲלֵא
אוֹתָהּ עִם בְּעָלָה, וְהֵם הַשְּׁנַיִם
מִהֶמָּאָה שְׁאֲמַרְנוּ, מִשּׁוּם שֶׁאֵין
צְרִיף לְהַפְרִידֵם כָּלֵל, אֲלֵא לִיחְדָּה
עִם בְּעָלָה. וְלָכֵן נִקְרָאת תְּרוּמָה
בְּכָלֵל אֶחָד.

וּבֹא רֵא, בְּכָל יוֹם הַפְּרוֹז קוֹרָא:
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, בְּכֶם עוֹמֵד הַדְּבָר
הַזֶּה. וְזֶהוּ קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה
לָהּ. וְאֵם תֹּאמְרוּ שֶׁהַדְּבָר קָשָׁה
עֲלֵיכֶם - כָּל נְדִיב לְבוֹ יְבִיאָהּ.

מַה זֶה יְבִיאָהּ? אֲלֵא מִכָּאֵן לְמַדְּנוּ
אֵת סוּד הַתְּפִלָּה, שְׁאָדָם שְׁפוּחָד
מִרְבוּנוּ וּמִכּוֹן לְבוֹ וּרְצוֹנוּ
בְּתְפִלָּה, מִתְּקַן תְּקוּן הָעֲלִיּוֹן. כְּמוֹ
שְׁבָאֲרֹנִי. בְּרֵאשׁוֹנָה בְּשִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת שְׁאוּמְרִים הַמְּלֹאכִים
הָעֲלִיּוֹנִים לְמַעַלָּה. וּבִאוֹתָהּ

לֹא אֶקְרִי עַל הַפֶּתַח, אֲלֵא שְׁבַכְתָּב, דְּקִיּוּמָא
בְּכַתָּב, וְהִיא כְּתָב אֶתְעַבִּיד הַיֵּכָלָא לְגַבְיָהּ,
וְאִיהִי קִיּוּמָא גּוֹ הַהוּא הַיֵּכָלָא, וְאֶתְטַמְּרַת
תְּמַן. וּבְגִין כִּף אֶקְרִי תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְלֹא עַל
פֶּתַח.

אֲבָל תוֹרָה דְלִתְתָא, אִיהִי קִיּוּמָא עַל רְתִיכָהָ,
וְאֶקְרִי עַל פֶּה, דְּקִיּוּמָא עֲלִיּוּהוּ. וּבְגִין
דְלֹא אֶתְחַשְׁבֵּת (נ"א אֶתְחַיִּיבֵת) מְלָגוּ, מִכָּלֵלָא
דְכַתִּיבָהּ, לֹא אֶתְעַבִּידוּ הַיֵּכָלָא לְהֵאִי נִקְוֶדָה,
כִּי הִיא נִקְוֶדָה עֲלָאָה. וּבְגִין דְּקִיּוּמָא עֲלִיּוּהוּ
אֶקְרִי תְּרוּמָה.

הֵן שְׁמַעְנָא מִבּוֹצִינָא קְדִישָׁא. תְּרוּמָה. מַהוּ
תְּרוּמָה. כְּמָה דְאוּקִימָנָא, תְּרִי מִמָּאָה. תָּא
חַזִּי, כָּל אֵינוֹן דְרִגִין קְדִישִׁין, דִּי בְרוּזָא
דְמַהִימְנוּתָא, דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶתְגְּלִי בְהוֹן,
אֵינוֹן עֶשֶׂר דְרִגִין, וְאֵינוֹן עֶשֶׂר אֲמִירָן, כְּמָה
דְאוּקִמוּהָ. וְאֵלִין עֶשֶׂר סְלָקִין לְמָאָה, וְכַד
אֶצְטְרִיף לָן לְהֵאִי נִקְוֶדָה תְּתָאָה לְאַרְמָא לָהּ,
אֲסִיר לָן לְנִטְלָא לָהּ בְּלַחֲוֹדָהָ. אֲלֵא לָהּ
וּלְבַעְלָהּ. וְאֵינוֹן תְּרִי מֵאֵינוֹן מָאָה דְקֶאֱמַרְן,
בְּגִין דְלֹא אֶצְטְרִיף לְאַפְרָשָׁא לּוֹן כָּלֵל, אֲלֵא
לִיחְדָּא לָהּ וּלְבַעְלָהּ. וְעַל דָּא אֶתְקִרִי תְּרוּמָה
בְּכָלֵלָא חֲדָא.

וְתָא חַזִּי, בְּכָל יוּמָא כְּרוּזָא קְאֲרִי, כָּל בְּנֵי
עֲלָמָא, בְּכוּ קִיּוּמָא מְלָה דָא, וְדָא הוּא
(שְׁמוֹת לַה) (דְּר' ע"ב) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לִי. וְאִי
תִימָא דְקִשְׁיָא מְלָה עֲלִיכּוּ. כָּל נְדִיב לְבוֹ
יְבִיאָהּ.

מַהוּ יְבִיאָהּ. אֲלֵא מִהֶכָּא אוּלְפִנָּא רְזָא
לְצִלוּתָא. דְבַר נֶשׁ דְדַחִיל לְמֵאֲרִיָּה
וּמְכוּיָן לְבִיָּה וּרְעוּתֶיהָ בְּצִלוּתָא, אֶתְקִין תְּקוּנָא
דְלְעִילָא, כְּמָה דְאוּקִימָנָא. בְּקַדְמִיתָא בְּשִׁירִין
וְתוֹשְׁבָחוֹ, דְקֶאֱמַרִין מְלֹאכִין עֲלֵאִין לְעִילָא.

עריכת התשפחות שאומרים
ישׂראל למטה, היא מקשטת את
עצמה ומתקנת בתקונייה כמו
אשה שמתקשטת לבעלה.

ובסודור התפלה, באותו התקון
של תפלת מישב, מתקנים את
עלמותיה וכל אלו שלה.
ומתקשטות כל עלמותיה, ואחר
כך הכל מתקנים ומסדירים.
וכשמגיעים לאמת ויציב, אז הכל
מתקנים, היא ועלמותיה, עד
שמגיעים לגאל ישׂראל, ואז צריך
לעמד הכל על מקומם.

משום שכאשר מגיע אדם לאמת
ויציב והכל מתקן, עלמותיה
נוטלות אותה, והיא נוטלת את
עצמה למלך העליון. פיון
שמגיעים לגאל ישׂראל, אזי
המלך הקדוש העליון נוסע
בדרגותיו ויוצא לקבל אותה.

ואנו מלפני המלך העליון צריכים
לעמד על מקומנו באימה
ברעדה, שהרי אז הוא מושיט
ימינו אליה, ואחר כך את שמאלו
ששם לה תחת ראשה, ואחר כך
מתחבקים שניהם כאחד
בנשיקה. ואלה הן השלש
הראשונות, וצריך אדם לשים לבו
ורצונו ולכונן בכל התקונים
והסדורים הללו של התפלה, פיו
ולבו ורצונו כאחד.

עכשו שהמלך העליון והגבירה
הם בחבור אחד בשמחה באותן
נשיקות - מי שצריך לבקש
בקשות, יבקש, שהרי אז שעת
רצון היא. פיון ששואל אדם
שאלותיו מלפני המלך והגבירה,
אז יתקין עצמו ברצונו ולבו
לשלש אחרות לעורר שמחה
שבפסתר, שהרי מאלו השלש הוא
מתברך בדבקות אחרת. ויתקין
אדם את עצמו לצאת מפניהם,
ולהניחם בשמחה גנוזה של אלו
השלש. ועם כל זה, שיהיה רצונו

ובהוא סדורא דתושפחן דקא אמרי ישׂראל
לתתא, איהי קשיטת גרמהא, ואתתקנת
בתקונהא. כאתתא דאתקשטת לבעלה.

ובסדורא דצלותא, בההוא תקונא דצלותא
דמיושב, אתקינו עולמתהא וכל
אינון דילה. ומתקשטן כל אינון בהדה, לבתר
דאתתקן כלא ואתסדרו, כד מוטו לאמת ויציב,
כדין כלא מתתקנא, איהי ועולמתהא, עד
דמוטו לגאל ישׂראל, כדין אצטריך למיקם
כלא על קיומיהו.

בגין דכד בר נש מטי לאמת ויציב, וכלא
אתתקן. עולמתהא נטלי לה, ואיהי
נטילת גרמה לגבי מלכא עלאה. פיון דמטו
לגאל ישׂראל, כדין מלכא קדישא עלאה נטיל
בדרגוי, ונפיק לקבלא לה.

ואנו, מקמי מלכא עלאה בעינון לקיימא על
קיומנא, באימתא ברעדה. דהא כדין
אושית ימיניה לגבה, ולבתר שמאליה, דשוי
לה תחות רישה, ולבתר אתחבקו תרווייהו
כחדא בנשיקו. ואלין אינון תלת קדמיתא,
ובעי בר נש לשוואה לביה ורעותיה, ולכוונא
בכל הגי תקונין וסדורין דצלותא. פומיה
ולביה ורעותיה כחדא.

השתא דמלכא עלאה ומטרוניתא אינון
בחבורא כחדוה באינון נשיקין. מאן
דאצטריך למשאל שאלתין, ישאל. דהא כדין
שעתא דרעותא איהו. פיון דשאל בר נש
שאלתוי מקמי מלכא ומטרוניתא, כדין יתקין
גרמיה ברעותיה ולביה לתלתא אחרנין,
לאתערא חדוה דטמירו, דהא מאלין תלת
אתברכא בדבקותא אחרא. ויתקין בר נש
גרמיה למיפק מקמיהו, ולאנחא לון בחדוה
גניזא דאלין תלת. ועם כל דא, דיהא רעותיה,

שיתברכו התחתונים מאותן ברכות של שמחה נסתרת.

ואז צריך לפל על פניו ולמסר את נפשו בשעה שהיא לוקחת את הנפשות והרוחות. אז זו השעה למסר נפשו בתוך אותן נפשות שהיא לוקחת, שהרי אז צרור החיים הוא כראוי.

דבר זה שמעתי בסודות של המנורה הקדושה, ולא נתנה לי רשות לגלות, פרט לכם חסידים עליונים. שאם באותה שעה שהיא לוקחת נפשות ורוחות ברצון של דבקות אחת, הוא ישים לבו ורצונו לזה, ונותן נפשו בדבקות באותו הרצון להכלילה באותה הדבקות. אם מתקבלת באותה שעה באותו הרצון של אותן נפשות ורוחות ונשמות שהיא לוקחת, זהו אדם שנצטרך בצרור החיים בעולם הזה ובעולם הבא.

ועוד, שצריך להפיל מפל הצדדים, המלך והגבירה, מלמעלה ומלמטה, ולהתעטר בנשמות בכל הצדדים. מתעטרת בנשמות מלמעלה, ומתעטרת בנשמות מלמטה. ואם אדם כזו לבו ורצונו לכל זה וימסר נפשו מלמטה בדבקות וברצון כמו שנאמר, אזי הקדוש ברוך הוא קורא לו שלום למטה, כמו שאותו השלום שלמעלה, לאותו שמברך את הגבירה ומכליל אותה ומעטר אותה בכל העטרות.

אף כן, לאיש הזה הקדוש ברוך הוא קורא לו שלום למטה, כמו שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום. וכל ימיו כן קוראים לו למעלה - שלום, משום שהכליל ועטר את הגבירה למטה כמו שאותו שלום למעלה.

דיתברכון תתאי, מאינון ברפאן דחדוה טמירא.

וכדין אצטריך למנפל על אנפוי, ולממסר נפשיה, בשעתא דאיהי נקטא נפשין רוחין. כדין איהי שעתא לממסר נפשיה בגו אינון נפשין דאיהי נקטא, דהא כדין צורא דחיי איהו כדקא יאות.

מלה דא שמענא ברזין דבוצינא קדישא, ולא אתיהיב לי רשו לגלאה, בר לכו חסידי עליונים. דאי בההיא שעתא דאיהי נקטא נפשין ורוחין ברעו דדביקותא חדא, איהו ישוי לביה ורעותיה לדא, ויהיב נפשיה בדבקותא, בההוא רעותא, לאכללא לה בההוא דבקותא. אי אתקבלת בההיא שעתא בההוא רעותא, דאינון נפשין רוחין ונשמתין דאיהי נקטא. האי איהו בר נש דאתצריך בצורא דחיי בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

ותו דבעיא לאתפללא מפל סטרין, מלפא ומטרוניתא, מלעילא ומתתא, ולא תעטרא בנשמתין בכל סטרין. אתעטרת בנשמתין מלעילא, ואתעטרת בנשמתין מתתא. ואי בר נש יכוין לביה ורעותיה לכל דא, וימסר נפשיה מתתא בדבקותא ברעותא כמה דאתמר. כדין קדשא בריך הוא קארי ליה שלום לתתא, פגוונא דההוא שלום דלעילא. ההוא דברין לה למטרוניתא ואכליל לה ואעטר לה בכל עטרין.

אוף הכי, האי בר נש קדשא בריך הוא קרי ליה שלום לתתא, כמה דאתאמר (שופטים ו) ויקרא לו יי' שלום. וכל יומי הכי קראן ליה לעילא, שלום. בגין דאכליל ואעטר למטרוניתא לתתא, פגוונא דההוא שלום לעילא.

וְכַאֲשֶׁר אוֹתוֹ הָאָדָם מִסְתַּלֵּק מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה
וּבֹקֵעַת אֶת כָּל אוֹתָם הַרְקִיעִים
וְאֵין מוֹחָה בִּידָה. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא קוֹרֵא לָהּ וְאוֹמֵר, (ישעיה נז)
יָבוֹא שְׁלוֹם. וְהַשְׂכִּינָה אוֹמֵרֶת,
יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם וְגו'. וְיִפְתָּחוּ
לָהּ שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר נְהוֹרוֹת אֶפְרָסִמוֹן
טָהוֹר, וְלֹא יִהְיֶה מִי שְׂיִמְחָה
בִּידָה. וְעַל כֵּן, אֲשֶׁרֵי מִי שְׂיִשִּׁים
לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ לְזֶה, וְעַל זֶה כְּתוּב,
כָּל נָדִיב לְבוֹ יְבִיאֶה אֶת תְּרוּמַת
ה' לְמִלְךָ הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁנוֹתְבָאֵר.
הַרִּים רַבִּי אַבָּא אֶת קוּלוֹ וְאָמַר,
אוֹי, רַבִּי שְׁמַעוֹן, אַתָּה בְּחַיִּים,
וְאֲנִי בּוֹכָה עֲלֶיךָ. לֹא עֲלֶיךָ אֲנִי
בּוֹכָה, אֲלֵא אֲנִי בּוֹכָה עַל הַחֲבָרִים
וּבּוֹכָה עַל הָעוֹלָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן
הוּא כְּמוֹ מְנוּחָה שֶׁל נֵר שְׂדוּלֵק
לְמַעַלָּה וְדוּלֵק לְמַטָּה, וּכְאוּר
שְׂדוּלֵק לְמַטָּה מֵאִירִים לְכָל
הָעוֹלָם. (מֵאִיר לְמַעַלָּה) אוֹי לְעוֹלָם
כְּשִׁיִּסְתַּלֵּק הָאוּר שְׁלִמַטָּה לְאוּר
שְׁלִמַמְעַלָּה, מִי יֵאִיר לָנוּ אֶת אוּר
הַתּוֹרָה לְעוֹלָם? קָם רַבִּי אַבָּא
וְנָשַׁק אֶת רַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר לוֹ,
הַדְּבָרִים הַלְלוּ הֵיוּ תַחַת יָדְךָ, וְעַל
כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלַחֲנֵי עַד
לְכָאן לְהַתְחַבֵּר עִמָּכֶם. אֲשֶׁרֵי
חֲלָקֵי.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח פְּסוּק אַחֲרָיו וְאָמַר,
וְכָל חֲכָם לֵב בְּכֶם יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ
וְגו'. פְּסוּק זֶה פֶּרֶשׂוּהוּ. אַבְל בֹּא
וְרֵאָה, בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה, (דְּבָרִים א) הָבוּ
לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנְבוֹנִים, בְּחֵן
אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וְלֹא מֵצָא נְבוֹנִים.
זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֶקַּח אֶת רֵאשִׁי
שְׁבֻטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וַיְדַעִים,
וְאֵלוּ נְבוֹנִים לֹא כְּתוּב. וְאִם תֹּאמַר
שְׁנִבּוֹן הִיא דְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה
מְחֻכָּם - כֵּן זֶה וַדָּאִי!

מַה בֵּין זֶה לְזֶה? חֲכָם, הָרִי
פֶּרֶשׂוּהָ, שְׁאֶפְלוּ תְלָמִיד הַמְּחַכְּבִים

וְכַר אֶסְתַּלֵּק הַהוּא בַר נֶשׁ מֵהָאֵי עֲלָמָא,
נִשְׁמָתֵיהָ סִלְקָא וּבִקְעָא בְּכָל אֵינוֹן
רְקִיעִין, וְלִית מָאן דִּימְחֵי בִידָה. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא קָרִי לָהּ וְאָמַר (ישעיה נז) יָבֹא שְׁלוֹם.
וְשְׂכִינָתָא אָמְרָה, יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם וְגו'.
וְיִפְתָּחוּ לָהּ (דף ר"א ע"א) תְּלִיסֵר טוּרֵי
דְּאֶפְרָסִמוֹנָא דְכִינָא, וְלֹא יִהְיֶה מָאן דִּימְחֵי
בִידָה. וְעַל דָּא, זִפְאָה אִיהוּ מָאן דִּישְׁוֵי לְבִיָּה
וְרַעוּתֵיהָ לְדָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, כָּל נָדִיב לְבוֹ
יְבִיאֶה אֶת תְּרוּמַת יְי' לְגַבֵּי מִלְכָּא עֲלָאָה, כְּמָה
דְּאֶתְמַר.

אַרְיִים רַבִּי אַבָּא קָלִיָּה, וְאָמַר, וְוֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אַנְתָּ בְּחַיִּין, וְאֲנָא בְּכִינָא עֲלֶיךָ. לֹא עֲלֶיךָ
בְּכִינָא, אֲלֵא בְּכִינָא עַל חֲבַרְיָא, וּבְכִינָא עַל
עֲלָמָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּבוֹצִינָא דְשַׁרְגָּא, דְּאֶדְלִיק
לְעֵילָא וְאֶדְלִיק לְתַתָּא. וּבְנַהוּרָא דְאֶדְלִיק
לְתַתָּא, נַהִירִין כָּל בְּנֵי עֲלָמָא, (נ"א נְהִיר לְעֵילָא) וְוֵי
לְעֲלָמָא, כַּד יִסְתַּלֵּק נַהוּרָא דְלְתַתָּא בְּנַהוּרָא
דְלְעֵילָא. מָאן יְנַהִיר נַהוּרָא דְאוּרִייתָא
לְעֲלָמָא. קָם רַבִּי אַבָּא וְנָשִׁיק לְרַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר
לִיָּה מְלִין אֵלִין הוּוּ תַחַת יָדְךָ, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא שְׂדַרְנֵי עַד הָכָא, לְאַתְחַבְרָא עִמָּכוֹן
זִפְאָה חוּלְקֵי.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח קָרָא אַבְתְּרִיָּה וְאָמַר, (שְׁמוֹת לה) וְכָל
חֲכָם לֵב בְּכֶם יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ וְגו', הָאֵי קָרָא
אוּקְמוּהָ. אַבְל תָּא חֲזִי, בְּשַׁעָתָא דְאָמַר קוּדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא לְמַשָּׁה, (דְּבָרִים א) הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים
חֲכָמִים וְנְבוֹנִים, אֲשַׁגַּח בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא
אֲשַׁפַּח נְבוֹנִים, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְאֶקַּח אֶת
רֵאשִׁי שְׁבֻטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וַיְדַעִים, וְאֵלוּ
נְבוֹנִים לֹא כְּתִיב. וְאִי תִימָא דְנְבוֹן אִיהוּ דְרָגָא
עֲלָאָה מְחַכָּם, הָכִי אִיהוּ וַדָּאִי.

מַה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. חֲכָם, הָאֵי אוּקְמוּהָ,

את רבו נקרא חכם. חכם, שיודע לעצמו כל מה שצריך. בנכון יש כמה דרגות - שמסתפל בכל, ויודע בשלו ובאחרים, וסימנה - (משלי יב) יודע צדיק נפש בהמתו. (שמואל ב-ב כג) צדיק מושל יראת אלהים. וכאן חכם לב דוקא. בלב חכם, ולא במקום אחר, משום שעומד בלב, ונכון למעלה ולמטה, מסתפל בעצמו ובשלו אחרים.

פתח ואמר, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה וגו'. כאן בתפלה שצריך אדם להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, שהיא עבודה אחת גדולה ונכבדה מאותן העבודות של רבונו. בא וראה, יש עבודה של הקדוש ברוך הוא שעומדת במעשה, שהיא עבודה שעומדת במעשה הגוף והיא עבודה. ויש עבודה של הקדוש ברוך הוא שהיא עבודה יותר פנימית, שהיא עקר הכל, ועומדת באותה עבודה פנימית שהיא עקר הכל.

בגוף יש שנים עשר איברים שעומדים במעשה הגוף, כמו שבארנו, ואלו הם אברי הגוף ועבודת הקדוש ברוך הוא שהמעשה עומד בהם. משום שעבודת הקדוש ברוך הוא היא בשני צדדים, באברי הגוף החיצוניים, ויש שנים עשר איברים אחרים פנימיים לפני מהגוף. והם תקונים פנימיים לפני מהגוף לתקן בהם התקון של הרוח, שהיא עבודה נכבדה פנימית של הקדוש ברוך הוא, כמו שבארנו בתוך הסודות הפנימיים שאמר רבי שמעון, והם סוד החכמה העליונה, ונדעו בין החברים, אשרי חלקם.

הפלת האדם היא עבודת הרוח, והיא עומדת בסודות עליונים, ואנשים לא יודעים, שהרי תפלת

דאפילו תלמיד המחפים לרביה אקרי חכם. חכם, יודע לגרמיה כל מה דאצטריך. נכון כמה דרגין אית ביה, דאסתפל בכלא, וידע בדיליה ובאחרנין. וסימנה, (משלי יב) יודע צדיק נפש בהמתו. (שמואל ב כג) צדיק מושל יראת אלהים. והכא חכם לב דייקא. בלב חכם, ולא באתרא אחרא, בגין דקיימא בלב, ונכון לעילא ותתא, אסתפל בדיליה ובאחרנין.

פתח ואמר, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה וגו', הכא בצלותא דבעי בר נש לצלאה קמיה דקודשא בריך הוא, דאיהי פולחנא חדא רבא ויקרא, מאינן פולחנין דמאריה. תא חזי, אית פולחנא דקודשא בריך הוא, דקיימא בעובדא, דאיהו פולחנא דקיימא בעובדא דגופא, ואיהו פולחנא. ואית פולחנא דקודשא בריך הוא, דאיהו פולחנא פנימאה יתיר, דאיהו עקרא דכלא, קיימא בההוא פולחנא פנימאה, דאיהו עקרא דכלא.

בגופא אית תריסר שייפין, דקיימין בעובדא דגופא, כמה דאוקימנא. ואינן שייפין דגופא, ופולחנא דקודשא בריך הוא, דעובדא קיימא בהו. בגין דפולחנא דקודשא בריך הוא, בתרין סטרין, שייפין דגופא לבר, ואית תריסר שייפין אחרנין, פנימאין לגו מן גופא. ואינן תקונין פנימאין לגו מן גופא, לאתתקנא בהו תקונא דרוחא, דאיהו פולחנא יקירא פנימאה דקודשא בריך הוא, כמה דאוקימנא גו רזין פנימאין דקאמר רבי שמעון, ואינן רזא דחכמתא עלאה, ואתידיעו ביני חבריא, זפאה חולקיהון.

צלותא דבר נש, איהו פולחנא דרוחא, ואיהו קיימא ברזין עלאין, ובני נשא לא

הָאָדָם בּוֹקֵעַת אַוִירִים וּבוֹקֵעַת
רְקִיעִים וּפּוֹתַחַת פְּתָחִים וְעוֹלָה
לְמַעְלָה.

בְּשַׁעַה שְׁמֵאִיר הָאוֹר וְנִפְרָד הָאוֹר
מִן הַחֹשֶׁכָה, אַזִּי הִפְרוֹז הוֹלֵךְ בְּכָל
הַרְקִיעִים: הַתְּתַקְנוּ בְּעֲלֵי
הַפְּתָחִים, בְּעֲלֵי הַהִיכָלוֹת, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד עַל מִשְׁמֶרְתּוֹ, מִשׁוּם
שְׂאוֹתָם שְׁשׁוֹלְטִים בַּיּוֹם אִינָם
שׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה. וּכְשֶׁנִּכְנַס
הַלַּיְלָה, מַעֲבָרִים שְׁלִיטֵי הַיּוֹם,
וּמִתְמַנִּים שְׁלִיטִים אַחֲרֵיהֶם
שְׁשׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה, וּמִתְחַלְּפִים
אֵלָה בְּאֵלָה.

וְסוּד זֶה - (בְּרֵאשִׁית א) אֵת הַמָּאוֹר
הַגָּדֹל לְמַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וְגו' .
וּמַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וּמַמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה,
יֵשׁ שְׁלִיטִים שְׁמֻמָּנִים בַּיּוֹם, וְיֵשׁ
שְׁלִיטִים שְׁמֻמָּנִים בַּלַּיְלָה. וְאֵלוֹ
נִקְרְאוּ מַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם, וְאֵלוֹ
נִקְרְאוּ מַמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה.

כְּשֶׁנִּכְנַס הַלַּיְלָה, יוֹצֵא כְרוֹז:
הַתְּתַקְנוּ שְׁלִיטֵי הַלַּיְלָה כָּל אֶחָד
וְאֶחָד לְמִקוּמוֹ. וּכְשֶׁמֵאִיר הַיּוֹם,
כְרוֹז יוֹצֵא: הַתְּתַקְנוּ שְׁלִיטֵי הַיּוֹם
כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִקוּמוֹ. (אז מַעֲבָרִים
שְׁלִיטֵי הַלַּיְלָה וּמִתְמַנִּים שְׁלִיטֵי הַיּוֹם)
וּכְשֶׁהִפְרוֹז מְכָרִיו, אֵז כָּלָם, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד נִפְקֵד עַל אוֹתוֹ מִקוּם
שְׂרָאוֹי לוֹ. אַזִּי הַשְׂכִּינָה מְקַדִּימָה
וְיוֹרְדָתָ, וְיִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְבֵית
הַכְּנֶסֶת לְשַׁבַּח אֵת רַבּוֹנָם
וּפּוֹתַחִים בְּשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת.
שְׁצַרְיָה לֹא לָאָדָם, שְׁפִינֹן שֶׁהַתְּקִין
עֲצָמוֹ לְעִבּוּדַת הַמַּעֲשֵׂה בְתַקְוִי
מִצּוֹה וּקְדוּשָׁה, לִיחַד לְבוֹ בְּתַקּוֹן
שֶׁל הַעֲבוּדָה הַפְּנִימִית שֶׁל אָדוֹנוֹ,
וְלִשְׁמֵי אֵת לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ בְּאוֹתָהּ
עֲבוּדָה שֶׁל אוֹתָם דְּבָרִים (שְׂאוֹמֵר),
שֶׁהָרִי הַדְּבּוּר עוֹלָה.

וְאוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁעוֹמְדִים בְּאוֹר,
הַתְּמַנּוּ לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם.

יְדַעִין, דִּהָא צְלוֹתָא דְּבַר נֶשׁ בְּקֵעַת אַוִירִין,
בְּקֵעַת רְקִיעִין, פְּתַחַת פְּתָחִין, וְסִלְקָא לְעִילָא.

בְּשַׁעַתָּא דְּנִהִיר נְהוֹרָא, וְאַתְּפָרֵשׁ נְהוֹרָא מִן
חֹשׁוֹכָא, כְּדִין כְּרוֹזָא אֲזֵלָא בְּכָלְהוּ
רְקִיעִין, אַתְּתַקְנוּ מְאִירֵי דְּפְתָחִין, מְאִירֵיהוּן
דְּהִיכְלוּן, כָּל חַד וְחַד עַל מְטְרִיָּה. בְּגִין דְּאִינוּן
דְּשִׁלְטַנְיָהוּן בִּימְמָא, לָאו אִינוּן דְּשִׁלְטַנְיָהוּן
בְּלִילָא. וְכַד עָאל לִילָא, אַתְּעַבְרוּ שׁוֹלְטַנִּין
דִּימְמָא, וְאַתְּמַנּוּן שִׁלְטַנִּין אַחֲרֵנִין, דְּשִׁלְטִין
בְּלִילָא, וְאַתְּחַלְּפִין אֵלִין בְּאֵלִין.

וְרוֹזָא דָּא, (בְּרֵאשִׁית א) אֵת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל לְמַמְשַׁלֵּת
הַיּוֹם וְגו' . וּמַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וּמַמְשַׁלֵּת
הַלַּיְלָה, שׁוֹלְטַנִּין אִינוּן דִּי מְמַנְן בִּימְמָא,
וְשׁוֹלְטַנִּין אִינוּן דִּי מְמַנְן בְּלִילָא. וְאֵלִין
אֶקְרוּן מַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם. וְאֵלִין אֶקְרוּן מַמְשַׁלֵּת
הַלַּיְלָה.

בַּד עָאל לִילָא, כְּרוֹזָא נִפְקָא, אַתְּתַקְנוּ
שׁוֹלְטַנִּין דְּלִילָא, כָּל (דַּר"א ע"ב) חַד וְחַד
לְאַתְרִיָּה. וְכַד נְהִיר יְמַמָּא, כְּרוֹזָא נִפְקָא,
אַתְּתַקְנוּ שׁוֹלְטַנִּין דִּימְמָא, כָּל חַד וְחַד
לְאַתְרִיָּה. (כְּדִין מַתְעַבְרֵי שִׁלְטַנִּין דְּלִילָא וְאַתְּתַקְנוּן שִׁלְטַנִּין דִּימְמָא)
וְכַד כְּרוֹזָא אַכְרִיז, כְּדִין כָּל חַד וְחַד,
אַתְּפַקֵּד עַל הַהוּא אַתְרֵהּ דְּאַתְחַזִּי לִיהּ. כְּדִין
שְׂכִינְתָּא קְדָמָא, וְנַחְתָּא, וְיִשְׂרָאֵל עָאלִין לְבִי
כְּנִישְׁתָּא, לְשַׁבְּחָא לְמֵאִרֵיהוּן, פְּתַחִין בְּשִׁירִין
וְתוֹשְׁבַחִין.

דְּבַעִי לִיהּ לְבַר נֶשׁ, פִּינוּן דְּאַתְתַּקִּין גְּרַמִּיָּה
כְּפוֹלְחָנָא דְּעוֹבְדָא, בְּתַקְוִי דְּמִצּוֹה
וּקְדוּשָׁה, לִיחַדָּא לְבִיָּה בְּתַקְוִנָּא דְּפוֹלְחָנָא
פְּנִימָאָה דְּמֵאִרֵּיהּ, וְלִשְׁוֹאָה לְבִיָּה וּרְעוּתִיָּה
בְּהַהוּא פּוֹלְחָנָא דְּאִינוּן מְלִין, (ר"א דְּקָאמֵר) דִּהָא
מְלָה סִלְקָא.

וְאִינוּן מְמַנְן דְּקִימִין בְּאוֹרָא, אַתְּמַנּוּן לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא. לְסְטְרֵי מִזְרַח

לְצַד מְזַרְח הַתְּמַנָּה מִמֶּנָּה אָחַד
שְׁעוֹמֵד בְּאֹיִר לְאוֹתוֹ צַד, וְשָׁמוּ
גִזְרֵי־י"א, וְעָמוּ שָׂרִים מִמֶּנִּים
אֲחֵרִים, שֶׁהֵם מַחֲכִים לְאוֹתוֹ דְּבוּר
שֶׁל תְּפִלָּה, וְעוֹלָה בְּאֹיִר בְּאוֹתוֹ
צַד, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ הַמִּמֶּנָּה.

אִם הַדְּבוּר הַזֶּה הוּא פְּרָאוִי, וְכֹל
אוֹתָם שָׂרִים נוֹשְׁקִים אֶת אוֹתוֹ
דְּבוּר וְעוֹלִים עִמוֹ עַד לְאוֹתוֹ אֹיִר
שֶׁל הַרְקִיעַ לְמַעְלָה, שֶׁשָּׁם מִמֶּנִּים
שָׂרִים אֲחֵרִים - בְּשַׁעַת שְׁנוֹשְׁקִים
אֶת אוֹתוֹ דְּבוּר, פּוֹתְחִים
וְאוֹמְרִים: אֲשַׁרִּיכֶם יִשְׂרָאֵל
שְׁאַתֶּם יוֹדְעִים לְעֵטֵר אֶת אֲדוֹנְכֶם
בְּעֵטְרוֹת קְדוֹשׁוֹת. אֲשַׁרִּי הִפֵּה
שֶׁדְּבוּר שֶׁל הַעֵטֶרָה הַזֶּה יֵצֵא
מִמֶּנּוּ.

וְאִי פּוֹרְחוֹת הַאוֹתִיּוֹת שְׁעוֹמְדוֹת
בְּאֹיִר שְׁבִשָּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁל שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, שְׁאוֹתוֹ שֵׁם שׁוֹלֵט
בְּאֹיִר, וְזֶהוּ שֵׁם שְׁהִיָּה טָס בּוֹ
אֵלָיְהוּ עַד שְׁעֵלָה לְשָׁמַיִם. וְזֶהוּ
מֵה שְׁאָמַר עוֹבְדֵיָה לְאֵלָיְהוּ,
(מַלְכִים-א יח) וְרוּחַ ה' יִשְׁאָף. מִשׁוּם
שְׁבִשָּׁם הַזֶּה הִיָּה טָס בּוֹ אֵלָיְהוּ
בְּאֹיִר, וְזֶהוּ הַשֵּׁם שְׁשׁוֹלֵט בְּאֹיִר.
וְאוֹתָן הַאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת וְעוֹלוֹת
בְּאוֹתוֹ דְּבוּר, וְאוֹתוֹ הַמִּמֶּנָּה
שֶׁמִּפְתָּחוֹת הָאֹיִר בְּיָדוֹ, וְכֹל
אוֹתָם הַמִּמֶּנִּים הָאֲחֵרִים, כָּלֵם
עוֹלִים בּוֹ עַד לְרַקִּיעַ, וְנִמְסָר בְּיַד
מִמֶּנָּה אַחֵר לְהַעֲלוֹתוֹ לְמַעְלָה.

לְצַד דְּרוֹם יֵשׁ מִמֶּנָּה אַחֵר שְׁשׁוֹלֵט
בְּאֹיִר לְאוֹתוֹ הַצֵּד, וְכַמָּה מִמֶּנִּים
וְשָׂרִים אֲחֵרִים עִמוֹ, וְשָׁמוּ
פְּסֻגְנֵי־הָ, וְבוֹ נֶאֱחָזִים (וְלוֹ נִמְסָר)
מִפְתָּחוֹת הָאֹיִר שֶׁל אוֹתוֹ צַד. וְכֹל
אוֹתָם בְּעֲלֵי צָרָה שְׁמֵתִפְלָלִים
תְּפִלָּה לְאֲדוֹנָם מֵתוֹךְ צָרָה, מֵתוֹךְ
שְׁכֻרוֹן הַלֵּב - אִם אוֹתוֹ הַדְּבוּר
פְּרָאוִי, הוּא עוֹלָה לְאֹיִר בְּאוֹתוֹ
צַד, וְהַמִּמֶּנָּה הַזֶּה נוֹטֵל אוֹתוֹ
וְנוֹשֵׁק אוֹתוֹ (מִשׁוּם שְׁעֵלָה בְּאוֹתוֹ צַד).
וְכַשְׁנוֹשֵׁק אוֹתוֹ, פּוֹתֵחַ וְאוֹמֵר:

אֶתְמַנָּא מִמֶּנָּא חַד, דְּקִיִּמָּא בְּאֹיִרָא לְהֵהוּא
סְטָרָא, גִּזְרֵי־י"א שְׁמִיָּה, וְעַמִּיָּה סְרַכִּין מִמֶּנָּן
אֲחֵרְנִין, דְּאֵינוּן מְחַפְּאֵן לְהֵהִיא מְלָה דְּצִלוֹתָא,
וְסִלְקָא בְּאֹיִרָא בְּהֵהוּא סְטָרָא, וְנָטִיל לָהּ הָאִי
מִמֶּנָּא.

אִי הִיא מְלָה כְּדָקָא יְאוֹת, הוּא, וְכֹל אֵינוּן
סְרַכִּין נִשְׁקִין לְהֵהִיא מְלָה, וְסִלְקִין עִמָּה
עַד הֵהוּא אֹיִרָא דְּרַקִּיעָא לְעֵילָא, דְּתַמֵּן מִמֶּנָּן
סְרַכִּין אֲחֵרְנִין. בְּשַׁעַתָּא דְּנִשְׁקִי לְהֵהִיא מְלָה,
פְּתַחִי וְאֹמְרִי, זַפְּאִין אֶתְוִן יִשְׂרָאֵל, דִּידְעִיתוֹ
לְאֵעֵטְרָא לְמֵאֲרִיכוֹן בְּעֵטְרִין קְדִישִׁין זַפְּאָה
אִיהוּ פּוּמָא, דְּמְלָה דְּעֵטְרָא דָּא נִפְקָא מִנִּיהּ.

בְּרִין פְּרַחִין אֶתְוִן דְּקִיִּמִין בְּאֹיִרָא, דְּבִשְׁמָא
קְדִישָׁא דְּתַרִּיסָר אֶתְוִן, דְּהֵהוּא שְׁמָא
שְׁלִיט בְּאֹיִרָא, וְהָאִי אִיהוּ שְׁמָא, דְּהִוָּה טָאס
בִּיהּ אֵלָיְהוּ, עַד דְּאֶסְתַּלַּק לְשַׁמְיָא. וְהֵיִינוּ
דְּקָאמַר עוֹבְדֵיָה לְאֵלָיְהוּ, (מַלְכִים א יח) וְרוּחַ יְיָ
יִשְׁאָף. בְּגִין דְּבִשְׁמָא דָּא, הָוָה אֵלָיְהוּ טָאס בִּיהּ
בְּאֹיִרָא, וְהָאִי אִיהוּ שְׁמָא דְּשְׁלִיט בְּאֹיִרָא.

וְאֵינוּן אֶתְוִן פְּרַחִין וְסִלְקִין בְּהֵהִיא מְלָה,
וְהֵהוּא מִמֶּנָּא דְּמִפְתָּחֵן דְּאֹיִרָא בִּידֵיהּ,
וְכֹל אֵינוּן מִמֶּנָּן אֲחֵרְנִין, כְּלָהוּ סִלְקִין בִּיהּ עַד
רַקִּיעָא, וְאֶתְמָסַר בְּיַד דְּמִמֶּנָּא אַחֵרָא, לְסִלְקָא
לְעֵילָא.

לְסֵטֵר דְּרוֹם, אִית מִמֶּנָּא אַחֵרָא דְּשְׁלֵטָא
בְּאֹיִרָא לְהֵהוּא סְטָר, וְכַמָּה מִמֶּנָּן
אֲחֵרְנִין וְסְרַכִּין עִמִּיָּה. פְּסֻגְנֵי־הָ שְׁמִיָּה, וְבִיהּ
מֵתְאַחֲדֵן (כ"א וְלִיה אֶתְמַסְרָא) מִפְתָּחֵן דְּאֹיִרָא לְהֵהוּא
סְטָר. וְכֹל אֵינוּן מֵאֲרִי דְּעָקוּ, דְּצִלְאֵן צִלוֹתָא
לְמֵאֲרִיָּהוּן מִגּוֹ עֲקֵתָא, מִגּוֹ תְּבִירוֹ דְּלִבָּא, אִי
הִיא מְלָה כְּדָקָא יְאוֹת, סִלְקָא לְאֹיִרָא
בְּהֵהוּא סְטָרָא, וְנָטִיל לָהּ הָאִי מִמֶּנָּא, וְנִשְׁיַק
לָהּ (כ"א בְּגִין דְּסִלְקָא בְּהֵהוּא סְטָרָא) כַּד נִשְׁיַק לָהּ, פְּתַח

גודל השכר והזכות בהוראת אצבע

הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

החפץ חיים והחזון איש זי"ע

במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)

ב) קביעות זמנים ללמוד ספר הזהר על ציון רבי שמעון בן יוחאי

בהיות חברים מקשיבים אצל ציון רבי שמעון בן יוחאי ועוסקים באמרותיו אמרות טהורות כדרך פועמים בשנה מעת לעת ומפקידה לפקידה וכו'.

(ספר החרדים בהקדמה)

שני פעמים בשנה חק ולא יעבר הולכים כל חכמי סגלה וכו' למרון, ושם פורסים אהל אחד מן קברו של רבי שמעון בן יוחאי עד קברו של רבי אלעזר, ויושבים שם בין רבי שמעון בן יוחאי ורבי אלעזר ימיים וי לילות רצופים ועוסקים בספרי הזהר. וזה הסדר הם עושים עשרה ימים קדם שבועות ועשרה ימים קדם ראש השנה תמיד.

(טעמי המנהגים סעיף י' מכתב קדש מרבי שלמה שלימל, ספר מצרף לחכמה)

כך נהגו הראשונים כמלאכים, רבנן קדישין, תקיפי ארעא דישראל של אותו הדור דעה, שעלו בחצרות בית השם במרון שתי פעמים בשנה ולמדו שם זהר הקדוש בקדש, שפכו את לבם בבכי ומרירות לבם לתקון נפשם בתשובה עלאה. וכן מצינו שנהגו כן תלמידי גורי האר"י זכרוננו לברכה ושאר חכמי וגדולי התורה מצפת תבנה ותכונן לעלות מרונה שני פעמים בשנה ללמד שם ספרי זהר הקדוש.

(טעמי המנהגים, עניני הילולא דרבי שמעון בן יוחאי)

— לימוד היומי - יט אדר —

ג) ללמוד זהר על ציון הרשב"י במרון

וכן נוהגין בארץ ישראל שעל כל קבר של כל תנא או נביא אומרים איזה פסוקים או מאמרים של אותו הנביא או התנא. וכבר נדפס שם על זה ספר אחד מלקט ממאמרים של התנאים הקבורים לומר אותם על קברם, כי שם על ציון קברם הקדוש מסגל מאד ללמד תורתם הקדושה, כי שם יזכה לשמע דבורים הקדושים, כי

שם בחינת אור הנח והזך, שעל ידי זה יהיה נשמע דברייהם בלבם וישוב להשם יתברך.

(ספר לקוטי הלכות הלכות סימני בהמה וחייה טהורה הלכה ד)

ד) רבינו הרמ"ק במרוץ

רבי אברהם גאלאנטי (בספרו קול בוכים, סוף קינה ב'). כותב: מה ששמעתי ממורי הרמ"ק [רבינו משה קורדובירו] זכרונו לחיי העולם הבא בהיותם על ציון הרבי שמעון בן יוחאי עליו השלום בהר מרון. (קול בוכים, סוף קינה ב').

ה) מרץ הבית יוסף זכותו יגן עלינו אמן במרוץ

מרן הבית יוסף רבן של ישראל חגג חג הסוכות במרון, והתפלל שם תפלת החג, והקיף שם בד' מינים הציונים הקדושים הוא ותלמידיו, ולמדו שם זהר הקדוש, כמו שכתוב במגיד מישרים פרשת אמר, באור ליום ז' כ' תשרי (בארץ ישראל הוא ליל ה' דחל המועד סכות) בא אליו המגיד וזה לשונו: השם עמך וכו', והא גשמים דאתי לא הוו דגמת שפך לו קיתון על פניו חס ושלום (ראה סכה פרק ב' משנה ט'), אדרבה נתקבלו דבריכם, ורבי שמעון בן יוחאי ובנו שמחו לקראתכם בקרותכם הזהר על מערתם ובכפר הסמוך להם, אלא כיון שהקפתם לרבי אלעזר בד' מינים הבאים לרצות על המים, נתעוררו המים ובאו, ואלו הייתם מקיפים פעם אחרת, היו רב גשמים באים לעולם כמו בימי חוני המעגל, ומפני כך באו גשמי ברכה רצופים, כדי שלא תקיפו יותר עליהם. וכלל זה יהיה נקוט ביזכם, כל זמן שהעולם יצטרך לגשמים, ותלכו ותקיפו ציוני הצדיקים הנזכרים ותענו (ראה בזהר הקדוש חלק ג' נ"ט, ראה גם בזהר הקדוש חלק ג' ע"א). ועל כל צרה שלא תבוא על הצבור תקיפו אותם ז' פעמים ותענו (שם).

ודעו כי הם שמחים מאד בקרותכם הזהר על מערתם או הסמוך לזה, וכשתתמידו כן יגלו לכם רזין עלאין וכו', עין שם. (ראה זהר הקדוש חלק ב' דף פ"ו)

(מגיד מישרים פרשת אמר)

ו) חבורת האר"י זכרוננו לברכה במרוז

בהיות חברים מקשיבים אצל ציון רבי שמעון בן יוחאי ועוסקים באמרותיו אמרות טהורות כדרךנו פעמים בשנה מעת לעת ומפקידה לפקידה, שם ישבנו גם בכינו, צעקנו במרירות לבנו ויתכו כמים שאגותינו בראותנו איך רבי שמעון בן יוחאי וחבריו בדורותם היו מצטערים ואוננים ובוכים על רב פשעינו, ואותם הצדיקים לא היו גרמא בניזקין, קל וחמר לנו שאנחנו הגורמים, שיש לנו לבכות ולהצטער בכפלים. (החרדים בהקדמתו)

לימוד היומי - כ אדר

ז) הקדוש ברוך הוא וכל הפמליא של מעלה וכל נשמות הצדיקים נמצאים במרוז בל"ג בעמר בעת ההילולא קדישא של רשב"י

הרב הקדוש רבי חיים בן עטר, האור החיים, זכותו יגן עלינו, היה פעם אחד בהילולא פה עיר הקדש צפת תבנה ותכונן, וכשעלה למרון והגיע לתחתית ההר שעולים לציון הרבי שמעון בן יוחאי, ירד מהחמור והיה עולה על ידיו ועל רגליו, וכל הדרך היה נועה כבהמה וצועק, היכן אני השפל נכנס, למקום אש שלהבת קודשא בריך הוא, וכל פמליא של מעלה הכא, וכל נשמות הצדיקים שמה, ובעת ההילולא היה שמח שמחה גדולה, עין שם.

(רבי שמואל העליר גאב"ד צפת בסוף כבוד מלכים)

ח) ביום ל"ג בעמר הילולא חרוה ושמחה בעולם

הטעם שבז' אדר, יום פטירת משה רבינו עליו השלום, הוא יום אבל וצום, וביום ל"ג בעמר, יום פטירת רבי שמעון בן יוחאי, הילולא, חרוה ושמחה בעולם, לפי שמשה רבינו עליו השלום בכה על יום מותו ולא חפץ בו, מטעם שרצה לקיים מצוות הארץ, לכן הכל בוכין על מותו ומתאבלין עליו. ורבי שמעון בן יוחאי שמח ביום מותו, ועמד ומצפה עליו: שאמר האידינא אסהדנא עלי. דכל יומין דקאימנא, תאיבנא למחמי יומא דא, הנה שמח וצפה עליו, עבדינן

רעותיה, והיא הלולא לכל עלמא, כמה שכתב באדרא זוטא (האזינו דף רל"א:).

(דבר יום ביומו)

ט) בל"ג לעמר אנו עושים משתה ושמחה

בישראל מתאבלים בפטירת משה על שלא נכנס לארץ, וב"ל"ג לעמר אנו עושים משתה ושמחה, ששמחים שניצוצי נשמת משה שנקנסו ברבי שמעון בן יוחאי. (הילולא רבא דף כ"ב להרב יעקב אנהורי)

ביום פטירת משה רבינו נשתכחו ג' מאות הלכות על ידי אב"מ אחר משה רבינו, על כן הוא תענית. מה שאין כן בפטירת רבי שמעון בן יוחאי, שגלה הסודות וכל האדרא זוטא ביום פטירתו, ועל ידי זה השמחה והחדנה ביום ההוא שנתגלו הני רזין עלאין, לכן ל"ג לעמר הוא יום שמחה.

(שער יששכר מאמרי חדש איר, מאמר ג' ל"ג עיני, אות כ"ג)

י) ל"ג בעמר בחינת ג"ל עיני ואביטה נפלאות מתורתך

ל"ג בעמר בחינת ג"ל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, בחינת סתרי תורה, בחינת איה, שעל ידי זה זוכין לתשובה שלמה אמן ואמן.

(ספר לקוטי הלכות הלכות גבית חוב מהיתומים הלכה ג)

לימוד היומי - כא אדר

יא) רבי ברוך ממעזיבוז נכד הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו אמן, נהג בכל שנה ונהג בכל ל"ג בעמר לעשות סיום ספרי הזהר הקדוש

הרבי רבי ברוך נכד הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו אמן, נהג בכל שנה ונהג בכל ל"ג בעמר לעשות סיום ספרי הזהר הקדוש, ואחר הסיום לקח הספר הזהר בידי קדשו ורקד כמה שעות, ואחר רקודין דקדשה משמחת היום ומשמחת התורה נשק בפי קדשו את ספר הזהר ואמר בזה הלשון, "איה קען דיה, און דו קענסט מיך" [פירוש: אני מכיר אותך, ואתה מכיר אותי]. (טעמי המנהגים)

**יב) רבי יצחק איזיק מזידיטשוב למד וְשָׁנָה בַּסֵּפֶר
הַקְדוֹשׁ "פְּרִי עֵץ חַיִּים" מֵאָה וְאַחַד פְּעָמִים**

הנה לספר שבחו, תהלתו מי יספר, וגם הלא נודע ומפְּרָסָם
לאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִסְתַּוְּפָנוּ בְּצִלוֹ גְדֹל קְדוּשָׁתוֹ וּפְרִישׁוֹתוֹ, וְהִזָּה
מֵלֵא תוֹרָה וְעֵנּוּה וּקְדוּשָׁה וְטְהָרָה, וְהִזָּה בְּקִי בִּשְׁ"ס וּמְדַרְשֵׁי רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה וּמְכִילֵתָא, סִפְרָא וּסְפָרִי, וְזֶהר הַקְדוֹשׁ וְתִקּוּנֵי
הַזֶּהר וּבְכָל כְּתָבֵי הָאָרֶץ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה עַד לְהַפְּלִיא, וְנִשְׁמַע מִפִּי
קְדוּשׁוֹ שֶׁהַפְּרִי עֵץ חַיִּים לְמַד וְשָׁנָה מֵאָה פְּעָמִים וְאַחַד, וְכֵן סִפְרֵי רַבּוֹ
הַקְדוֹשׁ [רַבֵּינוּ צְבִי] הִזָּה רָגִיל עַל לְשׁוֹנוֹ, וּמְסַר נַפְשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה
וְהַעֲבוּדָה. וְהַתְּפַלֵּל בְּעַד כָּלֵל יִשְׂרָאֵל וְהַמְּשִׁיחַ לָהֶם שְׁפַע פְּרִנְסָה
וְהַצְּלָחָה, וְעַד חֲצִי שְׁנוֹתָיו לְמַד מִתּוֹךְ דְּחֶק וְעֵנִי וְנִשְׁמַע מִפִּי קְדוּשׁוֹ
שֶׁהִזָּה לּוֹמֵד בְּעַמִּידָה וּבַחֲרֹף נִתְבַּקְּעוּ צְפָרְנֵי יָדָיו מִן הַקֹּר שֶׁהִזָּה
בְּבֵיתוֹ, וּמֵזָה תְּבִין גְּדֹל קְדוּשַׁת עֲבוֹדָתוֹ.

(עֲשֶׂר קְדוּשׁוֹת דָּף לז, מְעַרְכַּת ח', הַרְבַּ הַקְדוֹשׁ מוֹרִינוּ הַרְבַּ יִצְחָק אִיזִיק מְזִידִיטְשׁוֹב)

וּלְסִיּוּם דְּבְרֵינוּ נַעֲתִיק אֶת אֲשֶׁר כָּתַב בְּעֵנֵן לַמּוֹד הַזֶּהר בַּסֵּפֶר
עֲטָרַת צְבִי (חֶלֶק ג' דָּף לט עֲמוּד א'), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אֲשֶׁרִינוּ מֵה טוֹב חֲלָקְנוּ
שְׁזָכִינוּ לְאוּרוֹ (שֶׁל הַזֶּהר הַקְדוֹשׁ), לִילָךְ וְלַהֲגוֹת בְּאִמְרֵי נַעַם בְּזִיו זֶהר
עֲלִיוֹן, אוֹר הַקְדוֹשׁ חִכּוֹ מִמִּתְקִים וְכֵלּוֹ מִחֲמַדִּים מִיָּם שְׁאִין לָהֶם סוּף
וְקוֹץ, לְהַבִּין וְלְהַשְׁכִּיל בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית וּבְמַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה, וְאִין
לְהִיּוֹת מְרַכְבָּה (אֶל הַשְּׂכִינָה הַקְדוּשָׁה) לְהַתְנַחֵד וְלְהַשִּׁיב נַפְשׁ אֶל
מְקוֹר מְקוּם מְחַצְבָּה וְשִׁרְשָׁה, וְזֹאת נְחַלֵּט וְנִשְׁרַשׁ בְּנַפְשִׁי, אֲשֶׁר מִי
שְׁלֵא רָאָה אוֹר סֵפֶר הַזֶּהר, לֹא רָאָה אוֹר מִיָּמָיו, וְכֵל שְׁלֵא טַעַם מִן
מִתּוֹק הָאוֹר לְעֵינַיִם וְרֵאִי הַשְּׁמֵשׁ שְׁמוֹר תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים
וּמַעֲמִיקִים בְּחֻכְמָה, לֹא טַעַם טַעַם סִתְרֵי תוֹרָה מִיָּמָיו, בְּכַמָּה הִלִּיכוֹת
עוֹלָם עַל כָּל קוֹץ תְּלֵי תְלִים שֶׁל הִלְכוֹת לְאֲלָפִים וְלְרַבּוֹת, כְּאֲשֶׁר
תִּהְיֶה לְאֵל, זְכִינוּ לְרֵאוֹת עוֹלָמְנוּ בְּחֵינֵינוּ אַחַד מִנֵּי אֶלְף טַעַם עוֹלָם
הִבָּא מִמֶּשׁ, מְגַדֵּל מִתִּיקַת דְּבִשׁ נִפְתַּח צוּף דְּרַכֵּי הַקְדוּשָׁה וְהַיְחוּד, בְּרַב
חֶסֶדוֹ הַשֵּׁם עֲלֵינוּ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

שאלה: אמר נא לי, מהו הסגלה בלמוד ספר הזהר.

תשובה: סגלות רבות מצינו בספרים להעוסקים בספר הזהר, וכאן נעלה בקצור לדגמא שבעה עשר מהם:

◆ **על ידי למוד בספר הזהר זכות רבי שמעון והחברים שלו יגנו עליו.**

(זכירה לחיים דף יד עמוד ד')

◆ **ועוד, שזכות רבי שמעון בן יוחאי בפרטות יגן עליו גם לעולם הבא.**

(ספר אברהם במחזה דרוש ט"ז)

◆ **ולמוד הזהר הקדוש סגלה ליראת שמים.**

(הקדמת רבי משה בסולה לספר התקונים)

◆ **העסק בספר הזהר סגלה להשגה.**

(האר"י זכרוננו לברכה בשער רוח הקדש דף יא:)

◆ **העסק בזהר הקדוש בתדירות סגלה להביא את האדם להתקשרות לאין סוף ברוך הוא.**

(רבי ישראל דוב מוילעדניק,

שארית ישראל שער ההתקשרות שער א' דרוש ה מאמר ב)

◆ **הלמוד בזהר הוא תקון גדול לבעל תשובה.**

(שבחי האר"י זכרוננו לברכה)

◆ **הלמוד בזהר הוא תקון גדול לנשמה.**

(מורה באצבע אות מד)

◆ **למוד הזהר מביא לטהרת וקדשת הנפש.**

(פלא יועץ ערך זהר)

◆ **ולזכות הנשמה.**

(הגהות מוריניו הרב רבי צבי אלימלך אות ט)

◆ לַמּוֹד בְּזֶהֶר הַקְּדוֹשׁ מִסִּיר טְמֵטוּם הַלֵּב.

(מֵאָה שְׁעָרִים לְבַעַל הַתְּנִיָּא)

◆ בְּלַמּוֹד הַזֶּהֶר בּוֹנֵה עוֹלָמוֹת.

(כְּסֵא מְלָךְ עַל תְּקוּיֵי הַזֶּהֶר תְּקוּן מ"ג אוֹת ס)

◆ הַלּוֹמֵד בְּסֵפֶר זֶהֶר הַקְּדוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֵז לְעֵתִיד
לְבוֹא לֹא יֵשֵׁב בְּבוֹשָׁה.(זֶהֶר פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב דָּף קפ"ה. בְּכָללוֹת,
וּבְכַרְטוֹת בְּלִקוּטֵי תוֹרָה לְבַעַל הַתְּנִיָּא פְּרִשְׁת צו)◆ לַמּוֹד סֵתְרֵי הַתּוֹרָה הוּא סִיּוֹע רַב לְהַבְנֵת נִגְלוֹת
הַתּוֹרָה.

(רַבֵּי אַבְרָהָם מִסְלוּנִיִּים בְּסֵפֶר תּוֹרַת אָבוֹת)

◆ הַלּוֹמֵד בְּזֶהֶר מְבִיא אֶת הָאָדָם לְאַהֲבַת הַבּוֹרֵא.

(הַרְמ"ז בְּהִגְהוּתֵי לְסֵפֶר הַכּוֹנְנוֹת)

◆ הַלּוֹמֵד בְּזֶהֶר מְבִיא אֶת הָאָדָם לְאַמוּנָה.

(אֲמָרֵי פְּנִיחַס שְׁעַר ט אוֹת ג)

◆ לַמּוֹד הַזֶּהֶר הַקְּדוֹשׁ מְצִיל אֶת הָאָדָם וּמְשַׁפְּחֵתוֹ
מִמַּגְפָּה וְשַׁעֲרוֹרוֹת.

(שֵׁם שְׁעַר ו אוֹת עג)

◆ מְבִיא רְפוּאָה לְכָאֵב שָׁנִים.

(מַעֲשֵׂי אֲמַת לְתַלְמִיד הַחוּזָה מְלוֹבְבִין
נְדָפֶס בְּסֵפֶר אֲמַת וַיֵּצִיב חֶלֶק ד' עֲמוּד ל)

◆ וְהוּא רְפוּאָה לְרַגְלִים וּלְהוֹצֵאת קוֹץ.

(אֲמָרֵי פְּנִיחַס שְׁעַר ט' אוֹת ג')

(יג) הקדוש ברוך הוא ברא את האדם בסוד החכמה, בדי לדעת ולהסתפל בכבוד רבונו

אמר רבי אלעזר קודשא בריך הוא ברא ליה לבר נש ברזא דחכמתא, קודשא בריך הוא ברא ליה לבר נש ברזא דחכמתא, ועביד ליה באומנותא סגי, ונפח באפוי נשמתא דחיי, למנדע ולאסתכלא ברזין דחכמתא, למנדע ביקרא דמאריה, כמה דאתא אמר, (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. ולכבודי בראתיו דיקא.

(זהר חלק ב' דף קנ"ה.)

(יד) ללמוד ספר הזהר בנחת

הנה בכל חלקי התורה מצינו (בטור ארח חיים סימן א) כי טוב מעט בכונה מהרבות שלא בכונה, וכן לענין למוד הזהר כתב בעל הפלא יועץ (ערך זהר): וזה לשונו: "אף ישפיל על דבר מראשיתו, שלא יצטרך ללמד במהירות גדול, באפן שלא יהיה שנה אותו הלמוד כלום, ויהיה עמלו לריק חס ושלום, וכבר אמרו חכמינו זכרונם לברכה, טוב מעט בכונה מהרבות בלא כונה". וכן כתב בספר עטרת צבי (חלק ג' דף י"ח עמוד ד') וזה לשונו: והנה הלומד ספר הזהר הקדוש בהלעטה אינו רואה בזה סימן ברכה ונחת ומתוק האור, עד כאן לשונו. (ראה באריכות לקמן).

שאלה: אמר לי האם יש חשיבות ללמוד את ספר הזהר לפי פרשיות השבוע אפלו שאינו יכול להשלים את כל הפרשה וצריך לדלג מפרשה לפרשה, או יותר טוב שילמד דף אחר דף לאט לאט כפי משאת הפנאי שלו.

תשובה: הנה לפי שאין כמות הדפים בפרשיות הזהר שוים, כי יש פרשיות ארכות ויש פרשיות קצרות, ועוד שרב המאמרים המובאים בפרשיות הזהר, אינם שייכים דוקא לאותה הפרשה, לכן אפן הלמוד הנרצה הוא לפי הדפים כמה דפים ליום.

והגם שבזה ישלים האדם את כל הזהר במשך שנה, עדיף יותר בזה מאשר שידלג מפרשה לפרשה. וכל שכן מי שעוסק בעיון, ודאי שאינו יכול ללמד לא לפי הפרשיות ולא לפי הדפים, ורק לפי הזמן שברשותו, כי פעמים יצטרך לעמוד במאמר אחד זמן רב, וצא וראה לזה דגמא בעסק נגלות התורה בעיון ופלפול. ומובא בשער רוח הקדש מהאר"י זכרונו לברכה, כי בתחלת ימי השגתו היה טורח לפעמים שבוע אחד על מאמר אחד מן הזהר כדי להבין אותו, ע"ן שם. (ראה באריכות לקמן).

זהר הקדוש (פרשת וירא דף קיח.), וזה לשונו: פד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשפחא טמירין דחכמתא. ובהקדמת מוריני הרב חיים ויטאל לשער ההקדמות (דף ג' טור ב') כותב על הזהר הנזכר לעיל, וזה לשונו: הרי מבאר כי עד עתה היו דברי חכמת הזהר נעלמות, ובדרא בתראה תתגלה ותתפרסם חכמה הזאת, ובינו וישכילו ברזי התורה, שלא השיגו הקודמים אלינו, עד כאן לשונו.

וכן כתב הרב הקדוש רבי שניאור זלמן זכר צדיק לברכה (בעל התניא באגרות קדש אגרת כ"ו), וזה לשונו: כל חכמת הקבלה היתה נסתרה בימיהם ונעלמה מכל תלמידי חכמים, כי אם ליחידי סגלה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים כדאיתא בגמרא, כמו שכתב האר"י זכרונו לברכה דדוקא בדורות האחרונים מתר ומצוה לגלות את זאת החכמה, עד כאן לשונו.

בהקדמת אור החמה כתב שכן אמר רבי שמעון בן יוחאי בעצמו שגנערים קטנים ילמדו מסוד השם ע"ן שם.

לימוד היומי - כד אדר

טו) בכל יום בפרטיות צריכים ללמד חכמת הקבלה – ואין להמתין עד שימלא פרסו בש"ס ופוסקים, כי מי יודע במה חיי

אמרו חכמינו זכרונו לברכה (קדושין ל.). לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד. והקשה שם

בגמרא: וכי ידע איניש כמה חיי? ומתרץ: כי אמרינן ביומי, ופרש רש"י שם: ב' ימים מקרא, ב' ימים משנה, ב' ימים תלמוד. ובתוספות שם כתוב, דלא נהירא, דאפתי איכא למיפרך מי ידע כמה חיי. ולכן נראה ליה לפרש "ליומי", שבכל יום ויום עצמו ישלש. וכן אנחנו נוהגים בלמוד הקבלה שבכל יום ויום אנו ממלאים כרסנו בש"ס ופוסקים, ואחר כך אנו עוסקים בקבלה, כי להמתין עד שימלא אדם כרסו בש"ס ופוסקים, מי יודע כמה חיי, ועל כרחך הפונה בכל יום בפרטיות. דברי פי חכם חן ואמת ושפתים ישק, כפירוש התוספות (גטין ט'), עין שם.

(הגאון הצדיק מורינו הרב יצחק איזיק מזידיטשוב)

שאלה: אמר נא לי, האם יכולים לעשות סעדת סיום גם על למוד ספר אחד מהזהר, כמו שעושים סעדת סיום אחר כל מסכת, ונקרא מינה לענין סעדת מצוה, וכן לענין תענית בכורים בערב פסח.

תשובה: הנה הלומד בהבנה את ספר הזהר כלו והשלימו, יוכל לעשות סעדת מצוה כמנהג ישראל, ויכול לפטר בה גם את הבכורים בערב פסח.

(שאלות ותשובות פרחי כהנה ארח חיים סימן י"ג)

טז) מי שסיים "חלק אחד" מהזהר "בהבנה" יוכל לעשות סעדה מצוה – ועל סיום "כל" ספר הזהר "בגירסא" מצינו מנהג ישראל לעשות אז סעדת מצוה

גם מי שסיים חלק אחד מהזהר "בהבנה" יוכל לעשות סעדה זו ותועיל גם לפדיון תענית בכורים.

(ספר תענית בכורות עמוד רנ"ח)

אמנם על סיום "חלק אחד" של הזהר "בגירסא" מצינו מחלקת בפוסקים.

(עין שם ובספר סדור פסח כהלקתו חלק א' עמוד ק"ע)